

ASN Beleggingsfondsen N.V. Jaarverslag 2018

asn beleggingsfondsen

ASN Beleggingsfondsen N.V. Jaarverslag 2018

Inhoudsopgave

Kerncijfers	4	4.1 Balans	120
		4.2 Winst-en-verliesrekening	120
Begrippen	8	4.3 Kasstroomoverzicht	121
		4.4 Toelichting op de jaarrekening	122
Verslag van de raad van commissarissen	11	4.5 Toelichting op de balans	145
		4.6 Toelichting op de winst-en-verliesrekening	148
		4.7 Overige toelichtingen	152
		4.8 Voorstel resultaatbestemming	154
1 Verslag over het beleid	15	5 Jaarrekening ASN Beleggingsfondsen	157
1.1 Opzet en opdracht van de fondsen	16	5.1 ASN Duurzaam Aandelenfonds	158
1.2 (Beleids)ontwikkelingen in de verslagperiode	17	5.2 ASN Duurzaam Obligatiefonds	164
1.3 Fondsdokumentatie	19	5.3 ASN Duurzaam Mixfonds	170
1.4 Dividend	19	5.4 ASN Milieu & Waterfonds	176
1.5 Wijziging wet- en regelgeving	19	5.5 ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	182
1.6 Ontwikkelingen AIF-beheerder	20	5.6 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	188
1.7 Fondskosten	20	5.7 ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	194
1.8 Beloningsbeleid	21	5.8 ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	200
1.9 Marketing	27	5.9 ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	206
2 Duurzaam beleggingsbeleid	31	5.10 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	212
2.1 Ontwikkelingen duurzaamheidsbeleid	32	5.11 ASN Groenprojectenfonds	218
2.2 Sustainable Development Goals (SDG's)	33	5.12 ASN-Novib Microkredietfonds	224
2.3 Duurzame selectie	35	6 Jaarrekening ASN Beleggingspools	231
2.4 Engagement	36	6.1 ASN Aandelenpool	233
2.5 Stemmen	38	6.2 ASN Obligatiepool	249
2.6 Klimaat	38	6.3 ASN Mixpool	259
3 Verslag over het beheer	41	6.4 ASN Milieupool	264
3.1 Risicobeheer ASN Beleggingsfondsen N.V.	43	6.5 ASN Small & Midcappool	276
3.2 Economie en financiële markten in 2018 en vooruitzichten 2019	49	6.6 ASN Groenprojectenpool	285
3.3 ASN Duurzaam Aandelenfonds	51	6.7 ASN Microkredietpool	300
3.4 ASN Duurzaam Obligatiefonds	60	6.8 Toerekenbare nettovermogenswaarde beleggingspools	320
3.5 ASN Duurzaam Mixfonds	66	7 Overige gegevens	325
3.6 ASN Milieu & Waterfonds	69	Bijzondere statutaire zeggenschapsrechten	326
3.7 ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	77	Statutaire winstbestemming	326
3.8 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	83	Belangen bestuurders en raad van commissarissen	326
3.9 ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	86	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	327
3.10 ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	89	8 Bijlagen	333
3.11 ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	92	Bijlage 1 Voorbeelden van duurzame selectie	335
3.12 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	95	Bijlage 2 Beleidsbepalers en vermogensbeheerders	343
3.13 ASN Groenprojectenfonds	98	Bijlage 3 Adresgegevens en personalia	347
3.14 ASN-Novib Microkredietfonds	106		
3.15 Verklaring omtrent de bedrijfsvoering van de AIF-beheerder	116		
4 Jaarrekening ASN Beleggingsfondsen N.V.	119		

Kemcijfers

Rendement 2018

Wij vergelijken het rendement van elk fonds met dat van zijn benchmark. Dit is een hulpmiddel om de prestaties van beleggingen te vergelijken met die van soortgelijke beleggingen. De prestaties ten opzichte van de benchmark zijn in onderstaande tabellen weergegeven (het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds hebben geen benchmark). In hoofdstuk 3 leest u hoe de rendementen van de verschillende fondsen tot stand kwamen.

Kemcijfers laatste vijf jaar

ASN Duurzaam Aandelenfonds

Jaar	Ontwikkeling		Rendement			
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	767.710	7.627.250	100,26	2,50	-8,69	-7,80
2017	839.973	7.458.053	112,93	2,15	11,81	9,22
2016	812.311	7.896.619	102,96	1,50	-2,45	5,76
2015	839.677	7.859.356	107,17	1,25	20,45	10,40
2014	612.683	6.790.997	90,05	1,00	17,62	13,56

¹ Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

ASN Duurzaam Obligatiefonds

Jaar	Ontwikkeling		Rendement			
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	221.812	7.665.071	28,98	0,75	0,49	0,41
2017	255.242	8.638.061	29,62	0,60	-0,48	-0,29
2016	248.214	8.201.691	30,37	0,50	3,36	3,27
2015	226.340	7.584.183	29,87	0,40	0,30	1,64
2014	194.485	6.452.422	30,18	0,55	12,55	13,05

¹ Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

ASN Duurzaam Mixfonds

Jaar	Ontwikkeling		Rendement			
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	235.691	2.772.161	84,93	2,25	-3,76	-3,14
2017	253.565	2.800.544	90,92	1,75	5,06	3,93
2016	263.201	2.994.920	88,23	1,30	0,95	4,59
2015	249.180	2.817.932	88,73	1,30	9,70	5,79
2014	188.220	2.292.961	82,09	1,30	14,93	13,32

¹ Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

ASN Milieu & Waterfonds

Jaar	Ontwikkeling	Rendement				
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	493.339	17.530.949	27,88	0,45	-16,12	-9,19
2017	552.780	16.259.204	34,27	0,25	10,01	8,06
2016	460.322	14.762.975	31,39	0,20	9,09	13,19
2015	386.307	13.413.036	28,98	0,15	18,73	10,98
2014	307.325	12.455.495	24,54	0,05	9,84	18,00

¹ Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

ASN Duurzaam Small & Midcapfonds

Jaar	Ontwikkeling	Rendement				
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	92.265	2.724.850	33,67	0,55	-17,19	-15,83
2017	103.180	2.490.291	41,33	0,70	22,89	19,61
2016	79.321	2.297.673	34,25	0,50	-4,72	3,16
2015	82.641	2.286.700	36,49	0,35	18,65	24,25
2014	65.065	2.087.637	31,06	0,30	10,99	6,26

¹ Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief

Jaar	Ontwikkeling	Rendement				
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	52.723	1.035.536	50,94	-	-0,52	-0,46
2017 ²	56.720	1.109.054	51,10	-	2,20	1,32

¹ Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

² Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

ASN Duurzaam Mixfonds Defensief

Jaar	Ontwikkeling	Rendement				
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	78.986	1.553.915	50,64	-	-2,42	-1,80
2017 ²	83.857	1.610.712	52,05	-	4,10	2,37

¹ Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

² Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal

Jaar	Ontwikkeling		Rendement			
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	388.826	7.676.375	50,42	-	-4,41	-3,26
2017 ²	428.071	8.078.852	53,01	-	6,02	3,83

1 Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

2 Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

ASN Duurzaam Mixfonds Offensief

Jaar	Ontwikkeling		Rendement			
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	155.596	3.084.400	50,35	-	-7,50	-5,81
2017 ²	171.361	3.142.022	54,83	-	9,66	6,18

1 Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

2 Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief

Jaar	Ontwikkeling		Rendement			
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€)	Rendement inclusief herbelegging (%) ¹	Rendement van de benchmark (%)
2018	268.668	5.342.613	49,92	-	-9,63	-7,57
2017 ²	320.100	5.752.551	55,75	-	11,50	7,66

1 Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

2 Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

ASN Groenprojectenfonds

Jaar	Ontwikkeling		Rendement			
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€) ¹	Rendement inclusief herbelegging (%) ²	Rendement van de benchmark (%)
2018	409.250	15.683.050	26,09	0,10	-1,75	n.v.t.
2017 ³	402.580	15.227.259	26,67	0,30	0,64	n.v.t.

1 Het uitbetaalde dividend in 2017 heeft betrekking op het resultaat behaald over 2017 van het voormalige ASN Groenprojectenfonds.

2 Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

3 Dit fonds is opgericht op 15 juni 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar. Voor de historie van het voormalige ASN Groenprojectenfonds wordt verwezen naar § 3.13 'ASN Groenprojectenfonds'.

ASN-Novib Microkredietfonds

Jaar	Ontwikkeling	Rendement				
	Omvang vermogen (in duizenden euro's) einde verslagperiode	Aantal uitstaande aandelen einde verslagperiode	Koers einde verslagperiode (€)	Uitbetaald dividend (€) ¹	Rendement inclusief herbelegging (%) ²	Rendement van de benchmark (%)
2018	309.597	5.541.655	55,73	0,10	2,41	n.v.t.
2017 ³	277.715	5.081.093	54,51	1,45	2,25	n.v.t.

1 Het uitbetaalde dividend heeft betrekking op het resultaat behaald over 2016 van het voormalige ASN-Novib Microkredietfonds.

2 Rendementen zijn gebaseerd op de beurskoers, inclusief herbelegd dividend.

3 Dit fonds is opgericht op 15 juni 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar. Voor de historie van het voormalige ASN Novib-Microkredietfonds wordt verwezen naar § 3.14 'ASN Novib-Microkredietfonds'.

Lopendekostenfactor

De lopendekostenfactor (LKF) geeft de kosten weer als percentage van het gemiddelde fondsvermogen, met uitzondering van interestkosten en transactiekosten die – achteraf en conform de wettelijke verplichting – gemaakt zijn voor het fonds. Bij berekening van de LKF wordt het gemiddelde fondsvermogen bepaald op basis van de frequentie waarmee de intrinsieke waarde of *net asset value* (NAV) van het fonds wordt afgegeven. Alle NAV's die gedurende het jaar worden afgegeven, worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's. Onderstaande tabel toont de LKF in 2018 en 2017. In 2018 zijn de fondskosten van ASN Mixfonds Defensief en Zeer Defensief verhoogd naar 0,90%. Aangezien de fondskosten van deze fondsen niet het hele jaar 0,90% waren, is de LKF op jaarbasis lager.

	LKF (op jaarbasis)	
	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
ASN Duurzaam Aandelenfonds	0,85%	0,85%
ASN Duurzaam Obligatiefonds	0,45%	0,50%
ASN Duurzaam Mixfonds	0,65%	0,68%
ASN Milieu & Waterfonds	1,20%	1,20%
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	1,20%	1,20%
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	0,66%	0,55%
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	0,64%	0,60%
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	0,65%	0,68%
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	0,85%	0,85%
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	0,90%	0,90%
ASN Groenprojectenfonds	1,00%	1,00%
ASN-Novib Microkredietfonds	2,32%	2,34%

Begrippen

Aandeel

Via aandelen koopt een belegger of een beleggingsfonds als het ware een deel van een bedrijf. Een aandeel is het bewijs van deelneming in het eigen vermogen van een onderneming. Dit is risicodragend vermogen. In het geval van beursgenoteerde bedrijven komt de prijs van het aandeel, de koers, tot stand door vraag en aanbod op de effectenbeurs. Veel bedrijven keren hun aandeelhouders een of tweemaal per jaar dividend uit. Het rendement van aandelen bestaat uit koersveranderingen en dividend.

In het geval van niet-beursgenoteerde bedrijven kunnen beleggers aandelen kopen en verkopen buiten de beurs om. Daarbij onderhandelen bestaande en potentiële aandeelhouders op meer directe wijze met elkaar. Aandelen van een niet-beursgenoteerde onderneming worden gewaardeerd op basis van (een benadering van) de reële waarde, rekening houdend met recente markttransacties en marktontwikkelingen.

ABB

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) vormt de statutaire directie van ASN Beleggingsfondsen N.V. ABB is statutair gevestigd te Den Haag, met adres Bezuidenhoutseweg 153, 2594 AG Den Haag. Sinds 22 mei 2018 is ABB tevens AIF-beheerder van de ASN Beleggingsfondsen.

AIF-beheerder

Een beheerder van een beleggingsinstelling als bedoeld in artikel 2:65 Wft. Gedurende de verslagperiode was ACTIAM N.V. tot en met 21 mei 2018 AIF-beheerder en ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) vanaf 22 mei 2018.

AIFMD

AIFMD is de afkorting van Alternative Investment Fund Managers Directive, in het Nederlands 'EU Richtlijn 2011/61/EU voor beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen'. AIFMD wordt ook wel AIFM-richtlijn genoemd. Deze richtlijn is verwerkt in de Wet op het financieel toezicht (Wft) en is op 22 juli 2014 volledig van kracht geworden. AIFMD vergroot de transparantie tegenover beleggers en toezichhouders en versterkt de financiële stabiliteit van beleggingsinstellingen. Het uiteindelijke doel hiervan is de bescherming van beleggers.

Assetallocatie

De verdeling van de beleggingsportefeuille over de verschillende beleggingscategorieën, zoals aandelen, obligaties, vastgoed en/of liquiditeiten. De strategische assetallocatie is de portefeuillevelding in normale omstandigheden op de financiële markten. De tactische assetallocatie is de verdeling aangepast aan actuele marktomstandigheden.

Beleggingsfonds

In een beleggingsfonds brengen meerdere beleggers geld bijeen. De professionele vermogensbeheerder belegt dit geld op basis van het beleggingsbeleid van het fonds. Er zijn vele soorten beleggingsfondsen, bijvoorbeeld aandelenfondsen die wereldwijd beleggen, in bepaalde regio's of sectoren, of in ondernemingen van een bepaalde omvang. Daarnaast bestaan er onder meer obligatie-, liquiditeiten- en vastgoedfondsen, fondsen voor onderhandse leningen en combinaties daarvan.

Beleggingsuniversum

Het beleggingsuniversum van de ASN Beleggingsfondsen: het ASN Beleggingsuniversum.

Benchmark

Een hulpmiddel of maatstaf om de prestaties van beleggingen te vergelijken met die van soortgelijke beleggingen. Benchmarks worden door financiële instellingen onderhouden.

Beurskoers

De beurskoers is de prijs van een beursgenoteerd instrument zoals een aandeel of een obligatie. De prijs komt op de beurs tot stand door vraag en aanbod. De beurskoers kan van dag tot dag en van moment tot moment variëren.

Creditspread

Het verschil tussen rentetarieven van obligaties met een vergelijkbare looptijd. Dit verschil is het gevolg van een verschil in kredietrisico. Er bestaat bijvoorbeeld een creditspread tussen staatsobligaties van landen met een hoog risico en staatsobligaties van landen met een gering risico. De creditspread in Europa duidt meestal op het verschil tussen enerzijds de rente op staats- of bedrijfsobligaties en anderzijds de rente op Duitse staatsobligaties of swaps met een vergelijkbare looptijd.

Derivaten

Financiële derivaten zijn beleggingsinstrumenten die hun waarde ontleen aan de waarde van een ander goed of financieel instrument, zoals aandelen. Dit andere goed wordt de onderliggende waarde genoemd. Soorten derivaten zijn bijvoorbeeld opties en futures. Financiële derivaten worden onder andere gebruikt om risico's te verkleinen en actieve marktposities in te nemen. ABB stelt strikte eisen aan het gebruik van derivaten. Een van de eisen is dat derivaten alleen gebruikt mogen worden om risico's te verminderen.

Dividend

Ondernemingen die winst maken, kunnen deze herinvesteren in de onderneming of uitbetalen aan de aandeelhouders. Deze uitbetaling van de winst aan aandeelhouders heet dividend. Ook een beleggingsfonds kan dividend ontvangen van de ondernemingen waarin het belegt, en dit op zijn beurt uitkeren aan de participanten in (of: aandeelhouders van) het beleggingsfonds. Ook een beleggingsfonds kan dus dividend uitkeren.

Duration

De *duration* is de gemiddelde gewogen looptijd van een obligatie, rekening houdend met de resterende looptijd en aflossingen. De duration geeft aan hoe gevoelig een obligatie of obligatieportefeuille is voor wijzigingen in de rente.

Impactfondsen

Een beleggingsfonds dat is gespecialiseerd in impact beleggingen. Daarbij moet er behalve een financieel rendement ook resultaat worden geboekt voor mens en milieu. Doorgaans worden beleggingsfondsen die niet in beursgenoteerde bedrijven beleggen, gezien als impactfondsen. ASN Groenprojectenfonds en ASN-Novib Microkredietfonds zijn impactfondsen.

Intrinsieke waarde

De waarde van alle bezittingen in het beleggingsfonds op een bepaald moment. De koersvorming van beursgenoteerde fondsen komt tot stand door vraag en aanbod, waarbij een op- of afslag in rekening wordt gebracht. Daardoor kunnen de aan- en verkoopkoers afwijken van de intrinsieke waarde.

Greenbonds

Een greenbond is een groene obligatie waarmee wordt geïnvesteerd in duurzame energieprojecten en projecten op het gebied van milieu en landgebruik, zoals landbouw, bosbouw, water- en afvalbeheer.

Kredietrating

De kredietrating is een oordeel over de kredietwaardigheid van de uitgever van een obligatie of lening. Zo'n oordeel is afkomstig van een gespecialiseerd ratingbureau, zoals Moody's en Standard & Poor's (S&P). Zij beoordelen de kans dat de uitgever de verplichtingen uit hoofde van de obligatie zonder problemen kan voldoen. De kredietratings van bijvoorbeeld S&P lopen uiteen van AAA (hoge kredietwaardigheid) tot D (zeer lage kredietwaardigheid, faillissement).

Marktkapitalisatie

De marktkapitalisatie van een onderneming is haar totale beurswaarde (aantal uitstaande aandelen vermenigvuldigd met de beurskoers). Vaak worden de volgende grenzen gehanteerd:

- *largecaps*: bedrijven met een marktkapitalisatie van meer dan € 10 miljard,
- *midcaps*: marktkapitalisatie van € 4 miljard tot € 10 miljard,
- *smallcaps*: marktkapitalisatie van minder dan € 4 miljard.

Microfinancieringsinstelling of MFI

Een instelling die financiële diensten, waaronder kredieten, spaarproducten en verzekeringen, verstrekt aan lage-inkomensgroepen, micro-ondernemingen en het midden- en kleinbedrijf in lage- en middeninkomenslanden.

Modified duration

De *modified duration* is een maatstaf voor de rentegevoeligheid van obligaties. Hiermee kan berekend worden wat de effecten zijn van een verandering in de marktrente op het rendement van de obligatie. Bij een modified duration van bijvoorbeeld 3 geldt bij benadering dat de koers van de lening 3% stijgt als de rente 1% daalt, en vice versa.

Obligatie

Obligaties zijn schuldbewijzen van (semi)overheidsinstellingen of ondernemingen. De belegger in een obligatie ontvangt jaarlijks een rente op zijn obligatie die meestal van tevoren is bepaald. Er is handel in obligaties via de beurs, waardoor koersvorming optreedt. Het rendement bestaat uit koersverandering en couponrente. Obligaties zijn de belangrijkste vorm van vastrentende waarden.

Onderhandse lening

Een onderhandse lening is een lening waarbij een of meer geldverstrekker(s) geld uitlenen aan een leningnemer. In tegenstelling tot de obligatielening is er bij de onderhandse lening sprake van direct contact en op maat gemaakte afspraken tussen de geldverstrekker(s) en de leningnemer.

Prospectus

Een prospectus is een wettelijk vereist document, juridisch van aard, dat verplicht gepubliceerd wordt bij een emissie (uitgifte) van financiële producten (aandelen, obligaties, beleggingsfondsen etc.). In het prospectus staan de voorwaarden van de emissie vermeld, evenals de financiële en niet-financiële informatie van de uitgevende instelling.

Risico-rendementsverhouding

De verhouding tussen risico en rendement van een belegging. In het algemeen geldt: hoe lager het risico, des te lager het verwachte rendement. En andersom: hoe hoger het risico, des te groter de kans op een hoog rendement op langere termijn.

Weging

De beheerder van een beleggingsfonds heeft over het algemeen een vaste verdeling van zijn beleggingen over verschillende beleggingscategorieën (zie assetallocatie). Wanneer het belang in een bepaalde categorie groter is dan in de strategische assetallocatie, wordt dat een overwogen belang of overweging genoemd. Als het belang kleiner is dan de strategische assetallocatie, noemen we dat een onderwogen belang of onderweging. Het is ook mogelijk ten opzichte van de benchmark een onderweging of overweging aan te houden in specifieke landen, bedrijven of sectoren.

Verslag van de raad van commissarissen

Aan de algemene vergadering van aandeelhouders van ASN Beleggingsfondsen N.V.

Wij hebben als raad van commissarissen de taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in ASN Beleggingsfondsen N.V. Wij staan de directie met raad terzijde. Bij de vervulling van onze taak richten wij ons naar het belang van de vennootschap en de overige stakeholders, zoals de aandeelhouders, de medewerkers en de maatschappij.

Samenstelling van de raad

In 2018 wijzigde de raad niet van samenstelling. Kees Koedijk bekleedde de voorzittersrol en Lodi Hennink was vicevoorzitter. Verder bestond de raad uit Anne Gram, Rik Plomp en Peter Verbaas. In 2019 zal Kees Koedijk na twee termijnen de raad van commissarissen verlaten en zal Lodi Hennink periodiek aftreden. Lodi Hennink is beschikbaar voor herbenoeming. De vacature die door het vertrek van Kees Koedijk ontstaat zal, bij gelijke geschiktheid, bij voorkeur worden ingevuld door een vrouw.

Alle leden van de raad voldoen aan de eisen zoals genoemd in art 2:142a lid 1 BW en aan de eisen voor onafhankelijkheid. In 2018 was de samenstelling van de raad als volgt:

Naam	Geslacht	Leeftijd	Nationaliteit	1 ^o benoeming	Lopende termijn
Kees Koedijk	M	58 jaar	Nederlandse	28-04-2011	2015-2019
Lodi Hennink	M	61 jaar	Nederlandse	30-04-2015	2015-2019
Rik Plomp	M	56 jaar	Nederlandse	29-04-2016	2016-2020
Peter Verbaas	M	59 jaar	Nederlandse	01-01-2017	2017-2021
Anne Gram	V	53 jaar	Deense	20-04-2017	2017-2021

Werkzaamheden in 2018

De raad van commissarissen overlegt regelmatig met de directie van ASN Beleggingsfondsen N.V. In 2018 vergaderden de raad en de directie periodiek ieder kwartaal en kwam de auditcommissie tweemaal bijeen. Daarnaast heeft de raad in 2018 verschillende keren overleg gevoerd over de strategie van ABB met diverse stakeholders. In 2018 kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Jaarverslag 2017
- Auditcommissie
- Afronding AIFMD project
- Periodieke rapportages
- Risicomanagement en Compliance
- Verantwoord bestuur (*good governance*)
- Operationele ontwikkelingen 2018

Jaarverslag 2017

In april besprak de raad het jaarverslag en de jaarrekening over 2017 van ASN Beleggingsfondsen N.V. met de directie en de accountant, de heer Remco Bleijs van Ernst & Young Accountants LLP (EY). Hierbij kwamen de kernpunten van de controle aan de orde. EY liet weten dat het een goedkeurende controleverklaring kon verstrekken bij de jaarrekening 2017 van ASN Beleggingsfondsen N.V. De raad ondertekende de jaarrekening en stemde in met de dividendvoorstellen van alle 12 subfondsen.

Auditcommissie

Ook de samenstelling van de auditcommissie, bestaande uit Lodi Hennink (voorzitter) en Rik Plomp, wijzigde niet in 2018. De auditcommissie besprak het concept jaarverslag 2017 van ASN Beleggingsfondsen N.V. en het auditplan 2018 van en met de externe accountant (EY). Tevens boog de commissie zich over het interne Auditrapport van de Volksbank inzake de livegang van ABB als AIF-beheerder van ASN Beleggingsfondsen N.V. Daarnaast keurde de auditcommissie EY goed als auditor voor een nevendienst, namelijk het controleren van de prospectus updates.

Afronding AIFMD project

Gedurende het gehele project tot de livegang op 22 mei 2018 is de raad van commissarissen nauw betrokken geweest bij de aanvraag van de AIF beheervergunning bij de AFM. Op de reguliere vergaderingen was het AIFMD project een vast terugkerend onderwerp. De raad heeft haar complimenten uitgesproken voor de wijze waarop ABB het traject van de vergunningaanvraag heeft doorlopen. Ook na de livegang op 22 mei 2018 bleef de raad betrokken bij het voltooiën van het nazorgplan.

Periodieke rapportages

De raad heeft geconstateerd dat de periodieke rapportages van ABB, en tot 22 mei 2018 van AIF-beheerder ACTIAM, representatief zijn voor de lopende zaken. Zij geven een goed beeld van het functioneren van de fondsen. De raad zal deze check ook in het komend jaar nauwkeurig blijven uitvoeren.

Risicomanagement en Compliance

In oktober 2018 is de raad uitvoerig bijgepraat over diverse onderwerpen op het gebied van risicomanagement, zoals het Integrated Control Framework en verschillende waarderingssystematieken en modellen. Ook liet de raad zich informeren over de naleving van wet- en regelgeving waaronder de Wwft en Sanctiewet. Deze wetten spelen een belangrijke rol bij het bestrijden van terrorisme en voorkomen van witwassen.

Verantwoord bestuur (good governance)

De brancheorganisatie Dutch Fund and Asset Management Association (DUFAS) heeft nadere richtlijnen opgesteld voor de organisatorische opzet en werkwijze van (beheerders van) beleggingsinstellingen. Deze richtlijnen staan in de Principles of Fund Governance (de Principles). De raad houdt onder andere toezicht op de naleving van deze Principles. De raad beoordeelt de naleving van de Principles onder meer op basis van de kwartaalrapportages van de compliance officer van ABB. De raad is positief over de naleving in 2018.

Operationele ontwikkelingen 2018

De raad en de directie bespraken de operationele plannen en ontwikkelingen voor de fondsen in 2018 en blikten terug op de plannen van 2017. Aan de orde kwam onder andere de invoering van fase 2 van de ASN Duurzame Mixfondsen. Door toevoeging van microkrediet aan de beleggingsmixen wordt de samenstelling van de portefeuille breder en is deze minder gevoelig voor de ontwikkeling van de kapitaalmarktrente. Verder nam de raad met belangstelling kennis van het lange termijndoel Klimaat en werd de groeistrategie voor nieuwe fondsen en nieuwe distributiekanaalen besproken.

Strategie

Met het verkrijgen van de eigen vergunning en het overnemen van het AIF-beheer over de ASN Beleggingsfondsen is ABB een nieuwe weg ingeslagen. Hierbij past een nieuwe ambitie en een nieuwe strategie. In de huidige markt waarin steeds meer partijen zeggen duurzaam te zijn, is het van belang onderscheidend te blijven en een helder verhaal te vertellen. Richting de Volksbankmerken is behoefte aan het definiëren van een nieuw groeipad aansluitend bij het speerpunt *Financiële weerbaarheid*. Daarnaast heeft de raad voor haar eigen taakinvulling behoefte aan een strategische analyse. De raad is nauw betrokken bij de invulling van deze plannen en staat de directie met advies terzijde.

Vaststellen jaarrekening

Wij stellen de algemene vergadering van aandeelhouders voor om de jaarrekening 2018 die aan u is gepresenteerd, vast te stellen. Tevens verzoeken wij de algemene vergadering van aandeelhouders om de directie decharge te verlenen voor het in 2018 gevoerde bestuur en, separaat daarvan, de raad te dechargeren voor het in 2018 uitgeoefende toezicht. Wij danken de directie voor de constructieve en plezierige samenwerking en de open wijze waarop zij de raad steeds tegemoet treedt, en de medewerkers van ABB voor de wijze waarop zij hun werkzaamheden voor de vennootschap hebben verricht.

Den Haag, 4 april 2019

De raad van commissarissen

Kees Koedijk (voorzitter)

Lodi Hennink

Rik Plomp

Peter Verbaas

Anne Gram

1 Verslag over het beleid

Aan de algemene vergadering van aandeelhouders van ASN Beleggingsfondsen N.V.

Hierbij biedt de directie van ASN Beleggingsfondsen N.V. u de jaarrekening van de vennootschap over het boekjaar 2018 aan, alsmede het verslag van de raad van commissarissen, het verslag van de directie en de verklaring omtrent de bedrijfsvoering van de AIF-beheerder. Bij de jaarrekening heeft Ernst & Young Accountants LLP een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

1.1 Opzet en opdracht van de fondsen

ASN Beleggingsfondsen N.V. is een open-end beleggingsinstelling, genoteerd aan Euronext Amsterdam, en opgezet volgens een paraplustructuur. Dit houdt in dat het aandelenkapitaal is onderverdeeld in verschillende series aandelen (de fondsen). Elk fonds heeft zijn eigen beleggingsbeleid en een kenmerkend rendements- en risicoprofiel dat daarmee samenhangt. ASN Beleggingsfondsen N.V. bestaat uit twaalf subfondsen.

De fondsen als zodanig hebben geen rechtspersoonlijkheid; het vermogen is van een en dezelfde rechtspersoon: ASN Beleggingsfondsen N.V. De fondsen van ASN Beleggingsfondsen N.V. beleggen het vermogen van de vennootschap in besloten fondsen voor gemene rekening, zogenaamde beleggingspools (de pools). In de pools vindt de feitelijke uitvoering van het beleggingsbeleid plaats. ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB), de statutaire directie van ASN Beleggingsfondsen N.V., stelt het beleggingsbeleid van ASN Beleggingsfondsen N.V. en de pools vast. ACTIAM N.V. (ACTIAM) trad tot 22 mei 2018 op als AIF-beheerder van ASN Beleggingsfondsen N.V. en de pools. ACTIAM was onder andere verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleggingsbeleid. ABB heeft met ingang van 22 mei 2018 het AIF-beheer van ACTIAM overgenomen.

Elke beleggingspool heeft een specifieke opdracht en beleggingsbeleid. Voor alle pools geldt dat ze alleen kunnen beleggen in overheden, ondernemingen, projecten of instellingen die zijn toegelaten tot het beleggingsuniversum van ASN Beleggingsfondsen N.V.

De ASN Aandelen-, ASN Milieu- en ASN Small & Midcappool beleggen in beursgenoteerde aandelen wereldwijd, luidend in verschillende valuta's. De ASN Obligatiepool belegt in staatsobligaties luidend in euro's. Overheden en beursgenoteerde ondernemingen komen in aanmerking voor het beleggingsuniversum op voorwaarde dat zij voldoen aan de ASN-duurzaamheidscriteria.

De ASN Groenprojectenpool financiert hoofdzakelijk projecten op het gebied van duurzaam bouwen, duurzame energie en decentrale energievoorzieningen. Dat doet de pool via onderhandse leningen aan ondernemingen, overheden en non-profit-instellingen. Minimaal 70% van de projecten kwalificeert als groenproject volgens de Regeling groenprojecten van de Nederlandse overheid. De ASN Microkredietpool verstrekt onderhandse leningen aan en verwerft aandelen in microfinancieringsinstellingen (MFI's). Groenprojecten en MFI's worden toegelaten tot het beleggingsuniversum op voorwaarde dat zij voldoen aan sectorspecifieke duurzaamheidscriteria.

Hieronder ziet u hoe de fondsen en pools zich tot elkaar verhouden.

*5 ASN Duurzame Mixfondsen: ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief, ASN Duurzaam Mixfonds Defensief, ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal, ASN Duurzaam Mixfonds Offensief en ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief

Gebruik van derivaten

Het gebruik van derivaten is onder strikte voorwaarden toegestaan: het instrument wordt alleen ingezet om risico's te beheersen en het instrument heeft betrekking op een onderliggende waarde die in bezit is. Daarnaast dienen tegenpartijen minimaal van *investment grade*-kwaliteit (beleggingen met een relatief goede kredietwaardigheid) te zijn.

Geen securities lending

Wij maken geen gebruik van *securities lending* (het uitlenen van effecten aan andere financiële instellingen tegen een vergoeding).

Corporate governance

ASN Duurzame Deelnemingen N.V. (ADD) is 100%-aandeelhouder van ABB en houder van een prioriteitsaandeel in ASN Beleggingsfondsen N.V. Dat prioriteitsaandeel geeft bijzondere bevoegdheden bij bijvoorbeeld de benoeming van bestuurders, statutenwijziging en ontbinding van de vennootschap. ABB vormt tevens de directie van ASN Beleggingsfondsen N.V. Werkzaamheden van ABB worden uitgevoerd door werknemers van ABB, ASN Bank en de Volksbank N.V. (de Volksbank). De Volksbank is 100%-aandeelhouder van ADD. ASN Bank is een handelsnaam van de Volksbank en handelt onder de bankvergunning van de Volksbank.

Sinds de ingangsdatum van de EU Alternative Investment Fund Managers Directive (hierna: AIFMD) in juli 2014 beheerde ACTIAM de beleggingsinstelling ASN Beleggingsfondsen N.V. Na het aantreden van ACTIAM bleef ABB voor de subfondsen verantwoordelijk voor onder andere de duurzaamheidscriteria, het duurzame beleggingsbeleid, het vaststellen van de managementfee en de distributie. In november 2016 heeft de AFM aan ABB medegedeeld dat het uitvoeren van bovengenoemde vier taken ook onder de verantwoordelijkheid van de AIF-beheerder dient te vallen. Dit was voor ABB aanleiding de beheerstructuur met ACTIAM te heroverwegen. Essentieel bij deze heroverweging was de uitdrukkelijke wens van ABB om de eigen duurzaamheidsidentiteit en het duurzaamheidsbeleid te kunnen bepalen. Het overdragen van deze taken aan ACTIAM zou hier afbreuk aan doen. Dit heeft ABB uiteindelijk doen besluiten een eigen AIF-beheervergunning aan te vragen bij de AFM. Deze verleende de vergunning op 21 december 2017. Met ingang van 22 mei 2018 heeft ABB het AIF-beheer van ACTIAM overgenomen. ABB staat als AIF-beheerder onder toezicht van de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Interne organisatie ABB

Het verkrijgen van de vergunning en het overnemen van het AIF-beheer waren aanleiding om de interne organisatie van ABB uit te breiden. De dagelijkse leiding is in handen van twee bestuurders, die in totaal vier afdelingen aansturen. Een bestuurder staat aan het hoofd van de afdelingen Marketing & Sales, Portfoliomanagement en Productmanagement. De vierde afdeling, Risicomanagement & Compliance, wordt aangestuurd door de tweede bestuurder. In totaal waren er per ultimo verslagperiode 14,67 fte werkzaam bij ABB. Hoewel ABB feitelijk als werkgever fungeert, zijn de werknemers formeel in dienst van de Volksbank. Bij het uitvoeren van zijn taken doet ABB daarnaast een beroep op de organisatie en expertise van de Volksbank (stafafdelingen en ASN Bank).

(Buitengewone) algemene vergadering van aandeelhouders

Op 24 mei 2018 vond de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders plaats in de Beurs van Berlage in Amsterdam. Door de structuurwijziging die in 2017 plaatsvond, werden alle fondsen voor het eerst in één vergadering besproken. Na de officiële vergadering stonden er verschillende parallelsessies op het programma. Tijdens deze bijeenkomsten gingen wij in gesprek met de beleggers en was er volop gelegenheid voor vragen. In het halfjaarbericht 2018 is hiervan uitgebreid verslag gedaan.

In het verslagjaar hebben er geen buitengewone algemene vergaderingen van aandeelhouders plaatsgevonden.

Aandeelhouders van ASN Beleggingsfondsen N.V. kunnen de notulen van de vergadering opvragen bij ABB via telefoonnummer 070-356 93 89 of per e-mail: info@asnbeleggingsfondsen.nl.

1.2 (Beleids)ontwikkelingen in de verslagperiode

In de verslagperiode hebben de volgende (beleids)ontwikkelingen plaatsgevonden.

AIF-beheer weer in handen van ABB

Na bijna vier jaar heeft ABB op 22 mei 2018 het AIF-beheer van ASN Beleggingsfondsen N.V. weer overgenomen van ACTIAM. Als AIF-beheerder is ABB eindverantwoordelijk voor alle beheertaken. Een deel van deze beheertaken voert ABB zelf uit, een deel wordt uitbesteed aan diverse externe partijen.

Directiewisseling ABB

Per 9 juli 2018 veranderde de directie van ABB van samenstelling. Diane Griffioen trad af en Gert-Jan Bruijnooge werd benoemd tot directeur Risicomanagement & Compliance. De benoeming is vooralsnog ad-interim en loopt tot eind 2019. Bas-Jan Blom blijft bestuurder Marketing & Sales, Portfoliomanagement en Productmanagement.

Overname bestuur Pettelaar Effectenbewaarbedrijf N.V.

Op 31 oktober 2018 nam ABB de directievoering over Pettelaar Effectenbewaarbedrijf N.V. over van ACTIAM. Pettelaar Effectenbewaarbedrijf N.V. is de juridisch eigenaar van de beleggingen in de ASN-pools. De overname van het bestuur was een logisch gevolg van de overname van het AIF-beheer.

Langetermijndoel klimaat en SDG's

ABB heeft op 22 mei 2018 de ambitie uitgesproken met de ASN Beleggingsfondsen in 2030 klimaatpositief te zijn. ABB volgt hiermee de doelstelling van ASN Bank: 'Al onze financieringen en beleggingen zijn in 2030 netto klimaatpositief.'

ABB onderschrijft het belang van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Deze doelen zijn al sinds jaar en dag terug te vinden in het beleggingsbeleid van de ASN Beleggingsfondsen. ABB heeft de overeenkomsten tussen haar beleid en de SDG's inzichtelijk gemaakt. Hierover leest u meer in hoofdstuk 2.

ASN Duurzaam Obligatiefonds

Met ingang van 1 mei 2018 wijzigden wij de voorwaarden van het beleggingsbeleid van de ASN Obligatiepool, waarin het ASN Duurzaam Obligatiefonds belegt. Deze wijziging had niet alleen betrekking op het subfonds ASN Duurzaam Obligatiefonds, maar ook op andere subfondsen van ASN Beleggingsfondsen N.V. die in de ASN Obligatiepool beleggen, namelijk het ASN Duurzaam Mixfonds (via de ASN Mixpool) en de vijf nieuwe ASN Duurzame Mixfondsen. Er mag voortaan voor maximaal 15% belegd worden in groene en sociale obligaties, met een doelgewicht van 10%. Groene en sociale obligaties zijn obligatieleningen die zijn uitgegeven door overheden en semi-overheden. Zij worden gebruikt om klimaatvriendelijke of sociale projecten te financieren. Het deel van de portefeuille dat belegd wordt in eurostaatsobligaties bedraagt minimaal 85% van het fondsvermogen, met een doelgewicht van 90%.

ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief

Het beleggingsbeleid van het subfonds ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief wijzigde per 1 augustus 2018. Het subfonds kan sinds die datum ook beleggen in de ASN Microkredietpool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool. Als gevolg hiervan zijn de fondskosten van het subfonds per 1 augustus 2018 gestegen van 0,50% naar 0,90%.

ASN Duurzaam Mixfonds Defensief

Het beleggingsbeleid van het subfonds ASN Duurzaam Mixfonds Defensief veranderde per 1 oktober 2018. Het subfonds kan sinds die datum ook beleggen in de ASN Microkredietpool en de ASN Small & Midcappool. Als gevolg hiervan zijn de fondskosten van het subfonds per 1 oktober 2018 gestegen van 0,50% naar 0,90%.

ASN Duurzaam Mixfonds (Zeer) Offensief

Met ingang van 1 mei 2018 wijzigde ABB het beleggingsbeleid van het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief en het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief: het verruimde de bandbreedten van het doorbeleggen in de ASN Small & Midcappool van 5-10% naar 0-10%. Het strategische gewicht van 5% van de ASN Small & Midcappool in beide fondsen bleef ongewijzigd.

ASN Groenprojectenfonds

Op 31 januari 2018 ging het ASN Groenprojectenfonds weer open voor aankoop van aandelen. Vanaf 23 november 2017 was het fonds gesloten voor aankooporders. Als gevolg van de grote instroom kwam het vereiste minimumpercentage financieringen van groenprojecten van minstens zeventig procent in zicht. Wanneer het fonds niet voldoet aan de 70%-norm, kan het de status van groene instelling verliezen. Eind januari was het percentage financieringen van groenprojecten op een zodanig niveau dat het verantwoord was het fonds weer open te stellen voor de aankoop van aandelen.

Op 30 oktober 2018 moesten wij het ASN Groenprojectenfonds opnieuw tijdelijk sluiten voor aankooporders vanwege grote instroom. Deze werd waarschijnlijk veroorzaakt door het naderen van de fiscale peildatum van 1 januari 2019. Op 24 december 2018 was het percentage groenprojecten zodanig gestegen dat we het fonds weer konden openstellen voor aankopen.

Op 22 mei 2018 is ABB AIF-beheerder geworden van de ASN Beleggingsfondsen en ABB werd daarmee onder meer verantwoordelijk voor het waarderingsbeleid en de waarderingsmethodiek van ASN Groenprojectenfonds. In 2018 is er nagedacht over een verfijning van de waarderingsmethode en deze methode wordt in 2019 geïmplementeerd. De verfijning houdt in dat bij de waardering van leningen een andere rentecurve gebruikt zal worden. Daarnaast zal de wijze waarop de kredietopslag wordt vastgesteld veranderen. De wijziging van de waarderingsmethode heeft geen materiële impact op de koers van het fonds.

ASN-Novib Microkredietfonds

ABB paste het beleggingsbeleid voor de beoordeling van microfinancieringsinstellingen aan. Deze aanpassing had betrekking op de ASN Microkredietpool, waarin het ASN-Novib Microkredietfonds belegt. De aanpassing betrof de restrictie dat een MFI met de verstrekte financiering leningen van maximaal € 25.000 mag verstrekken aan eindbegunstigden. Dit bedrag werd gewijzigd in maximaal € 100.000. Deze wijziging is per 1 mei 2018 ingegaan.

1.3 Fondsdokumentatie

De wijzigingen die hebben plaatsgevonden in de verslagperiode, zijn verwerkt in de Essentiële Beleggersinformatie (EBi) en het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. Deze documenten vindt u op asnbeleggingsfondsen.nl onder het kopje *Documenten*.

1.4 Dividend

Wij stellen voor om per aandeel de volgende dividenden aan de aandeelhouders uit te keren.

ASN Duurzaam Aandelenfonds	€ 2,95
ASN Duurzaam Obligatiefonds	€ 0,60
ASN Duurzaam Mixfonds	€ 2,00
ASN Milieu & Waterfonds	€ 0,35
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	€ 0,45
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	€ 0,65
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	€ 0,60
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	€ 0,60
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	€ 0,55
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	€ 0,70
ASN Groenprojectenfonds	€ 0,10
ASN-Novib Microkredietfonds	€ 1,00

Vanwege de status van fiscale beleggingsinstelling dient het fonds de winst die voor uitkering beschikbaar is (gedefinieerd in het Besluit Beleggingsinstellingen 1970 zoals laatstelijk gewijzigd per 11 januari 2016), binnen acht maanden na afloop van elk boekjaar uit te keren.

1.5 Wijziging wet- en regelgeving

In 2018 speelden voor ABB de volgende ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving.

PRIIPs

Per 1 januari 2018 geldt de Europese verordening *Packaged Retail and Insurance-based Investment Products* (PRIIPs). PRIIPs heeft tot doel de transparantie van beleggingsproducten te vergroten ter bescherming van beleggers. Hiertoe is onder meer het *Essentiële informatiedocument* (Eid) ingevoerd. Dit document bevat de voornaamste informatie over de aard van een product. Aanbieders van onder meer beleggingsproducten moeten een Eid aan potentiële klanten verstrekken. Voor zover de huidige Essentiële Beleggersinformatie (EBi) thans verplicht is, geldt een overgangsperiode tot 31 december 2019. Daarom mag ABB de huidige EBi van de fondsen niet eerder dan 1 januari 2020 vervangen door het nieuwe Eid. ABB zal de Eid's ultimo 2019 aan distributeurs en beleggers ter beschikking stellen. De overgangsperiode wordt mogelijk verlengd tot 31 december 2021.

MiFID II

Op 3 januari 2018 is de herziene Europese richtlijn *Markets in Financial Instruments Directive* (MiFID II) in werking getreden. Het doel van MiFID II is de bescherming van beleggers en de werking van de financiële markten verder te bevorderen. Hoewel MiFID II niet direct op AIF-beheerders van toepassing is, wordt ABB hier toch zijdelings door geraakt, omdat distributeurs wel aan de richtlijn moeten voldoen. Daarom heeft ABB ten behoeve van distributeurs de doelgroepen van zijn fondsen nader omschreven en de (in)directe kosten van de fondsen inzichtelijk gemaakt, conform modellen van de *European Fund and Asset Management Association* (EFAMA) en de *Dutch Fund and Asset Management Association* (DUFAS).

SRD II

Op 20 mei 2017 is de herziene Europese aandeelhoudersrichtlijn *Shareholders Rights Directive* (SRD II) gepubliceerd. De wijzigingen beogen de langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders en de transparantie te bevorderen. De bepalingen zijn onder meer van toepassing op beursvennootschappen met een statutaire zetel in een EU-lidstaat waarvan de

aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt in een lidstaat, evenals op vermogensbeheerders die vermogensbeheerdiensten verrichten voor institutionele beleggers. De lidstaten moeten de herziene richtlijn uiterlijk 10 juni 2019 in hun nationale wet- en regelgeving hebben ingevoerd. Hiertoe is in Nederland op 16 oktober 2018 het wetsvoorstel ter implementatie van de herziene aandeelhoudersrichtlijn ingediend. In het laatste kwartaal van 2018 heeft ABB de verwachte impact en benodigde vervolgstappen verkend. Hieruit blijkt dat de impact van SRD II voor de ASN Beleggingsfondsen gering is. Diverse vereisten onder SRD II moeten nu al worden ingevuld onder de huidige wet- en regelgeving. Dit geldt bijvoorbeeld voor de rapportageverplichtingen die de ASN Beleggingsfondsen hebben onder AIFMD-vergunning.

AVG

Sinds 25 mei 2018 is de *Algemene Verordening Gegevensbescherming* (AVG) van toepassing. Deze AVG vervangt de *Wet bescherming persoonsgegevens* en stelt verscherpte eisen aan de verwerking van persoonsgegevens. Hoewel ABB beleggers in zijn fondsen indirect via distributeurs bedient, kan ABB persoonsgegevens van beleggers verwerken, bijvoorbeeld als het vragen beantwoordt en klachten afhandelt. Tevens verwerkt ABB persoonsgegevens van leningnemers van bepaalde fondsen, partners, relaties en eigen medewerkers. Daarnaast hanteert ABB cookies op de eigen website, waarop de reeds bestaande *Telecommunicatiewet* van toepassing is. ABB heeft de benodigde beheersmaatregelen uit hoofde van de AVG geïmplementeerd.

Wwft

Op 25 juli 2018 is de herziene *Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme* (Wwft) in werking getreden. Hierin is de vierde Europese *Anti-witwasrichtlijn* geïmplementeerd. Deze beoogt misbruik van het financiële stelsel voor witwassen en terrorismefinanciering verder te voorkomen. ABB is onderworpen aan de Wwft, omdat het bij de impactfondsen aan de investeringskant (in)direct een zakelijke relatie met cliënten in de zin van de Wwft aangaat. Dit betekent dat ABB voorafgaand cliëntenonderzoek moet verrichten. Ook moet het gedurende de relatie zowel cliënten, rekeningen als transacties monitoren. Naar aanleiding van de gewijzigde Wwft zijn het toepasselijke beleid en de bijbehorende proces- en systeemrichting aangepast.

1.6 Ontwikkelingen AIF-beheerder

Van 22 juli 2014 tot 22 mei 2018 trad ACTIAM op als AIF-beheerder van ASN Beleggingsfondsen N.V. In de periode van 1 januari tot 22 mei 2018 vonden geen wijzigingen plaats in de directie van ACTIAM, die bestond uit Hans van Houwelingen (CEO), Dudley Keiller (CTO) en Arnold Gast (CIO).

Op 22 mei 2018 nam ABB het AIF-beheer van ASN Beleggingsfondsen N.V. over van ACTIAM. Hierdoor kan ABB ook in de toekomst verantwoordelijk blijven voor de duurzaamheidscriteria, het duurzame beleggingsbeleid, het vaststellen van de managementfee en de distributie. De samenstelling van de directie van ABB is per 9 juli 2018 gewijzigd. Per die datum bestaat de directie van ABB uit Bas-Jan Blom (directeur Sales & Fondsmanagement) en Gert-Jan Bruijnooge (directeur Risicomanagement). De AFM heeft de nieuwe samenstelling van de directie goedgekeurd.

1.7 Fondskosten

ABB brengt per fonds een vast percentage in rekening om de dagelijkse werkzaamheden te vergoeden. Dit percentage verschilt per fonds. Deze vergoeding wordt 'fondskosten' genoemd. De fondskosten worden dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. De fondskosten worden iedere maand achteraf in rekening gebracht.

ABB betaalt uit deze vergoeding de kosten die samenhangen met het beheer van het fonds. De verschillende kosten die hieronder vallen, zijn gedefinieerd in het prospectus. De partijen waaraan het vermogensbeheer van de fondsen is uitbesteed ontvangen geen prestatiebeloning (*performance fee*) uit de fondsen. De reden daarvoor is dat het uitgangspunt bij onze beleggingen is een duurzame wereld te bevorderen, niet het hoogst mogelijke rendement te behalen. Daarom worden er geen financiële prikkels gegeven voor het behalen van een zo hoog mogelijk rendement.

Lopendekostenfactor

De lopendekostenfactor (LKF) geeft de kosten weer als percentage van het gemiddelde fondsvermogen, met uitzondering van interestkosten en transactiekosten die gemaakt zijn voor het fonds. De LKF wordt achteraf en conform de voorgeschreven methode berekend. Bij berekening van de LKF wordt het gemiddelde fondsvermogen bepaald op basis van de frequentie waarmee de intrinsieke waarde of *net asset value* (NAV) van het fonds wordt afgegeven. Alle NAV's die gedurende het jaar worden afgegeven, worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's. In 2018 was de LKF van de fondsen als volgt:

	LKF (op jaarbasis)	
	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
ASN Duurzaam Aandelenfonds	0,85%	0,85%
ASN Duurzaam Obligatiefonds	0,45%	0,50%
ASN Duurzaam Mixfonds	0,65%	0,68%
ASN Milieu & Waterfonds	1,20%	1,20%
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	1,20%	1,20%
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	0,66%	0,55%
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	0,64%	0,60%
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	0,65%	0,68%
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	0,85%	0,85%
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	0,90%	0,90%
ASN Groenprojectenfonds	1,00%	1,00%
ASN-Novib Microkredietfonds	2,32%	2,34%

1.8 Beloningsbeleid

De AIFM-richtlijn voorziet erin dat de beloning van de beheerder van het fonds wordt toegelicht in het jaarverslag. De beloningskosten maken niet direct onderdeel uit van de winst-en-verliesrekening van de fondsen. De beheerder brengt aan de fondsen fondskosten in rekening en betaalt daaruit de salarissen van de medewerkers die werkzaam zijn voor de beheerder. Derhalve worden de beloningskosten niet toegelicht in de jaarrekening maar in het verslag van de directie.

ACTIAM heeft het AIF-beheer op 22 mei 2018 overgedragen aan ABB. Hieronder vindt u zowel het beloningsbeleid van ABB als van ACTIAM. De genoemde salariskosten zijn de salariskosten over het gehele boekjaar 2018.

Beloningsbeleid ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (AIF-beheerder vanaf 22 mei 2018)

In lijn met zijn missie stelt ABB betrouwbaarheid en integriteit van de dienstverlening en het belang van de beleggers centraal bij de uitvoering van zijn activiteiten. ABB streeft met het aanbieden van zijn dienstverlening naar een optimaal rendement voor de beleggers. Daarom hanteert het een passend beloningsbeleid, dat bijdraagt aan deze ambitie. Dit beleid leidt er enerzijds toe dat de continuïteit van de bedrijfsvoering wordt gewaarborgd. Anderzijds draagt het beloningsbeleid bij aan zingeving, adequate opleiding en de duurzame inzetbaarheid van de medewerkers van ABB. De beloning van de medewerkers van ABB sluit daarop aan en is uitlegbaar aan de beleggers en de maatschappij.

ABB onderkent dat het een zelfstandige verplichting heeft om te voldoen aan de (wettelijke) vereisten inzake beloning die van toepassing zijn op ABB als beheerder van de beleggingsinstelling. Aangezien het beloningsbeleid van de Volksbank gebaseerd is op de relevante vereisten van de European Banking Authority, betekent dit dat ABB het beloningsbeleid van de Volksbank moet aanvullen om te voldoen aan de sectorspecifieke beloningsbepalingen zoals opgenomen in:

- De richtsnoeren beloningsbeleid AIFMD (ESMA).
- Wft, Bgfo en Regeling beheerst beloningsbeleid Wft 2014 (nationaal niveau).

In het beloningsbeleid van de Volksbank worden de verantwoordelijkheden van de Remuneratiecommissie van de Raad van Commissarissen van de Volksbank (Remuneratie en Nominatie Commissie) beschreven. Als onderdeel van haar verantwoordelijkheid die voortvloeit uit de wet- en regelgeving op het gebied van (beheerst) beloningsbeleid bereidt de Remuneratie en Nominatie Commissie de beslissingen over beloning en beloningsbeleid voor. In aanvulling op het beloningsbeleid van de Volksbank houdt de Remuneratie en Nominatie Commissie ten behoeve van ABB rekening met de bepalingen die op hem van toepassing zijn, zoals uiteengezet in de richtsnoeren voor een goed beloningsbeleid.

Daarnaast is het beloningsbeleid van de Volksbank (na goedkeuring door de Raad van Commissarissen van de Volksbank) eveneens goedgekeurd door het bestuur van ABB. Bij de goedkeuring van het bestuur van ABB is het uitgangspunt dat het beloningsbeleid aansluit bij een deugdelijk, doeltreffend risicobeheer van ABB. Het bestuur van ABB heeft, met ondersteuning van de compliance-officer van ABB, vastgesteld dat het beloningsbeleid van de Volksbank:

- In overeenstemming is met de strategie, (langetermijn)doelstellingen, waarden en belangen van ABB;
- In overeenstemming is met de wet- en regelgeving die op ABB van toepassing is;

- Niet aanzet tot het nemen van risico's die buitensporig zijn ten opzichte van het portfoliomanagementbeleid van de beleggingsinstelling;
- ABB in staat stelt de belangen van de beleggingsinstelling en de beleggers in de beleggingsinstelling af te stemmen op de belangen van de *identified staff* (zie hierna de uitleg van deze term), en bijdraagt aan het bereiken en vasthouden van een gezonde financiële positie.

Beloningskenmerken

Het beloningsbeleid van de Volksbank, dat na vaststelling door het bestuur van ABB ook van toepassing is op de medewerkers van ABB, bevat de volgende beloningskenmerken:

- *Beloning met de menselijke maat*: het hoogste salaris bij de Volksbank is maximaal tien keer het gemiddelde salaris bij de bank. Ieder mens is anders en levert zijn/haar bijdrage aan het bedrijfsresultaat, dat door middel van een financieel gebaar gewaardeerd kan worden.
- *Financiële weerbaarheid*: voor onze organisatie is het van belang dat arbeidsvoorwaarden en salaris marktconform zijn.
- *Nut in plaats van rendement*: niet alleen het resultaat geldt, ook goed gedrag wordt beloond.
- *Duurzaamheid*: een laag risicoprofiel bij beloning is belangrijk om de continuïteit van onze dienstverlening te garanderen.

Variabele beloning

ABB kent geen variabele beloning. Zoals uiteengezet in het beloningsbeleid van de Volksbank, hanteert de Volksbank voor 2017 nog de mogelijkheid om een variabele beloning toe te kennen die afhankelijk is van de beoordeling van de prestaties van de medewerker. Vanaf 1 januari 2018 kent de Volksbank géén variabele beloningen meer toe. ABB deelt deze visie op belonen en adopteert deze beloningsmaatregel door de aansluiting bij het beloningsbeleid van de Volksbank. Bij ABB werken mensen die primair gedreven worden door hun ambitie een bijdrage te leveren aan de beleggingsinstelling en een duurzame samenleving, en niet door een maximale financiële beloning. Dit past bij de waarden en het beleid van ABB en de Volksbank.

Dit betreft alle vormen van variabele beloning: alle extra betalingen en verstrekkingen die afhankelijk zijn van de geleverde prestaties of, in bepaalde gevallen, andere contractuele criteria. Enige bijkomende betalingen die bij de Volksbank voor kunnen komen, maken deel uit van een algemeen, niet-discretionair, AIF-beheerderbreed beleid. Zij vormen geen stimulans om risico's aan te gaan en worden derhalve uitgesloten van de definitie van beloning voor de toepassing van de AIFMD-specifieke voorschriften voor risicogelateerde beloningen.

Identified staff

Vanuit wet- en regelgeving zoals vermeld onder paragraaf 2, heeft ABB vastgesteld dat uitsluitend de directieleden van ABB worden aangemerkt als *identified staff*.

In afwijking van de procedure om identified staff te identificeren, zoals uiteengezet in het beloningsbeleid van de Volksbank, is de compliance-officer van ABB verantwoordelijk voor het identificeren van identified staff bij ABB. Dat doet de compliance-officer in samenspraak met de stafafdeling Human Resources van de Volksbank. Hij gebruikt hiervoor de bepalingen uit de richtsnoeren voor een goed beloningsbeleid die van toepassing zijn.

Beloning in de verslagperiode

In 2018 kende ABB een beloning van in totaal € 1,86 miljoen toe aan zijn medewerkers. ABB kent geen variabele beloning. Het hiervoor genoemde bedrag is uitsluitend een vaste beloning. In de verslagperiode had ABB gemiddeld 17 medewerkers in dienst.

Beloning in euro's	Aantal personen in 2018	Vaste beloning 2018
Directie/Identified staff	3 ¹	420.060
Medewerkers in controlefuncties	3 ²	187.752
Overige medewerkers	11	1.254.940
Totaal	17	1.862.752

1 ABB heeft twee directieleden in dienst. In 2018 is er een wisseling geweest in de directie van ABB, waardoor het aantal personen hoger is dan het aantal directieleden.

2 Deze medewerkers zijn niet alledrie een volledig jaar in dienst geweest.

Beloningsbeleid uitbestedingsrelaties

ABB waarborgt dat personen die betrokken zijn bij uitbestede activiteiten die een materiële impact hebben op het risicoprofiel van de fondsen, voldoen aan de beloningsregels beschreven in de AIFMD en de Richtsnoeren voor een goed beloningsbeleid in het kader van de AIFMD. Het betreft hier de medewerkers bij de assetmanagers Actiam N.V., Impax Asset Management en Kempen Capital Management die zijn aangemerkt als 'Identified Staff'. Met de assetmanagers zijn afspraken gemaakt over het beloningsbeleid en deze zijn vastgelegd in de SLA's die met de assetmanagers zijn afgesloten. ABB monitort de afspraken die in de SLA zijn vastgelegd en evalueert deze eens per jaar.

Beloningsbeleid ACTIAM N.V. (AIF-beheerder tot 22 mei 2018)

In deze paragraaf wordt het beloningsbeleid van ACTIAM beschreven en wordt uiteengezet hoe dit beleid in de praktijk wordt gebracht. ACTIAM streeft naar een zorgvuldig, beheerst en duurzaam beloningsbeleid, dat aansluit bij de strategie, risicobereidheid en waarden van ACTIAM. Het beleid is in overeenstemming met relevante vereisten op grond van wet- en regelgeving. Leidend principe in het beloningsbeleid is dat medewerkers van ACTIAM niet worden aangemoedigd om meer risico's te nemen dan verantwoord wordt geacht binnen het kader van een te allen tijde respectvolle behartiging van de belangen van klanten en beleggers in de fondsen die ACTIAM beheert.

Governance

Het beloningsbeleid van ACTIAM is opgesteld binnen de kaders van het goedgekeurde groepsbeloningsbeleid van VIVAT in de hoedanigheid van aandeelhouder van ACTIAM. Daarbij houdt het beloningsbeleid rekening met de regels waaraan ACTIAM moet voldoen in haar hoedanigheid van fondsbeheerder onder de AIFM-richtlijn. Het beloningsbeleid van ACTIAM is uit dien hoofde gebaseerd op de Richtlijn inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen 2011/61/EU ("AIFMD") en de Richtlijnen inzake beheerst beloningsbeleid onder de AIFMD ("ESMA Richtsnoeren"). Het beloningsbeleid sluit aan bij de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen ("Wbfo") in samenhang met de Wet op het financieel toezicht ("Wft"), de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 van de Commissie van 10 oktober 2014 (Solvency II), en de Richtsnoeren voor het Governancestelsel van de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen ("EIOPA Richtsnoeren"). Het beloningsbeleid van ACTIAM is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen van VIVAT. Alle medewerkers dienen zich te houden aan de Gedragscode, de eed en alle toepasselijke regelgeving. ACTIAM moedigt alle medewerkers voor wie dit relevant is aan om te zorgen voor een basisregister Integriteit van DSI en eist van medewerkers in bepaalde functies VBA- of CFA-certificering dan wel een aanvullende DSI-registratie. Verder neemt ACTIAM regelmatig deel aan marktonderzoek van de KornFerry Hay Group, dat het beloningsbeleid van gelijksoortige fonds- en vermogensbeheerders in kaart brengt. Met behulp van de resultaten verkrijgt ACTIAM inzicht in de concurrentiekracht van haar beloningsbeleid en kan zij haar beloningsbeleid vergelijken met best practices in de markt.

GEÏDENTIFICEERDE MEDEWERKERS (IDENTIFIED STAFF)

Ingevolge artikel 20 van de ESMA Richtsnoeren moeten de navolgende categorieën medewerkers, behalve wanneer wordt aangetoond dat de betreffende medewerkers geen materiële invloed hebben op het risicoprofiel van de Beheerder van een alternatieve beleggingsinstelling ("abi-beheerder") of het risicoprofiel van een door deze beheerde alternatieve beleggingsinstelling ("abi"), worden aangemerkt als 'geïdentificeerde medewerkers' ("Identified Staff"):

- Uitvoerende en niet-uitvoerende leden van het bestuursorgaan van de abi-beheerder, afhankelijk van de plaatselijke rechtsvorm van de abi-beheerder, zoals: directieleden, bestuursleden, de chief executive officer en/ of uitvoerende en niet-uitvoerende vennoten;
- Hogere leidinggevenden;
- Medewerkers met controletaken;
- Medewerkers die leiding geven op het gebied van portefeuillebeheer, administratie, marketing en personeelszaken;
- Andere risiconemers, zoals: medewerkers wier beroepsactiviteiten – individueel of collectief genomen, als de leden van een groep (bijvoorbeeld een bedrijfsonderdeel of afdeling) – van materiële invloed kunnen zijn op het risicoprofiel van de abi-beheerder of een door hem beheerde abi, met inbegrip van personen die bevoegd zijn overeenkomsten

te tekenen, posities in te nemen en beslissingen te nemen die materieel van invloed zijn op de risicoposities van de abi-beheerder of van een door hem beheerde abi.

VIVAT heeft een Werkgroep Identified Staff in het leven geroepen, waarin de directieleden van Human Resources, Legal, Financial Risk, Non-Financial Risk en Audit ("Werkgroep Identified Staff") zitting hebben. De Werkgroep Identified Staff adviseert de Raad van Commissarissen van VIVAT bij de besluitvorming over de lijst van geïdentificeerde medewerkers en de beloning van geïdentificeerde medewerkers. Een lijst van geïdentificeerde medewerkers wordt centraal vastgelegd en ten minste eenmaal per jaar geactualiseerd. Daarnaast worden de criteria voor het bepalen in hoeverre een medewerker valt onder de categorie geïdentificeerde medewerkers jaarlijks herzien in overeenstemming met toepasselijke wet- en regelgeving en de ESMA Richtsnoeren. Als onderdeel van de selectieprocedure bij werving van nieuwe medewerkers wordt een kandidaat voor een functie binnen de categorie geïdentificeerde medewerker voorgelegd aan het Remuneration and Nomination Committee van de Raad van Commissarissen van VIVAT ("ReNomCo"). De ReNomCo verleent goedkeuring aan de arbeidsvoorwaarden, met inbegrip van de beloning van geïdentificeerde medewerkers. Voordat de kandidaat aan de commissie wordt voorgelegd, verleent de directie van ACTIAM goedkeuring voor de indienstneming van de kandidaat.

Emolumenten

De beloning van medewerkers van ACTIAM bestaat uit een vast jaarsalaris, een variabele beloning, een pensioenregeling en overige secundaire arbeidsvoorwaarden. ACTIAM heeft afzonderlijke variabele beloningsregelingen voor geïdentificeerde medewerkers en niet-geïdentificeerde medewerkers. Met ingang van 2018 heeft VIVAT de reguliere, jaarlijkse, prestatiegerelateerde variabele beloning voor directieleden van ACTIAM afgeschaft.

Vaste beloning

Het vaste bruto jaarsalaris bestaat uit een vast bruto jaarsalaris, waaronder een vakantie-uitkering van 8% en een dertiende maand van 8,33% en, voor zover van toepassing, overige vaste toeslagen. Het bruto jaarsalaris wordt gebaseerd op de van toepassing zijnde salarisschaal. Elke verhoging van het jaarsalaris is afhankelijk van prestaties in samenhang met competenties, ruimte in de salarisschaal en is tevens onderhevig aan financiële criteria op het niveau van ACTIAM en VIVAT ("Knock-outs").

Pensioen

Nagenoeg alle medewerkers van ACTIAM nemen deel aan de pensioenregeling van VIVAT. De regeling is een beschikbarepremieregeling in het kader van IAS 19, ofte wel International Accounting Standards 19. VIVAT en de medewerkers betalen een werkgevers- respectievelijk werknemersbijdrage. Voor medewerkers die op 31 december 2017 in dienst waren bij ACTIAM met een hoger salaris dan het maximale pensioengevend salaris, wordt een compensatie van 16,35% over het pensioengevend salaris boven € 105.075 toegepast. De permanente toeslag is niet pensioengevend en wordt niet meegenomen in de berekening van ontslagvergoedingen, met inbegrip van de transitievergoeding of andere salariscomponenten of vergoedingen.

Variabele beloning en prestatiedoelen

De prestatiecyclus begint met het bepalen van de prestatiedoelen, welke in het eerste kwartaal van 2018 zijn vastgesteld. De prestatiedoelen sluiten aan bij de doelen en de missie en visie van ACTIAM. In 2018 zijn voor medewerkers twee algemene categorieën doelstellingen of key performance indicators ("KPI's") vastgesteld: niet-financiële KPI's en financiële KPI's. Voor alle managementfuncties binnen VIVAT en ACTIAM is een extra KPI bepaald, namelijk het onderhouden van een beheerste organisatie. Alle medewerkers is daarnaast gevraagd een KPI aan te dragen die kan bijdragen aan innovatie. Verder mogen medewerkers hun eigen competentiefocus bepalen, hetgeen persoonlijke ontwikkeling stimuleert. Voor elke individuele medewerker zijn deze competenties voor persoonlijke ontwikkeling vastgesteld en gekozen uit een groot aantal waarden van de onderneming met een focus op gedragsverandering en het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Onder de variabele beloningsregelingen worden voor de prestatieperiode duidelijke en meetbare KPI's gedefinieerd. De toekenning van variabele beloning is afhankelijk van het realiseren van deze KPI's. De KPI's hebben betrekking op zowel financiële als niet-financiële doelstellingen. De belangrijkste KPI's hebben betrekking op klanttevredenheid (deze KPI geldt voor alle medewerkers), de kwaliteit van de bedrijfsvoering, risicobeheer, beleggingsprestatie, ESG-doelen en de commerciële en financiële resultaten van ACTIAM. Waar mogelijk en van toepassing, wordt bij het bepalen van KPI's zoveel als mogelijk rekening gehouden met de volgende stakeholders:

- klanten en/of beleggers in fondsen die ACTIAM beheert;

- medewerkers;
- VIVAT en haar aandeelhouder(s);
- de samenleving als geheel.

Niet meer dan 50% van de KPI's mag betrekking hebben op financiële doelstellingen. Voor medewerkers in controle- en toezichthoudende taken, waaronder de afdeling Risk Management, zijn geen financiële KPI's vastgesteld. Ingeval van buitengewone prestaties bedraagt de variabele beloning binnen ACTIAM maximaal 50% van het vaste jaarsalaris voor senior portefeuillebeheerders (voor overige medewerkers geldt een lager maximum). De maximale variabele beloning zoals bepaald in de Wbfo geldt voor alle medewerkers van VIVAT. Ingevolge de Wbfo mag de variabele beloning van een medewerker van een financiële instelling niet hoger zijn dan 20% van de vaste beloning. Dit maximum geldt echter niet voor medewerkers van beheerders van alternatieve beleggingsfondsen met een vergunning onder de AIFM-richtlijn, zoals ACTIAM. Voor geïdentificeerde medewerkers gelden specifieke regels voor het vaststellen van prestatiedoelstellingen, het bepalen in hoeverre die doelstellingen zijn bereikt, en het vaststellen en uitbetalen van variabele beloning. Ten aanzien van de prestatiedoelstellingen wordt vooraf een risicobeoordeling verricht.

Toekenning variabele beloning

Variabele beloning voor niet-geïdentificeerde medewerkers wordt, indien van toepassing, direct contant toegekend. Voor geïdentificeerde medewerkers wordt variabele beloning in twee gedeelten toegekend: een direct/onvoorwaardelijk deel (60%) en een uitgesteld/voorwaardelijk deel (40%). 50% van de variabele beloning van geïdentificeerde medewerkers wordt contant betaald en 50% is gebaseerd op het rendement van ACTIAM Duurzaam Mixfonds Neutraal, een subfonds van ACTIAM Beleggingsfondsen N.V. Het uitgestelde deel van de variabele beloning wordt betaald drie jaar volgend op het jaar waarin de beloning is toegekend. Het aandelen component kent aanvullend een retentieperiode van een jaar. Voor vermogensbeheerders wordt een 3-jaars resultaatdoelstelling vastgesteld, die moet zijn gerealiseerd alvorens recht ontstaat op het uitgestelde deel. Het uitgestelde deel van de variabele beloning kan op basis van een achteraf verrichte risicobeoordeling neerwaarts worden bijgesteld. Een variabele beloning wordt toegekend nadat is beoordeeld in hoeverre de vooraf vastgestelde KPI's zijn gerealiseerd. Deze beoordeling omvat relevante input van, onder andere, de afdeling Risk Management en de afdeling Compliance in het kader van de risicobeoordeling achteraf. Ten behoeve van deze beoordeling worden de resultaten en incentives opgenomen in een gecentraliseerde database. Het besluit tot toekenning wordt uiteindelijk genomen door de directie van ACTIAM, en vervolgens de Raad van Bestuur van VIVAT. Voor geïdentificeerde medewerkers is de goedkeuring van de ReNomCo benodigd. De leidende beginselen, met inbegrip van de Knock-outs, worden toegepast alvorens enige variabele beloning wordt toegekend.

Hold back & claw back

VIVAT is bevoegd alle toegekende variabele beloningen geheel of gedeeltelijk niet uit te betalen ("hold back") of terug te vorderen ("claw back") (artikel 2:135 lid 6 & 8 BW in samenhang met artikel 1:127 lid 2 & 3 Wft). Gehele of gedeeltelijke hold back of claw back zal in ieder geval plaatsvinden wanneer de medewerker niet heeft voldaan aan relevante eisen van bekwaamheid of gepast gedrag, of wanneer deze verantwoordelijk was voor gedrag dat heeft geleid tot een aanzienlijke verslechtering van de financiële positie van VIVAT en/of ACTIAM.

Ontslagvergoeding

Als er een medewerker recht heeft op een ontslagvergoeding, zal deze gelijk zijn aan de transitievergoeding in de zin van artikel 7:673 BW. Er zijn twee uitzonderingen, tenzij (i) de desbetreffende medewerker kan profiteren van een andere regeling die uitdrukkelijk is overeengekomen in een toepasselijk sociaal plan of (ii) de directie van ACTIAM en de Raad van Bestuur van VIVAT of, waar het een vergoeding voor de directie of de geïdentificeerde medewerkers van ACTIAM betreft, de ReNomCo anders hebben/heeft bepaald, en de vergoeding is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen van VIVAT. VIVAT, met inbegrip van ACTIAM, is met de bonden een nieuw Sociaal Plan 2018-2019 overeengekomen, dat van toepassing is bij reorganisatie(s).

Tekenbonus & retentiebonus

Bij ACTIAM kunnen speciale afspraken worden gemaakt over retentie- en of tekenbonussen voor medewerkers. Bij het maken van dit soort afspraken wordt de grootst mogelijke terughoudendheid betracht. Dit soort afspraken is uitsluitend toegestaan indien goedgekeurd in overeenstemming met wet- en regelgeving alsook de governance van VIVAT en ACTIAM. In verband met de aangekondigde strategische herziening van de aandeelhouder heeft VIVAT van de toezichthouders goedkeuring verkregen voor een retentieregeling voor enkele medewerkers die werken voor ACTIAM.

Overige arbeidsvoorwaarden

Al naar gelang de trede in de salarisschaal, komen enkele hogere managers binnen ACTIAM in aanmerking voor een leaseauto of een leaseautovergoeding. In 2018 is het leasebeleid beperkt tot het leasen van 100% elektrische auto's. Daarnaast is ook de groep die in aanmerking komt voor een leaseauto verkleind. In het kader van de beginselen van impact investing waaraan ACTIAM zich heeft verbonden, zijn bepaalde types en merken auto's niet beschikbaar.

BELONING IN DE VERSLAGPERIODE

In 2018 kende ACTIAM € 14,0 miljoen aan beloning toe aan haar medewerkers (in 2017: € 15,3 miljoen). Dit bedrag valt uiteen in een bedrag van € 13,4 miljoen aan vaste beloning (in 2017: € 13,9 miljoen) en een bedrag van € 0,7 miljoen aan variabele beloning (in 2017: € 1,4 miljoen). De in 2018 toegekende variabele beloning heeft betrekking op het financiële jaar 2017 en omvat tevens het uitgestelde deel van het jaar 2014. Geïdentificeerde medewerkers, welke hun variabele beloning voor 50% gebaseerd op het rendement van ACTIAM Duurzaam Mixfonds Neutraal ontvangen, hebben over het jaar 2016 na de retentieperiode een bedrag € 7,60 per aandeel aan dividend ontvangen in 2018. In verband met de financiële resultaten van VIVAT in 2017, hebben de Raad van Bestuur van VIVAT en de directie van ACTIAM besloten het totale bedrag aan variabele beloning te verlagen. De toekenning van eventuele variabele beloning over 2018 wordt genomen na de datum van publicatie van het jaarverslag. In 2018 had ACTIAM een gemiddeld fte van 102 (in 2017: 115 fte). Onderstaande tabel geeft de toegekende beloning in 2018 weer.

Beloning in euro's	Aantal personen in 2018 ¹	Vaste beloning 2018 ²	Variabele beloning 2018
Directie/Identified staff	4	945.793	0
Identified Staff	39	6.109.087	372.526
Medewerkers in controlefuncties ³	3	368.860	20.114
Overige medewerkers	72	5.944.365	277.995
Totaal	118	13.368.105	670.635

1 Door in- en uitstroom van medewerkers is het aantal begunstigden hoger dan het aantal gemiddelde medewerkers

2 Met inbegrip van sociale-zekerheidsbijdragen, pensioenpremies en overige betaalde beloning

3 Onder wie tevens geïdentificeerde medewerkers

Aantal medewerkers met een beloning van meer dan € 1 miljoen

In 2018 heeft geen van de medewerkers van ACTIAM een totale beloning ontvangen van meer dan € 1 miljoen.

1.9 Marketing

De ASN Beleggingsfondsen worden aangeboden via ASN Bank. Ook andere banken en adviseurs (distributiepartners) kunnen de fondsen aanbieden aan hun klanten. De marketingactiviteiten van ASN Beleggingsfondsen richten zich vooral op de distributiepartners. Daarbij focussen wij ons op de grootbanken en de merken van de Volksbank. De marketingactiviteiten hebben tot doel de distributiepartners te informeren over de thema's duurzaamheid en rendement.

Het vermogen van de fondsen daalde in 2018 met € 272 miljoen naar € 3.473 miljoen. Er werd in het verslagjaar per saldo € 27 miljoen in de ASN Beleggingsfondsen ingelegd. De fondsen behaalden per saldo een negatief koersresultaat van € 299 miljoen. In 2018 keerden wij bruto € 43,5 miljoen dividend uit. Hiervan werd ruim de helft herbelegd.

De meeste fondsen lieten een positieve instroom van vermogen zien. Bij het ASN Duurzaam Obligatiefonds en de ASN Duurzame Mixfondsen was er sprake van uitstroom. Bij het ASN Duurzaam Obligatiefonds herschikte een distributiepartij zijn modelportefeuille, met een gedeeltelijke verkoop tot gevolg. Bij de ASN Duurzame Mixfondsen vond instroom plaats bij ASN Bank, maar opnieuw een uitstroom bij de overige Volksbankmerken. Vanuit ASN Beleggingsfondsen hebben we regelmatig contact met verschillende distributiepartners. Ook hebben we regelmatig overleg met de Volksbank om de ASN Duurzame Mixfondsen beter aan te laten sluiten op de wensen en behoeften van hun klanten. De Volksbank wil de nieuwe beleggingspropositie Doelbeleggen een vaste plek te geven in het keuzeprocess bij de vermogensopbouw van klanten. Dit sluit aan op het belangrijke thema *financiële weerbaarheid* van de Volksbank. Samen met ASN Bank en de Volksbank blijft ABB vertrouwen hebben in de ASN Duurzame Mixfondsen die in 2017 zijn geïntroduceerd. Mensen zien beleggen, door de lage rentestand, steeds vaker als een goed alternatief voor sparen.

De afgelopen jaren behaalden beleggers in aandelenfondsen positieve rendementen, maar in 2018 was dat anders. Wie belegt in een aandelenfonds, heeft te maken met de situatie op de aandelenmarkten waar het fonds belegt. Op deze markten kwamen in 2018 diverse risico's aan de oppervlakte, zoals de Brexit, de handelsoorlog tussen de VS en China, de begrotingsperikelen van Italië, de oplopende rente in de VS en de vrees voor een naderende recessie. De onrust die dit op de beurzen veroorzaakte, zorgde voor koersdalingen in laatste maanden van 2018.

Het ASN Groenprojectenfonds ging eind januari 2018 weer open voor instroom. Het bleef open tot 30 oktober 2018. De daarop volgende sluiting voor nieuw ingelegd geld was nodig om ervoor te zorgen dat het fonds bleef voldoen aan de voorwaarde om ten minste 70% van het fondsvermogen in groenprojecten uit te zetten. De sluiting voor nieuwe toetreders in het fonds leidde tot een daling van het fondsvermogen. Op 24 december 2018 konden wij het fonds weer volledig openstellen. Wij hebben er vertrouwen in dat het fonds een groot gedeelte van 2019 open kan blijven.

Den Haag, 4 april 2019

Directie ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Bas-Jan Blom

Gert-Jan Bruijnooge

2 Duurzaam beleggingsbeleid

2.1 Ontwikkelingen duurzaamheidsbeleid

ASN Beleggingsfondsen N.V. streeft naar een duurzame, rechtvaardige samenleving. Een samenleving waarin mensen vrij zijn hun eigen keuzes te maken, zonder dat dit ten koste gaat van anderen. Een samenleving zonder armoede, waarin iedereen onderwijs kan volgen en beschikt over goede huisvesting en gezondheid.

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, microfinancieringsinstellingen en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. Ons duurzaamheidsbeleid is vastgelegd in beleidsdocumenten. Deze bevatten de duurzaamheidscriteria voor de selectie van alle financieringen en beleggingen. Het beleid voor elke pijler van het duurzaamheidsbeleid – mensenrechten, klimaat en biodiversiteit – is uitgewerkt in een apart beleidsdocument. U vindt het volledige duurzaamheidsbeleid via asnbeleggingsfondsen.nl, op de webpagina *Duurzame keuzes*.

In de verslagperiode hebben we het duurzaamheidsbeleid op negen punten aangepast of nieuw geformuleerd:

■ Dierenwelzijn

Dit beleid is op enkele punten aangescherpt. We hebben het onderwerp antibiotica opgenomen in relatie tot de impact van de landbouwsector op natuur en milieu. Het dierenwelzijnsbeleid over visserij is aangevuld met beleid op drie punten:

- Varen onder *flags of convenience*. Dat houdt in dat het schip is geregistreerd in een land dat beperkte regels heeft voor visvangst, en beperkt toezicht houdt op de visvangst(en). Dit belemmert duurzaam beheer van de visstand en maakt illegale, ongereguleerde en ongeregistreerde visvangst mogelijk.
- Naleving van gedragsregels van de Food and Agriculture Organisation (FAO) van de Verenigde Naties voor verantwoorde visserij.
- Naleving van de International Principles for Responsible Shrimp Farming en gebruik van het keurmerk van het Aquaculture Stewardship Council (ASC) voor kweekvis.

■ Mensenrechten

We hebben de richtlijnen van de OESO opgenomen. We beschrijven dat we niet beleggen in bedrijven die het internationale humanitaire recht niet respecteren. In het beleid voor toeleveranciers hebben we mensenrechten als apart criterium benoemd.

■ Biodiversiteit

Het biodiversiteitsbeleid voor ontbossing is op vier punten verder geconcretiseerd:

- Het kappen van oerbossen, tropische regenwouden, bossen met een hoog koolstofgehalte (*high carbon stocks*) en mangrovebossen vinden wij onacceptabel.
- Ontginning van veengebieden vinden wij onacceptabel.
- We vragen van ondernemingen en instellingen dat zij bossen met een hoog koolstofgehalte identificeren en tegen houtkap beschermen.
- We vragen van ondernemingen en instellingen in de houtketen dat zij het gebruik van illegaal gekapt of verhandeld hout voorkomen.

■ Bestuur

Dit beleid is aangescherpt met twee eisen aan ondernemingen op het gebied van belastingen. Ten eerste: ondernemingen zijn transparant over de verkregen belastingovereenkomsten en waar mogelijk over de uitkomst van eventuele belastingzaken. Ten tweede: ondernemingen hebben ketenbeleid waarin staat dat leveranciers belastingontduiking en belastingontwijking niet mogen tolereren.

■ Klimaat

Het klimaatbeleid is aangevuld met uitleg over het Klimaatakkoord van Parijs, de Dutch Carbon Pledge en het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF). Bovendien is het onderwerp ontbossing aangevuld met criteria die ook opgenomen zijn in het biodiversiteitsbeleid.

■ Wonen en werken

We gaan nader in op duurzaam bouwen, bijvoorbeeld op het FSC-keurmerk en de MilieuPrestatie Gebouwen (MPG), die aangeeft wat de milieubelasting is van de materialen die in een gebouw worden toegepast. Ook gaat het beleid in op primaire grondstoffen en circulair bouwen.

■ Tabak

We hebben het tabaksbeleid aangescherpt en uitgebreid met e-sigaretten. We investeren niet in bedrijven die tabaksproducten of elektronische rookwaren produceren. Ook investeren we niet in bedrijven die meer dan 5 procent (dit was 10 procent) van hun omzet halen uit de verkoop of distributie van of handel in tabaksproducten en elektronische rookwaren.

■ Plastic

We hebben beleid geformuleerd om de impact van plastic(verpakkingen) door bedrijven waarin we beleggen, te verminderen. Centraal staan de eisen die wij stellen aan bedrijven die plastic verpakkingen gebruiken en bedrijven die plastic verwerken.

■ Zonne-energie

We hebben duurzaamheidseisen voor zonne-energieprojecten geformuleerd. Zo mag een zonnepark in veldopstelling bij voorkeur maximaal 20 hectare groot zijn. Voor een zonnepark mogen in principe geen bomen worden gekapt en er mag ook geen waardevolle natuur voor verdwijnen.

Toepassing duurzaamheidsbeleid

ABB past het duurzaamheidsbeleid voor ASN Beleggingsfondsen N.V. op drie manieren toe:

1. het duurzaamheidsonderzoek en de selectie van bedrijven, overheden, microfinancieringsinstellingen en projecten voor het ASN Beleggingsuniversum die op basis daarvan plaatsvindt;
2. engagement: de dialoog met bedrijven met als doel hen bewuster te maken van hun duurzaamheidsprestaties en hen aan te sporen deze te verbeteren;
3. stemmen op aandeelhoudersvergaderingen: ASN Beleggingsfondsen N.V. maakt gebruik van dit recht als belegger om bedrijven aan te zetten tot duurzamer beleid en duurzamere praktijken.

2.2 Sustainable Development Goals (SDG's)

De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties¹ (SDG's of duurzame ontwikkelingsdoelen) bieden een gemeenschappelijke taal om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken, ook internationaal. Daarom zijn deze duurzame ontwikkelingsdoelen van groot belang voor een wereldwijde agenda voor duurzame ontwikkeling. De SDG's hebben als doel om voor 2030 armoede te verminderen, ongelijkheden terug te dringen, klimaatverandering aan te pakken en natuurlijke hulpbronnen te beschermen. ASN Beleggingsfondsen onderschrijft het belang van deze doelstellingen voor een wereldwijde agenda voor duurzame ontwikkeling.

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

In 2018 hebben wij de overeenkomsten en verschillen tussen de SDG's en het duurzaamheidsbeleid van ASN Beleggingsfondsen in kaart gebracht. We hebben de 17 doelstellingen (*goals*) onder de loep genomen, evenals de 169 doelen (*targets*). Doordat wij al een kwart eeuw lang internationale standaarden als uitgangspunten voor ons duurzaamheidsbeleid nemen, zijn er veel overeenkomsten tussen ons beleid en de SDG's. SDG's zijn echter geformuleerd voor landen. Om als beleggingsfonds aan de doelstellingen te kunnen werken, is een vertaling van de doelen nodig. Dat hebben wij gedaan op het niveau van de targets, omdat deze gedetailleerder en concreter zijn en daardoor meer houvast bieden.

Invulling van de SDG's via het duurzame beleggingsbeleid

Wij vullen de SDG's op twee manieren in:

1. *Do no harm*: we sluiten alle activiteiten uit die schadelijk kunnen zijn voor mens, klimaat en natuur. Eventuele schadelijke invloeden verzachten (mitigeren) we. Dit is de basis van ons beleid. We dragen daarmee bij aan de SDG's, want een positieve impact begint met het verlagen van de negatieve impact. Anders gezegd: wij vinden dat een positieve bijdrage aan duurzame ontwikkeling begint door activiteiten met een negatieve impact op de SDG's uit te sluiten. Ons duurzaamheidsbeleid bevat daarom uitsluitingscriteria voor bijvoorbeeld wapenhandel, ontbossing, activiteiten die ingaan tegen dierenwelzijn, en het gebruik van fossiele energie. Aan dergelijke onderwerpen besteden de SDG's weinig of geen aandacht.

2. *Netto positieve invloed*: met ons langetermijndoel voor klimaat en onze engagementinspanning op het gebied van leefbaar loon en farma creëren we een netto positieve invloed. In het kader van ons klimaatdoel meten we onze invloed op het klimaat. Met het engagement voor leefbaar loon zetten we ons in voor het recht op een leefbaar loon in de textielindustrie. Ons engagement met de farmaceutische industrie moet bijdragen aan eerlijke farma.

De grafieken hieronder laten zien aan welke SDG's ons langetermijndoel klimaat en onze engagementinspanningen op het gebied van leefbaar loon en farma bijdragen.

Bijdrage van de langetermijndoelen aan de SDG's

Bijdrage van het langetermijndoel klimaat

Bijdrage van engagement voor eerlijke farma

Bijdrage van het engagement voor leefbaar loon in de kledingindustrie

2.3 Duurzame selectie

De selectie van entiteiten voor het ASN Beleggingsuniversum is een grondig, zorgvuldig proces. Onder entiteiten verstaan we duurzame bedrijven, overheden, microfinancieringsinstellingen (MFI's), groene obligaties (green bonds) en financieringsprojecten. Het team analisten van het Expertise Centrum Duurzaamheid (ECD) van ASN Bank voert het duurzaamheidsonderzoek uit naar bedrijven, overheden en green bonds. De selectie van microfinancieringsinstellingen wordt voorbereid door de portefeuillemanager en de duurzaamheidsmanager van ABB, in samenwerking met de projectadviseur, Triple Jump. Het gaat niet alleen om de selectie van nieuwe entiteiten: er wordt ook beoordeeld of entiteiten die al zijn geselecteerd nog voldoen aan de duurzaamheidscriteria van ASN Beleggingsfondsen. Goedgekeurde bedrijven, overheden, microfinancieringsinstellingen, green bonds en projecten worden opgenomen in het ASN Beleggingsuniversum.

Voor de selectie van bedrijven baseren wij ons oordeel op informatie van bedrijven zelf en informatie die wordt verstrekt door gespecialiseerde onderzoeksinstituten, de media en niet-gouvernementele organisaties. De gespecialiseerde onderzoeksbureaus waarvan wij gebruik maken, zijn Sustainalytics, EIRIS Vigeo, RepRisk en TruCost. Sustainalytics

verzamelt allerlei data over de duurzaamheidsprestaties van bedrijven wereldwijd. RepRisk verzamelt nieuwsberichten over bedrijven, zodat de onderzoeker snel kan zien of er sprake is van controversiële kwesties. EIRIS Vigeo is een specialistisch bureau dat ons helpt te beoordelen of activiteiten aan ons wapencriterium voldoen. TruCost bepaalt de impact van bedrijfsactiviteiten op het milieu en klimaat. De analist van ECD analyseert de verzamelde informatie. De analyses leiden tot een advies aan ASN Beleggingsfondsen N.V. Dit advies wordt besproken in de Investeringscommissie. Hierin hebben de directeur Portefeuillemanagement, de directeur Risicomanagement, de manager SRI-fondsen en de manager Duurzaamheid stemrecht.

Voor de selectie van MFI's voert projectadviseur Triple Jump due diligenceonderzoeken op duurzaamheidsvlak naar MFI's uit. Dit onderzoek resulteert in een rapport over de onderzochte MFI. Op basis hiervan gaan wij na of de MFI voldoet aan onze sectorspecifieke duurzaamheidscriteria. Deze criteria weerspiegelen thema's die belangrijk zijn voor MFI's, zoals een eerlijke rente voor kredietnemers, een verantwoorde schuldenlast van kredietnemers, transparantie, gendergelijkheid en salariëring van de bestuurders.

Voor de selectie van green bonds toetst de analist van ECD obligaties aan onze criteria voor green bonds. De analyse van een green bond wordt vastgelegd in een advies aan de Investeringscommissie. Deze besluit een green bond of een uitgevende instelling van green bonds goed of af te keuren.

Voor de selectie van financieringsprojecten schrijft de projectadviseur een projectvoorstel. Tot 22 mei 2018 onderzocht de analist van ECD of het project voldeed aan de duurzaamheidscriteria van ABB. Deze analyse leidde tot een advies aan de directie van ASN Beleggingsfondsen. Deze keurde het project goed of af voor het ASN Beleggingsuniversum. Sinds 22 mei voert de afdeling Duurzame Financieringen van ASN Bank een eerste toetsing uit. Als het project aan diverse vooraf gestelde criteria voldoet, is het akkoord. Als er twijfel is of een projectvoorstel voldoet, wordt dit gedeeld met de analisten van ECD. ECD beoordeelt het projectvoorstel en legt de bevindingen via de afdeling Duurzame Financieringen met advies voor aan de Investeringscommissie van het ASN Groenprojectenfonds. Daar wordt het besluit genomen het projectvoorstel goed of af te keuren.

ASN Investeringscommissie

De Investeringscommissie heeft de beslissingsbevoegdheid entiteiten goed of af te keuren voor het beleggingsuniversum van ASN Beleggingsfondsen. Dit ASN Beleggingsuniversum is de verzameling entiteiten waaruit de beleggingen voor de fondsen kunnen worden gekozen. De Investeringscommissie bereidt de goed- of afkeuring van entiteiten voor op basis van adviezen van de analisten van ECD. De Investeringscommissie kwam in de verslagperiode negen maal bijeen.

Na goedkeuring van de Investeringscommissie wordt een entiteit opgenomen in het ASN Beleggingsuniversum. Wijzigingen in het ASN Beleggingsuniversum vinden plaats door entiteiten: 1. nieuw toe te laten of 2. te verwijderen na heronderzoek, overname of faillissement. Als wij entiteiten na heronderzoek handhaven, verandert het ASN Beleggingsuniversum uiteraard niet.

Wij onderzoeken elk bedrijf minimaal één keer per vier jaar. Als uit specifieke informatie blijkt dat heronderzoek eerder moet plaatsvinden, wordt de 'doorlichting' vervroegd. De toetsing van overheden vindt eens per twee jaar plaats. Groene, sociale en duurzame obligaties (green bonds, social bonds, sustainable bonds) en leningen aan MFI's voor de ASN-Novib Microkredietpool en financieringsprojecten voor de ASN Groenprojectenpool worden getoetst bij de toelating.

In 2018 lichtten wij 252 bedrijven door omdat zij aan heronderzoek toe of nieuw waren. In totaal voldeden 339 beursgenoteerde bedrijven per 31 december 2018 aan de duurzaamheidscriteria. Dat zijn er 11 meer dan per 31 december 2017. Het actuele ASN Beleggingsuniversum van elk fonds vindt u via asnbeleggingsfondsen.nl/duurzame-keuzes.

In het Verslag over het beheer rapporteren wij hoeveel bedrijven, instellingen, overheden en green bonds er zijn onderzocht, uitgesplitst in hoeveel bedrijven na onderzoek nieuw zijn toegelaten tot, gehandhaafd in, verwijderd uit, of niet toegelaten tot het beleggingsuniversum.

2.4 Engagement

Wij voeren engagement met beursgenoteerde bedrijven in het ASN Beleggingsuniversum, het beleggingsuniversum van ASN Beleggingsfondsen. Wij vragen bedrijven om hun beleid en activiteiten duurzamer te maken en opheldering te geven als er mogelijk sprake is van misstanden. Misstanden betreffen vaak schendingen van mensenrechten, maar kunnen zich ook voordoen op het gebied van milieu en bestuur.

In het verslag over het beheer van het ASN Duurzaam Aandelenfonds, het ASN Milieu & Waterfonds en het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds rapporteren wij over het gevoerde engagement met bedrijven. Hieronder leest u hoe wij

invulling geven aan het strategische engagement. Strategisch engagement voeren wij met goedgekeurde bedrijven uit een sector als we hebben vastgesteld dat er veel misgaat in de sector. We voeren strategisch engagement met kledingbedrijven en bedrijven uit de farmaceutische sector.

Dialog met kledingbedrijven

Veel kleding wordt geproduceerd in lage- en middeninkomenslanden. Deze productie gaat gepaard met mensenrechtenrisico's. Zo krijgen veel productiemedewerkers in de kledingindustrie geen leefbaar loon uitbetaald. Leefbaar loon is een loon dat voorziet in de basisbehoeften van productiemedewerkers en hun gezin. De minimumlonen in kledingproducerende landen zijn vaak veel lager dan het leefbare loon. Geen van de twaalf kledingbedrijven in het ASN Beleggingsuniversum betaalt zijn productiemedewerkers een leefbaar loon. Dat bleek uit onderzoek dat we in 2016 startten. Op dat moment waren GAP en Nike ook nog opgenomen in het beleggingsuniversum; GAP is afgekeurd in december 2016 en Nike in december 2018 omdat zij niet meer voldeden aan andere criteria van ons duurzaamheidsbeleid.

Wij willen dat kledingbedrijven zich bewuster worden van de structurele onderbetaling van de mensen die kleding maken. Ook willen we dat zij deze onderbetaling aanpakken en samen met andere stakeholders, zoals vakbonden en overheden, aan oplossingen werken. Dat is niet eenvoudig. Kledingbedrijven zelf betalen immers de lonen niet; dat doen de toeleveranciers. Deze fabrieken willen concurrerend blijven in een competitieve markt, waarbij een rol speelt dat consumenten inmiddels zijn gewend aan goedkope kleding.

In 2017 en 2018 hebben wij, samen met het internationale accountantskantoor Mazars, de methodiek om leefbaar loon te meten geprofessionaliseerd. De methodiek sluit nu beter aan bij de Guiding Principles for Business and Human Rights van de Verenigde Naties en het bijbehorende Reporting Framework. Vanaf het tweede kwartaal van 2018 gebruiken wij deze methodiek om te meten hoever het staat met leefbaar loon bij de kledingbedrijven. Mazars geeft een onafhankelijke waarborg dat wij de methodiek zorgvuldig hebben toegepast.

De eerste metingen die we deden, gingen vooral om de vraag: heeft het bedrijf beleid voor leefbaar loon? Met behulp van de vernieuwde methodiek beoordeelden we ook de praktijk. We beantwoordden voor elk bedrijf acht vragen. Bijvoorbeeld: In hoeverre integreert het bedrijf zijn beleid voor leefbaar loon in de bedrijfsvoering? Wat is de impact ervan op de textielwerkers? Hoe transparant is het bedrijf erover? De antwoorden leidden tot de indeling van de bedrijven in vier categorieën: van *embryonic* (het bedrijf doet niet of nauwelijks iets aan leefbaar loon) via *developing* (in ontwikkeling) en *maturing* (de ontwikkeling nadert haar voltooiing) naar *leading* (leidend). De meeste bedrijven bevonden zich in 2018 in de middelste twee categorieën.

De uitkomsten zijn verschenen in het Living Wage Report 2018 dat in september gepubliceerd is. De onderzoeksresultaten vormen een goede basis voor diepgaande discussies, ook over de ambities van bedrijven voor de toekomst. Naar aanleiding van het rapport en de individuele beoordelingen per bedrijf hebben we in 2018 met bijna alle kledingbedrijven uit ons beleggingsuniversum gesproken. In 2019 staan er nog enkele gesprekken gepland.

Wij voeren engagement met de bedrijven als deelnemer aan het Platform Living Wage Financials (PLWF), dat ASN Bank samen met Triodos IM en MN heeft opgericht. Bij het platform zijn verder aangesloten: a.s.r., ING, Achmea IM, NN IP, Robeco, Kempen en de Franse vermogensbeheerder Amundi Asset Management. In 2018 hebben we alle bedrijven uit het universum van ASN Beleggingsfondsen geïnformeerd over de nieuwe methodiek, de betrokkenheid van Mazars en de lancering van het Platform Living Wage Financials.

Dialog met de farmaceutische sector

Farmaceutische bedrijven maken medicijnen. Daardoor zijn ze onmisbaar voor de gezondheid en het welzijn van mensen. Wij zien deze sector daarom graag vertegenwoordigd in het ASN Beleggingsuniversum. Veel farmaceutische bedrijven hebben een duurzaamheidsbeleid dat voldoet aan onze duurzaamheidscriteria. Helaas signaleren wij ook structurele misstanden bij deze bedrijven. De sector is zo belangrijk dat we erin blijven beleggen, maar we vinden het noodzakelijk de misstanden aan te pakken. Daarom hebben wij in maart 2015 besloten intensief engagement te voeren met farmaceutische bedrijven. Dit engagement startten we in 2015 met gesprekken met twee farmaceutische bedrijven in het beleggingsuniversum: de Britse bedrijven AstraZeneca en GlaxoSmithKline (GSK). In 2016 kwamen daar Novo Nordisk (Denemarken) en Novartis (Zwitserland) bij.

In 2018 bezochten we opnieuw de aandeelhoudersvergaderingen van deze vier bedrijven. Daar stelden we kritische vragen over het openbaar maken van betalingen aan artsen. Ook vroegen we hoe deze bedrijven ethisch handelen in hun organisatie verankeren. Tevens brachten we op deze aandeelhoudersvergaderingen onze stem uit. Eind juni 2018 hebben

we Novartis verwijderd uit het ASN Beleggingsuniversum. Het bedrijf is betrokken bij ernstige misstanden. We blijven wel met Novartis in gesprek.

In 2018 hebben we ook engagement gevoerd met de andere zes farmaceutische bedrijven in ons beleggingsuniversum, maar op een minder intensieve manier. Dit zijn Astellas Pharma, Bristol-Myers Squibb, BTG, Indivior, Merck KGaA en Orion. We hebben alle tien farmaceutische bedrijven een scorecard gezonden. Behalve scores bevatten deze specifieke verbeterpunten per bedrijf. In het vierde kwartaal hebben we de scorecards over 2018 voorgelegd aan de bedrijven. De meeste bedrijven reageerden en bij twee bedrijven leidde dat tot een aanpassing van de score. Zo kreeg Novo Nordisk een hogere score, omdat het via zijn website transparanter werd over betalingen aan gezondheidsprofessionals van klinische testen.

Eind 2018 hebben we het engagementtraject met de farmaceutische bedrijven geëvalueerd. Sustainability heeft hiervoor opnieuw een rapport voor ons geschreven over de farmaceutische industrie, de ontwikkelingen in de sector en bij de bedrijven in ons beleggingsuniversum. Onder andere op basis van wat er bij de bedrijven is veranderd, wordt er in februari 2019 besloten of deze bedrijven in het beleggingsuniversum blijven.

2.5 Stemmen

De ASN Beleggingsfondsen hebben stemrecht op de aandeelhoudersvergaderingen van de bedrijven waarin zij via de pools beleggen. Daardoor kunnen zij invloed uitoefenen op het beleid en management van die bedrijven. Wij oefenen namens de fondsen dit stemrecht uit op basis van onze missie en duurzaamheidscriteria. De uitgangspunten zijn neergelegd in het duurzame stembeleid van de ASN Beleggingsfondsen.

In 2018 stemden wij op 205 aandeelhoudersvergaderingen van 183 bedrijven wereldwijd volgens dit duurzame stembeleid. Sommige bedrijven houden meerdere aandeelhoudersvergaderingen per jaar, waardoor het aantal bezochte vergaderingen groter is dan het aantal bedrijven.

Tijdens de 205 vergaderingen brachten wij een stem uit bij 2.762 voorstellen. Wij stemden bij 2.450 voorstellen voor, bij 310 voorstellen tegen en onthielden ons bij twee voorstellen van stemming. Wij stemden meestal tegen bij bestuursbenoemingen, waarbij het meestal remuneratievoorstellen betrof. Wij willen dat bedrijven hun bestuurders niet alleen op financiële criteria beoordelen, maar ook op duurzaamheidscriteria. Door tegen beloningsvoorstellen zonder duurzaamheidscriteria te stemmen, oefenen we druk uit op bedrijven om hun beloningspakketten te herzien. Daarmee stimuleren wij duurzaam gedrag. Het onderwerp bestuursbenoemingen stond op de tweede plaats. Wij stemden tegen benoemingen waarbij de diversiteit en onafhankelijkheid van het bestuur niet gewaarborgd waren. Dit gold in de verslagperiode vooral voor Aziatische bedrijven. Op de derde plaats bij het tegenstemmen stond kapitaal. Wij stemmen bijvoorbeeld tegen de uitgifte van preferente of nieuwe aandelen als dit een negatieve invloed heeft op de belangen van werknemers, consumenten en gemeenschappen.

Meer informatie over het stemgedrag van de ASN Beleggingsfondsen op de aandeelhoudersvergaderingen vindt u op asnbeleggingsfondsen.nl, als u klikt op *Duurzame keuzes*.

2.6 Klimaat

Het klimaat verandert, waardoor de aarde opwarmt en het weer extremer wordt. Dat veroorzaakt steeds grotere maatschappelijke problemen. Vooral de uitstoot van broeikasgassen – met name CO₂ (koolstofdioxide) – veroorzaakt de huidige snelle opwarming van de aarde en daarmee klimaatverandering. Beleggingsfondsen dragen bij aan de klimaatverandering doordat ze geld steken in activiteiten die gepaard gaan met uitstoot van broeikasgassen.

Klimaatpositief in 2030

ABB wil de klimaatverandering zoveel mogelijk beperken. Daarom heeft de directie van ABB in 2018 het doel gesteld om in 2030 met alle investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatneutraal en klimaatpositief te zijn.

CO₂ winst-en-verliesrekening

Van al onze beleggingen berekenen we de uitstoot of vermeden uitstoot. Die zetten we in de CO₂-winst-en-verliesrekening. Daarbij rekenen we de uitstoot van de verschillende broeikasgassen om in CO₂-equivalenten op basis van internationale standaarden. De ASN Beleggingsfondsen zijn klimaatneutraal als de omvang van de emissies gelijk is aan of kleiner is dan de vermeden emissies. Investerings die CO₂ uit de lucht halen, dragen bij aan het doel om klimaatpositief te worden. Door de tonnen vermeden CO₂-uitstoot te delen op de tonnen CO₂-uitstoot, berekenen we het percentage 'klimaatneutraal'.

De CO₂-winst-en-verliesrekening wordt opgesteld met behulp van een rekenmethode die ASN Bank in samenwerking met adviesbureau Navigant (voorheen Ecofys) heeft ontwikkeld. Hierbij wordt gebruikgemaakt van data van Trucost. U vindt een uitgebreide beschrijving van de rekenmethode op de website van ASN Bank: asnbank.nl/klimaatpositief. We werken voortdurend aan verbeteringen van de methodiek waarmee de CO₂-winst-en-verliesrekening opgesteld wordt, en aan de kwaliteit van de data die daarbij gebruikt worden. In 2018 zijn geen nieuwe aanpassingen gedaan.

De totale CO₂-uitstoot is in 2018 met 31.951 ton CO₂ per miljoen euro toegenomen. Daar staat tegenover dat de totale vermeden CO₂-uitstoot is toegenomen met 41.449 ton CO₂ per miljoen euro. De klimaatneutraliteit van de ASN Beleggingsfondsen is 45%, een verbetering van 25%. De aandelenbeleggingen droegen negatief bij aan de stijging. Daar stonden veel nieuwe projecten in het ASN Groenprojectenfonds en investeringen in green bonds in het ASN Duurzaam Obligatiefonds tegenover. Deze zorgden ervoor dat de vermeden CO₂-uitstoot fors sterker steeg.

CO ₂ -winst-en-verliesrekening ASN Beleggingsfondsen N.V. ¹	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	319.269	287.318
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-144.503	-103.054
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	174.766	184.264
Percentage klimaatneutraal	45%	36%

¹ De CO₂-uitstoot van de fondsen is berekend op basis van het belang dat de ASN Beleggingsfondsen op respectievelijk 31-12-2018 en 31-12-2017 hadden in de bedrijven /landen/leningen in de ASN Beleggingsfondsen

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

CO₂-uitstoot per fonds

Per beleggingsfonds meten we de CO₂-intensiteit. Dit is de relatieve CO₂-uitstoot per fonds, berekend als de absolute uitstoot gedeeld door het fondsvermogen. Hierover rapporteren we in het verslag over het beheer van de desbetreffende beleggingsfondsen. Daar publiceren we tevens de absolute CO₂-uitstoot per fonds en lichten we toe- en afnames van de uitstoot toe.

Voor de berekening van de CO₂-impact van investeringen van de ASN Microkredietpool is nog geen methodiek beschikbaar. Wij werken hieraan en hopen over 2019 de impact van dit fonds te kunnen berekenen.

Den Haag, 4 april 2019

Directie ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Bas-Jan Blom

Gert-Jan Bruijnooge

3 Verslag over het beheer

3.1 Risicobeheer ASN Beleggingsfondsen N.V.

Dit verslag geeft inzicht in:

- De financiële risico's, het beleid ten aanzien van deze risico's en de wijze waarop deze risico's worden gemitigeerd. In aanvulling op de meer algemene informatie hierover in het vervolg van deze paragraaf, vindt u deze informatie per ASN beleggingsfonds in de paragrafen 3.3 tot en met 3.13.
- De niet-financiële risico's, het beleid ten aanzien van deze risico's en de wijze waarop deze risico's worden gemitigeerd. U vindt deze informatie voor alle ASN beleggingsfondsen in het vervolg van deze paragraaf.

In aanvulling op de weergave van risico's in het verslag van de beheerder, geven ook de jaarrekening ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4), de jaarrekening ASN Beleggingsfondsen (hoofdstuk 5) en de jaarrekening ASN Beleggingspools (hoofdstuk 6) inzicht in risico's die over de risico's die zich in de verslagperiode voordeden.

Paragraaf 3.2 biedt inzicht in de marktontwikkelingen die in de verslagperiode van invloed zijn geweest op de risico's. Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de beleggingsportefeuille van elke beleggingspool. Dit biedt inzicht in de individuele beleggingen alsmede de spreiding van de beleggingen over landen en sectoren.

Het risicobeheer van ABB is gebaseerd op het 'three lines of defense-model', een model met drie verdedigingslijnes. In dit model hebben verscheidende organisatieonderdelen eigen taken en verantwoordelijkheden. De drie 'verdedigingslijnes' ondersteunen en versterken elkaar.

De eerste lijn is de lijnorganisatie. De eerste lijn is verantwoordelijk voor de uitvoerende beheerstaken en in die zin verantwoordelijk voor het risico en de besturing van het risico. De tweede lijn wordt gevormd door stafafdelingen van ABB en aan ABB gelieerde partijen. Deze stafafdelingen hebben de verantwoordelijkheid te toetsen of de invulling van de interne beheersing door het management voldoet aan de beleidsuitgangspunten van ASN Beleggingsfondsen N.V. en ABB, en zij adviseren de directie van ABB op gebied van interne beheersing. Stafafdelingen en -functies die binnen deze tweede lijn vallen zijn onder andere de afdelingen Risk Management en Compliance. De afdeling Risk Management van ABB is onafhankelijk van de eerste lijn. De afdeling rapporteert periodiek aan het Risico-management & Compliance Comité van ABB. De risicofunctie ondersteunt het risicobeheer en houdt er pro-actief toezicht op.

Binnen ABB wordt in het risicobeheer een drietal verantwoordelijkheidsgebieden onderscheiden:

- Portefeuille compliance
- Operationeel risico management
- Financieel risico management

De structuur en organisatie van het risicobeheer zijn ingericht conform de geldende wet-en regelgeving.

De afdeling Audit vormt de derde lijn in de verantwoordelijkheid voor de interne beheersing binnen ABB. De afdeling Audit toetst, volkomen onafhankelijk van het management van ABB, de interne beheersing.

Risicobeheer is een verantwoordelijkheid van de AIF-beheerder. Zoals eerder in dit verslag beschreven was ACTIAM tot en met 21 mei 2018 de AIF-beheerder van de ASN Beleggingsfondsen. ABB heeft het AIF-beheer op 22 mei 2018 van ACTIAM overgenomen.

In het risicobeheer onderkent ABB de hierna beschreven financiële risico's. Omdat het beleid en de wijze van risicomitigatie verschilt per fonds, zijn in paragraaf 3.3 tot en met 3.13 per fonds de belangrijkste financiële risico's samengevat alsmede het daartoe strekkende beleid en de wijze van risicomitigatie.

Financiële risico's

Marktrisico

Het marktrisico wordt gedefinieerd als het risico van schommelingen in de omvang en het rendement van de fondsen als gevolg van waardeontwikkelingen van de financiële instrumenten waarin de pools beleggen. De fondsen zijn via de onderliggende beleggingen in de pools blootgesteld aan marktschommelingen en risico's die inherent zijn aan het beleggen in financiële instrumenten. De waarde van de onderliggende beleggingen van de pools kan fluctueren op basis van een groot aantal factoren, zoals verwachtingen over economische groei, inflatie en prijsontwikkelingen op diverse goederen- en valutamarkten. Daarnaast kan de waarde van de beleggingen fluctueren naar aanleiding van politieke en monetaire ontwikkelingen. Marktrisico's verschillen per beleggingscategorie. Zij zijn mede afhankelijk van de mate van spreiding van beleggingen over regio's en sectoren en/of van de keuze van individuele beleggingen. Het is mogelijk dat de waarde van beleggingen in de hele markt of in bepaalde regio's en/of sectoren daalt. Het marktrisico van een fonds

kan worden uitgedrukt door middel van de *value at risk*-maatstaf (VaR). Onder normale marktomstandigheden bepaalt de VaR-techniek de grootst mogelijke verlieswaarde van het desbetreffende fonds, waarbij de verlieswaarde niet wordt overschreden met een waarschijnlijkheid van 99%.

Renterisico

Een specifieke vorm van marktrisico is het renterisico. Het renterisico is het risico van waardedaling of waardefluctuaties van de fondsen als gevolg van renteontwikkelingen. De waarde van de beleggingen in vastrentende fondsen fluctueert als gevolg van verandering in marktrentes. Het ASN Duurzaam Obligatiefonds, de ASN Duurzame Mixfondsen, het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds beleggen via de pools in vastrentende waarden. Hierdoor zijn deze fondsen blootgesteld aan renterisico, zowel in absolute zin als ten opzichte van de relevante benchmark.

Valutarisico

Een specifieke vorm van marktrisico is het valuta- of wisselkoersrisico. De waarde van beleggingen in financiële instrumenten wordt beïnvloed door de ontwikkelingen van de valutakoersen waarin de betreffende beleggingen luiden, voor zover dit niet de euro is.

Concentratierisico

Een risico dat nauw aan het marktrisico is gerelateerd, is het concentratierisico. Dit is het risico van waardedaling of waardefluctuaties van de fondsen als gevolg van een concentratie van de beleggingen in bepaalde financiële instrumenten of markten. Een pool kan zijn beleggingen concentreren in ondernemingen die opereren in hetzelfde land, dezelfde regio, dezelfde sector of in specifieke ondernemingen. Het concentratierisico houdt in dat specifieke gebeurtenissen van grotere invloed zijn op de waarde van de beleggingsportefeuille van een pool dan bij een geringere mate van concentratie. De oorzaak van concentratie van de portefeuille kan het gevolg zijn van marktontwikkelingen, het beleggingsbeleid en de beleggingsrichtlijnen, en/of de omvang en samenstelling van het beleggingsuniversum. Een kleiner beleggingsuniversum leidt tot geringere spreidingsmogelijkheden dan een groter universum.

Actief-rendementsrisico

Het actief-rendementsrisico is het risico dat het rendement van een fonds afwijkt van dat van de benchmark van het fonds. De waardefluctuaties van de financiële instrumenten waarin de fondsen via de pools beleggen, kunnen in positieve en negatieve zin afwijken van de instrumenten die zijn opgenomen in de benchmark van het fonds. De fondsen hebben de betreffende benchmark niet als uitgangspunt voor de portefeuille. Vanwege de duurzame selectie kan de portefeuille sterk afwijken van de benchmark. De mate waarin het rendement van het fonds afwijkt van de benchmark, wordt weergegeven door de *tracking error*.

Inflatierisico

Het inflatierisico is nauw aan het marktrisico verbonden. Het inflatierisico houdt in dat inflatie de reële waarde van beleggingen en beleggingsopbrengsten in negatieve zin beïnvloedt. De reële waarde van beleggingen en beleggingsopbrengsten wordt in dit kader gevormd door de nominale waarde, na aftrek van het effect van inflatie.

Kredietrisico

Het kredietrisico wordt gedefinieerd als het risico van schommelingen in de omvang en het rendement van de fondsen als gevolg van de mogelijkheid dat een kredietnemer of tegenpartij een financiële of andere contractuele verplichting niet nakomt. Hierin is tevens begrepen de mogelijkheid van beperkingen of belemmeringen bij het overbrengen van tegoeden vanuit het buitenland (overdrachtsrisico).

Creditspreadrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is het creditspreadrisico. Dit is het risico dat koersen van vastrentende waarden fluctueren als gevolg van fluctuaties in de kredietrisicopremies die erop van toepassing zijn. Het creditspreadrisico heeft in het bijzonder betrekking op fondsen die beleggen in vastrentende waarden, zoals obligaties en onderhandse leningen. Het ASN Duurzaam Obligatiefonds, de ASN Duurzame Mixfondsen, het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds beleggen via de pools in vastrentende waarden. De waarde van beleggingen in vastrentende waarden wordt beïnvloed door de positieve of negatieve ontwikkeling van de kredietwaardigheid van de debiteuren, oftewel de ondernemingen, instellingen en overheden die deze vastrentende waarden uitgeven.

De kredietwaardigheid van debiteuren kan zich positief en negatief ontwikkelen. Dat leidt tot schommelingen in de kredietrisicopremies van de financiële instrumenten waarin wordt belegd. Bij een negatieve ontwikkeling neemt de kans toe dat een debiteur geheel of gedeeltelijk in gebreke blijft en niet voldoet aan zijn rente- en/of aflossingsverplichtingen. Hierdoor stijgt de kredietrisicopremie op financiële instrumenten die de debiteur heeft uitgegeven. Dat leidt tot een koersdaling van de betreffende instrumenten. De waarde van de beleggingen in vastrentende fondsen fluctueert als gevolg van verandering in kredietrisicopremies. Dit geldt tevens voor de mixfondsen die via de pools in vastrentende

fondsen beleggen. Hierdoor zijn deze fondsen blootgesteld aan creditspreadrisico, zowel in absolute zin als ten opzichte van de relevante benchmark.

Verschillende *rating agencies* beoordelen de kredietwaardigheid van ondernemingen, instellingen en overheden. De inschatting van kredietwaardigheid wordt beïnvloed door zowel factoren die gelden voor een bepaalde onderneming, instelling of overheid, als door factoren die op een bepaalde sector of regio van toepassing zijn. Minder gunstige winstvooruitzichten voor een sector kunnen een negatieve invloed hebben op de inschatting van de kredietwaardigheid van alle ondernemingen in die sector.

Faillissementsrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is het faillissementsrisico. Bij het creditspreadrisico beïnvloeden ontwikkelingen in kredietrisicopremies de marktwaarde van beleggingen in vastrentende waarden. Daarnaast is het mogelijk dat een debiteur als gevolg van specifieke factoren die op hem van toepassing zijn, niet meer kan voldoen aan zijn rente- en aflossingsverplichtingen, zonder dat dit adequaat in de marktwaarde is verwerkt. Dit wordt faillissementsrisico genoemd. Dit kan leiden tot verlies van de gehele marktwaarde van het financiële instrument.

Betalingsrisico of settlementrisico

Een specifieke vorm van tegenpartijrisico is het betalingsrisico of settlementrisico. Deze vorm van kredietrisico doet zich voor bij de afwikkeling van transacties in financiële instrumenten. Het is het risico dat een afwikkeling via een betaalsysteem niet plaatsvindt zoals verwacht, doordat de betaling of levering van de verkochte, respectievelijk gekochte financiële instrumenten door een tegenpartij niet of niet op tijd of zoals verwacht plaatsvindt. Bij aan- en verkooptransacties van financiële instrumenten ontstaan over het algemeen slechts zeer kortlopende vorderingen. Daardoor is het risico beperkt, rekening houdend met het feit dat levering plaatsvindt tegen vrijwel gelijktijdige ontvangst van de tegenprestatie.

Overdrachtsrisico of transferrisico

Een specifieke vorm van kredietrisico is het overdrachtsrisico of transferrisico. Dit is het risico van waardedaling of waardefluctuaties van de fondsen als gevolg van beperkingen of belemmeringen bij het overbrengen van tegoeden vanuit het buitenland.

Paraplurisiko

Een specifieke vorm van kredietrisico is het paraplurisiko. Dit heeft betrekking op beleggingsfondsen die deel uitmaken van een paraplustructuur. De vennootschap opereert vanuit een paraplustructuur. Dit houdt in dat de vennootschap is onderverdeeld in fondsen die binnen dezelfde juridische structuur vallen. De paraplu heeft een onverdeeld vermogen. Daardoor kan een negatief vermogenssaldo van een fonds gevolgen hebben voor de andere fondsen. Dit geldt vooral bij uitkeringen en in geval van opheffingen of vereffening van een fonds, waarbij een eventueel negatief vermogenssaldo wordt omgeslagen over de andere fondsen. Gezien de aard van de beleggingen en het beleggingsbeleid van de fondsen is de waarschijnlijkheid waarmee een dergelijke situatie zich kan voordoen, in principe beperkt. Voor de meeste fondsen worden de beleggingen in dit kader gezien uitsluitend met eigen vermogen gefinancierd. Voor het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds is het, onder bepaalde voorwaarden zoals beschreven in het prospectus, ook toegestaan een beperkt gedeelte van de beleggingen met vreemd vermogen te financieren. Dit verhoogt het voornoemde risico. Gegeven de randvoorwaarden en de risicomitigerende maatregelen die op het aantrekken van vreemd vermogen van toepassing zijn, wordt het daaruit voortvloeiende paraplurisiko op passende wijze gemitigeerd.

Een ander paraplurisiko betreft de status van fiscale beleggingsinstelling die op de fondsen van toepassing is. Als individuele fondsen niet kunnen voldoen aan de eisen die voor deze status gelden, kan dit consequenties hebben voor de status van de fiscale beleggingsinstelling voor de overige fondsen onder de paraplu.

Liquiditeitsrisico en verhandelbaarheidsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat een fonds niet tijdig kan beschikken over voldoende liquide middelen om aan financiële kortetermijnverplichtingen te voldoen, zonder dat dit gepaard gaat met onaanvaardbare kosten of verliezen. Dit geldt zowel onder normale omstandigheden als in tijden van stress. Het kan voorkomen dat een positie die voor een fonds is ingenomen, niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden verkocht door gebrek aan liquiditeit in de markt in het kader van vraag en aanbod. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen bij aandelen van kleine of niet-beursgenoteerde bedrijven. Alle fondsen, behalve het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds, beleggen hoofdzakelijk in financiële instrumenten die aan een officiële gereguleerde markt in financiële instrumenten zijn genoteerd, merendeels in zogenoemde ontwikkelde landen. In het algemeen is de verhandelbaarheid van onderliggende financiële instrumenten dan ook zodanig dat aan- en verkopen tijdig kunnen worden uitgevoerd. De mate van verhandelbaarheid van de financiële instrumenten waarin de fondsen via de pools beleggen, hangt onder meer samen met de

transactievolumes op de markt in financiële instrumenten. De verhandelbaarheid neemt toe naarmate deze volumes groter zijn. Het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds beleggen via de pools in financiële instrumenten die illiquide van aard zijn. Dit brengt een hoger liquiditeitsrisico en verhandelbaarheidsrisico met zich mee. Dit risico wordt onder andere gemitigeerd door het aanhouden van voldoende liquide middelen voor deze fondsen. Daarnaast wordt het liquiditeitsrisico van deze fondsen actief gemonitord.

Niet-financiële risico's

Fiscaal en juridisch risico

De juridische en fiscale behandeling van de fondsen kan buiten de macht van de fondsen of de beheerder veranderen, met nadelige consequenties voor de fondsen en de aandeelhouders van de fondsen. Veranderingen in de wettelijke en/of fiscale status van de aandeelhouders of relevante veranderingen in de lokale wetgeving en de interpretatie daarvan kan de fiscale positie van de aandeelhouders aanzienlijk beïnvloeden.

Wijzigingsrisico belastingregimes

Het wijzigingsrisico met betrekking tot belastingregimes houdt in hoofdlijnen in dat een overheid de belastingwetgeving in ongunstige zin voor een fonds verandert. Daardoor wordt de waarde van de beleggingsportefeuille en/of de waarde van het eigen vermogen van een fonds negatief beïnvloed. Het is niet uitgesloten dat de wet of wetsinterpretatie verandert, al dan niet met terugwerkende kracht. Het is daardoor mogelijk dat additionele belastingen verschuldigd worden, inclusief eventuele bronheffingen met betrekking tot betaalbaar gestelde dividenden of rente, die niet voorzienbaar waren ten tijde van het uitbrengen van het prospectus of ten tijde van aankoop, waardering of verkoop. Dit risico neemt toe naarmate een fonds meer belegt in landen met minder stabiele regeringen en democratische procedures bij de totstandkoming van (belasting)wetgeving. Alle fondsen, behalve het ASN-Novib Microkredietfonds, beleggen via de pools overwegend in landen waar deze minder gunstige externe factoren niet van toepassing zijn. Niettemin geldt het wijzigingsrisico belastingregimes voor alle beleggingen in alle landen.

Erosierisico fondsvermogen

ASN Beleggingsfondsen N.V. heeft de status van fiscale beleggingsinstelling. Om deze status te behouden moet de vennootschap jaarlijks de fiscale winst geheel aan de aandeelhouders uitkeren. De fiscale jaarwinst kan afwijken van de winst die wordt berekend op grond van de regels die gelden bij het opstellen van de statutaire jaarrekening. Daarnaast kan een fonds onder omstandigheden een beleid voeren waarbij meer dividend wordt uitgekeerd dan het jaarresultaat. Als gevolg hiervan is het mogelijk dat het vermogen van de beleggingsinstelling door een dividenduitkering meer afneemt dan de omvang van de jaarwinst. Dit risico wordt beperkt door een actief herbeleggingsbeleid van de fondsen.

Risico niet-behouden status van fiscale beleggingsinstelling

ASN Beleggingsfondsen N.V. heeft de status van fiscale beleggingsinstelling conform artikel 28 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969. Als gevolg daarvan wordt eventuele winst belast tegen 0%. Aan de status van fiscale beleggingsinstelling worden voorwaarden gesteld. Elk fonds moet separaat aan deze voorwaarden voldoen. Als de fondsen niet voldoen aan een van de voorwaarden, leidt dit tot verlies van de status van fiscale beleggingsinstelling per 1 januari van het jaar waarin zij niet langer voldoen aan de voorwaarden. Als een fonds niet (tijdig) voldoet aan de doorstootverplichting, verliest ASN Beleggingsfondsen N.V. deze status reeds met ingang van het jaar waarop de doorstoot betrekking heeft. Het verlies van de status van fiscale beleggingsinstelling heeft tot gevolg dat de fondsen dan belastingplichtig worden tegen het reguliere vennootschapsbelastingtarief. Daarnaast vindt er belastingheffing plaats over specifiek gevormde reserves. Bij beursgenoteerde fondsen is er een verhoogd risico omdat er geen volledig zicht is op wie de aandeelhouders in het fonds zijn.

Risico uit hoofde van FATCA/CRS

ASN Beleggingsfondsen N.V. moet voldoen aan de Amerikaanse Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA), de Common Reporting Standard (CRS) en de bepalingen die in dat kader in de Nederlandse wet zijn opgenomen. Een daarvan is dat ASN Beleggingsfondsen N.V. de status van aandeelhouders onder FATCA of de Nederlandse wet moet kunnen (blijven) vaststellen. Daarom kan het aan aandeelhouders documentatie opvragen. Als ASN Beleggingsfondsen N.V. niet voldoet aan FATCA en daardoor wordt onderworpen aan bronbelasting van de Verenigde Staten op zijn beleggingen, dan kan dit gevolgen hebben voor de *net asset value* (NAV).

Afdrachtverminderingrisico

Als fiscaal vrijgestelde partijen of buitenlanders toetreden tot een fonds, kan dit gevolgen hebben voor het rendement van het fonds. ASN Beleggingsfondsen N.V. mag voor deze partijen de afdrachtvermindering niet toepassen op eventuele buitenlandse bronheffing.

Risico	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Fiscaal en juridisch risico	Laag	Hoog	Fiscale en juridische risico's hebben in de verslagperiode geen negatieve impact gehad op de fondsen.	ABB heeft periodiek overleg met zijn juridisch en fiscaal adviseurs en Compliance.

Compliancerisico

Het compliancerisico is het risico dat consequenties van (veranderende) wet- en regelgeving niet of niet tijdig worden onderkend, waardoor wetten en regels worden overtreden. Naast het externe aspect van het compliancerisico bestaat er ook een intern aspect. Dit is het risico dat niet of niet tijdig wordt voldaan aan interne regels (beleid). Het beleid bevat bepalingen die erin voorzien dat er periodiek wordt gecontroleerd of het beleid voldoet aan wet- en regelgeving.

Integriteitsrisico

Een specifieke vorm van compliancerisico is het integriteitsrisico. Dat betreft aantasting van de reputatie, het vermogen of het resultaat van ABB als gevolg van het niet-naleven van (interne en externe) wet- en regelgeving. Vooral de cultuur en het gedrag van medewerkers, klanten en partijen waarmee ABB zakendoet, spelen een belangrijke rol. Handelingen die in strijd zijn met de kernwaarden van ABB, de gedragscode of wettelijke bepalingen, worden niet getolereerd.

Risico	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Compliancerisico	Laag	Hoog	Compliancerisico's hebben in de verslagperiode geen negatieve impact gehad op de fondsen.	Onder meer via toepassing van integriteitsbeleid en klantacceptatiebeleid en gebruikmaking van een complianceofficer.

Fraude en corruptierisico

Fraude en corruptie risico is een specifieke vorm van compliance risico. Fraude en corruptie kunnen de reputatie, het vermogen en/of het resultaat van de ASN Beleggingsfondsen en/of ABB aantasten. In bepaalde landen en regio's waar de beleggingspools (met name de ASN Microkredietpool) beleggen is sprake van verhoogde risico's op fraude en corruptie. ABB hanteert een fraude en corruptiebeleid alsmede daarop aansluitende procedures om deze risico's zoveel mogelijk te mitigeren.

Operationele risico's

Het operationele risico is het risico van schommelingen in de omvang en het rendement van de fondsen als gevolg van ontoereikende of gebrekkige interne beheersing van processen en systemen.

De portefeuillemanagers nemen binnen de vastgelegde restricties financiële risico's om rendement te kunnen realiseren. Bij het nemen van een beleggingsbeslissing maken de portefeuillemanagers een afweging tussen het verwachte rendement en het risico. Op het operationele en het compliancerisico is deze afweging niet van toepassing. ABB en de fondsen hebben een zeer lage risicobereidheid voor het operationele en het compliancerisico.

Procesrisico

Een specifieke vorm van operationeel risico is het procesrisico. Dit is het risico dat er directe of indirecte verliezen ontstaan als gevolg van ontoereikende of gebrekkige opzet, bestaan en werking van interne processen.

Systeemrisico

Een specifieke vorm van operationeel risico is het systeemrisico. Dit is het risico van directe of indirecte verliezen die het gevolg zijn van tekortkomingen in informatietechnologiesystemen voor adequate, tijdige informatieverwerking en communicatie. Het is cruciaal te beschikken over adequate informatietechnologiesystemen om de continuïteit en beheersbaarheid van de processen en dienstverlening voor de fondsen te kunnen waarborgen. Er zijn verschillende maatregelen van toepassing om systeemrisico's te mitigeren. Zo zijn er in geval van uitval adequate back-up- en recoverysystemen beschikbaar. Ook *business continuity planning* mitigeert de systeemrisico's.

Waarderingsrisico

Een specifieke vorm van operationeel risico is het waarderingsrisico. Dit is het risico dat de toegekende waardering van beleggingen van het fonds niet eenduidig kan worden vastgesteld. Oorzaken hiervan kunnen bijvoorbeeld zijn ontoereikende informatie en/of onvolkomenheden in waarderingsprocessen. Het gevolg is dat de toegekende waardering de echte waardering mogelijk niet juist weergeeft. De beleggingen in leningen en aandelenparticipaties van de ASN Groenprojectenpool en de ASN Microkredietpool hebben veelal geen notering aan een actieve, gereguleerde effectenbeurs. Door de beperkte verhandelbaarheid kunnen waarderungen van activa daardoor niet altijd eenduidig worden vastgesteld. De waarderungen komen tot stand op basis van waarderingsbeleid dat de AIF-beheerder vaststelt. Dit beleid wordt consistent toegepast op alle leningen en aandelenparticipaties. Het uitgangspunt van het beleid is waardering op basis van reële waarde (*fair value*). Het waarderingsbeleid is gebaseerd op algemeen in de markt

geldende conventies voor het waarderen van beperkt verhandelde activa. Het wordt periodiek gevalideerd en besproken met de accountant van de fondsen. Er wordt zorgvuldigheid betracht bij het opstellen en uitvoeren van dit waarderingsbeleid. Desondanks kan het voorkomen dat de waardering van beleggingen geen adequate weerslag is van de reële waarde, bijvoorbeeld als gevolg van ontoereikende informatie en/of onvolkomenheden in waarderingsprocessen. In de *Grondslagen voor de waardering van activa en passiva* in de jaarrekening leest u meer over de waardering van de beleggingen. Het waarderingsrisico heeft voornamelijk betrekking op het ASN-Novib Microkredietfonds en het ASN Groenprojectenfonds.

Risico	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Operationeel risico	Laag	Hoog	Er hebben zich in de verslagperiode geen operationele risico's voorgedaan die een negatieve impact hadden op de fondsen.	ABB monitort de operationele risico's met betrekking tot het waarderingsrisico door middel van het verrichten van controles die zijn vastgelegd in het Control Framework van ABB. Daarnaast wordt de waardering van illiquide beleggingen beoordeeld en vastgesteld door het Valuation Committee van ABB. Daarbij wordt ABB geadviseerd door projectadviseurs. De uitbestedingsrelatie met deze projectadviseurs monitort ABB aan de hand van hetgeen in het uitbestedingsbeleid is vastgelegd.

Uitbestedingsrisico

Uitbesteding van activiteiten brengt als risico met zich mee dat de wederpartij niet aan haar verplichtingen voldoet, ondanks afspraken die zijn vastgelegd in contracten met uitbestedingsrelaties.

Uitvoering van de administratie, rapportage en verslaglegging die aan de fondsen gerelateerd zijn, heeft ABB uitbesteed aan BNP Paribas Securities Services SCA. Daarnaast heeft ABB het vermogensbeheer en projectadvies van diverse fondsen uitbesteed aan verschillende vermogensbeheerders en projectadviseurs.

De uitgangspunten van de samenwerking met uitbestedingsrelaties zijn schriftelijk vastgelegd in overeenkomsten. In deze overeenkomsten zijn onder meer bepalingen opgenomen die waarborgen dat ABB kan voldoen aan de eisen die voortvloeien uit de Wft. Voorts zijn in de overeenkomsten bepalingen opgenomen over prestatienormen, wederzijdse informatieverstrekking en de vergoeding.

48

ABB heeft het portefeuillebeheer van de ASN Aandelenpool, ASN Obligatiepool, ASN Mixpool, ASN Milieupool en ASN Small & Midcappool en het projectadvies van de ASN Groenprojectenpool en de ASN Microkredietpool uitbesteed. Een overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 2 onder hoofdstuk 8. Met partijen waar vermogensbeheer aan uitbesteed is, heeft de ABB een vermogensbeheerovereenkomst gesloten. Daarin zijn onder andere de beleggingsrestricties uitgewerkt en afspraken gemaakt over onder meer rapportages en beëindiging. De beleggingsrestricties zijn een gedetailleerde, concrete uitwerking van het beleggingsbeleid. Uitbesteding van vermogensbeheer ontslaat de ABB niet van zijn eindverantwoordelijkheid jegens beleggers. De vermogensbeheerders bewaken op basis van risicobeheersystemen de beleggingsportefeuilles, zodat deze steeds voldoen aan bedoelde restricties.

ABB heeft uitbestedingsprocedures geïmplementeerd die onder meer toezien op het monitoren van de uitbestede activiteiten. Monitoring vindt daarbij plaats op basis van de rapportages en *in control statements* van de vermogensbeheerders. Assurancerapportages, zoals ISAE 3402-rapporten, worden gebruikt om vast te stellen of de interne risicobeheersingsprocedures van de betreffende vermogensbeheerders adequaat zijn. Indien nodig kunnen additionele activiteiten worden uitgevoerd, zoals due diligenceonderzoek naar de vermogensbeheerder.

In de overeenkomsten zijn bepalingen opgenomen over aansprakelijkheden tussen ABB en de betreffende uitbestedingsrelatie. Bij vermogensbeheerovereenkomsten is ABB te allen tijde bevoegd om de samenwerking te beëindigen en de taken uit te besteden aan andere bevoegde instellingen, dan wel zelf ter hand te nemen.

Risico	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Uitbestedingsrisico	Laag	Hoog	Uitbestedingsrisico's hebben in de verslagperiode geen negatieve impact gehad op de fondsen.	Onder meer via toepassing van uitbestedingsbeleid en het monitoren van de externe managers.

Bewaarnemingsrisico

Het bewaarnemingsrisico is het risico dat activa verloren gaan als gevolg van onder meer insolventie of fraude bij de entiteit waar financiële instrumenten in bewaring zijn gegeven. Dit vindt plaats bij de *custodian* of, indien van toepassing, bij *subcustodians* die zijn aangesteld. Om het bewaarnemingsrisico te beperken heeft de *custodian* interne controlemaatregelen getroffen.

Risico	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Bewaarnemingsrisico	Laag	Hoog	Bewaarnemingsrisico's hebben in de verslagperiode geen negatieve impact gehad op de fondsen.	Controlemaatregelen <i>custodian</i> .

3.2 Economie en financiële markten in 2018 en vooruitzichten 2019

In deze paragraaf leest u over de financiële markten in 2018 en de vooruitzichten voor 2019. De marktontwikkelingen en vooruitzichten in de markten voor groenprojecten en microkredieten worden beschreven in paragraaf 3.13 respectievelijk paragraaf 3.14.

Economie

In 2018 tekende de wereldwijde groeivertraging zich steeds duidelijker af. In Europa werd dit al vroeg in het jaar duidelijk. Eind 2016 ebde het ingezette exportherstel langzaam maar zeker weg. Dit werd gecompenseerd door de sterke binnenlandse vraag. Dat was voldoende om de economische groei in 2018 per saldo boven de trend te houden. De VS begon, zoals de laatste jaren gebruikelijk, met een zwak kwartaal. Maar al snel trok de groei krachtig aan, vooral geholpen door de recente belastingverlagingen. Later in het jaar schakelde ook de Amerikaanse economie een tandje terug, maar zij bleef ruim boven de trend groeien.

De Chinese economie had het moeilijk door de beteugeling van de hoge extra-bancaire kredietverlening. Dit leidde ertoe dat de huizenverkoop stagneerde en de groei van de consumentenbestedingen afnam. De toenemende spanningen rond het handelconflict met de VS vormden een extra belasting. Pas tegen het eind van het jaar werd echter de eerste impact hiervan op de exporten zichtbaar. Ook de groei van de Japanse economie vertraagde, mede onder invloed van de ontwikkelingen in China.

Vastrentende markten

De Europese centrale bank (ECB) handhaafde het beleidstarief (deposito) op -0,4%. Zoals aangekondigd lagen de maandelijkse obligatie-aankopen tot en met september op € 30 miljard. In juni kondigde de ECB aan dat hij dit bedrag ging halveren in oktober, november en december. Daarna zou hij het beleid van kwantitatieve verruiming stopzetten. De Amerikaanse centrale bank verhoogde gedurende het jaar zoals verwacht viermaal de rente, telkens met 25 basispunten. De aanhoudende economische groei, steeds krappere arbeidsmarkt en langzaam versnellende loonstijging waren hiervoor de belangrijkste redenen.

De Duitse tienjaarsrente liep aanvankelijk scherp op. Zij bereikte medio februari een piek van ruim 0,75%. Aanleiding hiervoor was dat een loongroei cijfer in de VS hoog uitviel. Dit riep de vrees op dat de Fed onder leiding van de nieuwe voorzitter de rentetoezeggingen steviger zou gaan aanhalen. Later volgende een kentering doordat Trumps protectionistische agenda toenemende spanningen veroorzaakte en de macro-economische cijfers tegenvielen. Aan het eind van 2018 namen de zorgen over een mogelijk chaotische brexit toe en heerste er onrust op financiële markten. Dat veroorzaakte een vlucht naar veiligheid en daarmee lagere rentes. De Duitse tienjaarsrente sloot het jaar af met 0,25%, vrijwel het dieptepunt van 2018. De Amerikaanse tienjaarsrente werd mede opgedreven door de stijgende beleidsrente. Aanvankelijk werd verwacht dat de beleidsrente ook in 2018 meerdere keren verhoogd zou worden. Deze vrees verminderde echter aan het eind van het jaar. Ook de toenemende volatiliteit in de financiële markten zette de lange rente onder druk. Deze rente sloot het jaar af op 2,7%, na een start op 2,4% en een piek van 3,2% in november.

Aandelenmarkten

De aandelenmarkten begonnen 2018 in de optimistische stemming waarin zij 2017 afsloten. Maar al snel verslechterde het klimaat. In eerste instantie werd dit vooral ingegeven doordat de VS een scherpere toon aansloeg over zijn handelsbeleid. Later in het jaar bleven de regio's buiten de VS onder druk staan van de verslechterende macro-economische berichten, terwijl de VS nog profiteerde van de fiscaal gedreven economische opleving. Aan het eind van 2018 werden ook de twijfels over de Amerikaanse groei groter, terwijl de Amerikaanse centrale bank gestaag de rente bleef verhogen. In december ging de Amerikaanse markt fors onderuit. Per saldo presteerde de Amerikaanse beurs met een daling van 6,3% nog het best. Beurzen in de andere regio's daalden met 13 à 14%.

Valuta's

De euro begon sterk aan het jaar onder invloed van de goede macro-economische cijfers waarmee 2017 uitgeluid werd. Hierdoor vatte de overtuiging post dat ook de ECB sneller dan verwacht zijn beleid zou gaan verkrappen. Later in het jaar verzwakte de munt ten opzichte van de dollar. Dit werd veroorzaakt doordat enerzijds de Amerikaanse groeicijfers sterk positief verrasten, terwijl anderzijds de Europese groeivertraging steeds duidelijker werd. Na een start op ruim \$ 1,20 en een piek van \$ 1,25 in februari eindigde de munt op een kleine \$ 1,15. Het Britse pond fluctueerde vooral door de onzekerheid rond de vorm die de brexit zou gaan aannemen. De besluitvorming in de Britse politiek werd steeds diffuser, waardoor de kans op een chaotische brexit toenam. Daardoor sloot het pond het jaar dicht bij het dal af, op GBP 0,90 per euro. In april had de munt nog een piek bereikt van GBP 0,863, na een start op GBP 0,887. De Japanse yen won aanvankelijk aan kracht ten opzichte van de dollar. Dit werd veroorzaakt doordat de prestatie van de Japanse economie sterk meeviel en doordat de yen de status van veilige haven had in het conflict tussen de VS en China. Later won de dollar aan kracht door het monetaire beleid van de Fed en de afzwakkende kracht van de Japanse economie. Aan het slot van het jaar herstelde de yen weer, vooral door de onhandige acties van de Amerikaanse president en minister van Financiën. De yen startte het jaar op Y 112 per dollar, bereikte een tussentijdse piek van Y 105 in maart en sloot het jaar af op Y 110.

Vooruitzichten

De wereldeconomie heeft de piek van de cyclus duidelijk achter zich. In de eurozone werd dit al begin 2018 zichtbaar. De VS kon langer profiteren van de forse belastingverlaging van eind 2017.

In de eurozone werd de afkoeling in de loop van 2018 duidelijk zichtbaar. Aan het eind van het jaar werd zij nog eens versterkt door incidentele factoren. Vertraging in nieuwe emissiecertificaten voor autotypes zorgde voor terughoudendheid bij consumenten en producenten. Dat beïnvloedde enerzijds de consumptie sterk negatief en zette anderzijds de industriële productie onder druk. In de eerste helft van 2019 zal dit leiden tot een (tijdelijk) groeiherstel. Ook de sociale onrust in Frankrijk leidde tot een groeitegenvaller eind 2018, die in de eerste helft van 2019 in zijn tegendeel kan omslaan. De economie van de eurozone blijft ook in 2019 gedreven door de binnenlandse bestedingen, die nog steeds robuust zijn. We verwachten echter dat de groei per saldo over het hele jaar iets lager zal uitkomen dan in 2018. In dit scenario gaan we ervan uit dat er geen sprake is van een chaotische brexit per eind maart, maar van een eindspel dat zich gedurende de komende jaren zal afspelen (May-deal of intrekking artikel 50) of, in het (economisch) meest gunstige geval, zelfs een afstel van de brexit.

De Amerikaanse economie profiteerde een groot deel van 2018 nog van de eerdergenoemde belastingverlaging. Dit effect begon echter langzaam maar zeker weg te ebben. Ook voor 2019 zal dit nog een kleine plus opleveren, maar die wordt gecompenseerd door de opgelopen (korte) rentes. We verwachten dat de Amerikaanse economie gedurende 2019 langzaam terugzakt naar de trendgroei. Aan het eind van het jaar kan ongerustheid over een verdere afkoeling de kop opsteken. De lengte van de cyclus, de oplopende loondruk, afnemende winstgroei en oplopende rente maken de kans op een cyclische recessie steeds groter.

De Chinese economie heeft de scherpe reductie van extra-bancaire kredietverlening, die eind 2017 ingezet werd, redelijk doorstaan. De groeivertraging die daar in 2018 uit voortvloeide, moest echter wel bestreden worden met ruimere bancaire kredietverlening (o.a. verlaging reservevereisten voor banken), belastingverlaging en extra infrastructurele investeringen. Voor zover uit de cijfers valt af te leiden, was er desondanks sprake van een verdere terugval in economische groei, onder andere doordat de consumptieve bestedingen daalden. We gaan er in onze verwachtingen vanuit dat de handelsspanningen tussen de VS en China niet op de spits gedreven worden. De Chinese economische groei kan dan in 2019 stabiliseren.

De Japanse economie is robuust. De lage werkloosheid en hoge bezettingsgraad geven vertrouwen dat de economische groei ook de komende kwartalen aanhoudt.

3.3 ASN Duurzaam Aandelenfonds

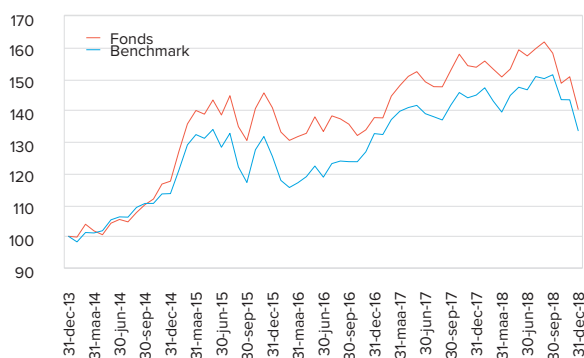
Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Aandelenfonds belegt, via de ASN Aandelenpool, wereldwijd in aandelen van voornamelijk beursgenoteerde ondernemingen die zich inspannen om de duurzaamheid van de samenleving te bevorderen én goede financiële vooruitzichten hebben. Tevens belegt de pool voor een beperkt deel in durfkapitaalfondsen via ASN Venture Capital Fonds N.V. Alle ondernemingen moeten voldoen aan de duurzaamheidscriteria van ABB. ABB stelt het beleggingsuniversum vast en stelt het beleggingsbeleid van het fonds op. Binnen de kaders van dit beleid speelt portefeuillebeheerder ACTIAM met zijn selectie van ondernemingen actief in op verwachte marktontwikkelingen. Dit actieve beleggingsbeleid is gericht op vermogensgroei op lange termijn. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl op de webpagina van het fonds.

Rendement

Het ASN Duurzaam Aandelenfonds behaalde over 2018 (per 31 december 2018) op basis van de beurskoers een rendement van -8,69% (ultimo 2017: 11,81%). Dit is inclusief het herbelegde dividend over 2017 van € 2,50 per aandeel (over 2016: € 2,15). De samengestelde benchmark behaalde in dezelfde periode een rendement van -7,80% (ultimo 2017: 9,22%). Dit is de samengestelde benchmark:

Beleggingspool	Benchmark	Gewicht benchmark
ASN	MSCI Europe Index Net EUR	65%
Aandelenpool	MSCI USA Index Net EUR	25%
	MSCI Japan Index Net EUR	10%

Rendementsbijdragen

De rendementsbijdrage van het fonds kan gesplitst worden in rendement op grond van het bepalen van het beleggingsuniversum (duurzame selectie) en actief portefeuillebeheer binnen het universum. In 2018 leverde de duurzame selectie 1,8% aan extra rendement op ten opzichte van de benchmark. De sterke vertegenwoordiging van technologieaandelen en bedrijven uit de gezondheidszorg in het universum verklaart deze goede prestatie, evenals het feit dat banken en verzekeraars niet zijn geselecteerd. De aandelenkoersen van technologiebedrijven stegen in 2018 naar recordhoogtes dankzij flink hogere omzet- en winstcijfers. Veel farmaciebedrijven werden beloond voor de stabiele winstgroei en goede pijnlijnen aan nieuwe medicijnen. De aandelenkoersen van banken en verzekeraars stonden onder druk van de lage renteniveaus. De hogere olieprijs was van positieve invloed op energiebedrijven. Olie- en gasbedrijven zijn vanwege duurzaamheidsargumenten niet opgenomen in het ASN Duurzaam Aandelenfonds en zodoende profiteerde het fonds niet van koersstijgingen in deze sector. De fondskosten over 2018 bedroegen 0,85%.

Actief portefeuillebeheer kostte 1,9% aan rendement, vooral door het overwogen belang in cyclische bedrijven, die doorgaans profiteren van een opgaande economische ontwikkeling. De snelle draai in het sentiment op de aandelenmarkten in de laatste maanden van het jaar drukte sterk op het rendement van deze aandelen, die op financiële gronden waren geselecteerd. Hierdoor sloeg het eerder opgebouwde extra rendement om in een verlies. Vooral de overwogen posities in chipbedrijven deed het fondsrendement in het laatste kwartaal van 2018 geen goed.

Het fonds hield onder andere overwogen belangen aan in de volgende bedrijven, wat het rendement ten goede kwam:

- **Tableau Software** (softwareontwikkelaar voor data-analyse en datavirtualisatie, Verenigde Staten, +81%, relatieve bijdrage aan het rendement: 0,1%). In 2018 waren de omzetcijfers elk kwartaal goed, met een verschuiving naar steeds meer vaste abonnementen.
- **Salesforce.com** (ontwikkelaar van bedrijfssoftware voor relatiebeheer, Verenigde Staten, +40%, relatieve bijdrage aan het rendement: 0,1%). De omzet en winst namen toe door de verdere digitalisering en de gunstige economische gang van zaken. Daarnaast breidt het bedrijf zijn marktaandeel steeds verder uit.
- **SimCorp** (softwareproducent, Denemarken, +27%, relatieve bijdrage aan het rendement: 0,1%). Simcorp profiteerde van zijn goede marktpositie in de vermogensbeheerindustrie en publiceerde in 2018 uitstekende winstcijfers.
- **Vestas Wind Systems** (windmolenproducent, Denemarken, +17%, relatieve bijdrage aan het rendement: 0,2%). Vestas publiceerde meevallende winstcijfers en een goed gevuld orderboek, ondanks de zeer competitieve markt.
- **Becton Dickinson & Co.** (ontwikkelaar van medische technieken en medicijnen, Verenigde Staten, +11%, relatieve bijdrage aan het rendement: 0,1%). Becton Dickinson & Co presenteerde goede cijfers en bevestigde daarmee een stabiele groeier te zijn in een steeds grotere markt.

Negatieve bijdragen kwamen vooral van:

- **Dürr** (industriële ingenieurs- en automatiseringsbedrijf, Duitsland, -45%, relatieve bijdrage aan het rendement: -0,2%). Het management van Dürr verlaagde de winstmarges voor dit jaar als gevolg van prijsdruk in de verfindustrie.
- **LG Electronics** (producent van consumentenelektronica, Zuid-Korea, -41%, relatieve bijdrage aan het rendement: -0,2%). Het bedrijf werd getroffen door de invoering van extra invoerrechten op witgoed door president Trump. Ook had LG Electronics last van het negatieve sentiment in de mobiele telefoonindustrie.
- **DS Smith** (verpakkingsproducent, Verenigd Koninkrijk, -37%, relatieve bijdrage aan het rendement: -0,2%). Het aandeel verloor aan koerswaarde door zorgen over een mogelijke overproductie in de Verenigde Staten. Daarnaast is bedrijf gevoelig voor daling van de economische groei.
- **Vodafone** (telecomaanbieder, Verenigd Koninkrijk, -31%, relatieve bijdrage aan het rendement: -0,2%). De aandelenkoers van Vodafone daalde nadat het zwakke omzet- en winstcijfers over het eerste halfjaar bekend maakte. Deze waren het gevolg van toegenomen concurrentie en verdere consolidatie op de telecommarkt. Overigens vielen de cijfers over het derde kwartaal mee, maar dit kon het tij voor 2018 niet keren.
- **Electrolux** (producent van huishoudelijke apparatuur, Zweden, -29%, relatieve bijdrage aan het rendement: -0,2%). De cijfers van het bedrijf waren lager dan verwacht. Vooral de verkopen in de Verenigde Staten stelden teleur. Ook de hogere grondstoffenprijzen drukte de winstmarge van Electrolux.

Het beleggingsbeleid van het ASN Duurzaam Aandelenfonds is bottom-up: uit het duurzame beleggingsuniversum worden aandelen geselecteerd op basis van fundamentele analyse en kwantitatieve factoren. Het fonds startte het jaar met een duidelijke offensieve positie, wat zich uitte in een overweging in cyclische aandelen versus een onderweging in defensieve aandelen. Daarnaast hadden wij een voorkeur voor bedrijven met een leidende marktpositie. In de loop van het jaar is deze offensieve positie gestaag afgebouwd. Het fonds is eind 2018 duidelijk minder cyclisch gepositioneerd dan begin van het jaar. Hoewel de waardering van veel cyclische bedrijven door de recente correctie aantrekkelijker is geworden, weegt dit niet op tegen de risico's die kunnen optreden, zoals risico's verbonden aan de brexit en de handelsbesprekingen tussen de VS en China. Ook de negatieve nieuwsstroom van macro-economische indicatoren houdt ons voorzichtig. Een evenwichtige verdeling tussen defensieve aandelen en de goedkopere, meer cyclische waarde aandelen vinden wij op dit moment dan ook het meest passend. Wij breidden de belangen in onder meer de volgende ondernemingen uit, of voegden ze nieuw toe aan de portefeuille:

- **Coca-Cola HBC** produceert, verkoopt en distribueert alcoholvrije dranken, voornamelijk in Europa. Het bedrijf heeft een duurzame petfles op de markt gebracht, de PlantBottle, waarin minimaal 30% biopolymeren is verwerkt. In zijn duurzaamheidsverslag rapporteert Coca-Cola HBC jaarlijks hoe het zijn verbruik van water, energie en afval vermindert. Voor de komende jaren voorzien wij voor dit bedrijf een gezonde winstgroei.
- Het Zweedse **Assa Abloy** is specialist in de vergrendeling en ontgrendeling van deuren voor de utiliteits- en woningbouw. Het bedrijf heeft een goede gedragscode, waarin ethisch handelen, corruptie, rekening houden met het milieu en mensenrechten worden behandeld. In de gedragscode wordt verwezen naar internationaal erkende verdragen en conventies. Assa Abloy is erg transparant. Het hanteert de G4-richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI) in zijn duurzaamheidsverslagen.
- **Ramsay Health Care** beheert ziekenhuizen in onder meer Australië, het Verenigd Koninkrijk en Indonesië. De zorg die Ramsay verleent zijn dagopnames, complexe chirurgie, psychische hulp en verslavingszorg. Ramsay voldoet volledig aan de strenge eisen van opname in het fonds op grond van duurzaamheid. Zo heeft het bedrijf een goed mensenrechtenbeleid. Ook heeft Ramsay milieubeleid dat tot doel heeft het energieverbruik, de CO₂-uitstoot, het verbruik van water en het afval te verminderen. Met de aankoop van Ramsay heeft de beheerder conform de huidige visie de portefeuille defensiever ingericht.

- **Ericsson** is een Zweedse leverancier van telecomproducten en -diensten. Het beleid van Ericsson voldoet aan alle criteria op het gebied van duurzaam ondernemen. Vooral het beleid op het gebied van corruptie en belastingen is voor een multinational als Ericsson van belang. Zo heeft het bedrijf een wereldwijd beheersysteem dat gecertificeerd is volgens de richtlijnen van ISO 9001 (kwaliteitsbeheer) en OHSAS 18001 (gezonde, veilige arbeidsomstandigheden). Ook in financieel opzicht is Ericsson een aanwinst voor het fonds. Het bedrijf is goed gepositioneerd om een belangrijke rol te vervullen in de levering van apparatuur en diensten van 5G-netwerken.
- Het Amerikaanse **Nielsen** levert diensten op het gebied van marketing- en klantenanalyse aan retailers en mediabedrijven. Het bedrijf voldoet ruimschoots aan de strenge eisen van opname in het ASN Duurzaam Aandelenfonds. Zo zet Nielsen zich wereldwijd in om milieubewustzijn te bevorderen. Zelf wil Nielsen zijn energieverbruik tot 2020 met 5% verminderen. Ook is Nielsen actief lid van SASB Enterprise Resource Platform Partner. SASB staat voor Sustainability Accounting Standards Board, een non-profitorganisatie die standaarden ontwikkelt waarmee softwareleveranciers kunnen rapporteren over duurzaamheid. Nielsen is een goed voorbeeld van een aandeel met een defensief karakter.

We verkochten onder meer (delen van) de aandelenbelangen in **Tokyo Electron, DS Smith, Randstad, Electrolux, Krones** en **Tesla**. Tesla voldeed niet meer aan de eisen van duurzaamheid van het fonds en is daarom volledig uit de portefeuille verwijderd. De overige vijf bedrijven verkochten we om bedrijfseconomische redenen, vooral omdat ze heel afhankelijk zijn van economische groei.

ASN Venture Capital Fonds N.V.

Kleinere ondernemingen die (nog) niet beursgenoteerd zijn, onderscheiden zich vaak op het gebied van innovatie en duurzame ontwikkeling. Durfkapitaal (*venture capital*) is nodig om dergelijke ondernemingen te stimuleren, omdat hun risico- en rendementsprofiel verschilt van dat van gevestigde ondernemingen.

Het ASN Duurzaam Aandelenfonds belegt via de ASN Aandelenpool voor maximaal 5% van het vermogen in ASN Venture Capital Fonds N.V. Deze vennootschap belegt in kleine, innovatieve ondernemingen, mede in ontwikkelingslanden. Dat doet zij via duurzame beleggingsfondsen die gespecialiseerd zijn in durfkapitaalinvesteringen (durfkapitaalfondsen). ASN Venture Capital Fonds N.V. maakt gebruik van de expertise en ervaring van externe fondsbeheerders. De beleggingen in ASN Venture Capital Fonds N.V. worden zorgvuldig getoetst op duurzaamheidscriteria, verwachte duurzame ontwikkeling en rendementsverwachting. De vennootschap belegt in de sectoren duurzame technologie en energie, gezondheidszorg, microkrediet en het midden- en kleinbedrijf in Afrika en Azië. Per balansdatum was 0,58% van de ASN Aandelenpool belegd in ASN Venture Capital Fonds N.V. In de verslagperiode heeft deze belegging licht positief bijgedragen aan het rendement.

Het positieve rendement is te verklaren door uitkeringen die uit de onderliggende fondsen zijn ontvangen. Deze uitkeringen, op basis van verkopen van portefeuillebedrijven, waren hoger dan de waarde waarvoor deze bedrijven in de boeken stonden. Een deel van de uitkeringen werd aangewend om investeringen in portefeuillebedrijven van andere fondsen aan te kopen.

Omdat de omvang van de belegging in ASN Venture Capital Fonds N.V. beperkt is, was het effect op het rendement van ASN Aandelenpool nagenoeg nihil.

Rendement en kerncijfers ASN Duurzaam Aandelenfonds

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-8,69%	-7,80%
2017	11,81%	9,22%
Laatste drie jaar (gemiddeld per jaar)	-0,12%	2,12%
Laatste vijf jaar (gemiddeld per jaar)	7,01%	5,95%
Gemiddeld per jaar sinds start (20-04-1993)	7,76%	7,56%

¹ Samengesteld: 65% MSCI Europe Index Net EUR, 25% MSCI USA Index Net EUR, 10% MSCI Japan Index Net EUR. Per 1 april 2015 is de benchmark van het ASN Duurzaam Aandelenfonds gewijzigd.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	100,26
Koers 31 december 2017	112,93
Hoogste koers in 12 maanden	117,98
Laagste koers in 12 maanden	98,15
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	100,65
Dividend over het boekjaar 2017	2,50

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsentwikkeling

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	767.710	839.973
Aantal uitstaande aandelen	7.627.250	7.458.053

Tien grootste belangen in %

in % van de portefeuille per 31-12-2018

	%
Merck & Co	4,2
Salesforce.com	3,3
Becton Dickinson	2,7
Bristol-Myers Squibb	2,6
NTT Docomo	2,4
Micron Technology	2,3
L'Oréal	2,3
GlaxoSmithKline	2,2
KDDI	2,1
Unilever	2,1
Totaal	26,2

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Aandelenfonds aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (SDG's of duurzame ontwikkelingsdoelen) bieden een gemeenschappelijke taal om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken, ook internationaal. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's.

Het ASN Duurzaam Aandelenfonds heeft vooral impact op SDG's 8, 9, 12 en 13. Hieronder lichten we dat toe.

SDG 8	Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen.	
Target 8.8	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in preciaire werkomstandigheden bevinden.	
Uitleg	Het fonds mijdt sectoren als het risico groot is dat de arbeidsomstandigheden slecht zijn, zoals in de landbouw, mijnbouw en seksindustrie. Daarnaast onderzoeken we of ondernemingen voldoen aan onze duurzaamheidscriteria op het gebied van algemene mensenrechten: gelijke behandeling en non-discriminatie, kinderarbeid, dwangarbeid, vakbondsvrijheid, gezonde en veilige werkomgeving en leefbaar loon.	
SDG 9	Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie	
Target 9.4	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.	
Uitleg	Het fonds belegt in beursgenoteerde bedrijven die schone, milieuvriendelijke technologieën toepassen. We sluiten niet-duurzame activiteiten uit en mijden deze. Het fonds belegt bijvoorbeeld niet in de fossiele-energiesector, afvalverwerkers die voornamelijk afval storten, en producenten van verbrandingsmotoren. Het belegt wel in openbaar vervoer, telecommunicatie- en softwarebedrijven. Daarnaast onderzoeken we of ondernemingen voldoen aan onze richtlijnen op het gebied van milieu, ontbossing, verandering van landgebruik, introductie van uitheemse soorten, overexploitatie en vervuiling.	
SDG 12	Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen	
Target 12.6	Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.	
Uitleg	We onderzoeken de bedrijven in het fonds minimaal iedere vier jaar op het gebied van bestuur, mensenrechten, biodiversiteit, klimaat en ketenbeleid. Sectorrisico's, risicolanden, beleidsdocumenten en prestaties van de bedrijven worden meegenomen in dit onderzoek. Daarnaast kunnen we engagement voeren met bedrijven.	

SDG 13	Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden	
Target 13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in (nationale) beleidslijnen, strategieën en planning.	
Uitleg	We sluiten vervuilende sectoren uit van het fonds en mijden deze. We onderzoeken de risico's, het beleid en de prestaties van bedrijven op het gebied van onder meer ontbossing en verandering van landgebruik. Ook houden we grotere belangen in de portefeuille aan in ondernemingen die relatief minder CO ₂ uitstoten. Het fonds stoot 57% minder CO ₂ uit dan de benchmark (Ecofys, 2018).	

Duurzame selectie

In 2018 hebben we voor de ASN Aandelenpool 170 bedrijven onderzocht. Dit heeft netto geleid tot een groei van het beleggingsuniversum met zeven bedrijven. Accsys Technologies, Global PVQ, Pharol SGPS, Refresco Gerber, Solarworld en TDC zijn om andere dan duurzaamheidsredenen verwijderd.

Overzicht van de ondernemingen die zijn doorgelicht voor de ASN Aandelenpool

<i>Nieuw toegelaten</i>	<i>Gehandhaafd</i>	<i>Verwijderd</i>
Assa Abloy	Ceconomy AG	AKZO NOBEL
Beijing Enterprices Water	East Japan Railway	Carlsberg
Campbell Soup	Interface	Heineken
Castellum	New York Times	Mayr-Melnhof Karton
Chungwa Telecom	Nordex	Nike
Clicks Group Ltd	Novo Nordisc	Novartis
DNA Oyj	Pattern Energy Group	Starbucks
Elisa		Tesla Motors
Telefonaktiebolaget LM Ericsson		
KDDI		
Konica Minolta		
Nielsen		
Rogers Communication		
Rohm		
Schibsted		
Taiwan Semiconductor		
Tokyo Electron		
Vanguard International		
Wistron		
Xinji Solar		
Yaskawa Electric		

Engagement

In 2018 hebben we met 36 bedrijven uit het beleggingsuniversum engagement gevoerd. We voerden engagement met zeven bedrijven in de farmaceutische sector. In het kader van de langetermijndoelstelling voor leefbaar loon voerden we engagement met twaalf kledingbedrijven. Met de overige zeventien bedrijven voerden we engagement om andere redenen, zoals:

- Er was een misstand bij het bedrijf aan het licht gekomen.
- Het bedrijf bleek na heronderzoek niet meer aan onze criteria te voldoen.
- ABB wil het bedrijf ertoe brengen om zich verder te ontwikkelen op duurzaamheidsgebied.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

De bedrijven waar het ASN Duurzaam Aandelenfonds in belegt stoten CO₂ uit. Bij de selectie van bedrijven kijken wij naar het klimaat- en milieubeleid en de prestaties van de bedrijven. Wij willen investeren in bedrijven die met hun producten

bijdragen aan een klimaatbestendige economie en bedrijven die reguliere producten maken die passen in die economie. Onze methodiek berekent de CO₂-uitstoot van de activiteiten. De bijdrage van de producten of dienstentijdens de levensfase worden niet meegerekend.

De totale CO₂-uitstoot van het ASN Duurzaam Aandelenfonds is in 2018 met 10% afgenomen. Wijzigingen in de CO₂-uitstoot worden veroorzaakt door:

1. Veranderingen in de beleggingsportefeuille. Deze kunnen ontstaan wanneer er goedgekeurde bedrijven aan de beleggingsportefeuille worden toegevoegd of afgekeurde bedrijven worden verwijderd. Dit kan gebeuren om een duurzaamheidsreden of om een financiële reden. Daarnaast kunnen we het belang in bedrijven vergroten of verkleinen;
2. Wijzigingen van de CO₂-data.

Veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille

De veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille veroorzaakten een afname van de CO₂-uitstoot van bijna 17.000 ton. Vooral het afkeuren en verwijderen van Mayr Melnhof en Heineken uit de portefeuille zorgden voor minder CO₂-uitstoot. Ook de beslissing om het belang in Bekaert en LG Electronics te verkopen droeg positief bij.

Nieuwe beleggingen waren voor ruim 9.000 ton verantwoordelijk voor stijging van de CO₂-uitstoot. Dit ging vooral om het nieuw toegelaten Campbell Soup en nieuw gekochte aandelen van Coca Cola HBC en Holmen.

De belegging in Svenska Cellulosa is fors teruggebracht. Dit zorgde voor een verbetering van de CO₂-uitstoot van bijna 7.000 ton.

Wijzigingen van de CO₂-data

CO₂-data verbeteren voortdurend. Steeds meer bedrijven rapporteren over hun CO₂-uitstoot. Ook de modellen die dataleveranciers gebruiken, worden beter. De data-input die wij gebruiken om de CO₂-uitstoot van onze fondsen te berekenen, verandert dus ook. Dit leidde in 2018 tot een verhoging van de gerapporteerde CO₂-uitstoot van ruim 5.000 ton. Deze kwam vooral voor rekening van Gildan Active Wear en Smurfit Kappa Group. De CO₂-uitstoot van Kingspan is sterk verbeterd doordat er een betrouwbaardere bron wordt gebruikt. In 2017 ontbraken data van Essity en Adecco; deze zijn in de berekening van 2018 wel meegenomen.

Relatieve CO₂-uitstoot

De relatieve CO₂-uitstoot per fonds wordt berekend door de CO₂-uitstoot te delen door het fondsvermogen. De uitkomst geeft aan welke impact de duurzaamheidsbeslissingen, de beleggingskeuzes en datawijzigingen op het klimaat hebben. De relatieve CO₂-uitstoot van het ASN Duurzaam Aandelenfonds is met 1,5% verbeterd. Hieruit blijkt dat het fonds klimaatvriendelijker is gaan beleggen, ook gecorrigeerd voor het fondsvermogen. Firstgroup, Smurfit Kappa en Svenska Cellulosa leverden de grootste bijdrage aan de relatieve CO₂-uitstoot.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Aandelenfonds	Verskil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	-10%	80.260	89.164
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	-10%	80.260	89.164
Relatieve netto-uitstoot	-1,5%	106	107

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN Duurzaam Aandelenfonds brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 3.1 staat een algemene omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's, in paragraaf 4.4.5 worden de financiële risico's per fonds beschreven.

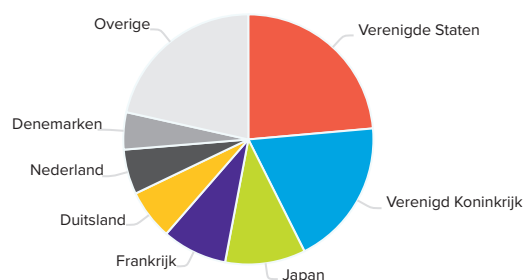
Belangrijkste financiële risico's	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Marktrisico - aandelen Op basis van het beleggingsbeleid nemen we actieve marktrisicoposities in.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo 2018: 9,79% (ultimo 2017: 12,2%). De 99% VaR ultimo 2018 bedroeg 9,64% (ultimo 2017: 33,8%). ²	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisico.
Valutarisico Het fonds belegt in vreemde valuta's.	Hoog	Hoog	In de toelichting op de jaarcijfers is een valutaverdeling opgenomen. In paragraaf 3.2 is een toelichting opgenomen op de valutaontwikkelingen over 2018.	Valutarisico's worden niet afgedekt.
Concentratierisico Doordat het fonds belegt in een gespreide portefeuille van aandelen wereldwijd is het concentratierisico beperkt.	Gemiddeld	Laag	Het fonds is wereldwijd gespreid met relatief veel beleggingen in Europa.	De beleggingen worden over diverse landen, sectoren en ondernemingen gespreid. Er gelden restricties voor regio's en individuele posities.
Actiefrendementsrisico We voeren een actief duurzaam beleggingsbeleid. De benchmark vormt niet het uitgangspunt voor de portefeuille. Vanwege de duurzame selectie kan de portefeuille sterk afwijken van de benchmark.	Hoog	Hoog	Trackingerror ³ ultimo 2018: 4,17% (ultimo 2017: 1,60%).	We hebben geen doelstelling met betrekking tot de tracking error van het fonds.

- ¹ De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op maandbasis op basis van rendementen gedurende drie jaar die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.
- ² De value at risk (VaR) is een risicomaatstaf. Onder normale marktomstandigheden bepaalt de VaR-techniek de grootst mogelijke verlieswaarde, waarbij de verlieswaarde niet wordt overschreden met een waarschijnlijkheid van 99%. De VaR wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op basis van dagelijkse rendementen gedurende vijf jaar die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.
- ³ De trackingerror (ex ante) is een risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement van de portefeuille afwijkt van het rendement van de benchmark. De trackingerror wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op basis van dagelijkse rendementen gedurende vijf jaar die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.

Geografische verdeling in %

Verenigde Staten	23,6
Verenigd Koninkrijk	19,0
Japan	10,4
Frankrijk	8,4
Duitsland	6,5
Nederland	5,8
Denemarken	4,8
Overige	21,5

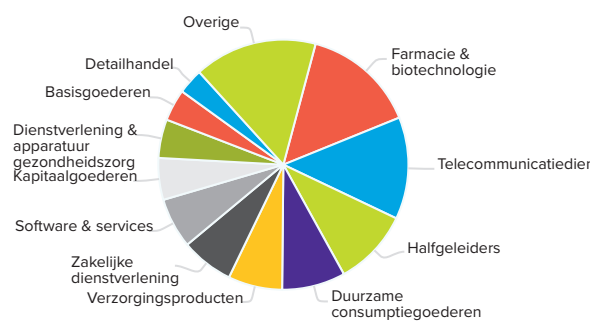
Geografische verdeling

Sectorverdeling in %

Farmacie & biotechnologie	14,7
Telecommunicatiediensten	13,2
Halfgeleiders	9,9
Duurzame consumptiegoederen	8,2
Verzorgingsproducten	7,0
Zakelijke dienstverlening	6,8
Software & services	6,5
Kapitaalgoederen	5,4
Dienstverlening & apparatuur gezondheidszorg	5,0
Basisgoederen	4,1
Detailhandel	3,3
Overige	15,9

Sectorverdeling

3.4 ASN Duurzaam Obligatiefonds

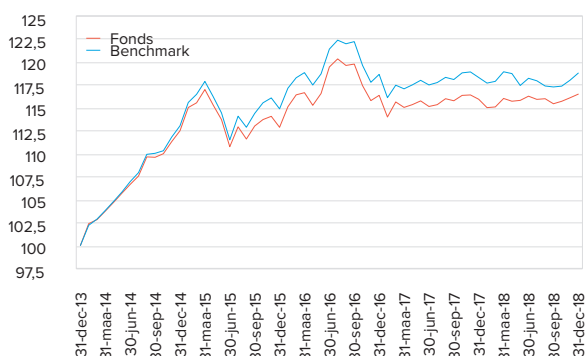
Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Obligatiefonds belegt, via de ASN Obligatiepool, uitsluitend in euro-staatsobligaties die zijn uitgegeven door overheden die voldoen aan de duurzaamheidscriteria van ABB. Het fonds is uniek omdat ABB de overheden toetst op hun sociale en milieuprestaties. Portefeuillemanager ACTIAM toetst ze bovendien op een fundamenteel financieel criterium, namelijk hun terugbetaalcapaciteit. Dat is de verhouding tussen de belastinginkomsten en renteverplichtingen van een land. Hoe beter een land scoort op zowel duurzaamheid als terugbetaalcapaciteit, des te meer het fonds belegt in dit land. Met ingang van 1 mei 2018 is aan het beleggingsbeleid van het fonds de mogelijkheid toegevoegd om in *green bonds* en *social bonds* te beleggen. Dit zijn obligaties waarmee specifieke sociale of milieugerelateerde projecten worden gefinancierd. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl/fondsen op de webpagina van het fonds.

Rendement

Het ASN Duurzaam Obligatiefonds behaalde over 2018 (per 31 december 2018) op basis van beurskoers een rendement van 0,49% (ultimo 2017: -0,48%). Dit is inclusief het herbelegde dividend over 2017 van € 0,75 per aandeel (over 2016: € 0,60). De benchmark (iBoxx € Eurozone 1-10 Total Return Index) behaalde in dezelfde periode een rendement van 0,41% (ultimo 2017: -0,29%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

De daling van de kapitaalmarktrente in 2018 en de rentevergoedingen op obligatieleningen compenseerden ruimschoots het negatieve effect van de grotere renteversillen (spreads) tussen Duitsland en andere landen in de eurozone. De spread van Nederland bleef vrijwel onveranderd, terwijl die van Portugal zelfs bescheiden afnam. Portugese staatsobligaties presteerden sterk dankzij een gezonder begrotingsbeleid. In december loste het Zuid-Europese land het laatste deel van de schuld aan het IMF vervroegd af. Italië was dit jaar de zwakste schakel in de eurozone doordat de nieuwe regering het begrotingstekort voor 2019 liet oplopen. In de eerste vier maanden van het jaar verkochten beleggers wereldwijd op grote schaal staatsobligaties. Zij verwachtten namelijk dat de inflatie zou toenemen door verbetering van de mondiale groei, een goede ontwikkeling van de bedrijfswinsten en de Amerikaanse belastingverlagingen. De hevige storm op de financiële markten in de laatste vier maanden van het jaar maakte beleggers echter risicomijdend. Zij vonden bescherming in veilig geachte staatsobligaties. Beleggers hielden de macro-economische ontwikkelingen steeds nauwlettender in het oog. Het ondernemers- en het consumentenvertrouwen begonnen af te nemen door de vertraging van de mondiale groei. Ook werden de inflatieverwachtingen in de eurozone naar beneden bijgesteld. De onderwogen belangen in Italiaanse staatsobligaties en de overwogen posities in Nederland en Portugal leverden het ASN Duurzaam Obligatiefonds extra rendement op vergeleken met de benchmark.

Portefeuillebeheer

Het gewicht van de verschillende landen in de portefeuille wordt bepaald door hun duurzaamheidsscore en terugbetaalcapaciteit. Begin december 2018 heeft een herziening van deze landengewichten plaatsgevonden. De belangrijkste wijziging was dat de landengewichten van Portugal, Slovenië, Italië en Ierland werden vergroot. De financiering kwam van de afbouw van de posities in Nederland, Slowakije en Frankrijk. Het fonds heeft een groter belang dan de benchmark in Oostenrijk, Nederland en Slovenië. Het fonds belegt minder dan de benchmark in onder andere Frankrijk, Italië en Spanje.

De gemiddelde looptijd van het fonds was per ultimo december 2018 4,85 jaar (december 2017: 4,80 jaar). Gedurende het jaar zijn er diverse transacties uitgevoerd om de gemiddelde looptijd van de portefeuille af te stemmen op het beleggingsbeleid van het fonds. Zo hebben wij staatsobligaties van Duitsland, Oostenrijk en België geruild voor

soortgelijke obligaties met een latere afloopdatum. Daarnaast hebben we groene obligaties gekocht van de Duitse ontwikkelingsbank KfW en Nordic Investment Bank. Ook deed het fonds mee aan de uitgifte van een sociale obligatie van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank). NWB Bank heeft de opbrengst van deze obligatie gebruikt om sociale woningbouw in Nederland te financieren.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	0,49%	0,41%
2017	-0,48%	-0,29%
Laatste drie jaar (gemiddeld per jaar)	1,06%	1,12%
Laatste vijf jaar (gemiddeld per jaar)	3,10%	3,51%
Gemiddeld per jaar sinds start (15-01-2001)	3,59%	4,54%

¹ iBoxx € Eurozone 1-10 Index TR

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	28,98
Koers 31 december 2017	29,62
Hoogste koers in 12 maanden	29,62
Laagste koers in 12 maanden	28,52
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	28,94
Dividend over het boekjaar 2017	0,75

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsontwikkeling

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	221.812	255.242
Aantal uitstaande aandelen	7.665.071	8.638.061

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Obligatiefonds aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (SDG's of duurzame ontwikkelingsdoelen) bieden een gemeenschappelijke taal om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken, ook internationaal. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's uit. Hieronder leest u op welke SDG's het ASN Duurzaam Obligatiefonds vooral impact heeft.

SDG 10	Dring ongelijkheid in en tussen landen terug	
Target 10.4	Beleid voeren dat geleidelijk tot een grotere gelijkheid leidt, in het bijzonder inzake fiscaliteit, lonen en sociale bescherming.	
Uitleg	De duurzaamheidsscore van de landen in het fonds hangt onder andere af van de inkomensongelijkheid, het risico op corruptie, het aandeel ontwikkelingsgeld en het risico dat er gediscrimineerd wordt. Hoe beter een land scoort op deze duurzaamheidscriteria, des te zwaarder is de weging van het land in de fondsportefeuille. Bovendien belegt het fonds in social bonds, met projecten in sociale woningbouw en microkredieten. Deze obligaties dragen bij aan vermindering van ongelijkheid.	

SDG 13	Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden	
Target 13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in (nationale) beleidslijnen, strategieën en planning.	
Uitleg	De duurzaamheidsscore van de landen in het fonds hangt onder andere af van de uitstoot van broeikasgassen en het aandeel duurzaam opgewekte elektriciteit. Hoe beter een land scoort op deze duurzaamheidscriteria, des te zwaarder is de weging van het land in de fondsportefeuille. Bovendien belegt het fonds in green bonds, die vooral projecten in duurzame energie en energiebesparing financieren. Deze obligaties dragen bij aan het tegengaan van klimaatverandering.	
SDG 15	Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe	
Target 15.5	Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen.	
Uitleg	De duurzaamheidsscore van de landen in het fonds hangt onder andere af van de hoeveelheid geproduceerde kernenergie, de oppervlakte beschermd natuurgebied, de uitstoot van zwaveloxiden en op land gestort afval. Hoe beter een land scoort op deze duurzaamheidscriteria, des te zwaarder is de weging van het land in de fondsportefeuille. De impact van het fonds op de biodiversiteit is heel klein (PRé Sustainability, 2018). Daarnaast dragen de green bonds waarin het belegt, bij aan behoud van biodiversiteit.	
SDG 16	Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en open instellingen	
Target 16.10	Publieke toegang tot informatie en beschermen van fundamentele vrijheden, volgens de nationale wetgeving en internationale overeenkomsten garanderen.	
Uitleg	Bij de selectie van landen hanteren we de volgende uitsluitingscriteria op het gebied van mensenrechten: misdaden tegen de menselijkheid, genocide, doodstraf en oorlogsmisdaden. De duurzaamheidsscore van de landen in het fonds hangt onder andere af van het risico op dwang- en kinderarbeid en de vrijheid van meningsuiting en vereniging. Hoe beter een land scoort op de duurzaamheidscriteria, des te zwaarder is de weging van het land in de portefeuille.	

Duurzame selectie

In 2018 vond de tweejaarlijkse beoordeling van landen plaats op basis van ons duurzaamheidsbeleid. In totaal hebben we 199 landen beoordeeld. Daarvan bleken 41 landen aan de uitsluitings- en duurzaamheidscriteria te voldoen. Negentien daarvan geven euro-obligaties uit. Daarvan behaalden zestien landen een score die voldoende is om opgenomen te worden in het beleggingsuniversum van de ASN Obligatiepool. Elf daarvan bevonden zich al in het beleggingsuniversum en werden gehandhaafd. We voegden vijf nieuwe landen toe.

Nieuw toegelaten	Na heronderzoek gehandhaafd	Na heronderzoek verwijderd
Chili	Oostenrijk	
Tsjechië	België	
Litouwen	Frankrijk	
Luxemburg	Duitsland	
Zweden	Ierland	
	Italië	
	Nederland	
	Portugal	
	Slowakije	
	Slovenië	
	Spanje	

In 2018 hebben wij 36 green bonds² getoetst. Daarvan hebben wij er 32 goedgekeurd. Alle green bonds van de Nederlandse Financieringsmaatschappij, Bank Nederlandse Gemeenten, Nederlandse Waterschapsbank en Council of

² Als we spreken over green bonds (groene obligaties), bedoelen we ook social, sustainable en climate bonds (sociale, duurzame en klimaatobligaties).

European Development Bank zijn goedgekeurd. Verder hebben wij individuele green bonds getoetst van Region of Île de France, TenneT, SNCF Réseau, Council of European Development Bank, Europese Investeringsbank, Noorse Investeringsbank, de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen, de Franse nationale spoorwegmaatschappij, Council of Europe en Kredit für Wiederaufbau.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

De landen waar het ASN Duurzaam Obligatiefonds in belegt stoten CO₂ uit. Bij de selectie van landen kijken wij naar de CO₂-uitstoot van individuele landen. In onze methodiek meten we de uitstoot met de meest recent beschikbare data. In 2018 is de categorie green bonds toegevoegd aan de portefeuille. Deze bonds kunnen investeren in projecten die CO₂ vermijden. In onze methodiek wordt per green bond de gerapporteerd CO₂-uitstoot of vermeden CO₂-uitstoot berekend.

De totale CO₂-uitstoot van het ASN Duurzaam Obligatiefonds is met bijna 13% afgenomen. In mei 2018 voegden we de beleggingscategorie green bonds toe, die zorgde voor bijna 4.000 ton vermeden CO₂-uitstoot. Daardoor meed het fonds per 31 december 2018 netto ruim 1.000 CO₂. De wijzigingen in de CO₂-uitstoot worden veroorzaakt door:

1. Veranderingen in de beleggingsportefeuille. Deze kunnen ontstaan als er goedgekeurde landen en greenbonds aan het beleggingsuniversum worden toegevoegd of afgekeurde landen en greenbonds worden verwijderd. Daarnaast kan de beheerder de belegging in landen en greenbonds vergroten of verkleinen.
2. Wijzigingen van de CO₂-data.

Veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille

In 2018 hebben we geen landen afgekeurd en verwijderd uit het landenuniversum. We hebben de belangen in Nederland, Luxemburg en Slovenië teruggebracht. Dit heeft bijna 600 ton bijgedragen aan de afname van de CO₂-uitstoot.

Nieuwe beleggingen droegen bij aan vermindering van ruim 3.300 ton CO₂-uitstoot. Dit is vrijwel volledig toe te schrijven aan de green bonds. In deze categorie leveren vooral de klimaatobligaties een belangrijke bijdrage. Met deze bonds wordt bijvoorbeeld energie-opwekking door zon en wind gefinancierd.

Wijzigingen van CO₂-data

De data van de CO₂-uitstoot van landen verbeteren. Als gevolg daarvan was de gerapporteerde uitstoot van België en Spanje fors lager dan in 2017, en die van Nederland en Slowakije fors hoger.

Relatieve CO₂-uitstoot

De relatieve CO₂-uitstoot van een fonds wordt berekend door de CO₂-uitstoot te delen door het fondsvermogen. De relatieve CO₂-uitstoot van het ASN Duurzaam Obligatiefonds is in 2018 is met 141,1% verbeterd.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Obligatiefonds	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	12,9%	2.757	3.167
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen		- 3.890	0
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	135,8	- 1.133	3.167
Relatieve netto-uitstoot	141,1%	- 5	12

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN Duurzaam Obligatiefonds brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 3.1 staat een algemene omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's, in paragraaf 4.4.5 worden de financiële risico's per fonds beschreven.

Belangrijkste financiële risico's	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Renterisico De marktrente ontwikkeling heeft invloed op de koers en op de opbrengsten van een obligatie(fonds).	Hoog	Hoog	<i>Modified duration</i> ¹ ultimo 2018: 4,85 ultimo 2017: 4,80). Een stijging van de rente kan een laag of negatief rendement tot gevolg hebben. Daarnaast is de huidige lage rentestand een indicatie van het verwachte rendement.	Er gelden limieten voor de afwijking van de modified duration ten opzichte van het model waarmee de portefeuille wordt beheerd.
Kredietrisico Het fonds belegt in staatsobligaties; er is sprake van kredietrisico.	Hoog	Hoog	In 2018 is het kredietrisico licht verslechterd. In paragraaf 4.4.6.2 is een overzicht opgenomen met de kredietrating ultimo 2017 en per ultimo 2018. Het percentage leningen met een rating lager dan AA nam toe van 36,2% naar 39%.	Er zijn geen restricties voor de minimale kredietrating van obligaties in de portefeuille. Beleggingen worden gespreid over verschillende landen op basis van duurzaamheidscriteria en financiële criteria.
Concentratierisico Doordat het fonds enkel belegt in euro-obligaties die voldoen aan de duurzaamheidscriteria, is er concentratierisico.	Hoog	Hoog	Per balansdatum waren de hoogste concentraties in de portefeuille de posities in staatsobligaties van Oostenrijk (13,7%), Duitsland (13,2%) en Nederland (11,1%).	De beleggingen worden over diverse landen gespreid en er wordt maximaal 15% van de portefeuille in een land belegt.
Actiefrendementsrisico We voeren een actief duurzaam beleggingsbeleid. De benchmark vormt niet het uitgangspunt voor de portefeuille. Vanwege de duurzame selectie kan de portefeuille sterk afwijken van de benchmark.	Hoog	Hoog	Trackingerror ² ultimo 2018: 0,94% (ultimo 2017: 0,0%).	We hebben geen doelstelling met betrekking tot een maximum tracking error.
	Hoog	Hoog		

- 1 De modified duration (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van het fonds zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.
- 2 De trackingerror (ex ante) is een risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement van de portefeuille afwijkt van het rendement van de benchmark. De trackingerror wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op basis van dagelijkse rendementen gedurende vijf jaar die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.

Duration

31-12-2018

Modified duration	4,88
Modified duration van de benchmark	4,58

Vijf grootste belangen in %

in % van de portefeuille per 31-12-2018

	%
Duitsland	15,1
Nederland	12,6
Portugal	12,4
Slovenië	9,2
België	8,4

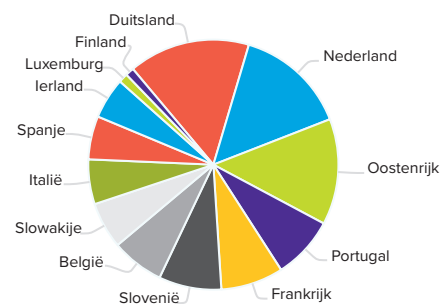
Landenverdeling in %

Duitsland	15,7
Nederland	14,5
Oostenrijk	13,7
Portugal	8,1
Frankrijk	8,1
Slovenië	8,1
België	6,8
Slowakije	6
Italië	5,8
Spanje	5,6
Ierland	5,3
Luxemburg	1,2
Finland	1,1

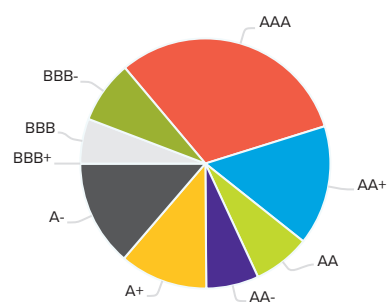
Kredietrating verdeling in %

AAA	31,3
AA+	15,5
AA	7,4
AA-	6,8
A+	11,4
A-	13,7
BBB+	-
BBB	5,8
BBB-	8,1

Landenverdeling

Kredietrating

Aflossing van de beleggingen in %

3.5 ASN Duurzaam Mixfonds

Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Mixfonds belegt, via de ASN Mixpool, ASN Obligatiepool en ASN Aandelenpool, in aandelen wereldwijd en in euro-staatsobligaties en groene obligaties. Alle beleggingen moeten voldoen aan de duurzame beleggingscriteria van ABB. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl/fondsen op de webpagina van het fonds.

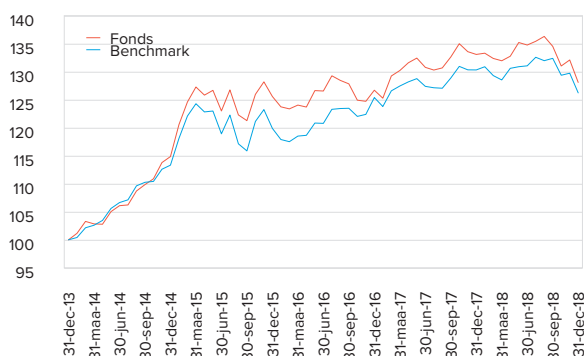
De samengestelde benchmark is als volgt:

Beleggingspool	Benchmark	Gewicht benchmark
ASN Obligatiepool	iBoxx € Eurozone 1-10 Index (TR)	55,00%
ASN Aandelenpool	MSCI Europe Index Net EUR	29,25%
	MSCI USA Index Net EUR	11,25%
	MSCI Japan Index Net EUR	4,50%

Rendement

Het ASN Duurzaam Mixfonds behaalde over 2018 op basis van de beurskoers een rendement van -3,76% (ultimo 2017: 5,06%). Dit is inclusief het herbelegde dividend over 2017 van € 2,25 per aandeel (over 2016: € 1,75). De samengestelde benchmark behaalde in dezelfde periode een rendement van -3,14% (ultimo 2017: 3,93%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het ASN Duurzaam Mixfonds verloor in 2018 aan waarde als gevolg van de daling van de aandelenkoersen. De beleggingscategorie obligaties behaalde wel winst, maar deze kon het verlies van de aandelenportefeuille niet opvangen. In relatief opzicht en vóór kosten presteerde zowel de aandelenportefeuille (-0,04%) als de obligatieportefeuille (+0,04%) vrijwel in lijn met de benchmark. De overwogen positie van aandelen versus obligaties kostte uiteindelijk rendement. De fondskosten bedroegen 0,65%.

Portefeuillebeheer

De verdeling over beleggingscategorieën begon het jaar 2018 met een onderwogen positie in obligaties ten gunste van aandelen. In januari 2018 verzilverden wij deze aandelenpositie met winst en brachten het aandelenbelang terug naar neutraal. Eind februari 2018 brachten wij de beleggingscategorie aandelen weer naar een licht overwogen positie. Fundamentele factoren als hoge economische groei en recordwinsten voor bedrijven waren op dat moment in het voordeel van aandelen. We ruilden deze positie eind april echter weer in voor een neutrale weging. Eind juli 2018 werden aandelen door de toegenomen bedrijfswinsten fundamenteel gezien aantrekkelijker, terwijl wij in onze rentevisie negatief waren over obligaties. We zetten dan ook een overwogen belang van aandelen in ten koste van obligaties. Deze positie handhaafden we de rest van het jaar. Eind december 2018 vonden we dat een economische groeivertraging voor zowel aandelen als obligaties ruim is ingeprijsd. Daardoor is het mogelijk dat aandelen weer in waarde kunnen gaan stijgen, terwijl de waarde van obligaties mogelijk gaat dalen.

Informatie over de aan- en verkoop van individuele aandelen van de ASN Aandelenpool vindt u in paragraaf 3.3; de wijzigingen in ASN Obligatiepool in paragraaf 3.4.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-3,76%	-3,14%
2017	5,06%	3,93%
Laatste drie jaar (gemiddeld per jaar)	0,66%	1,73%
Laatste vijf jaar (gemiddeld per jaar)	5,08%	4,77%
Gemiddeld per jaar sinds start (31-12-2000)	3,42%	4,24%

¹ Samengesteld: 55% iBoxx € Sovereign Index (TR) (vanaf 1 maart 2017: iBoxx € Sovereign Index TR te wijzigen naar iBoxx € Eurozone 1-10 Index TR), 29,25% MSCI Europe Index Net EUR, 11,25% MSCI USA Index Net EUR, 4,5% MSCI Japan Index Net EUR. Per 1 april 2015 is de benchmark van het ASN Duurzaam Mixfonds gewijzigd.

Kerncijfers

Koers 31 december 2018	84,93
Koers 31 december 2017	90,92
Hoogste koers in 12 maanden	92,18
Laagste koers in 12 maanden	83,95
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	85,02
Dividend over het boekjaar 2017	2,25

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsontwikkeling

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	235.691	253.565
Aantal uitstaande aandelen	2.772.161	2.800.544

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Mixfonds aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De ASN Beleggingsfondsen dragen met hun beleggingsbeleid bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties hebben geformuleerd. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's. Via de beleggingen draagt ook het ASN Duurzaam Mixfonds bij aan deze SDG's. U vindt meer informatie over de SDG's in het verslag van het ASN Duurzaam Aandelenfonds en ASN Duurzaam Obligatiefonds. Deze verslagen vindt u in paragraaf 3.3 en paragraaf 3.4. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

Relatieve CO₂-uitstoot

De relatieve CO₂-uitstoot van een fonds wordt berekend door de CO₂-uitstoot te delen door het fondsvermogen. Dit geeft een betere trend aan dan de uitstoot, want de relatieve uitstoot is gecorrigeerd voor groei van het fondsvermogen.

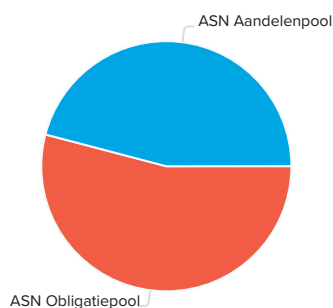
CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Mixfonds	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	-8,0%	12.886	14.001
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-2.238	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	-23,9%	10.648	14.001
Relatieve netto-uitstoot	-18,2%	45,4	55,6

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN Duurzaam Mixfonds brengt risico's met zich mee. De belangrijkste informatie over het risicobeheer van de aandelen en de obligaties vindt u in paragraaf 3.3 (ASN Duurzaam Aandelenfonds) respectievelijk paragraaf 3.4 (ASN Duurzaam Obligatiefonds). De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op basis van de maandrendementen van de afgelopen drie jaar. Ultimo 2018 was de standaarddeviatie 4,71% (ultimo 2017: 6,63%).

Samenstelling beleggingsportefeuille

Samenstelling beleggingsportefeuille (= Mixpool)

31-12-2018

ASN Obligatiepool	54,13%
ASN Aandelenpool	45,87%

3.6 ASN Milieu & Waterfonds

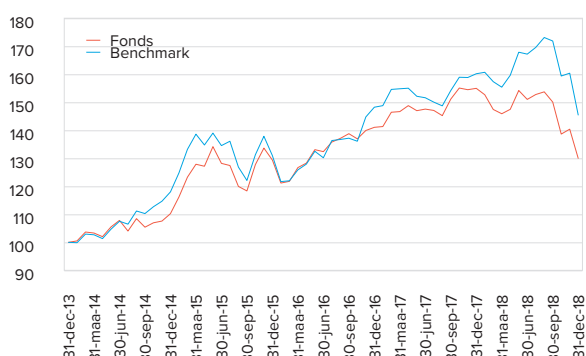
Fondsprofiel

Het ASN Milieu & Waterfonds is een sectorfonds. Via de ASN Milieupool belegt het fonds wereldwijd in aandelen van beursgenoteerde ondernemingen die – veelal technologisch geavanceerde – oplossingen bieden voor milieuproblemen. ABB heeft het portefeuillebeheer van de ASN Milieupool uitbesteed aan Impax Asset Management. De portefeuillebeheerder selecteert ondernemingen die actief zijn in de sectoren water, afval en duurzame energie, en sinds december 2017 in de subsector duurzame voeding, land- en bosbouw. Deze ondernemingen voldoen aan de duurzaamheidscriteria van ABB. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl/fondsen op de webpagina van het fonds.

Rendement

Over 2018 behaalde het ASN Milieu & Waterfonds op basis van de beurskoers een rendement van -16,12% (ultimo 2017: 10,01%), inclusief herbelegging van het dividend over 2017 van € 0,45 per aandeel (over 2016: € 0,25). De benchmark (MSCI World Small & Mid Cap Index Net EUR) behaalde in dezelfde periode een rendement van -9,19% (ultimo 2017: 8,06%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het rendement van het ASN Milieu & Waterfonds was lager dan dat van de benchmark. De duurzame selectie droeg over heel 2018 -15,6% bij. Dit kwam vooral doordat de sector industrie een overwogen belang heeft in het beleggingsuniversum en vanwege de strategie van het fonds. Deze sector leed onder de handelsbesprekingen tussen China en de VS en de prijsstijging van goederen en materialen die daarmee gepaard ging. Daarnaast hield het fonds, vooral door de toepassing van duurzaamheidscriteria, een onderwogen belang aan in kleine en middelgrote bedrijven in de VS. Deze bedrijven deden het in 2018 lange tijd goed, maar hun koersen zakten tegen het einde van het jaar ver terug, wat over het hele jaar genomen leidde tot verlies van rendement. De sectoren energie-efficiëntie & hernieuwbare energie en technologie presteerden relatief het beste, terwijl de sector verpakkingen het moeilijk had. Het actief beheer van de portefeuillebeheerder droeg over heel 2018 0,5% bij. De fondskosten bedroegen 1,20%.

Het rendement werd positief beïnvloed door belangen van het fonds in onder andere de volgende bedrijven:

- **EDP Renováveis** (duurzame energie, Portugal, rendement +12%) had baat bij een bieding op de uitstaande aandelen door moedermaatschappij EDP.
- De koers van **Rockwool** (energie-efficiëntie van gebouwen, Denemarken, -2%) steeg sterk toen de bedrijfsresultaten sterker stegen dan verwacht; wij namen winst op de positie voordat de koers in het vierde kwartaal scherp daalde en net in de min sloot.
- **Middlesex Water** (waterleidingbedrijf, VS, rendement +43%) profiteerde van verbeterde vooruitzichten en positief sentiment over de consolidatie van kleinere waterleidingbedrijven in de Verenigde Staten.
- De koers van **Lindsay** (waterinfrastructuur, VS, rendement +16%) was erg bewegelijk vanwege onzekerheid over de effecten van de handelsbesprekingen tussen China en de VS, maar steeg over het hele jaar gemeten.
- De resultaten van **Autodesk** (energie-efficiëntie in gebouwen, VS, +29%) waren sterk. Het bedrijf maakt een transitie door naar een verdienmodel gebaseerd op abonnementen. Deze verloopt goed en de terugkerende opbrengsten per gebruiker nemen sterk toe.

Negatieve bijdragen kwamen vooral van:

- **Georg Fischer** (waterinfrastructuur, Zwitserland, -35%); dit produceert niet alleen pijpleidingen voor water, maar maakt ook specialistische apparatuur en halfmaterialen voor de automotive industrie, die last had van de handelsbesprekingen.
- De koers van **DS Smith** (afvalverwerking en recycling, VK, -37%) daalde omdat de groei in de verpakkingindustrie afnam, zorgen over het relatief hoge percentage vreemd vermogen en een disbalans in vraag en aanbod.
- Bij **Uponor** (waterinfrastructuur, Finland, -47%) speelden voornamelijk zorgen over het vermogen van het bedrijf om duurzame groei van de inkomsten te realiseren in het licht van toenemende druk op de marges.
- De koers van **Renewi** (afvalverwerking, Verenigd Koninkrijk, -67%) daalde naar aanleiding van lagere resultaten en zorgen over regelgeving voor grondverwerking in Nederland.
- De resultaten van **Welbilt** (duurzame landbouw, VS, rendement -50%) waren lager dan verwacht; het bedrijf stelde de verwachting voor toekomstige resultaten naar beneden bij. Het resultaat over 2016 wordt aangepast omdat er fouten in belastingen zijn geconstateerd.

Portefeuillebeheer

In de verslagperiode voegden wij de volgende bedrijven aan de portefeuille toe:

- **Smurfit Kappa** (voedselveiligheid en -verpakking, Ierland, -16%) is marktleider op het gebied van verpakkingen op basis van papier.
- **BillerudKorsnas** (voedselveiligheid en -verpakking, Zweden, -11%) is marktleider op het gebied van duurzame verpakkingmaterialen.
- **Novozymes** (biotechnologie, Denemarken, -2%) loopt wereldwijd voorop met biologische oplossingen en is de grootste leverancier van enzymen en microbiologische technologieën ter wereld.
- **Azbil** (energie-efficiëntie voor gebouwen, Japan, -4%) werkt aan de automatisering van gebouwen in Japan.
- **Corbion** (voedselveiligheid en verpakkingen, Nederland, -17%) ontwikkelt biologische toepassingen van duurzame grondstoffen voor een reeks van producten, inclusief voeding en medicijnen.
- **Ormat technologies** (hernieuwbare energie, VS, +2%) loopt wereldwijd voorop met de productie van uitrusting voor geothermie en de bouw van energie-installaties op basis van geothermie.
- **Pentair** (waterinfrastructuur, VS, -6%) is puur gericht op het leveren van wateroplossingen, nadat het zijn elektriciteitsbedrijf heeft verkocht.
- **Tomra systems** (afvaltechnologie, Noorwegen, -4%) maakt machines om statiegeldhoudende verpakkingen in te nemen, evenals apparatuur met sensoren ten behoeve van efficiënt materiaalgebruik.
- **Welbilt** (duurzame landbouw, VS, rendement -50%) maakt zeer efficiënte voedselverwerkingsapparatuur, inclusief ovens, fornuizen en koelingen.

We verkochten de volgende aandelen:

- **California Water Service Group** (waterbedrijf, VS) op basis van de waardering.
- **Acuity Brands** (energie-efficiëntie voor gebouwen, VS) wegens zorgen over blijvend afnemende marges en de toestand van de thuismarkt in de VS.
- **Mayr-Melnhof Karton** (afvalverwerking en recycling, Oostenrijk) na afkeuring op basis van onze duurzaamheidscriteria.
- **Osram Light** (energie-efficiëntie voor gebouwen, Duitsland) door zorgen over de verwachtingen omtrent de lichtmarkt en de positie die Osram daarin bekleedt.

Wij zijn positief over de langetermijnvooruitzichten van het fonds, ondanks tegenwind op de korte termijn die vooral wordt gedreven door beweeglijkheid van de markt en sentiment onder beleggers. We blijven beleggen in bedrijven met kwalitatief goed management, die duurzame inkomstengroei leveren op een hoger niveau dan de markt. De fundamenten in de milieugerelateerde markten blijven zich goed ontwikkelen. Daarbij is voornamelijk de regelgeving in China en de EU leidend.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-16,12%	-9,19%
2017	10,01%	8,06%
Laatste drie jaar (gemiddeld per jaar)	0,16%	3,56%
Laatste vijf jaar (gemiddeld per jaar)	5,39%	7,78%
Gemiddeld per jaar sinds start (02-07-2001)	0,91%	4,07%

¹ MSCI World Small & Mid Cap Index Net EUR

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	27,88
Koers 31 december 2017	34,27
Hoogste koers in 12 maanden	35,07
Laagste koers in 12 maanden	27,39
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	28,14
Dividend over het boekjaar 2017	0,45

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsentwikkeling

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	493.339	552.780
Aantal uitstaande aandelen	17.530.949	16.259.204

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Milieu & Waterfonds aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (SDG's of duurzame ontwikkelingsdoelen) bieden een gemeenschappelijke taal om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken, ook internationaal. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's. Hieronder leest u op welke SDG's het ASN Milieu & Waterfonds vooral impact heeft.

SDG 6	Verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen	
Target 6.3	Tegen 2030 de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd.	
Uitleg	Het fonds belegt 25 tot 60 procent van de fondsportefeuille in waterbehandeling.	

SDG 7	Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY
Target 7.2	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.	
Uitleg	Het fonds belegt 20 tot 50 procent van de fondsportefeuille in duurzame energie.	
SDG 9	Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE
Target	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.	
Uitleg	Het fonds belegt in beursgenoteerde bedrijven die schone en milieuvriendelijke technologieën toepassen. We sluiten niet-duurzame activiteiten uit en mijden deze. Het fonds belegt bijvoorbeeld niet in de fossiele-energiesector, afvalverwerkers die voornamelijk afval storten, en producenten van verbrandingsmotoren. Het belegt wel in openbaar vervoer, telecommunicatie- en software bedrijven. Daarnaast onderzoeken we of ondernemingen voldoen aan onze richtlijnen op het gebied van milieubeleid, ontbossing, verandering van landgebruik, introductie van uitheemse soorten, overexploitatie en vervuiling.	
SDG 12	Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
Target 12.5	Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.	
Uitleg	Het fonds belegt 10 tot 30 procent van de fondsportefeuille in afvalbehandeling en recycling.	

Duurzame selectie

In 2018 zijn er voor de ASN Milieupool 52 bedrijven onderzocht. Er werden 9 nieuwe bedrijven toegelaten tot het universum. 21 bedrijven werden gehandhaafd, 19 bedrijven afgewezen en 3 bedrijven afgekeurd en verwijderd uit het universum.

Daarnaast is Best Water Technology (BWT) is verwijderd uit het universum zonder dat hieraan een duurzaamheidsbeoordeling aan ten grondslag lag.

<i>Nieuw toegelaten</i>	<i>Gehandhaafd</i>	<i>Verwijderd</i>
Corbion	Beijing Enterprises Water Group	Mayr-Melnhof Karton
Evoqua Water Technologies	China Singyes Solar Tech	Blanco Technology Group
Ichor Holdings	East Japan Railway	China ITS Holding
Ormat technologies	Fluidra	Tesla Motors
Pattern Energy Group	Kapsch Trafficcom AG	
Pentair	Nordex	
Tomra systems	Ozner Water International	
VA-Q-TEC	SIIC Environment Holdings	
Welbilt	SIMS Metal Management	
	SINO-American Silicon Products	
	Smith (A.O.) Corp	
	SunPower	
	Thai Tap Water Supply	
	Veeco Instruments Inc.	
	Wessanen (Koninklijke)	
	Xinji Solar	
	Xinjiang Goldwind SCI&Tech	
	Yaskawa Electric	
	Zhuzhou CRRC Times Electric	

ABB meldt met name welke bedrijven zijn verwijderd nadat de belangen erin zijn verkocht. We hebben daar maximaal zes maanden de tijd voor. Eén bedrijf dat is verwijderd, was op 31 december 2018 nog niet verkocht. In de lijst met verwijderde bedrijven in tabel 17 staan daarom twee bedrijven genoemd.

Engagement

In 2018 hebben we met 16 bedrijven uit het beleggingsuniversum engagement gevoerd. Dit ging vooral om extra engagement om de bedrijven ertoe te brengen zich verder te ontwikkelen op duurzaamheidsgebied. Met de andere bedrijven voerden we engagement omdat er een misstand bleek, of omdat na heronderzoek bleek dat de bedrijven niet meer aan onze criteria voldeden.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

De bedrijven waar het ASN Milieu & Waterfonds in belegt stoten CO₂ uit. Bij de selectie van bedrijven kijken wij naar het klimaat- en milieubeleid en de prestaties van de bedrijven. De bedrijven in het ASN Milieu & Waterfonds stoten verhoudingsgewijs veel CO₂ uit. Dit is onder andere het gevolg van de keuze te investeren in bedrijven die afval verwerken en bedrijven die verpakkingsmaterialen produceren en verduurzamen. Deze bedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan een duurzame samenleving. Deze bedrijven stoten echter ook veel CO₂ uit. Onze methodiek berekent de CO₂-uitstoot van de activiteiten. De bijdrage van de producten of dienstentijdens de levensfase worden niet meegerekend.

De totale CO₂-uitstoot van het ASN Milieu & Waterfonds is met bijna 62% toegenomen. Wijzigingen in de CO₂-uitstoot worden veroorzaakt door:

1. Veranderingen in de beleggingsportefeuille. Deze kunnen ontstaan wanneer er goedgekeurde bedrijven aan het Beleggingsuniversum worden toegevoegd of afgekeurde bedrijven worden verwijderd. Ook kunnen we de belangen in bedrijven vergroten of verkleinen.
2. Wijzigingen van de CO₂-data.

Veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille

De veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille veroorzaakten een afname van de CO₂-uitstoot van bijna 11.000 ton. De belangrijkste bijdragen kwamen door afkeuring en verwijdering van Mayr Melnhof en de verkoop van Osram en Acuity Brand.

Nieuwe beleggingen waren voor ruim 37.000 ton verantwoordelijk voor een verslechtering. De koop van aandelen van Billerudkorsnas en Smurfit Kappa veroorzaakten de grootste verslechtering. De belegging in Valmont is verantwoordelijk voor ruim 13.000 ton. Dit komt doordat de onze belegging in Valmont is vergroot en tegelijkertijd de CO₂-data is aangepast en daardoor fors is gestegen.

Wijzigingen van CO₂-data

CO₂-data verbeteren voortdurend. Steeds meer bedrijven rapporteren over hun CO₂-uitstoot. Ook de modellen die dataleveranciers gebruiken, worden beter. De data-input die wij gebruiken om de CO₂-uitstoot van onze fondsen te berekenen, verandert dus ook. Over 2018 heeft dataverbetering voor ruim 20.000 ton bijgedragen aan verslechtering van de CO₂-uitstoot. De gerapporteerde van vooral Hyflux is sterk gestegen. De gerapporteerde uitstoot van Hyflux is gestegen doordat er gebruik is gemaakt van een betrouwbaardere bron, terwijl de data vorig jaar nog waren gebaseerd op een schatting. De belangrijkste bijdrage kwam van Lenzing. De CO₂-uitstoot van dit bedrijf was in 2017 nog niet bekend, maar is in 2018 wel in de berekening meegenomen.

Relatieve CO₂-uitstoot

De relatieve CO₂-uitstoot wordt berekend door de uitstoot te delen door het fondsvermogen. Dit geeft een betere trend aan dan de uitstoot, want de relatieve uitstoot wordt gecorrigeerd voor groei van het fondsvermogen. De uitkomst geeft aan welke impact onze duurzaamheidsbeslissingen, beleggingskeuzes en datawijzigingen op het klimaat hebben. De relatieve CO₂-uitstoot van het ASN Milieu & Waterfonds is met 76% verslechterd. Anders gezegd: gecorrigeerd voor het fondsvermogen nam de CO₂-uitstoot van het fonds in 2018 toe. Valmont, Smurfit Kappa en BillerudKorsnäs leverden de grootste bijdrage aan de stijging.

In december 2017 is de sector voeding en landbouw nieuw aan het fonds toegevoegd. Deze sector droeg belangrijk bij aan de CO₂-uitstoot. Onderdeel van deze sector zijn verpakkingsbedrijven zoals BillerudKorsnäs en Smurfit Kappa. Hun bedrijfsvoering veroorzaakt een grote CO₂-uitstoot. Daar staat tegenover dat hun producten kunnen bijdragen aan onder meer een langere houdbaarheid van voeding.

CO ₂ -uitstoot ASN Milieu & Waterfonds	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	61,9%	141.538	87.438
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	61,9%	141.538	87.438
Relatieve netto-uitstoot	76,0%	289	164

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN Milieu & Waterfonds brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 3.1 staat een algemene omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's, in paragraaf 4.4.5 worden de financiële risico's per fonds beschreven.

Belangrijkste financiële risico's	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Marktrisico Op basis van het beleggingsbeleid neemt het fonds actieve marktrisicoposities in.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo 2018: 9,90% (ultimo 2017: 10,9%). De 99% VaR ultimo 2018 bedroeg 1,83% (ultimo 2017: 27,4%). ²	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisico.
Valutarisico Het fonds belegt in aandelen die zijn genoteerd in vreemde valuta's.	Hoog	Hoog	In de toelichting op de jaarcijfers is een valutaverdeling opgenomen. In paragraaf 3.2 worden de valutaontwikkelingen in 2018 toegelicht.	Valutarisico's worden niet afgedekt.
Concentratierisico Het fonds is een sectorfonds en belegt wereldwijd.	Hoog	Hoog	Per balansdatum was de grootste positie in het fonds 3,8% van het fondsvermogen. De grootste 10 posities tezamen waren 30,6% van het fondsvermogen.	De beleggingen worden over diverse landen, subsectoren en ondernemingen gespreid. Er gelden restricties voor regio's en individuele posities. Individuele posities in aandelen mogen niet groter zijn dan 5% van het fondsvermogen.
Actiefrendementsrisico We voeren een actief duurzaam beleggingsbeleid. De benchmark vormt niet het uitgangspunt voor de portefeuille. Vanwege de duurzame selectie kan de portefeuille sterk afwijken van de benchmark.	Hoog	Hoog	Trackingerror ³ ultimo 2018: 4,13% (ultimo 2017: 4,4%).	We hebben geen doelstelling met betrekking tot de tracking error van het fonds.

1 De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op maandbasis op basis van 3 jaar aan rendementen die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.

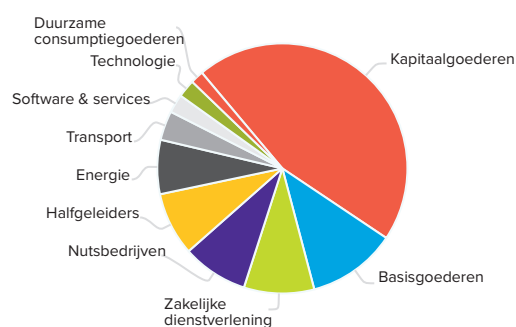
2 De value at risk (VaR) is een risicomaatstaf. Onder normale marktomstandigheden bepaalt de VaR-techniek de grootst mogelijke verlieswaarde, waarbij de verlieswaarde niet wordt overschreden met een waarschijnlijkheid van 99%. De VaR wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op basis van vijf jaar aan dagelijkse rendementen die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.

3 De trackingerror (ex-post) is een risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement van de portefeuille afweek van het rendement van de benchmark. De trackingerror wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op maandbasis over een periode van 36 maanden.

Sectorverdeling in %

Kapitaalgoederen	45,5
Basisgoederen	11,5
Zakelijke dienstverlening	9,1
Nutsbedrijven	8,5
Halfgeleiders	8,2
Energie	7
Transport	3,8
Software & services	2,4
Technologie	2,3
Duurzame consumptiegoederen	1,7

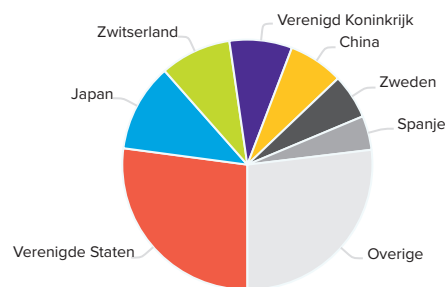
Sectorverdeling

Landenverdeling in %

Verenigde Staten	27,1
Japan	11,4
Zwitserland	9,2
Verenigd Koninkrijk	8,1
China	7,1
Zweden	5,8
Spanje	4,4
Overige	26,9

Landenverdeling

Tien grootste belangen in %

in % van de portefeuille per 31-12-2018

%

East Japan Railway	3,8
Zhuzhou CRRC Times Electric	3,4
Georg Fischer	3,4
Brambles	3,3
Power Integrations	2,9
Beijing Enterprises Water	2,9
EDP Renováveis	2,9
A.O. Smith	2,8
Watts Water Technologies	2,7
Infineon Technologies	2,5
Totaal	30,6

3.7 ASN Duurzaam Small & Midcapfonds

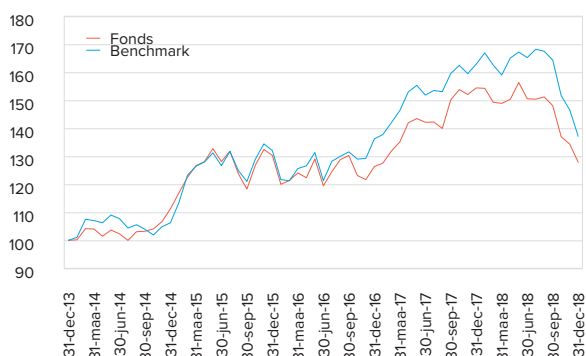
Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds belegt via de ASN Small & Midcappool in aandelen van kleine tot middelgrote beursgenoteerde Europese ondernemingen die zich inspannen om de duurzaamheid van de samenleving te bevorderen. ABB heeft het portefeuillebeheer van de ASN Small & Midcappool uitbesteed aan Kempen Capital Management. De bedrijven waarin het fonds belegt, zijn getoetst aan de duurzaamheidscriteria van ABB. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl/fondsen.

Rendement

Over 2018 behaalde het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds op basis van de beurskoers een rendement van -17,19% (ultimo 2017: 22,89%), inclusief herbelegging van het dividend over 2017 van € 0,55 per aandeel (over 2016: € 0,70). De benchmark (MSCI Europe Small Cap Total Return Index (Verenigd Koninkrijk voor 50% gewogen)) behaalde in dezelfde periode een rendement van -15,83% (ultimo 2017: 19,61%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het rendement van het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds was lager dan dat van de benchmark. Wij kopen en verkopen individuele aandelen op basis van fundamentele analyse van bedrijven. De relatieve waardering van bedrijven en hun toekomstige winstgevendheid zijn leidende factoren. De portefeuille van het fonds is daardoor geconcentreerd, zodat afwijkingen van de benchmark veelvuldig voorkomen. Doordat de portefeuille geconcentreerd belegd is in een klein aantal bedrijven maken we voor de rendementsbijdrage van dit fonds geen onderscheid tussen duurzame selectie en actief beheer van de portefeuille. In de verslagperiode werd de afwijking vooral veroorzaakt doordat het fonds meer belegde in bepaalde landen en sectoren dan de benchmark. Finland, Denemarken en Zwitserland waren de best presterende landen, terwijl Duitsland, Nederland en Italië het sterkst achterbleven. In de sectorranglijst waren consumentengoederen (zowel luxe als basisgoederen) en informatietechnologie de koplopers, terwijl gezondheidszorg, vastgoed en telecomdiensten de achterhoede vormden.

Het rendement werd positief beïnvloed door belangen van het fonds in onder andere:

- Het aandeel **Amer Sports** (sportkleding, Finland, +72.5%) presteerde al relatief goed sinds het begin van 2018. In september veroorzaakte een bod op het bedrijf tegen € 40 per aandeel een koersrally. Pas begin december deed het consortium, waaronder ANTA Sports, een aanbeveling voor een bod van € 40 in contanten. Dat nam de onzekerheid weg, wat een verdere spurt in de koers van het aandeel opleverde.
- **Simcorp** (softwareproducent, Denemarken, rendement +28%) behaalde uitstekende resultaten dankzij sterke groei van de omzet, nieuwe klanten en een groeiend orderboek.

Negatieve bijdragen kwamen vooral van:

- De activiteiten van **Jungheinrich** (leverancier van interne logistieke systemen en voertuigen, Duitsland, -42%) zijn erg afhankelijk van de algemene economische activiteit. Vooral in het vierde kwartaal had het aandeel veel last van de toenemende zorgen in de markt over afnemende economische groei en toenemende spanningen in handelsbesprekingen.
- De koers van het aandeel **Krones** (producent van machines voor de verpakking en vulling van dranken en voedsel, Duitsland, rendement -40%) presteerde in de eerste helft van het jaar nog in lijn met de benchmark. In de tweede helft van het jaar werd de koers erg hard geraakt doordat Krones als industrieel bedrijf kampte met de teruglopende

economische groei. Daarnaast gaf het management een winstwaarschuwing af omdat de kosten voor materiaal en lonen en opstartkosten voor nieuwe activiteiten hoger waren dan verwacht.

Portefeuillebeheer

We voegden de volgende ondernemingen aan de portefeuille toe:

- De Nederlandse **TKH Group** biedt een scala aan technieken aan, van bewakings- en intercomsystemen tot startbaanverlichting. Het bedrijf transformeert momenteel van producent van standaardcomponenten tot leverancier van geïntegreerde oplossingen. De basis hiervoor zijn de sterke klantfocus en geavanceerde, in eigen beheer ontwikkelde technologieën. Deze transformatie creëert naar onze overtuiging aantrekkelijke mogelijkheden voor een winstgevende groei.
- **FDM Group Holdings** (recruterende, trainende en plaatsende van eigen IT- en zakelijke consultants, VK) leidt zijn eigen consultants op en laat ze ongeveer twee jaar bij klanten werken. Daarna stappen de consultants meestal over naar de klant. FDM is een nichespeler en beschikt over goed management. Wij geloven in de aantrekkelijke groeimogelijkheden van dit bedrijf op lange termijn.

We verkochten de belangen in het volgende bedrijf:

- **Dignity** kondigde een prijsdaling van goedkope begrafenissen aan. Nadat wij met het management hadden gesproken, hebben we het koersdoel herzien en in het eerste kwartaal besloten om de positie te verkopen. We zijn sceptisch over de nieuwe strategie en vrezen dat verdere prijsverlagingen nodig zijn.

Vooruitkijkend naar 2019, lijkt de economische groei in Europa wat afgezwakt ten opzichte van het niveau van voorgaande kwartalen. We verwachten dat politieke invloeden het marktsentiment sterk blijven beïnvloeden, in het bijzonder de onzekerheid over de uitkomst van de brexitonderhandelingen. Deze combinatie van politieke en economische onzekerheden zou echter goede mogelijkheden moeten bieden om aandelen met aantrekkelijke waarderingen te selecteren uit ons favoriete universum van kwaliteitsbedrijven.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-17,19%	-15,83%
2017	22,89%	19,61%
Laatste drie jaar (gemiddeld per jaar)	-0,62%	1,27%
Laatste vijf jaar (gemiddeld per jaar)	5,04%	6,52%
Gemiddeld per jaar sinds start (09-05-2006)	3,79%	3,68%

¹ MSCI Europe Small Cap Total Return Index (Verenigd Koninkrijk voor 50% gewogen)

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	33,67
Koers 31 december 2017	41,33
Hoogste koers in 12 maanden	42,61
Laagste koers in 12 maanden	33,04
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	33,86
Dividend over het boekjaar 2017	0,55

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsontwikkeling

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	92.265	103.180
Aantal uitstaande aandelen	2.724.850	2.490.291

Tien grootste belangen in %

in % van de portefeuille per 31-12-2018

	%
Greggs	4,8
Amer Sports	4,6
Safestore Holdings	4,5
LEM	4,5
Huhtamaki	4,4
Kingspan	4,1
Industria Macchine Automatiche	4,1
Brembo	4,0
SimCorp	3,9
Krones	3,8
Totaal	42,7

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (SDG's of duurzame ontwikkelingsdoelen) bieden een gemeenschappelijke taal om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken, ook internationaal. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's uit. Hieronder leest u op welke SDG's het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds vooral impact heeft.

SDG 8	Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen	
Target 8.8	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in preciaire werkomstandigheden bevinden.	
Uitleg	Het fonds mijdt sectoren als het risico groot is dat de arbeidsomstandigheden slecht zijn, zoals in de landbouw, mijnbouw en seksindustrie. Daarnaast onderzoeken we of ondernemingen voldoen aan de duurzaamheidscriteria op het gebied van algemene mensenrechten: gelijke behandeling en non-discriminatie, kinderarbeid, dwangarbeid, vakbondsvrijheid, gezonde en veilige werkomgeving en leefbaar loon.	
SDG 9	Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie	
Target 9.4	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.	
Uitleg	Het fonds belegt in beursgenoteerde bedrijven die schone, milieuvriendelijke technologieën toepassen. Het sluit niet-duurzame activiteiten uit en mijdt deze. Het fonds belegt bijvoorbeeld niet in de fossiele-energiesector, afvalverwerkers die voornamelijk afval storten, en producenten van verbrandingsmotoren. Het belegt wel in openbaar vervoer, telecommunicatie- en software bedrijven. Daarnaast onderzoeken we of ondernemingen voldoen aan onze richtlijnen op het gebied van milieubeleid, ontbossing, verandering van landgebruik, introductie van uitheemse soorten, overexploitatie en vervuiling.	

SDG 12	Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen	
Target 12.6	Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.	
Uitleg	We onderzoeken de bedrijven in het fonds minimaal iedere vier jaar op het gebied van bestuur, mensenrechten, biodiversiteit, klimaat en ketenbeleid. Sectorrisico's, risicolanden, beleidsdocumenten en prestaties van de bedrijven worden meegenomen in dit onderzoek. Daarnaast kunnen we engagement voeren met bedrijven.	
SDG 13	Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden	
Target 13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in (nationale) beleidslijnen, strategieën en planning.	
Uitleg	We sluiten vervuulende sectoren uit van het fonds en mijden deze. We onderzoeken het beleid en de prestaties van bedrijven op het gebied van onder meer ontbossing en verandering van landgebruik. Het fonds staat 69% minder CO ₂ uit dan de benchmark (Ecofys, 2018).	

Duurzame selectie

In 2018 hebben we voor de ASN Small & Midcappool 42 bedrijven onderzocht. Er werden 8 nieuwe bedrijven toegelaten tot het universum. 18 bedrijven werden gehandhaafd, 11 bedrijven afgewezen en 5 bedrijven afgekeurd en verwijderd uit het universum.

Refresco Gerber, Eniro, Pharol SGPS en Solarworld zijn verwijderd om andere redenen dan de duurzaamheidsbeoordeling.

Nieuw toegelaten	Gehandhaafd	Verwijderd
Basic Fit	Austria Tech	Deoleo
Britvic	Axfood	Mayr-Melnhof Karton
Corbion	Bang & Olufsen	Nolato
First Derivatives	BE Semiconductor Industries	St Modwen Properties
Gym Group	CARGOTEC	Viscofan
Koenig & Bauer	COFINIMMO	
Sthree	Fluidra	
VA-Q-TEC	Greencore	
	Groupe FNAC	
	Ipsos	
	Kcom	
	Logitec International	
	Mc Bride	
	Nordex	
	Orion B	
	PAGE Group International	
	Shaftesbury	
	Wessanen (Koninklijke)	

Engagement

In 2018 hebben we met 35 bedrijven in het beleggingsuniversum engagement gevoerd. We voerden engagement met twee bedrijven in de farmaceutische sector. In het kader van de langetermijndoelstelling voor leefbaar loon voerden we engagement met vier kledingbedrijven. Met de overige bedrijven voerden we engagement omdat er een misstand bleek of omdat het bedrijf na heronderzoek niet meer aan onze criteria voldeed. Ook hebben we extra engagement gevoerd om de bedrijven ertoe te brengen zich verder te ontwikkelen op duurzaamheidsgebied.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

De bedrijven waar het ASN Duurzaam Aandelenfonds in belegt stoten CO₂ uit. Bij de selectie van bedrijven kijken wij naar het klimaat- en milieubeleid en de prestaties van de bedrijven. Wij willen investeren in bedrijven die met hun producten bijdragen aan een klimaatbestendige economie en bedrijven die reguliere producten maken die passen in die economie. Onze methodiek berekent de CO₂-uitstoot van de activiteiten. De bijdrage van de producten of dienstentijdens de levensfase worden niet meegerekend.

De totale CO₂-uitstoot van het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds is met 4,1% toegenomen. Wijzigingen in de CO₂-uitstoot worden veroorzaakt door:

1. Veranderingen in de beleggingsportefeuille. Deze kunnen ontstaan wanneer er goedgekeurde bedrijven aan het beleggingsuniversum worden toegevoegd of afgekeurde bedrijven worden verwijderd. Daarnaast kunnen we het belang in bedrijven vergroten of verkleinen.
2. Wijziging van de CO₂-data.

Veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille

In 2018 werden Viscofan en Nolato uit de beleggingsportefeuille verwijderd. Hierdoor daalde de CO₂-uitstoot met circa 1.000 ton. Nieuwe beleggingen waren verantwoordelijk voor een verslechtering van bijna 700 ton, vooral de beleggingen in A.G. Barr en TKH Group.

Wijzigingen in de CO₂-data

CO₂-data verbeteren voortdurend. Steeds meer bedrijven rapporteren over hun CO₂-uitstoot. Ook de modellen die dataleveranciers gebruiken, worden beter. De data-input die wij gebruiken om de CO₂-uitstoot van onze fondsen te berekenen, verandert dus ook. Over 2018 heeft dataverbetering voor bijna 500 ton bijgedragen aan verbetering van de CO₂-uitstoot. Zo verbeterde de CO₂-uitstoot van Kingspan sterk doordat er een betrouwbaardere bron³ is gebruikt.

Relatieve CO₂-uitstoot

De relatieve CO₂-uitstoot wordt berekend door de uitstoot te delen door het fondsvermogen. Dit geeft een betere trend aan dan de uitstoot, want de relatieve uitstoot is gecorrigeerd voor groei van het fondsvermogen. De uitkomst geeft aan welke impact de duurzaamheidsbeslissingen, beleggingskeuzes en datawijzigingen op het klimaat hebben. De relatieve CO₂-uitstoot van het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds verslechterde met 12,4%. Anders gezegd: gecorrigeerd voor het fondsvermogen nam de CO₂-uitstoot van het fonds in 2018 toe. Huhtamaki, Jungheinrich en Brembo leverden de grootste bijdrage aan de absolute en relatieve CO₂-uitstoot. Vooral de activiteiten van Huhtamaki, producent van verpakkingen, hebben een grote impact op het klimaat.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Small en Midcapfonds	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	4,1%	7.992	7.676
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	4,1%	7.992	7.676
Relatieve netto-uitstoot	12,4%	88,1	78,4

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 3.1 staat een algemene omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's, in paragraaf 4.4.5 worden de financiële risico's per fonds beschreven.

Belangrijkste financiële risico's	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Marktrisico Op basis van het beleggingsbeleid nemen we actieve marktrisicoposities in.	Hoog	Hoog	Standaarddeviatie ¹ ultimo 2018: 12,57% (ultimo 2017: 13,4%). De 99% VaR ultimo 2018 bedroeg 9,95% (ultimo 2017: 31,1%). ²	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over marktrisico.
Valutarisico De pool belegt in aandelen die in vreemde valuta's zijn genoteerd.	Hoog	Hoog	In de toelichting op de jaarcijfers is een valutaverdeling opgenomen. In paragraaf 3.2 staat een toelichting op de valutaontwikkelingen over 2018.	Valutarisico's worden niet afgedekt.

³ Het Carbon Disclosure Project.

Belangrijkste financiële risico's	Risicobereidheid	Impact	Materialisatie	Beheersing
Concentratierisico De pool belegt in kleine tot middelgrote beursgenoteerde Europese ondernemingen.	Hoog	Hoog	De pool belegde per balansdatum in 31 ondernemingen. De top 10-beleggingen vormden ongeveer 43% van de pool.	De beleggingen worden over diverse landen, sectoren en ondernemingen gespreid. Er gelden restricties voor regio's en individuele posities.
Actiefrendementsrisico We voeren een actief duurzaam beleggingsbeleid. De benchmark vormt niet het uitgangspunt voor de portefeuille. Vanwege de duurzame selectie kan de portefeuille sterk afwijken van de benchmark.	Hoog	Hoog	Trackingerror ³ ultimo 2018: 5,46% (ultimo 2017: 5,5%).	We hebben geen doelstelling met betrekking tot de tracking error.

1 De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op maandbasis op basis van 3 jaar aan rendementen die horen bij de posities in het fonds op de rapportage datum.
2 De value at risk (VaR) is een risicomaatstaf. Onder normale marktomstandigheden bepaalt de VaR-techniek de grootste mogelijke verlieswaarde, waarbij de verlieswaarde niet wordt overschreden met een waarschijnlijkheid van 99%. De VaR wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op basis van vijf jaar aan dagelijkse rendementen die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.
3 De trackingerror (ex ante) is een risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement van de portefeuille afweek van het rendement van de benchmark. De trackingerror wordt op jaarbasis weergegeven en berekend op basis van vijf jaar aan dagelijkse rendementen die horen bij de posities in het fonds op de rapportagedatum.

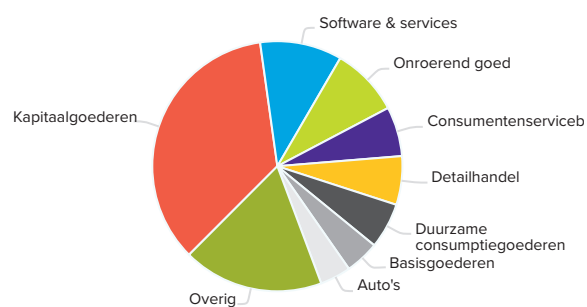
Sectorverdeling in %

Kapitaalgoederen	35,3
Software & services	10,6
Onroerend goed	8,9
Consumentenservicebedrijven	6,4
Detailhandel	6,3
Duurzame consumptiegoederen	5,9
Basisgoederen	4,4
Auto's	4,0
Overig	18,2

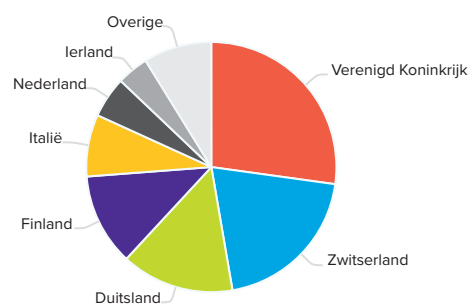
Landenverdeling in %

Verenigd Koninkrijk	27,2
Zwitserland	20,1
Duitsland	14,6
Finland	11,9
Italië	8,0
Nederland	5,3
Ierland	4,1
Overige	8,8

Sectorverdeling

Landenverdeling

3.8 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief

Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief belegt via de ASN Obligatiepool in euro-staatsobligaties, sociale en groene leningen, via de ASN Microkredietpool in leningen en aandelen in microfinancieringsinstellingen, via de ASN Aandelenpool in aandelen wereldwijd, via de ASN Milieupool in aandelen in de milieu- en watersector en via de ASN Small & Midcappool in aandelen in kleinere Europese bedrijven.

Alle beleggingen moeten voldoen aan de duurzame beleggingscriteria van ABB. Hoofdstuk 2 bevat het duurzaamheidsbeleid van dit fonds. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl op de webpagina van het fonds.

De belangrijkste wijziging in het fonds in 2018 was dat per 1 augustus drie nieuwe beleggingscategorieën zijn toegevoegd: leningen en aandelen in microfinancieringsinstellingen, aandelen in de milieu- en watersector en aandelen in kleinere Europese bedrijven. Doel hiervan was de rentegevoeligheid van het fonds te verminderen en de spreiding van de beleggingen te vergroten. De fondskosten bedragen per 1 augustus 0,90%.

De benchmark had tot 1 augustus 2018 de volgende samenstelling:

Gewicht	Benchmark
90%	Benchmark ASN Duurzaam Obligatiefonds
10%	Benchmark ASN Duurzaam Aandelenfonds

Per 1 augustus is de benchmark als volgt samengesteld:

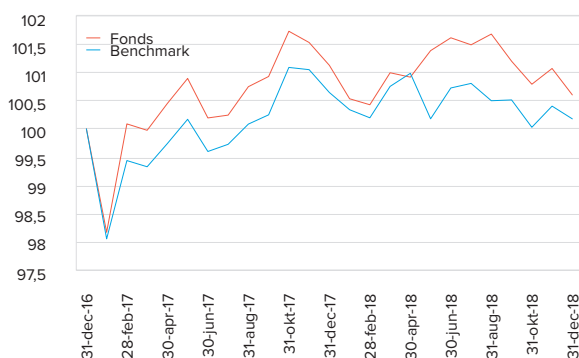
Gewicht	Benchmark
67%	Benchmark ASN Duurzaam Obligatiefonds
23%	12-maands EURIBOR + 2%
8%	Benchmark ASN Duurzaam Aandelenfonds
1%	Benchmark ASN Milieu & Waterfonds
1%	Benchmark ASN Duurzaam Small & Midcapponds

Rendement

Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief behaalde over 2018 op basis van de beurskoers een rendement van -0,52% (2017: 2,20%). De samengestelde benchmark behaalde in dezelfde periode een rendement van -0,46% (2017: 1,32%).

83

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief behaalde in het eerste halfjaar van 2018 een positief rendement. In de tweede helft van 2018 en over heel 2018 was het rendement van het fonds negatief. Dit werd veroorzaakt doordat de aandelenkoersen in het algemeen daalden en die van de ASN Small & Midcappool en de ASN Milieupool in het bijzonder.

Het fonds heeft in 2018 geen dividend uitgekeerd. Dit komt doordat het fonds in 2017 is opgericht. Begin 2017 was het belegde vermogen van het fonds aanzienlijk kleiner dan eind 2017. Bedrijven keren dividend meestal in het eerste halfjaar uit. Hierdoor heeft het fonds weinig dividenden ontvangen. Ontvangen dividenden zijn verwerkt in de koers van het fonds.

Portefeuillebeheer

Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief heeft een portefeuillevreiding van 90% defensievere beleggingen (ASN Obligatiepool en ASN Microkredietpool) en 10% offensievere beleggingen (ASN Aandelenpool, ASN Milieupool en ASN Small & Midcappool), met bandbreedtes van plus of min 5%. De portefeuille van het fonds wordt maandelijks teruggebracht naar de strategische verdeling. Het fonds is de gehele periode binnen de bandbreedtes van deze verdeling gebleven.

Meer informatie over onderliggende beleggingen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6, paragraaf 3.7 en paragraaf 3.14. Deze paragrafen beschrijven het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds, ASN Duurzaam Small & Midcapfonds en ASN-Novib Microkredietfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-0,52%	-0,46%
2017 ²	2,20%	1,32%
Gemiddeld per jaar sinds start (10-01-2017)	3,77%	4,57%

¹ Samengestelde benchmark: 6,5% MSCI Europe Index Net EUR, 2,5% MSCI USA Index Net EUR, 1,0% MSCI Japan Index Net EUR en voor 90% iBoxx € Sovereign Index (TR) > 1 jaar (vanaf 1 maart 2017: iBoxx € Sovereign Index TR te wijzigen naar iBoxx € Eurozone 1-10 Index TR)

² Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	50,94
Koers 31 december 2017	51,10
Hoogste koers in 12 maanden	51,62
Laagste koers in 12 maanden	50,40
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	50,91
Dividend over het boekjaar 2017	N.v.t.

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsomvang

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	52.723	56.720
Aantal uitstaande aandelen	1.035.536	1.109.054

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief aan duurzaamheid bijdraagt.

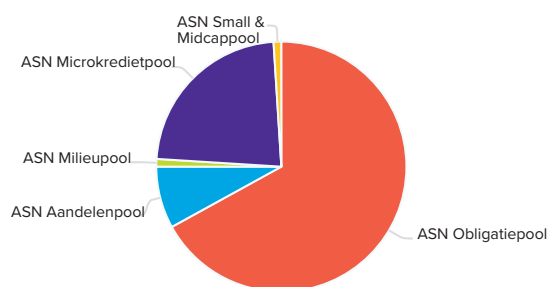
Sustainable Development Goals (SDG's)

De ASN Beleggingsfondsen dragen met hun beleggingsbeleid bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties hebben geformuleerd. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's. Via de beleggingen draagt ook het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief bij aan deze SDG's. U vindt meer informatie over de SDG's in het verslag van het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds, ASN Duurzaam Small & Midcapfonds en ASN-Novib Microkredietfonds. Deze verslagen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6, paragraaf 3.7 en paragraaf 3.14. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief.

In onderstaande grafiek ziet u in welke pools ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief belegt.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	Vershil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	-14,5%	1.043	1.220
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-624	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	-65,7%	419	1.220
Relatieve netto-uitstoot	-52,0%	10,4	21,6

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

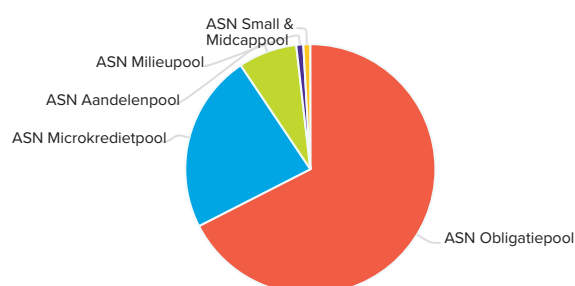
Beleggen in het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief brengt risico's met zich mee. De informatie over het risicobeheer van de beleggingen staat in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6, paragraaf 3.7 en paragraaf 3.14, over respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds, ASN Duurzaam Small & Midcapfonds en ASN-Novib Microkredietfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief.

De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en normaliter berekend op basis van de beschikbare maandrendementen over drie jaar. Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief bestaat nog geen drie jaar. De standaarddeviatie is daarom berekend sinds oprichting van het fonds, 10 januari 2017. Per 31 december 2018 was de standaarddeviatie 1,99% (ultimo 2017: 2,43%).

Samenstelling beleggingsportefeuille

	31-12-2018
ASN Obligatiepool	67,5%
ASN Microkredietpool	23,1%
ASN Aandelenpool	7,6%
ASN Milieupool	0,9%
ASN Small & Midcappool	0,9%

Samenstelling beleggingsportefeuille

3.9 ASN Duurzaam Mixfonds Defensief

Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief belegt via de ASN Obligatiepool in euro-staatsobligaties, sociale en groene leningen, via de ASN Microkredietpool in leningen en aandelen in microfinancieringsinstellingen, via de ASN Aandelenpool in aandelen wereldwijd, via de ASN Milieupool in aandelen in de milieu- en watersector en via de ASN Small & Midcappool in aandelen in kleinere Europese bedrijven.

Alle beleggingen moeten voldoen aan de duurzame beleggingscriteria van ABB. Hoofdstuk 2 bevat het duurzaamheidsbeleid van dit fonds. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl op de webpagina van het fonds.

De belangrijkste wijziging in het fonds in 2018 was dat per 1 oktober twee nieuwe beleggingscategorieën zijn toegevoegd: leningen en aandelen in microfinancieringsinstellingen en aandelen in kleinere Europese bedrijven. Doel hiervan was de rentegevoeligheid van het fonds te verminderen en de spreiding van de beleggingen te vergroten. De fondskosten bedragen per 1 oktober 0,90%.

De benchmark had tot 1 oktober 2018 de volgende samenstelling:

Gewicht	Benchmark
75%	Benchmark ASN Duurzaam Obligatiefonds
19%	Benchmark ASN Duurzaam Aandelenfonds
6%	Benchmark ASN Milieu & Waterfonds

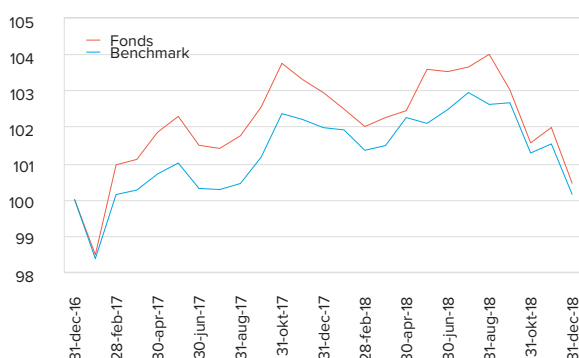
Per 1 oktober 2018 was de benchmark als volgt samengesteld:

Gewicht	Benchmark
56%	Benchmark ASN Duurzaam Obligatiefonds
19%	12-maands EURIBOR + 2%
19%	Benchmark ASN Duurzaam Aandelenfonds
3%	Benchmark ASN Milieu & Waterfonds
3%	Benchmark ASN Small & Midcapfonds

Rendement

Het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief behaalde in 2018 op basis van de beurskoers een rendement van -2,42% (2017: 4,10%). De samengestelde benchmark behaalde in dezelfde periode een rendement van -1,80% (2017: 2,37%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief behaalde in het eerste halfjaar van 2018 een positief rendement. In de tweede helft van 2018 en over heel 2018 was het rendement van het fonds negatief. Dit werd veroorzaakt doordat de aandelenkoersen in het algemeen daalden en die van de ASN Small & Midcappool en de ASN Milieupool in het bijzonder.

Het fonds heeft in 2018 geen dividend uitgekeerd. Dit komt doordat het fonds in 2017 is opgericht. Begin 2017 was het belegde vermogen van het fonds aanzienlijk kleiner dan eind 2017. Bedrijven keren dividend meestal in het eerste halfjaar uit. Hierdoor heeft het fonds weinig dividenden ontvangen. Ontvangen dividenden zijn verwerkt in de koers van het fonds.

Portefeuillebeheer

Het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief heeft een portefeuillevreiding van 75% defensievere beleggingen (ASN Obligatiepool en ASN Microkredietpool) en 25% offensievere beleggingen (ASN Aandelenpool, ASN Milieupool en ASN Small & Midcappool), met bandbreedtes van plus of min 5%. De portefeuille van het fonds wordt maandelijks teruggebracht naar de strategische verdeling. Het fonds is de gehele periode binnen de bandbreedtes van deze verdeling gebleven.

Meer informatie over onderliggende beleggingen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6, paragraaf 3.7 en paragraaf 3.14 over respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds, ASN Duurzaam Small & Midcapfonds en ASN-Novib Microkredietfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-2,42%	-1,80%
2017 ²	4,10%	2,37%
Gemiddeld per jaar sinds start (10-01-2017)	5,00%	5,74%

¹ Samengestelde benchmark: 12% MSCI Europe Index Net EUR, 5% MSCI USA Index Net EUR, 2,0% MSCI Japan Index Net EUR en voor 75% iBoxx € Sovereign Index (TR)> 1 jaar (vanaf 1 maart 2017: iBoxx € Sovereign Index TR te wijzigen naar iBoxx € Eurozone 1-10 Index TR) en voor 6% MSCI World Small & Mid Cap Index Net EUR

² Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	50,64
Koers 31 december 2017	52,05
Hoogste koers in 12 maanden	52,74
Laagste koers in 12 maanden	50,43
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	50,83
Dividend over het boekjaar 2017	N.v.t.

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsomvang

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	78.986	83.857
Aantal uitstaande aandelen	1.553.915	1.610.712

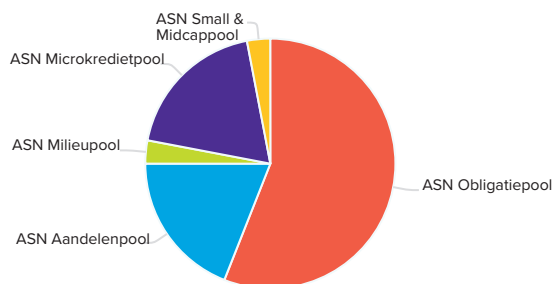
Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De ASN Beleggingsfondsen dragen met hun beleggingsbeleid bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties hebben geformuleerd. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's. Via de beleggingen draagt ook het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief bij aan deze SDG's. U vindt meer informatie over de SDG's in het verslag van het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds, ASN Duurzaam Small & Midcapfonds en ASN-Novib Microkredietfonds. Deze verslagen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6, paragraaf 3.7 en paragraaf 3.14. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief.

In onderstaande grafiek ziet u in welke pools het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief belegt.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	-10,4	2.893	3.230
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-789	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	-34,9%	2.104	3.230
Relatieve netto-uitstoot	-14,5%	33,1	38,7

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

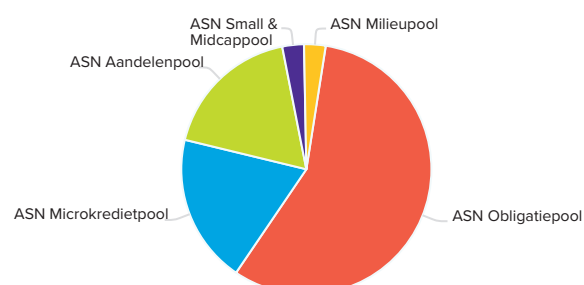
Beleggen in het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief brengt risico's met zich mee. De informatie over het risicobeheer van de beleggingen staan in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6, paragraaf 3.7 en paragraaf 3.14, over respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds, ASN Duurzaam Small & Midcapfonds en ASN-Novib Microkredietfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief.

De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en normaliter berekend op basis van de beschikbare maandrendementen over drie jaar. Het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief bestaat nog geen drie jaar. De standaarddeviatie is daarom berekend sinds oprichting van het fonds, 10 januari 2017. Per 31 december 2018 was de standaarddeviatie 2,94% (ultimo 2017: 2,98%).

Samenstelling beleggingsportefeuille

	31-12-2018
ASN Obligatiepool	57,0%
ASN Microkredietpool	19,3%
ASN Aandelenpool	18,1%
ASN Small & Midcappool	2,8%
ASN Milieupool	2,8%

Samenstelling beleggingsportefeuille

3.10 ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal

Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal belegt via de ASN Obligatiepool in euro-staatsobligaties, sociale en groene leningen, via de ASN Aandelenpool in aandelen wereldwijd en via de ASN Milieupool in aandelen in de milieu- en watersector. Alle beleggingen moeten voldoen aan de duurzame beleggingscriteria van ABB. Hoofdstuk 2 bevat het duurzaamheidsbeleid van dit fonds. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl op de webpagina van het fonds.

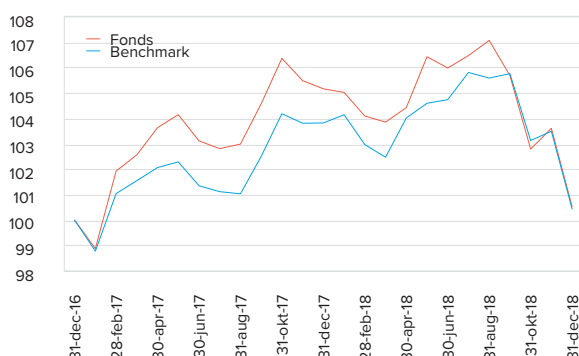
De benchmark is als volgt samengesteld:

Gewicht	Benchmark
55%	Benchmark ASN Duurzaam Obligatiefonds
35%	Benchmark ASN Duurzaam Aandelenfonds
10%	Benchmark ASN Milieu & Waterpool

Rendement

Het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal behaalde over 2018 op basis van de beurskoers een rendement van -4,41% (2017: 6,02%). De samengestelde benchmark behaalde in dezelfde periode een rendement van -3,26% (2017: 3,83%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal behaalde in het eerste halfjaar van 2018 een positief rendement. In de tweede helft van 2018 en over heel 2018 was het rendement van het fonds negatief. Dit werd veroorzaakt doordat de aandelenkoersen in het algemeen daalden en die van de ASN Milieupool in het bijzonder.

Het fonds heeft in 2018 geen dividend uitgekeerd. Dit komt doordat het fonds in 2017 is opgericht. Begin 2017 was het belegde vermogen van het fonds aanzienlijk kleiner dan eind 2017. Bedrijven keren dividend meestal in het eerste halfjaar uit. Hierdoor heeft het fonds weinig dividenden ontvangen. Ontvangen dividenden zijn verwerkt in de koers van het fonds.

Portefeuillebeheer

Het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal heeft een portefeuillevreiding van 55% obligaties, 35% aandelen wereldwijd en 10% aandelen in de milieu- en watersector, met bandbreedtes van plus of min 5%. De portefeuille van het fonds bestond ultimo 2018 uit 55,44% ASN Obligatiepool, 34,72% ASN Aandelenpool en 9,84% ASN Milieupool. De portefeuille van het fonds wordt maandelijks teruggebracht naar de strategische verdeling. Het fonds is de gehele periode binnen de bandbreedtes van deze verdeling gebleven.

Meer informatie over de onderliggende beleggingen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.6 en paragraaf 3.4. Deze paragrafen beschrijven respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds en ASN Milieu & Waterfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-4,41%	-3,26%
2017 ²	6,02%	3,83%
Gemiddeld per jaar sinds start (10-01-2017)	6,65%	7,14%

¹ Samengestelde benchmark: 22,75% MSCI Europe Index Net EUR, 8,75% MSCI USA Index Net EUR, 3,5% MSCI Japan Index Net EUR en voor 55% iBoxx € Sovereign Index (TR)> 1 jaar (vanaf 1 maart 2017: iBoxx € Sovereign Index TR te wijzigen naar iBoxx € Eurozone 1-10 Index TR) en voor 10% MSCI World Small & Mid Cap Index Net EUR

² Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	50,42
Koers 31 december 2017	53,01
Hoogste koers in 12 maanden	54,12
Laagste koers in 12 maanden	50,22
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	50,65
Dividend over het boekjaar 2017	N.v.t.

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsomvang

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	388.826	428.071
Aantal uitstaande aandelen	7.676.375	8.078.852

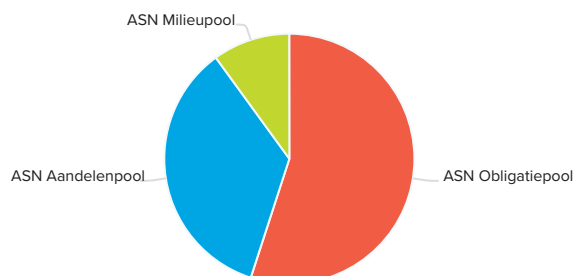
Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u op welke wijze ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De ASN Beleggingsfondsen dragen met hun beleggingsbeleid bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties hebben geformuleerd. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's uit. Via de beleggingen draagt ook ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal bij aan deze SDG's. U vindt meer informatie over de SDG's in het verslag van het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds en ASN Milieu & Waterfondsen. Deze verslagen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4 en paragraaf 3.6. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal.

In onderstaande grafiek ziet u in welke pools ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal belegt.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	6,5%	27.163	25.504
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-3.860	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	-8,6%	23.303	25.504
Relatieve netto uitstoot	0,2%	60,2	60,1

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal brengt risico's met zich mee. De informatie over het risicobeheer van de beleggingen staan in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4 en paragraaf 3.6, over respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds en ASN Milieu & Waterfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal.

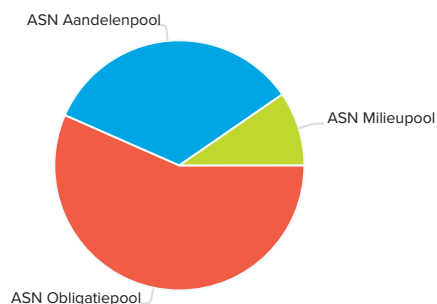
De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en normaliter berekend op basis van de beschikbare maandrendementen over drie jaar. Het ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal bestaat nog geen drie jaar. De standaarddeviatie is daarom berekend sinds oprichting van het fonds, 10 januari 2017. Per 31 december 2018 was de standaarddeviatie 4,61% (per ultimo 2017: 3,95%).

Samenstelling beleggingsportefeuille

31-12-2018

ASN Obligatiepool	56,6%
ASN Aandelenpool	33,8%
ASN Milieupool	9,6%

Samenstelling beleggingsportefeuille

3.11 ASN Duurzaam Mixfonds Offensief

Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief belegt via de ASN Aandelenpool in aandelen wereldwijd, via de ASN Obligatiepool in euro-staatsobligaties en in sociale en groene leningen, via de ASN Milieupool in aandelen in de milieu- en watersector en via de ASN Small & Midcappool in aandelen in kleinere Europese bedrijven. Alle beleggingen moeten voldoen aan de duurzame beleggingscriteria van ABB. Hoofdstuk 2 bevat het duurzaamheidsbeleid van dit fonds. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingfondsen.nl op de webpagina van het fonds.

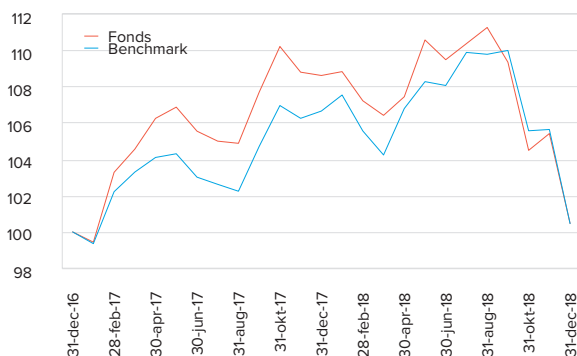
De benchmark is als volgt samengesteld:

Gewicht	Benchmark
51%	Benchmark ASN Duurzaam Aandelenfonds
30%	Benchmark ASN Duurzaam Obligatiefonds
14%	Benchmark ASN Milieu & Waterfonds
5%	Benchmark ASN Small & Midcapfonds

Rendement

Het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief behaalde over 2018 op basis van de beurskoers een rendement van -7,50% (2017: 9,66%). De samengestelde benchmark behaalde in dezelfde periode een rendement van -5,81% (2017: 6,18%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief behaalde in de eerste helft van 2018 een beperkt positief rendement. In de tweede helft van 2018 en over heel 2018 was het rendement van het fonds negatief. Dit werd veroorzaakt doordat de aandelenkoersen in het algemeen daalden en die van de ASN Small & Midcappool en de ASN Milieupool in het bijzonder.

Het fonds heeft in 2018 geen dividend uitgekeerd. Dit komt doordat het fonds in 2017 is opgericht. Begin 2017 was het belegde vermogen van het fonds aanzienlijk kleiner dan eind 2017. Bedrijven keren dividend meestal in het eerste halfjaar uit. Hierdoor heeft het fonds weinig dividenden ontvangen. Ontvangen dividenden zijn verwerkt in de koers van het fonds.

Portefeuillebeheer

Het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief heeft een portefeuillevreiding van 51% ASN Aandelenpool, 30% ASN Obligatiepool, 14% ASN Milieupool en 5% ASN Small & Midcappool, met bandbreedtes van plus of min 5%. De portefeuille van het fonds wordt maandelijks teruggebracht naar de strategische verdeling. Het fonds is de gehele periode binnen de bandbreedtes van deze verdeling gebleven.

Meer informatie over de onderliggende beleggingen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6 en paragraaf 3.7. Deze paragrafen beschrijven respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds en ASN Small & Midcapfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-7,50%	-5,81%
2017 ²	9,66%	6,18%
Gemiddeld per jaar sinds start (10-01-2017)	8,67%	8,92%

¹ Samengestelde benchmark: 33,15% MSCI Europe Index Net EUR, 12,75% MSCI USA Index Net EUR, 5,1% MSCI Japan Index Net EUR en 30% iBoxx € Sovereign Index (TR)> 1 jaar (vanaf 1 maart 2017: iBoxx € Sovereign Index TR te wijzigen naar iBoxx € Eurozone 1-10 Index TR) en 14% MSCI World Small & Mid Cap Index Net EUR en 5% MSCI Europe Small Cap Total Return Index (Verenigd Koninkrijk voor 50% gewogen)

² Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	50,35
Koers 31 december 2017	54,83
Hoogste koers in 12 maanden	56,31
Laagste koers in 12 maanden	49,55
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	50,45
Dividend over het boekjaar 2017	N.v.t.

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsomvang

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	155.596	171.361
Aantal uitstaande aandelen	3.084.400	3.142.022

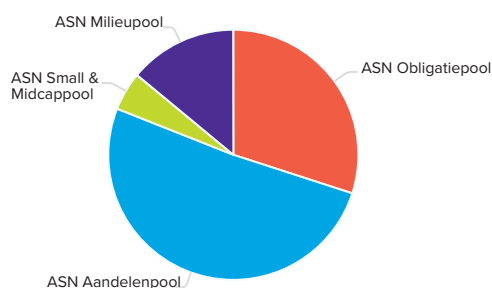
Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De ASN Beleggingsfondsen dragen met hun beleggingsbeleid bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties hebben geformuleerd. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's. Via de beleggingen draagt ook het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief bij aan deze SDG's. U vindt meer informatie over de SDG's in het verslag van het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfondsen en ASN Duurzaam Small & Midcapfondsen. Deze verslagen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6 en paragraaf 3.7. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief.

In onderstaande grafiek ziet u in welke pools het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief belegt.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	Vershil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	8,4%	15.500	14.296
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-857	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	2,4%	14.643	14.296
Relatieve netto-uitstoot	12,1%	94,8	84,6

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

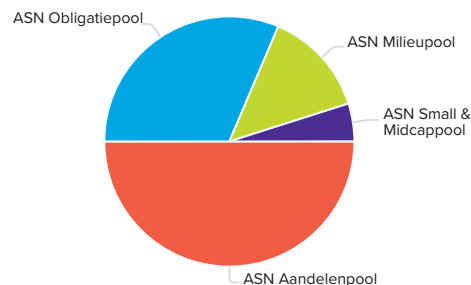
Beleggen in het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief brengt risico's met zich mee. De informatie over het risicobeheer van de beleggingen staat in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6 en paragraaf 3.7, over respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds en ASN Duurzaam Small & Midcapfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief.

De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en normaliter berekend op basis van de beschikbare maandrendementen over drie jaar. Het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief bestaat nog geen drie jaar. De standaarddeviatie is daarom berekend sinds oprichting van het fonds, 10 januari 2017. Per 31 december 2018 was de standaarddeviatie 6,91% (ultimo 2017: 5,40%).

Samenstelling beleggingsportefeuille

	31-12-2018
ASN Aandelenpool	50,0%
ASN Obligatiepool	31,4%
ASN Milieupool	13,7%
ASN Small & Midcappool	4,9%

Samenstelling beleggingsportefeuille

3.12 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief

Fondsprofiel

Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief belegt via de ASN Aandelenpool in aandelen wereldwijd, via de ASN Milieupool in aandelen in de milieu- en watersector, via de ASN Obligatiepool in euro-staatsobligaties, sociale en groene leningen, en via de ASN Small & Midcappool in aandelen in kleinere Europese bedrijven. Alle beleggingen moeten voldoen aan de duurzame beleggingscriteria van ABB. Hoofdstuk 2 bevat het duurzaamheidsbeleid van dit fonds. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl op de webpagina van het fonds.

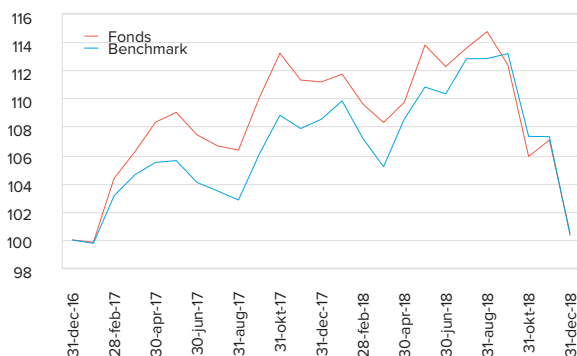
De benchmark is als volgt samengesteld:

Gewicht	Benchmark
67%	Benchmark ASN Duurzaam Aandelenfonds
18%	Benchmark ASN Milieu & Waterfonds
10%	Benchmark ASN Duurzaam Obligatiefonds
5%	Benchmark ASN Duurzaam Small & Midcapfonds

Rendement

Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief behaalde over 2018 op basis van de beurskoers een rendement van -9,63% (2017: 11,50%). De samengestelde benchmark behaalde in dezelfde periode een rendement van -7,57% (2017: 7,66%).

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het ASN Duurzaam Mixfonds Offensief behaalde in de eerste helft van 2018 een beperkt positief rendement. In de tweede helft van 2018 en over heel 2018 was het rendement van het fonds negatief. Dit werd veroorzaakt doordat de aandelenkoersen in het algemeen daalden en die van de ASN Small & Midcappool en de ASN Milieupool in het bijzonder.

Het fonds heeft in 2018 geen dividend uitgekeerd. Dit komt doordat het fonds in 2017 is opgericht. Begin 2017 was het belegde vermogen van het fonds aanzienlijk kleiner dan eind 2017. Bedrijven keren dividend meestal in het eerste halfjaar uit. Hierdoor heeft het fonds weinig dividenden ontvangen. Ontvangen dividenden zijn verwerkt in de koers van het fonds.

Portefeuillebeheer

Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief heeft een portefeuilleverdeling van 67% ASN Aandelenpool, 18% ASN Milieupool, 10% ASN Obligatiepool en 5% ASN Small & Midcappool, met bandbreedtes van plus of min 5%. De portefeuille van het fonds wordt maandelijks teruggebracht naar de strategische verdeling. Het fonds is de gehele periode binnen de bandbreedtes van de verdeling gebleven.

Meer informatie over de onderliggende beleggingen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.6, paragraaf 3.7 en paragraaf 3.4. Deze paragrafen beschrijven respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Milieu & Waterfonds, ASN Small & Midcapfonds en ASN Duurzaam Obligatiefonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen van het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	-9,63%	-7,57%
2017 ²	11,50%	7,66%
Gemiddeld per jaar sinds start (10-01-2017)	10,25%	10,19%

¹ Samengestelde benchmark: 43,55% MSCI Europe Index Net EUR, 16,75% MSCI USA Index Net EUR, 6,7% MSCI Japan Index Net EUR en 10% iBoxx € Sovereign Index (TR) > 1 jaar (vanaf 1 maart 2017: iBoxx € Sovereign Index TR te wijzigen naar iBoxx € Eurozone 1-10 Index TR) en 18% MSCI World Small & Mid Cap Index Net EUR en 5% MSCI Europe Small Cap Total Return Index (Verenigd Koninkrijk voor 50% gewogen)

² Dit fonds is opgericht op 10 januari 2017. Het rendement is daarom berekend over minder dan twaalf maanden. Er is geen historie beschikbaar.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	49,92
Koers 31 december 2017	55,75
Hoogste koers in 12 maanden	58,01
Laagste koers in 12 maanden	49,16
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	50,29
Dividend over het boekjaar 2017	N.v.t.

¹ Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsomvang

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	268.668	320.100
Aantal uitstaande aandelen	5.342.613	5.752.551

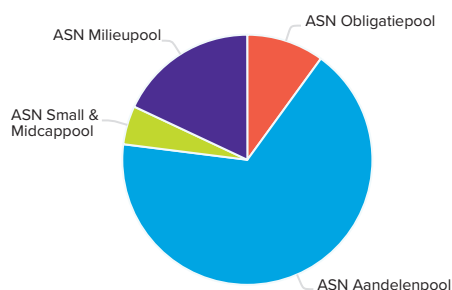
Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De ASN Beleggingsfondsen dragen met hun beleggingsbeleid bij aan de Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties hebben geformuleerd. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's uit. Via de beleggingen draagt ook het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief bij aan deze SDG's. U vindt meer informatie over de SDG's in het verslag van het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds en ASN Duurzaam Small & Midcapfonds. Deze verslagen vindt u in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6, en paragraaf 3.7. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief.

In onderstaande grafiek ziet u in welke pools het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief belegt.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

CO ₂ -uitstoot ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017
CO ₂ -uitstoot in tonnen	1,8%	33.932	33.329
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-	-500	-
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	0,3%	33.432	33.329
Relatieve netto-uitstoot	18,9%	126	106

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

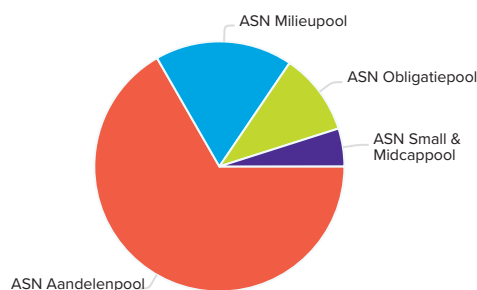
Beleggen in het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief brengt risico's met zich mee. De informatie over het risicobeheer van de beleggingen staat in paragraaf 3.3, paragraaf 3.4, paragraaf 3.6 en paragraaf 3.7, over respectievelijk het ASN Duurzaam Aandelenfonds, ASN Duurzaam Obligatiefonds, ASN Milieu & Waterfonds en ASN Duurzaam Small & Midcapfonds. De beleggingen in deze fondsen komen overeen met de beleggingen in het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief.

De volatiliteit van het fonds wordt uitgedrukt in de standaarddeviatie. Deze wordt op jaarbasis weergegeven en normaliter berekend op basis van de beschikbare maandrendementen over drie jaar. Het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief bestaat nog geen drie jaar. De standaarddeviatie is daarom berekend sinds oprichting van het fonds, 10 januari 2017. Per 31 december 2018 was de standaarddeviatie 8,81% (ultimo 2017: 6,63%).

Samenstelling beleggingsportefeuille

	31-12-2018
ASN Aandelenpool	66,7%
ASN Milieupool	17,8%
ASN Obligatiepool	10,6%
ASN Small & Midcappool	4,9%

Samenstelling beleggingsportefeuille

3.13 ASN Groenprojectenfonds

Fondsprofiel

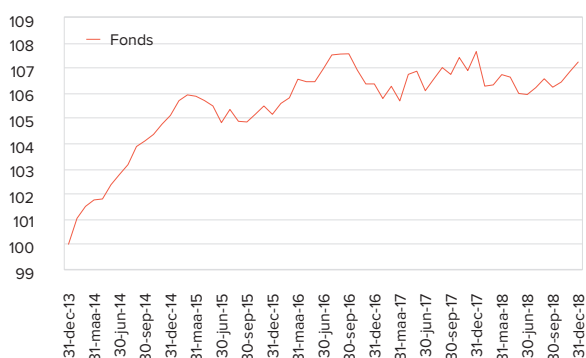
Het ASN Groenprojectenfonds belegt via de ASN Groenprojectenpool in onderhandse leningen. Het fonds heeft de mogelijkheid om in aandelenkapitaal te beleggen. Van deze mogelijkheid is gedurende de verslagperiode geen gebruik gemaakt. Minstens 70% van het fondsvermogen is belegd in groenprojecten zoals bedoeld in de Regeling groenprojecten 2016 en de Regeling groenprojecten buitenland 2002. Door de grote instroom eind 2017 moest het fonds op 23 november 2017 tijdelijk sluiten. Het ASN Groenprojectenfonds is op 31 januari 2018 weer opengesteld. Door de grote instroom eind 2018 werd het fonds op 30 oktober 2018 tijdelijk gesloten. Op 24 december werd het fonds weer opengesteld. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl op de webpagina van het fonds.

Rendement

Het ASN Groenprojectenfonds behaalde in 2018 op basis van de beurskoers een rendement van -1,75% (2017: 0,64%⁴). Dit is inclusief het herbelegde dividend over 2017 van € 0,10 per aandeel (over 2016: € 0,30). Het rendement is berekend op basis van de beurskoersen per 31-12-2017 en 31-12-2018. Zoals u verderop in dit verslag kunt lezen, was de beurskoers op 31-12-2017 0,86% te hoog. Hierop heeft in januari 2018 een correctie plaatsgevonden. Het rendement over 2018 op basis van de Intrinsieke Waarde van het fonds bedroeg -0,92%.

Sinds 15 juni 2017 is het ASN Groenprojectenfonds ondergebracht in de paraplustructuur van ASN Beleggingsfondsen N.V. De volgende grafiek toont het geïndexeerde rendementsverloop van het fonds. Daarbij worden de rendementen voor en na de herstructurering tezamen in één grafieklijn getoond.

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen 2018

Procent, op basis van de koers van het fonds	
Rente leningen	1,67
Waardeveranderingen van de beleggingsportefeuille (exclusief staatsobligaties)	-2,19
Rendement op liquiditeitspositie (staatsobligaties en liquide middelen)	-0,23
Fondskosten	-1,00
Totaal	-1,75
Correctie rendement in verband met foutieve waardering per 31-12-2017	0,83
Rendement gecorrigeerd voor foutieve waardering per 31-12-2017	-0,92

Rente leningen

De rente-inkomsten vormen de basis van het rendement van het ASN Groenprojectenfonds, naast de hoogte en veranderingen in marktrenten en risico-opslagen. De creditspread (zie begrippen voorin het verslag) van groenprojecten is in 2018 verder gedaald. Dit werd veroorzaakt doordat de vergoeding voor kredietrisico in de hele markt daalde en doordat het aanbod van geld voor groene projecten groter was dan de vraag van groenprojecten. De concurrentie om mogelijke groenprojecten op het gebied van wind- en zonne-energie en woningcorporaties te financieren blijft hevig. Dit komt doordat er nieuwe, deels aan de overheid gerelateerde banken toetreden tot deze markt. De daling van de creditspread heeft een licht positieve bijdrage aan het rendement geleverd. De lagere creditspread betekent echter ook dat de vergoeding voor het kredietrisico van nieuwe leningen daalt. Het rendement op basis van beurskoers kan afwijken van het rendement berekend op basis van intrinsieke waarde. Dit heeft te maken met timingverschillen, namelijk de

⁴ De vergelijkende cijfers over de verslagperiode 2017 zijn afkomstig uit het jaarverslag over 2017 van het ASN Groenprojectenfonds.

vertraging in de koersbepaling, en eventueel met de verwerking van gebeurtenissen na balansdatum. Dit laatste was niet relevant bij de cijfers van deze jaarrekening.

De totale rente-inkomsten van leningen op basis van ontvangen en aangegroeide rente bedroegen €7,5 miljoen. Zij droegen positief bij aan het rendement met circa 1,67%. De rente-inkomsten waren in 2018 hoger dan in 2017 (€ 6,6 miljoen). De gemiddelde couponrente op de leningen nam licht toe van 2,31%⁴ ultimo 2017 tot 2,38% eind 2018.

Waardeveranderingen van de beleggingsportefeuille (exclusief staatsobligaties)

Waardeveranderingen kunnen ontstaan door rente-ontwikkelingen, ontwikkelingen in de kredietkwaliteit van de onderhandse leningen waarin de pool belegt en, indien van toepassing, door valutakoersontwikkelingen. Een beperkt gedeelte van de portefeuille mag in vreemde valuta's worden belegd; hiervan is gedurende de verslagperiode in beperkte mate gebruikgemaakt. Er zijn in 2018 voor € 2,8 miljoen leningen verstrekt die in US-dollars luiden.

Als de kapitaalmarktrente stijgt ten opzichte van de (vaste) couponrente van een lening, dan daalt de waarde (koers) van de lening, en andersom. Hoe langer de gemiddelde resterende looptijd van een lening is, des te meer effect een verandering van de rente heeft op de waarde van de lening. Gedurende 2018 schommelden de rentes op de kapitaalmarkt, aanvankelijk met een heel lichte neiging omhoog en later met een lichte neiging naar beneden. Tegelijkertijd daalden de creditspreads licht.

In de afgelopen jaren is er voor leningen met een relatief hoge rentevergoeding bij een dalende rente een positieve herwaarderingsreserve gevormd. De herwaarderingsreserve van leningen neemt gedurende de looptijd van de lening af. Aan het einde van de looptijd van de lening is de herwaarderingsreserve van de lening nihil. In 2018 de herwaarderingsreserve van de leningenportefeuille lager geworden. Dit had een negatief effect op het rendement van het fonds. De verlaging van de herwaarderingsreserve werd in belangrijke mate veroorzaakt doordat de looptijd van leningen met een positieve herwaardering korter is geworden. Daardoor is een deel van de herwaarderingsreserve vrijgevallen. Op leningen die in 2018 zijn verstrekt is slechts een geringe herwaarderingsreserve gevormd doordat de marktrente vrij stabiel bleef.

Per saldo hadden de mutaties in de herwaarderingsreserve een negatief effect op de niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen voor een bedrag van € 5,38 miljoen. Door aflossingen en doordat het fonds nieuwe leningen verstrekt, nam de rentegevoeligheid van de portefeuille in 2018 toe van 4,3 jaar naar 4,8 jaar.

Gedurende de verslagperiode waren er geen extra voorzieningen nodig voor projecten die (al eerder) in problemen waren geraakt en waarop afgeboekt moest worden. Er zijn twee leningen afgeschreven waarvoor al eerder voorzieningen waren getroffen.

Correctie waarderingsbeleid

Door een aanpassing in het waarderingsbeleid en in de administratie van 45 leningen ging de koers van het fonds in december 2017 met 0,86% omhoog. Achteraf bleek er sprake van een omissie bij de aanpassing van het waarderingsbeleid. Op 23 januari 2018 voerden we een correctie hierop uit, waarbij de koers weer is gedaald. De neerwaartse koersaanpassing in januari 2018 kwam overeen met de onterecht doorgevoerde koersverhoging van december 2017. Daardoor heeft de aanpassing voor aandeelhouders per saldo geen negatieve impact gehad. De opwaardering heeft een voordeel opgeleverd voor aandeelhouders die tussen 21 december 2017 en 23 januari 2018 uit het fonds stapten. In deze periode konden geen aandelen in het fonds worden gekocht, omdat het gesloten was voor nieuwe toetreding. Zittende aandeelhouders in het fonds zijn benadeeld doordat aandeelhouders tegen een te hoge koers zijn uitgestapt. ACTIAM, toen nog de AIF-beheerder, heeft bij het doorvoeren van de correctie het fonds echter volledig gecompenseerd met een bedrag van € 77.656,22. Dit is 0,86% van de uitstroom die er geweest is tussen 21 december 2017 en 23 januari 2018 (€ 9,0 miljoen). De correctie is verwerkt in de jaarrekening 2017. Daardoor komt de intrinsieke waarde uit de jaarrekening 2017 (€ 26,44) niet overeen met de *net asset value* (NAV) die ultimo 2017 is afgegeven (€ 26,67).

In de eerste helft van 2018 zijn de nieuwe belastingtarieven opgenomen in de waardering. Deze leveren naar schatting voor de gemiddelde aandeelhouder minder belastingvoordeel op. De fiscale spread is verlaagd van 0,84% naar 0,60%. Dit had een negatieve impact van 0,49% op de koers. Daarnaast zijn de creditspreads die worden gebruikt voor de waardering van groene leningen, iets omlaag bijgesteld. Dit had een licht positief effect op de koers.

Rendement op liquiditeitspositie

In de eerste helft van 2018 hield het fonds staatsobligaties aan in het kader van liquiditeitenbeheer. Deze obligaties hadden een zeer korte resterende looptijd. Daardoor was de impact van renteontwikkelingen op het resultaat en het rendement van het fonds beperkt.

Fondskosten

De fondskosten bedroegen € 3.947 miljoen. Dit is op jaarbasis circa 1,0% van het fondsvermogen, in lijn met de fondskosten zoals gedefinieerd in het prospectus.

Portefeuillebeheer

Het fonds heeft in de verslagperiode in Nederland nieuwe leningen verstrekt aan 26 projecten voor een totaalbedrag van € 90 miljoen. In 2017 verstrekte het fonds de eerste buitenlandse leningen, namelijk aan een windpark in Pakistan (in totaal USD 5 miljoen) en een waterkrachtcentrale in Uganda (maximaal USD 2,5 miljoen). In 2018 is een gedeelte hiervan uitgeboekt. Het fonds verstrekte in 2018 een financiering van USD 6 miljoen voor twee zonneparken in Kenia. Er zijn enkele potentiële nieuwe transacties in beeld. Het totaalbedrag aan aflossingen in de portefeuille bedroeg € 63 miljoen.

Uit 2018 kwam het totale bedrag aan uitzettingen, exclusief de staatsobligaties, uit op een marktwaarde van € 328 miljoen. Dankzij committeringen en kansrijke potentiële nieuwe transacties zijn de perspectieven voor 2019 uiterst positief. Een kanttekening hierbij is dat minder onderhandelingen leiden tot verstrekking van een lening door de ASN Groenprojectenpool vanwege de sterke vraag naar groenprojecten van andere kredietverstrekkers.

De sector hernieuwbare energie en daarmee het ASN Groenprojectenfonds wordt beïnvloed door de energieprijzen. De elektriciteitsprijzen zijn in 2018 verder gestegen. Zij zijn nog wel lager dan de minimumprijzen die worden gebruikt om de subsidies van de regeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE) te bepalen. We verwachten dat dit prijsniveau niet tot grote kredietverliezen in de portefeuille windenergie zal leiden. Wel teren enkele projecten in op de reserves. Mede door de wereldwijde economische groei gedurende het grootste gedeelte van het jaar stegen de kosten van energie in het algemeen in de loop van 2018. Deze stijging zet zich naar verwachting voort in 2019. Bij een aanhoudend lage rente is dat een positieve ontwikkeling voor de sector hernieuwbare energie.

Voor het portefeuillebeheer laat ABB zich over leningen in Nederland adviseren door ASN Duurzame Financieringen. FMO Investment Management B.V. is projectadviseur voor de leningen in het buitenland.

Vooruitzichten

De subsidies die worden aangevraagd in het kader van de regeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE), geven de vraag naar groene financiering van zon- en windprojecten aan. Uit de subsidies die in 2018 zijn aangevraagd blijkt dat die vraag groot blijft. De klimaatplannen van de Nederlandse regering leggen nadruk op de (versnelde) ontwikkeling van geothermische energiebronnen, verbetering van de energie-efficiëntie, voorzetting van de ontwikkeling van zonne- en windenergie en CO₂-opslag. Een van de aandachtspunten in deze plannen is de wijziging van de salderingsregeling voor het (particuliere) gebruik van zonne-energie. Na 2021 zal deze regeling waarschijnlijk vervangen worden door een terugleveringssubsidie. De precieze inhoud daarvan is nog niet bekend.

Voor elke SDE-ronde in 2018, in het voorjaar en het najaar, was maximaal € 6 miljard aan subsidies beschikbaar gesteld. In de voorjaarsronde is een bedrag van € 3,6 miljard beschikbaar. In 2019 zijn twee nieuwe rondes gepland. Voor de eerste ronde is € 5 miljard beschikbaar gesteld.

We verwachten dat de groei van aardwarmtetechnieken versnelt omdat aardgas gaat verdwijnen uit de bebouwde omgeving, en omdat er mogelijkheden ontstaan in geothermie en warmtenetten.

We verwachten vooralsnog geen toename van de creditspreads vanwege de aanhoudende vraag naar groenprojecten. Een stijging in de marktrente behoort wel tot de mogelijkheden, maar diverse deskundigen verwachten deze niet eerder dan eind 2019.

De focus van het ASN Groenprojectenfonds ligt onverminderd op windenergie, zonne-energie, decentrale energievoorzieningen en duurzaam bouwen. We houden er rekening mee dat de prijsconcurrentie ook in 2019 voortduurt. Daarbij gaat het niet alleen om concurrentie van groene fondsen, maar ook van organisaties van Europese en nationale entiteiten die willen bijdragen aan de verdere uitbreiding van hernieuwbare energie.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018 ²	-1,75%	N.v.t.
2017 ³	0,64%	N.v.t.
Laatste drie jaar (gemiddeld per jaar) ⁴	0,01%	N.v.t.
Laatste vijf jaar (gemiddeld per jaar) ⁵	1,01%	N.v.t.
Gemiddeld per jaar sinds start (15-11-1995) ⁶	2,62%	N.v.t.

1 Er wordt geen gebruik gemaakt van een benchmark.

2 Het rendement over de laatste drie en vijf jaar en het gemiddeld rendement per jaar sinds de start van het fonds is berekend op basis van intrinsieke waarde in plaats van beurskoers. Het rendement over het eerste halfjaar van 2018 op basis van intrinsieke waarde is -2,07 procent.

3 Het rendement over de laatste drie en vijf jaar en het gemiddeld rendement per jaar sinds de start van het fonds is berekend op basis van intrinsieke waarde in plaats van beurskoers. Het rendement over 2017 op basis van intrinsieke waarde is 0,65 procent.

4 Het rendement over de laatste drie jaar is berekend op basis van de intrinsieke waarde omdat het fonds geen beurskoers heeft vanaf de startdatum.

5 Het rendement over de laatste vijf jaar is berekend op basis van de intrinsieke waarde omdat het fonds geen beurskoers heeft vanaf de startdatum.

6 Het gemiddeld rendement per jaar sinds de start van het fonds is berekend op basis van de intrinsieke waarde omdat het fonds geen beurskoers heeft vanaf de startdatum.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	26,09
Koers 31 december 2017	26,67
Hoogste koers in 12 maanden	26,68
Laagste koers in 12 maanden	25,85
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	26,10
Dividend over het boekjaar 2017	0,10

1 Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

Fondsomvang

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	409.250	402.580
Aantal uitstaande aandelen	15.683.050	15.227.259

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN Groenprojectenfonds aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDGs)

De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (SDG's of duurzame ontwikkelingsdoelen) bieden een gemeenschappelijke taal om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken, ook internationaal. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's uit. Hieronder leest u op welke SDG's het ASN Groenprojectenfonds vooral impact heeft.

SDG 7	Verzekert toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY
Target 7.2	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.	
Uitleg	Het fonds belegt voor 29,74 procent van de portefeuille in windenergie, 7,66 procent in zonne-energie en 7,61 in decentrale energievoorziening.	
SDG 11	Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
Target 11.6	Tegen 2030 de nadelige milieu-impact van steden per capita reduceren, ook door bijzondere aandacht te besteden aan de luchtkwaliteit en aan het gemeentelijk en ander afvalbeheer.	
Uitleg	Het fonds belegt voor 33,54 procent van de portefeuille in duurzaam bouwen.	
SDG 13	Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden	13 CLIMATE ACTION
Target 13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in (nationale) beleidslijnen, strategieën en planning.	
Uitleg	Doordat het fonds belegt in duurzame energie, vermijdt het CO ₂ -uitstoot	

SDG 15	Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe	
Target 15.5	Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen.	
Uitleg	Het fonds belegt voor 16,7 procent van de portefeuille in natuurprojecten. Hierdoor vermijdt het verlies van biodiversiteit (PRé Sustainability, 2018).	

Duurzame selectie

In 2018 hebben wij 36 projecten beoordeeld en goedgekeurd. De ASN Groenprojectenpool belegde in 2018 in 22 nieuw goedgekeurde projecten.

DESE Solar Park Amsterdaml B.V.
 DESE Solar Park Nieuw-Vennep 11B.V.
 DESE Solar Park 's-Hertogenboschl B.V.
 Eco Invest NH B.V.
 Elgon Hydro Siti
 ESCo De Betteld B.V.
 ESCo Solar B.V.
 ESCo van Limpt B.V.
 Eteck Warmte Centrumeiland B.V.
 Fruit Energy B.V.
 Stichting Groenfonds
 Hallostroom Huur Zon CVIII B.V.
 Hof Reigersberg Energie B.V.
 Renewable Energy Lease III B.V.
 Stichting Viaa-Gereformeerde Hogeschool
 Vaanster VIII B.V.
 Windpark Papemeer B.V.
 Zephyr Power
 Zon Boekelermeer B.V.
 Zon Crayestein B.V.
 Zon Wieringermeer B.V.
 Zuyderzon Almere B.V.

Klimaat

ABB heeft een klimaatdoelstelling: in 2030 moeten de investeringen van de ASN Beleggingsfondsen klimaatpositief zijn. U leest hierover meer in hoofdstuk 2.6. Om de voortgang van deze doelstelling te meten, berekenen we hoeveel CO₂ de beleggingen van de ASN Beleggingsfondsen uitstoten.

De totale CO₂-uitstoot van het ASN Groenprojectenfonds nam in 2018 met 40,6% af. De vermeden CO₂-uitstoot nam met 27,8% toe. Daardoor is de klimaatimpact van het fonds per 31 december 2018 met 33,8% verbeterd vergeleken met ultimo 2017. De wijzigingen in de CO₂-uitstoot worden veroorzaakt door:

1. Veranderingen in de beleggingsportefeuille. Deze kunnen ontstaan wanneer er nieuwe leningen worden verstrekt of leningen (deels) worden afgelost.
2. Wijzigingen van de CO₂ data.
3. Liquiditeitenbeheer.

Veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille

De veranderingen in de samenstelling van de beleggingsportefeuille veroorzaakten een afname van de netto CO₂-uitstoot van bijna 7.000 ton. Aflossingen en gedeeltelijke aflossingen zorgen voor een toename van de vermeden CO₂-uitstoot van ruim 11.000 ton. De aflossing van een lening aan Eneco was verantwoordelijk voor een afname van de vermeden CO₂-uitstoot van bijna 5.000 ton. De aflossing van twee leningen aan Portaal zorgden voor een toename van de CO₂-uitstoot van meer dan 2.000 ton.

Nieuwe leningen en uitboekingen zorgden voor een toename van de vermeden emissies met ruim 43.000 ton. De grootste bijdragen zijn afkomstig van leningen aan windpark Krammer, Windmolen en Ecoinvest, samen goed voor meer dan 25.000 ton. Nieuwe en uitbreidingen van leningen aan projecten buiten Nederland droegen hier zo'n 2.300 ton aan bij.

Liquiditeitenbeheer

We hebben in 2018 wijzigingen doorgevoerd in het liquiditeitenbeheer en bouwden daarom de staatsobligaties in de portefeuille af. Dit heeft voor een verbetering van bijna 1.100 ton gezorgd.

Relatieve CO₂-uitstoot

De relatieve CO₂-uitstoot wordt berekend door de CO₂- uitstoot te delen door het fondsvermogen. Dit geeft een betere trend aan dan de uitstoot, want de relatieve uitstoot is gecorrigeerd voor groei van het fondsvermogen. De relatieve CO₂-uitstoot van het ASN Groenprojectenfonds is in 2018 sterk verbeterd met 41,8%. De relatieve CO₂-uitstoot was hoger dan de netto-uitstoot doordat het fondsvermogen iets is gedaald.

CO ₂ -uitstoot ASN Groenprojectenfonds	Verschil met 2017	ultimo 2018	ultimo 2017 ¹
CO ₂ -uitstoot in tonnen	-40,6%	4.928	8.294
Vermeden CO ₂ -uitstoot in tonnen	-27,8%	- 131.747	- 103.054
Netto CO ₂ -uitstoot in tonnen	-33,8%	- 126.819	- 94.760
Relatieve netto uitstoot	-41,8%	- 387,2	- 273,1

¹ De CO₂-uitstoot over 2017 is herberekend. Vanaf 2018 wordt de CO₂-uitstoot van ASN Groenprojectenfonds berekend over de nominale waarde van de leningen in plaats van over de marktwaarde. Om de CO₂-uitstoot over 2018 te kunnen vergelijken met die van 2017, is de CO₂-uitstoot over 2017 herberekend.

De methodiek om de CO₂-impact van beleggingen en leningen te meten is nog in ontwikkeling. De data die hierbij worden gebruikt, worden regelmatig verbeterd. Daardoor is het mogelijk dat de berekende CO₂-impact in de toekomst wordt aangepast als er betere data beschikbaar zijn.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN Groenprojectenfonds brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's in de verslagperiode zijn in de volgende tabel verder toegelicht. In paragraaf 3.1 staat een algemene omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's, in paragraaf 4.4.5 worden de financiële risico's beschreven.

<i>Belangrijkste financiële risico's</i>	<i>Risicobereidheid</i>	<i>Impact</i>	<i>Materialisatie</i>	<i>Beheersing</i>
Renterisico Het fonds belegt in vastrentende waarden, voornamelijk langlopende leningen.	Hoog	Gemiddeld	Modified duration ¹ van het fonds ultimo 2018 is 3,89 (ultimo 2017: 3,45). Een stijging van de rente kan een laag of negatief rendement tot gevolg hebben. Daarnaast is de huidige lage rentestand een indicatie van het verwachte rendement. De duration wordt ook positief beïnvloed wanneer nieuwe leningen aan de portefeuille worden toegevoegd.	Renterisico's worden niet afgedekt.
Concentratierisico Het fonds richt zich specifiek op groene sectoren. Daarnaast maken leningen aan een beperkt aantal groenprojecten een groot deel uit van het fonds.	Gemiddeld	Gemiddeld	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen nieuwe concentratierisico's voorgedaan.	De beleggingen zijn over diverse projecten gespreid en er geldt een beperking voor de maximale omvang van leningen.
Kredietrisico Het fonds belegt in leningen en staatsobligaties; er is sprake van kredietrisico. In ontwikkelingslanden is er een verhoogd overdrachtsrisico.	Gemiddeld	Gemiddeld	Gedurende de verslagperiode is de kredietkwaliteit licht verslechterd ten opzichte van ultimo 2017.	Onderzoek naar kredietrisico bij de selectie van beleggingen. Onderpand op leningen. Maximaal 15% mag bij aanvang van de lening in één debiteur worden belegd. Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over het kredietrisico. Aanhouden van liquiditeiten in kortlopende staatsobligaties. Er gelden verschillende risicoklassen voor debiteuren.
Liquiditeitsrisico De beleggingen zijn beperkt verhandelbaar. Hierdoor bestaat het risico dat het fonds niet voldoende financiële middelen kan vrijmaken om te voldoen aan zijn verplichtingen om participaties in te kopen.	Gemiddeld	Hoog	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot het inkopen van participaties door het fonds. Ultimo verslagperiode bestond het fondsvermogen voor 17,1% (ultimo 2017: 22,3%) uit liquide middelen en staatsobligaties.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over het liquiditeitsrisico. Het beleid staat toe om het fonds te sluiten om het belang van participanten te beschermen.
Waarderingsrisico Dit is het risico dat de toegekende waardering van beleggingen van het fonds niet eenduidig kan worden vastgesteld. Bijvoorbeeld door ontoereikende informatie en/of onvolkomenheden in waarderingsprocessen.	Laag	Hoog	In 2017 is het waarderingsbeleid verfijnd. Bij de implementatie van dit beleid is er een fout gemaakt. Deze fout is in de verslagperiode hersteld en het fonds is gecompenseerd voor geleden schade. Meer informatie is te lezen in de paragraaf 3.13 onder het kopje 'Correctie waarderingsbeleid'.	Het waarderingsbeleid is gebaseerd op algemeen in de markt geldende conventies voor het waarderen van beperkt verhandelde activa. Het wordt periodiek gevalideerd en besproken met de accountant van het fonds. Er wordt zorgvuldigheid betracht bij het opstellen en uitvoeren van dit waarderingsbeleid.

¹ De modified duration (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van het fonds zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.

3.14 ASN-Novib Microkredietfonds

Fondsprofiel

Het ASN-Novib Microkredietfonds belegt via de ASN Microkredietpool in microfinancieringsinstellingen (MFI's) via onderhandse leningen en/of aandelenparticipaties in het eigen vermogen van MFI's. Sinds de tweede helft van 2018 beleggen de ASN Duurzame Mixfondsen Defensief en Zeer Defensief ook in de ASN Microkredietpool. De pool belegt uitsluitend in MFI's die voldoen aan de selectiecriteria. Daarbij zijn de sociale prestaties en de kredietwaardigheid van MFI's de belangrijkste criteria. Het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. bevat volledige informatie over het beleggingsbeleid van dit fonds. U vindt dit prospectus op asnbeleggingsfondsen.nl.

Hieronder ziet u de landen waarin de ASN Microkredietpool ultimo verslagperiode belegde.

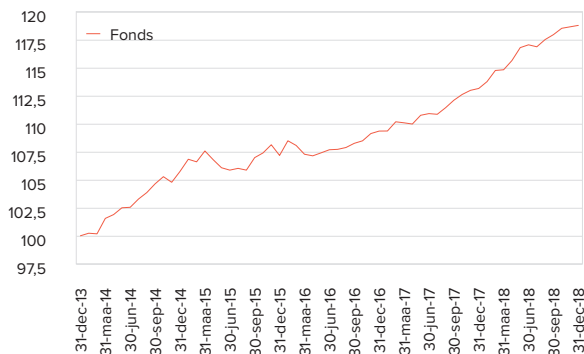
Beleggingen in de verschillende regio's als percentage van de beleggingsportefeuille

	31-12-2018	31-12-2017
Latijns-Amerika	36,6%	35,3%
Zuidoost-Azië	27,9%	28,8%
Kaukasus, Oost-Europa en (Centraal-)Azië	24,0%	25,8%
Afrika	8,9%	7,3%
Wereldwijd	2,6%	2,8%
Totaal	100,0%	100,0%

Rendement

Het ASN-Novib Microkredietfonds behaalde in 2018 op basis van de beurskoers een rendement van 2,41% (2017: 2,25%). Dit is inclusief het herbelegde dividend over 2017 van € 0,10 per aandeel (over 2016: € 1,45). Sinds 15 juni 2017 is het fonds ondergebracht in de paraplustructuur van ASN Beleggingsfondsen N.V. De volgende grafiek toont het geïndexeerde rendementsverloop van het fonds. Daarbij worden de rendementen voor en na de herstructurering tezamen in één grafieklijn getoond.

Geïndexeerd rendement

Rendementsbijdragen

Het positieve rendement van het ASN-Novib Microkredietfonds is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de rente-inkomsten van de leningenportefeuille. Terwijl de rendementen op uitgezette leningen in 2017 nog rond 6 à 7% lagen, was in 2018 een rendementsverwachting van 5 à 6% realistischer. Daarbij is het risico van beleggen in MFI's gegroeid doordat de economische onzekerheden zijn toegenomen. Dit vraagt om voorzichtigheid bij het selecteren van nieuwe beleggingen. Het rendement op basis van beurskoers afwijkt van het rendement berekend op basis van intrinsieke waarde in de jaarcijfers. Dit heeft te maken met timingverschillen en de verwerking van gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening.

Elementen die bijdroegen aan het rendement in 2018 (bij benadering)

	Procent
Rente-inkomsten	5,72
Waardeveranderingen leningen	0,07
Resultaat aandelenparticipaties	0,90
Rendement op liquiditeitspositie (obligaties en liquide middelen)	-0,14
Afdekkingsinstrumenten	-2,07
Fondskosten	-2,30
Overig	0,23
Totaal	2,41

Aanpassing waardering aandelenparticipaties na balansdatum

Aandelenparticipaties die geen notering hebben aan een actieve, gereguleerde effectenbeurs, worden gewaardeerd tegen reële waarde. Dit gebeurt op basis van recente markttransacties, rekening houdend met de markontwikkelingen, of op basis van een benadering van de reële waarde. Deze reële waarde wordt benaderd door de *multiple* (de relatieve waarderingfactor) te vermenigvuldigen met de intrinsieke waarde van de MFI. Hiervoor gebruikt ABB de laatst bekende intrinsieke waarde van de MFI. Op 31-12-2018 waren nog niet van alle MFI's de intrinsieke waarden per 31-12-2018 beschikbaar. In de loop van 2019 heeft ABB van alle MFI's de intrinsieke waarde per ultimo 2018 ontvangen. Aangezien de intrinsieke waarde van een aantal MFI's materieel afweek van de op 31-12-2018 gehanteerde intrinsieke waarde, is deze waardeverandering alsnog in de jaarrekening van ASN Microkredietpool verwerkt. Per saldo heeft deze aanpassing geleid tot een hogere waardering van de aandelenparticipaties met € 1,1 miljoen. Hierdoor wijkt de afgegeven NAV van de Microkredietpool per ultimo 2018 (€ 57,82) af van de gerapporteerde NAV (€ 58,00) in dit jaarverslag.

Rente-inkomsten

De rente-inkomsten van leningen aan MFI's op basis van ontvangen en aangegroeide rente bedroegen € 17,7 miljoen. Deze inkomsten droegen met circa 5,72% positief bij aan het rendement.

Waardeveranderingen leningen

Het resultaat van waardeveranderingen van leningen bestaat grotendeels uit valutawinsten en -verliezen op kredieten en onderhandse leningen. Deze droegen per saldo positief bij aan het resultaat. Gedurende de verslagperiode is de voorziening verhoogd met € 0,2 miljoen. Dit zijn voorzieningen voor projecten die in de problemen zijn geraakt en waarop afgeboekt moest worden. De mutatie in de kredietvoorziening was beperkt en daarmee was ook het effect ervan op het rendement gering. Het totaal van de waardeveranderingen is weergegeven in de winst-en-verliesrekening. De beleggingen worden op marktwaaarde gewaardeerd. Om te voorkomen dat vertrouwelijke informatie over de waardering van individuele MFI's openbaar wordt, maken we in de jaarrekening gebruik van een voorziening.

Resultaat aandelenparticipaties

Gedurende de verslagperiode ontving de ASN Microkredietpool bijna € 1,2 miljoen aan dividenden uit aangehouden aandelenparticipaties. Samen met de waardeveranderingen van de aandelenparticipaties in de portefeuille leverde dit een positieve bijdrage aan het rendement van circa 0,90%.

Rendement op liquiditeitspositie

De staatsobligaties die de pool aanhield in het kader van liquiditeitenbeheer, hadden een zeer korte resterende looptijd. Daardoor was de impact van renteontwikkelingen op het resultaat en het rendement van het fonds klein. In de verslagperiode zijn alle staatsobligaties afgelost. Er zijn geen nieuwe obligaties aangekocht, zodat de stand eind 2018 nihil was.

Afdekkingsinstrumenten

Het rendement van het fonds werd negatief beïnvloed door valutakoersontwikkelingen van valuta's die niet of niet volledig waren afgedekt, en de kosten van het afdekken van vreemde valuta's. De beleggingen in vreemde valuta's en de kosten voor het afdekken van valutarisico's hadden een negatieve impact van circa 2,07% op het rendement. Het grootste gedeelte van de portefeuille is genoteerd in US-dollars.

Valutarisico's worden grotendeels afgedekt. De kosten hiervan worden bepaald door het verschil in rente tussen de vreemde valuta en de euro. Het renteverskil tussen de US-dollar en euro bedroeg over 2018 circa 3,2%. Dit had impact op de kosten van het afdekken van valutarisico's. Als het renteverskil oploopt, stijgen namelijk de kosten van het afdekken van het valutarisico. Daarnaast was er een negatieve impact doordat de pool ook belegt in niet-afgedekte valuta's.

Portefeuillebeheer

Ultimo december 2018 had de beleggingsportefeuille van de ASN Microkredietpool, inclusief de valuta-afdekkingsinstrumenten, een omvang van ruim € 259 miljoen, € 26 miljoen meer dan op 31 december 2017. In de verslagperiode bleef de verdeling van de beleggingsportefeuille over de verschillende landen behoorlijk stabiel. Aan het einde van de verslagperiode had het fonds zich voor € 4,4 miljoen aan nieuwe leningen gecommitteerd.

De pool heeft directe beleggingen in 83 MFI's in 39 landen, met een gemiddelde financiering van € 3,2 miljoen per MFI. Daarmee is de geografische spreiding breed. In 2018 zijn de volgende landen aan het fonds toegevoegd: Zuid-Afrika, Burkino Faso, Marokko en Jordanië. De top vijf van landen waar het fonds de grootste belangen in heeft, veranderde niet in de verslagperiode. Nummer één is India, waar het fonds 9,2% van het fondsvermogen belegt. Daarna volgen Peru (6,9%), Ecuador (6%), Georgië (4,1%) en Cambodja (4%). De verdeling over regio's veranderde nauwelijks. Het belang in Latijns-Amerika nam toe, van 35,3% eind december 2017 naar 37,0% eind december 2018. De portefeuille in de regio Zuid- en Zuidoost-Azië nam iets af, van 28,2% naar 27,6%. Het belang in Afrika nam toe, van 7,3% naar 8,7%. De belangen in de Kaukasus, Oost-Europa en (Centraal-)Azië namen af van 25,8% naar 24,0%. De overige 2,6% is belegt in organisaties die wereldwijd actief zijn. Dat betreft zowel leningen als een klein aandelenbelang in Finca (een netwerk van MFI's in meer dan twintig landen) en een participatie in het fonds Women's World Banking Capital Partners (WWB Capital Partners). WWB Capital Partners belegt in aandelen van MFI's die ernaar streven financiële diensten aan vrouwen te bieden.

Hoewel het fonds in 2018 in zestien nieuwe MFI's investeerde, had het ultimo december 2018 een liquiditeitspositie van 22,3%. Dit werd veroorzaakt door de grote instroom in het fonds in het laatste kwartaal van het jaar en het feit dat MFI's niet-beursgenoteerde ondernemingen zijn. Het duurt daardoor een paar maanden voordat op een verantwoorde manier nieuwe investeringen in MFI's gerealiseerd kunnen worden.

Voor het portefeuillebeheer laat ABB zich adviseren door projectadviseur Triple Jump B.V.

Nieuwe leningen

<i>Naam microfinancieringsinstelling</i>	<i>Land</i>	<i>Bedrag in duizenden euro's (op het moment van afsluiten van de lening)</i>
LOLC Cambodia	Cambodja	1.616
ProMujer Nicaragua LLC	Nicaragua	649
Microfinance Organization KMF LLC	Kazachstan	5.921
Samunnati	India	2.518
ACEP Burkino Faso	Burkino Faso	2.000
AYE Finance	India	4.460
Caja Ahorro Arequipa	Peru	5.136
KMF	Kazachstan	9.240
CIDRE	Bolivië	2000
Myanmar Finance	Myanmar	292
Finca Kosovo	Kosovo	1.000
Banco Pichincha	Ecuador	8.482
Lazika Capital	Georgië	651
Optima Servicios Financieros	El Salvador	2.637
Finca Microfinance	Jordanië	1.300
MCF Mikra	Bosnië	500
Insotec	Ecuador	1.759
Banco Pyme Ecofuturo	Bolivië	1.328
Microcred	Moldavië	4.500
Kompanion	Kirgizië	1.931
SEF	Zuid-Afrika	3.500
Al Karama	Marokko	1.500
Banco Finca S.A.	Ecuador	2.646
MicroCred Cote D'Ivoire	Ivoorkust	4.000
Hamkorbank	Oezbekistan	6.000
Totaal		75.566

Verlengen van bestaande leningen

<i>Naam microfinancieringsinstelling</i>	<i>Land</i>	<i>Bedrag in duizenden euro's (op het moment van afsluiten van de lening)</i>
Fama	Nicaragua	755
Mikrofin	Bosnië en Herzegovina	750
FINCA Nicaragua	Nicaragua	1.063
FINCA Kosovo	Kosovo	250
AMC El Salvador	El Salvador	858
LOLC Cambodia	Cambodja	2.736
CIDRE	Bolivia	6.388
Fundeser	Nicaragua	734
Sunrise	Bosnië	1.000
COAZ Azuayo	Ecuador	1.759
Finca Kosovo	Kosovo	1.000
Credo	Georgië	3.292
Desyfin	Costa Rica	2.650
Banco Vision Fund	Ecuador	704
Vision Banco	Paraguay	1.854
Totaal		25.793

Vooruitzichten

Naar verwachting groeit de markt voor microfinanciering in de eerste helft van 2019 met ongeveer 10%. Dit percentage kan behoorlijk verschillen per regio. De groei in (Zuidoost-)Azië is hoger dan in een groot deel van Latijns-Amerika. Deze groei wordt vooral veroorzaakt door de dynamiek van de regio (hoge bevolkingsgroei en economische groei) en de hoge potentie voor verdere groei van de microfinancieringsmarkten in Azië. India blijft de belangrijkste Aziatische markt voor

het fonds, maar ook landen als China, Pakistan, Cambodja en Indonesië bieden het fonds goede mogelijkheden. Daarom is de verwachting dat de regio Azië in 2019 bovengemiddeld zal groeien in het fonds.

De groei in de Kaukasus en een groot deel van Centraal-Azië zet verder door. Voor de microfinancieringssector in Oost-Europa en de Balkan is een belangrijke oorzaak van de groei dat de economie in de Europese Unie zich nog steeds overwegend positief ontwikkelt. We verwachten is dan ook dat het fonds in 2019 vooral in deze regio's bovengemiddeld zal groeien.

In Nicaragua blijven de vooruitzichten vooralsnog slecht. De weerstand tegen het verder doorregeren van de huidige president Ortega is nog steeds groot. Dat leidt tot veel oproer onder de bevolking en terugloop van de economische activiteit. Eerdere verslechtingen van de leningenportefeuilles van de MFI's zijn inmiddels grotendeels gestopt. Toch is de situatie voor de langere termijn nog steeds onzeker. De economische neergang in het land leidt tot toenemende problemen met terugbetaling van leningen door de eindklanten. Het blijft onzeker hoe het politieke conflict zich doorzet in 2019 en wat de gevolgen op langere termijn zijn voor de microfinancieringssector en terugbetaling van de leningen aan het fonds. Op dit moment zijn wij terughoudend om nieuwe leningen te verstrekken aan MFI's in Nicaragua. Het beleid blijft erop gericht om zoveel mogelijk terugbetalingen te realiseren zonder het voorbestaan van de desbetreffende instellingen in gevaar te brengen.

De situatie in andere Latijns-Amerikaanse landen die voor het fonds belangrijk zijn, met name Peru en Ecuador, is beter. Beide landen hebben een gezonde, goed gereguleerde microfinancieringssector. Daardoor doen de investeringen in het fonds het daar al jarenlang overwegend goed. Het is echter lastig om in Latijns-Amerika veel nieuwe leningen te verstrekken omdat de microfinancieringsmarkten er al goed ontwikkeld zijn. Daarom verwachten we dat het fonds in deze regio minder zal groeien dan in de regio's Azië en Oost-Europa.

We blijven actief zoeken naar nieuwe mogelijkheden in Afrika, zowel op het gebied van leningen als participaties. In 2018 konden we de portefeuille in Afrika laten groeien naar 7% van het fondsvermogen, terwijl zowel het landenrisicoprofiel als de marge verbeterden ten opzichte van 2017. We verwachten dat het fonds op langere termijn in Afrika verder groeit. Op kortere termijn blijft belang in Afrika echter relatief beperkt. We verwachten dat dit belang in 2019 kan doorgroeien naar circa 9% van het fondsvermogen. De voornaamste reden voor de relatief beperkte omvang van het belang in Afrika is dat het risicoprofiel van de meeste Afrikaanse landen en MFI's hoger is dan dat van de rest van de portefeuille. Door een goede spreiding en verantwoorde investeringsbeslissingen kan het risico acceptabel blijven.

De marges die we kunnen berekenen aan de MFI's blijven ook in 2019 onder druk staan. Dit komt doordat de liquiditeit in de meeste markten hoog is en doordat de afdekkingskosten voor buitenlandse valuta's hoog blijven. Toch verwachten we dat het fonds in het komende semester stevig gaat groeien, vooral dankzij goede investeringsmogelijkheden in (Centraal-) Azië, Oost-Europa en de Kaukasus. We verwachten dat de verdeling over regio's in 2019 niet belangrijk zal wijzigen.

Rendement in %

	Fonds	Benchmark ¹
2018	2,41%	N.v.t.
2017	2,25%	N.v.t.
Laatste drie jaar (gemiddeld per jaar) ²	2,20%	N.v.t.
Laatste vijf jaar (gemiddeld per jaar) ²	2,73%	N.v.t.
Gemiddeld per jaar sinds start (14-06-1996) ²	3,03%	N.v.t.

1 Er wordt geen gebruik gemaakt van een benchmark.

2 Dit rendement is op basis van de intrinsieke waarde omdat het fonds geen beurskoers heeft vanaf de startdatum.

Kerncijfers in euro's

Koers 31 december 2018	55,73
Koers 31 december 2017	54,51
Hoogste koers in 12 maanden	55,82
Laagste koers in 12 maanden	54,48
Intrinsieke waarde per aandeel 31 december 2018 ¹	55,87 ²
Dividend over het boekjaar 2017	0,10

1 Omdat de beurskoers een dag achterloopt op de intrinsieke waarde, kan er een verschil ontstaan.

2 De gepresenteerde intrinsieke waarde per 31 december 2018 is gecorrigeerd ten opzichte van de reeds eerder afgegeven intrinsieke waarde per 31 december 2018. Het verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een hogere waardering (circa € 1,1 miljoen) van de aandelenparticipaties in de ASN Microkredietpool. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar Hoofdstuk 3.14 ASN-Novib Microkredietfonds, paragraaf rendementsbijdragen.

Fondsomvang

	31-12-2018	31-12-2017
Fondsomvang in duizenden euro's	309.597	277.715
Aantal uitstaande aandelen	5.541.655	5.081.093

Duurzaamheid

De ASN Beleggingsfondsen beleggen uitsluitend in bedrijven, overheden, organisaties en projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving en die financieel solide zijn. In dit hoofdstuk leest u hoe het ASN-Novib Microkredietfonds aan duurzaamheid bijdraagt.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (SDG's of duurzame ontwikkelingsdoelen) bieden een gemeenschappelijke taal om over duurzame, sociale ontwikkeling te spreken, ook internationaal. In hoofdstuk 2 leggen we de relatie uit tussen ons duurzaamheidsbeleid en de SDG's uit. Hieronder leest u op welke SDG's het ASN-Novib Microkredietfonds vooral impact heeft.

SDG 1	Beëindig armoede overal en in al haar vormen	
Target 1.4	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en de kwetsbaren, gelijke rechten hebben op economische middelen, alsook toegang tot basisdiensten, eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, nalatenschap, natuurlijke hulpbronnen, gepaste nieuwe technologie en financiële diensten, met inbegrip van microfinanciering.	
Uitleg	Het fonds geeft lage-inkomens- en kansarme groepen toegang tot financiële diensten. 70 procent van de microkredieten wordt uitgegeven in rurale gebieden. 95 procent van de MFI's onderschrijven de SMART-campagne over klantenbescherming.	
SDG 5	Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes	
Target 5.a	Hervormingen doorvoeren waarbij vrouwen gelijke rechten krijgen op economische middelen, naast toegang tot eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, financiële diensten, erfenissen en natuurlijke hulpbronnen, in overeenstemming met nationaal recht.	
Uitleg	80 procent van de microkredieten wordt uitgegeven aan vrouwen. Bijna 90 procent van de MFI's in de portefeuille hebben beleid tegen discriminatie van vrouwen (zowel klanten als medewerkers).	
SDG 8	Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen	
Target 8.3	Bevorderen van op ontwikkeling toegespitste beleidslijnen die productieve activiteiten ondersteunen, alsook de creatie van waardige jobs, ondernemerschap, creativiteit en innovatie, en de formalisering en de groei aanmoedigen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ook via toegang tot financiële diensten.	
Uitleg	Het fonds geeft micro-ondernemingen en het midden- en kleinbedrijf toegang tot financiële diensten. Zo'n 230.000 bedrijven in het microsegment en het midden- en kleinbedrijf hebben een lening van meer dan USD 5.000 gekregen.	
SDG 10	Dring ongelijkheid in en tussen landen terug	
Target 10.b	Officiële ontwikkelingsbijstand en financiële stromen aanmoedigen, met inbegrip van directe buitenlandse investeringen, voor staten waar de behoefte het grootst is, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, de Afrikaanse landen, de kleine eilandstaten en de door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun nationale plannen en programma's.	
Uitleg	Het fonds belegt in MFI's in lage-inkomenslanden. 70 procent van de microkredieten worden uitgegeven in rurale gebieden en 80 procent van de microkredieten worden uitgegeven aan vrouwen. Het fonds geeft lage-inkomens- en kansarme groepen, micro-ondernemingen en het midden- en kleinbedrijf toegang tot financiële diensten.	

Duurzame selectie

In 2018 hebben wij 26 MFI's (opnieuw) beoordeeld. De ASN Microkredietpool belegde in 2018 voor het eerst in 16 MFI's die in 2018 of eerder zijn onderzocht en goedgekeurd.

Naam nieuwe MFI's	Land
ACEP Burkina Faso	Burkina Faso
LOLC Cambodja	Cambodja
Samunnati	India
AYE Finance	India
Caja Municipal de Ahorro y Crédito Arequipa	Peru
Myanmar Finance	Myanmar
Banco Pichincha	Ecuador
Lazika Capital	Georgië
Optima Servicios Financieros	El Salvador
Finca Microfinance	Jordanië
MCF Mikra	Bosnië
MicroCred	Moldavië
Kompanion	Kirgizië
SEF	Zuid-Afrika
FD Al Karama	Marokko
Banco Finca	Ecuador

Het ASN-Novib Microkredietfonds financierde ultimo december 2018 81 microfinancieringsinstellingen (MFI's). Daarmee bereikte het naar schatting 17,4 miljoen individuele leningnemers: circa 0,7 miljoen leningnemers minder dan ultimo 2017. Deze afname is voornamelijk veroorzaakt door een desinvestering in India. Van de 17,4 miljoen leningnemers is 80% vrouw. Het is belangrijk om vrouwelijke leningnemers te bereiken. De voordelen die de leningen aan vrouwen opleveren, komen namelijk meestal ten goede aan het hele gezin. Van de leningnemers woont 70% op het platteland, waar de toegang tot financiële diensten beperkt is. De gemiddelde som die de MFI's lenen aan individuele leningnemers is € 831. Er heeft geen accountantscontrole plaatsgevonden bij de MFI's met betrekking tot deze gegevens.

Klimaat

Voor de berekening van de CO₂-impact van investeringen van de ASN Microkredietpool is nog geen methodiek beschikbaar. Wij werken hieraan en hopen over 2019 de impact van dit fonds te kunnen berekenen.

Gegevens onderliggende MFI's

	Latijns-Amerika	Europa en Centraal-Azië	Azië	Afrika en het Midden-Oosten	Totaal portefeuille
Gemiddelde SPM-score ¹	79%	79%	79%	76%	78%
Aantal gefinancierde instellingen	31	21	18	11	81
Aantal leningnemers dat MFI's bereiken (in miljoenen) ²	3,4	1,2	12,3	0,5	17,4
Percentage vrouwelijke leningnemers	64%	50%	90%	83%	80%
Percentage leningnemers op het platteland	27%	58%	79%	71%	70%
Gemiddelde leensom aan leningnemers (€)	2.086	1.707	371	719	831

¹ SPM = social performance management; zie de uitleg elders in deze paragraaf.

² Dit is het totale aantal actieve leningnemers die naar schatting worden gefinancierd door de MFI's in de portefeuille van het fonds (afgerond), inclusief beleggingen in fondsen en instellingen die wereldwijd actief zijn.

Beoordeling van de sociale prestaties

De beoordeling van de sociale prestaties (SPM of *social performance management*) maakt integraal deel uit van het beleggingsproces van het ASN-Novib Microkredietfonds. Projectadviseur Triple Jump houdt een scorecard van de sociale prestaties bij. Zo kunnen we controleren of het fonds belegt in MFI's die op verantwoorde wijze met hun stakeholders omgaan en op sociaal-economisch gebied een positieve invloed hebben op hun leningnemers. De scorecard is een hulpmiddel waarmee we de sociale missie van de MFI's kunnen analyseren (hun voornemen), evenals de processen en systemen die zij hebben ingesteld om te waarborgen dat hun activiteiten in het verlengde liggen van hun missie (de uitvoering). Ten slotte brengen we de resultaten in kaart van hun pogingen om financieel achtergestelde klantsegmenten te bereiken (de resultaten). De scorecard bestaat uit 40 vragen en 96 gegevens. De score wordt opgesteld in de selectiefase van de belegging en opnieuw bij verlenging van de lening.

De data die worden gebruikt voor de berekening van de SPM-scores is (deels) afkomstig uit de landen waar de MFI's gevestigd zijn. Deze data zijn niet geaudit door de lokale auditoren.

Ultimo 2018 was de gemiddelde score van de sociale prestaties van de portefeuille van het ASN-Novib Microkredietfonds 78%. Ultimo 2017 was deze ook 78%. Hoewel de gemiddelde score niet is gewijzigd, vonden er in het afgelopen jaar diverse ontwikkelingen plaats in de portefeuille:

- Er zijn 7 MFI's toegelaten tot de portefeuille, met een gemiddelde SPM-score van 75%.
- 10 MFI's verbeterden hun score in de verslagperiode en hebben nu een gemiddelde SPM-score van 84%.
- 4 MFI's kregen in de verslagperiode een slechtere score. Hun gemiddelde score was 82%.
- De overige MFI's in de portefeuille hielden dezelfde score omdat wij geen significante veranderingen zagen in de verslagperiode.

Verdeling van SPM-scores over categorieën

SPM-score	
Uitstekend (>80%)	46%
Goed (61-80%)	53%
Minimaal vereist (51-60%)	1%
Onvoldoende (≤ 50%)	0%

We delen de SPM-scores in de volgende categorieën in: uitstekend, goed, minimaal vereist en onvoldoende. De meeste MFI's in het fonds scoren *goed* (SPM-score 61-80%). Dat komt overeen met goede praktijken voor sociale prestaties. 46% van de MFI's heeft een SPM-score van meer dan 80%, oftewel *uitstekend*. Deze MFI's kunnen worden beschouwd als instellingen met de beste praktijken op het gebied van sociale prestaties.

Een van de doelstellingen van het fonds is een rechtvaardigere verdeling van de welvaart te realiseren. Deze rechtvaardige verdeling wordt bevorderd door mensen wereldwijd toegang te bieden tot financiële dienstverlening. Om dat te bereiken zijn MFI's van belang, evenals een veelzijdige financiële sector. Het ASN-Novib Microkredietfonds draagt hieraan bij. Dat doet het onder meer door ook MFI's te financieren die hun systemen en processen minder goed ontwikkeld hebben. Deze MFI's vormen echter slechts een klein percentage van de portefeuille. Van belang is dat deze MFI's wel voldoen aan minimeisen en dat zij in staat zijn hun systemen en processen te verbeteren.

ACEP Burkina in de schijnwerpers

Een van de MFI's in de portefeuille is ACEP Burkina. Sinds zijn oprichting in 2012 is ACEP Burkina snel gegroeid; het is nu de op een na grootste MFI in Burkina Faso met meer dan 9.000 klanten. De MFI biedt financieringsoplossingen voor micro- en kleine ondernemingen doordat zij werkkapitaal en leningen verstrekt. De instelling is sinds 2015 financieel duurzaam. Zij biedt een nieuw product aan waarmee zij haar bereik in plattelandsgebieden vergroot, vooral door het gebruik van mobiele financiële diensten. Burkina Faso behoort tot de armste landen ter wereld: ongeveer 45 procent van de bevolking leeft onder de armoedegrens. Een groot deel van de bevolking heeft nog steeds geen toegang tot bancaire dienstenverlening.

Risicobeheer

Beleggen in het ASN-Novib Microkredietfonds brengt risico's met zich mee. De belangrijkste financiële risico's die betrekking hebben op het fonds worden in de volgende tabel toegelicht. In paragraaf 3.1 staat een algemene omschrijving van de financiële en niet-financiële risico's, in paragraaf 4.4.5 worden de financiële risico's per fonds beschreven.

<i>Risico's fonds</i>	<i>Risicobereidheid</i>	<i>Impact</i>	<i>Materialisatie</i>	<i>Beheersing</i>
Liquiditeitsrisico De beleggingen zijn beperkt verhandelbaar. Hierdoor bestaat het risico dat het fonds niet voldoende financiële middelen kan vrijmaken om te voldoen aan zijn verplichtingen om participaties in te kopen.	Gemiddeld	Hoog	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot de verhandelbaarheid.	Actieve monitoring en maandelijkse rapportage over het liquiditeitsrisico. Wanneer de positie in liquide beleggingen ontoereikend dreigt te worden om uittreding uit het fonds mogelijk te maken, sluit ABB het fonds voor inkoop van participaties. ¹
Valutarisico De pool houdt beleggingsposities aan in vreemde valuta's, zowel in US-dollars als in lokale valuta's. Deze worden niet volledig afgedekt. Het valutarisico dat MFI's lopen kan leiden tot kredietrisico voor het fonds.	Gemiddeld	Hoog	In paragraaf 4.4.6.6 is een overzicht van de beleggingen in vreemde valuta's opgenomen.	Bij het portefeuillebeheer wordt rekening gehouden met de spreiding van niet-afgedekte valuta's. Valutarisico's worden grotendeels afgedekt door valutatermijntransacties. Er gelden restricties voor valutablootstelling van niet-afgedekte leningen en aandelenparticipaties. Aandelenparticipaties in lokale valuta's dekt de pool niet af.
Concentratierisico De pool belegt in microfinanciering in ontwikkelingslanden en opkomende landen.	Gemiddeld	Gemiddeld	De pool had ultimo 2018 onder andere grote posities in India (9,2% van het fondsvermogen) en Peru (6,9%).	De beleggingen worden over diverse landen en MFI's gespreid. Er gelden limieten per land en per MFI. Binnen de beleggingscategorie microfinanciering is de spreiding groot.
Kredietrisico De pool belegt in leningen. Daarnaast belegt het fonds in valuta-afdekkingsinstrumenten. Er is sprake van tegenpartijrisico. In ontwikkelingslanden is er een verhoogd overdrachtsrisico.	Hoog	Hoog	In de verslagperiode zijn verschuivingen geweest tussen de verschillende risicocategorieën. De beleggingen die als 'Zwak' of 'Problematisch' zijn aangemerkt, zijn in omvang afgenomen, evenals de beleggingen die als 'Sterk' zijn gekwalificeerd. De omvang van de beleggingen met risicoklasse 'Goed' en 'Bevredigend' zijn beide toegenomen.	Tegenpartijen van minimaal <i>investment grade</i> -kwaliteit en afspraken over onderpand (<i>collateral</i>).
Risico's van derivaten en hefboomfinanciering De pool maakt gebruik van valuta-afdekkingsinstrumenten en kan vreemd vermogen aantrekken.	Laag	Hoog	Door het grote belang in leningen in US-dollars kan een stijging van de dollarkoers impact op het liquiditeitsrisico hebben. Er moet dan namelijk onderpand gestort worden.	Derivaten worden enkel gebruikt om valutarisico's af te dekken en zijn verbonden aan de beleggingen. Gedurende 2018 was er geen sprake van hefboomfinanciering.
Waarderingsrisico Dit is het risico dat de toegekende waardering van beleggingen van de pool niet eenduidig kan worden vastgesteld. Bijvoorbeeld door ontoereikende informatie en/of onvolkomenheden in waarderingsprocessen.	Laag	Hoog	Gedurende de verslagperiode hebben zich geen problemen voorgedaan met betrekking tot de waardering van beleggingen in de ASN Microkredietpool.	Het waarderingsbeleid is gebaseerd op algemeen in de markt geldende conventies voor het waarderen van beperkt verhandelde activa. Het wordt periodiek gevalideerd en besproken met de accountant van het fonds. Er wordt zorgvuldigheid betracht bij het opstellen en uitvoeren van dit waarderingsbeleid.

¹ Regelingen en veranderingen in regelingen met betrekking tot het liquiditeitsbeleid worden in het prospectus meegedeeld of via de webpagina van ABB.

Inherent aan de landen en regio's waar het ASN Microkredietfonds belegt in leningen aan of aandelenparticipaties in MFI's is er sprake van verhoogde fraude en corruptierisico's. Ook de wetgeving (waar onder de Wwft en de Sanctiewet) blijft zich op dit gebied van deze risico's doorlopend verder ontwikkelen. ABB is in samenspraak met haar portefeuille adviseur Triple Jump in het vierde kwartaal 2018 aangevangen met het actualiseren en waar nodig verder aanscherpen van haar beleid en (uitbestede) procedures voor de ANMF beleggingen. Dit om voor het ANMF aan de de Wwft en Sanctiewet vereisten te kunnen (blijven) voldoen en fraude en corruptierisico's zoveel mogelijk pro-actief te kunnen mitigeren.

Den Haag, 4 april 2019

Directie ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Bas-Jan Blom
Gert-Jan Bruijnooge

3.15 Verklaring omtrent de bedrijfsvoering van de AIF-beheerder

In 2018 was ACTIAM N.V. tot 22 mei AIF-beheerder van ASN Beleggingsfondsen N.V. Vanaf 22 mei is ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. AIF-beheerder. Onderstaand leggen beide beheerders een verklaring af omtrent de bedrijfsvoering van de AIF-beheerder.

Verklaring omtrent de bedrijfsvoering van ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (AIF-beheerder vanaf 22 mei 2018)

Uitgevoerde werkzaamheden

ABB heeft als AIF beheerder over de periode van 22 mei tot en met 31 december 2018 verschillende aspecten van de bedrijfsvoering beoordeeld. Met uitzondering van de onder 'Wwft en Sanctiewet ASN Microkredietpool' benoemde verbeteracties voldoet onze bedrijfsvoering aan de eisen van de Wet op het financieel toezicht en het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo).

Bij onze werkzaamheden hebben wij verder geen constatering gedaan op grond waarvan wij zouden moeten concluderen dat de beschrijving van de opzet van de bedrijfsvoering als bedoeld in artikel 115y lid 5 van het Bgfo niet voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in de Wet op het financieel toezicht en daaraan gerelateerde regelgeving.

Wwft en Sanctiewet ASN Microkredietpool

Bij de beoordeling van het vigerend ABB beleid en de daarop gebaseerde procedures heeft ABB geconcludeerd dat deze op onderdelen nog aanvulling behoeven om ook met betrekking tot specifieke beleggingen van ASN Microkredietpool een toereikende invulling te kunnen blijven geven aan de uit de Wwft en Sanctiewet voortvloeiende vereisten. In reactie hierop heeft ABB in 2018 een aantal verbetermaatregelen benoemd waarvan de implementatie onderhanden is.

Rapportage over de bedrijfsvoering

Met uitzondering van de hierboven onder 'Wwft en Sanctiewet procedures ASN Microkredietpool' genoemde verbeteracties, verklaart ABB als AIF beheerder te beschikken over een beschrijving van de bedrijfsvoering als bedoeld in artikel 115y lid 5, die voldoet aan de eisen van het Bgfo.

Wij hebben niet geconstateerd dat de bedrijfsvoering niet effectief en niet overeenkomstig de vigerende beschrijving functioneert. Derhalve kunnen wij met een redelijke mate van zekerheid verklaren dat de bedrijfsvoering effectief en overeenkomstig de vigerende beschrijving heeft gefunctioneerd.

Verklaring omtrent de bedrijfsvoering van ACTIAM N.V. (AIF-beheerder tot 22 mei 2018)

Wij beschikken over een beschrijving van de bedrijfsvoering, die voldoet aan de eisen van de Wet op het financieel toezicht (Wft) en het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo). Wij hebben gedurende het afgelopen boekjaar verschillende aspecten van de bedrijfsvoering beoordeeld, waaronder de uitbestede activiteiten. Bij onze werkzaamheden hebben wij geen constatering gedaan op grond waarvan wij zouden moeten concluderen dat de beschrijving van de opzet van de bedrijfsvoering als bedoeld in artikel 115y lid 5 van het Bgfo niet voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in de Wft en daaraan gerelateerde regelgeving. Op grond hiervan verklaren wij als Beheerder te beschikken over een beschrijving van de bedrijfsvoering als bedoeld in artikel 115y lid 5, die voldoet aan de eisen van het Bgfo.

Ook hebben wij niet geconstateerd dat de bedrijfsvoering niet effectief en niet overeenkomstig de beschrijving functioneert. Derhalve verklaren wij met een redelijke mate van zekerheid dat de bedrijfsvoering gedurende het verslagjaar effectief en overeenkomstig de beschrijving heeft gefunctioneerd.

4 Jaarrekening ASN Beleggingsfondsen N.V.

4.1 Balans

Vóór winstbestemming en in € 1.000	Ref. ¹	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in beleggingspools		3.477.449	3.748.212
Vorderingen	(B)	6.623	2.617
Overige activa			
Liquide middelen		137	-
Kortlopende schulden	(C)	9.746	5.685
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-2.986	-3.068
Activa min kortlopende schulden		3.474.463	3.745.144
Eigen vermogen ²	(D)		
Geplaatst kapitaal		391.189	388.236
Agio		2.854.773	2.804.014
Overige reserves		483.177	371.272
Onverdeeld resultaat		-254.676	181.622
Totaal eigen vermogen		3.474.463	3.745.144

1 De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten. U vindt deze toelichting in de paragrafen 4.5 respectievelijk 4.6. Dergelijke referenties staan ook in de hoofdstukken 5 en 6.

2 In de balans wordt geen rekening gehouden met de herwaarderingsreserve die van toepassing is op de ASN Groenprojectenpool en op de ASN Microkredietpool. Deze herwaarderingsreserve is wel opgenomen in de balans van beide beleggingspools, maar niet in de balansen van het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds die in deze beleggingspools beleggen.

4.2 Winst-en-verliesrekening

In € 1.000	Ref.	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(E)	-1.512	9.249
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(F)	-217.602	196.465
In rekening gebrachte op- en afslagen		1.034	3.064
Som van de bedrijfsopbrengsten		-218.080	208.778
Bedrijfslasten	(G)		
Fondskosten		36.596	27.156
Som van de bedrijfslasten		36.596	27.156
Resultaat		-254.676	181.622

4.3 Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-254.676	181.622
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	1.512	-9.249
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	217.602	-196.465
Aankoop van beleggingen	-342.557	-1.967.533
Verkoop van beleggingen	394.206	289.806
Mutaties in activa en passiva:		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-2.365	769
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	1.696	2.008
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	15.418	-1.699.042
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	294.690	1.977.625
Inkoop van aandelen	-267.218	-245.808
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	-1.641	-342
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	2.365	-769
Uitgekeerd dividend	-43.477	-31.664
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-15.281	1.699.042
Mutatie liquide middelen	137	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	137	-

4.4 Toelichting op de jaarrekening

ASN Beleggingsfondsen N.V. is een beleggingsmaatschappij met veranderlijk kapitaal, statutair gevestigd te Den Haag aan de Bezuidenhoutseweg 153. De vennootschap is opgericht op 2 januari 2001. Aandelen van de fondsen van ASN Beleggingsfondsen N.V. worden verhandeld via Euronext Fund Service (EFS). Dit is het handelssysteem voor open-end beleggingsinstellingen die in Nederland zijn geregistreerd en aan NYSE Euronext in Amsterdam zijn genoteerd. De verslagperiode van de vennootschap is gelijk aan het kalenderjaar. Dit verslag heeft betrekking op de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018. De jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. is opgemaakt op 4 april 2019.

ASN Beleggingsfondsen N.V. is een open-end beleggingsinstelling en is opgezet volgens een paraplustructuur. De gewone aandelen van ASN Beleggingsfondsen N.V. zijn onderverdeeld in verschillende series aandelen (de fondsen), waaraan het vermogen van de beleggingsmaatschappij wordt toegerekend en waarin afzonderlijk kan worden belegd. Als ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) als AIF-beheerder van mening is dat bijzondere omstandigheden daartoe noodzakelijk zijn, kan het in het belang van ASN Beleggingsfondsen N.V. en zijn aandeelhouders de uitgifte of inkoop van eigen aandelen beperken of tijdelijk opschorten.

Elk fonds heeft zijn eigen beleggingsbeleid, risicoprofiel en koersvorming. Tevens is de administratie van elk fonds gescheiden door het gebruik van separate rekeningen. Het kapitaal wordt in een afzonderlijk fonds gestort en afzonderlijk belegd. Zowel de kosten als de opbrengsten worden per fonds afzonderlijk verantwoord. Waardestijgingen en waardedalingen in de portefeuille van een fonds komen ten goede aan of ten laste van de houders van de desbetreffende serie aandelen. Conform de Wet op het financieel toezicht (Wft) zijn de vermogens van de verschillende fondsen van elkaar gescheiden. De fondsen als zodanig hebben geen rechtspersoonlijkheid; het vermogen is van één en dezelfde rechtspersoon: ASN Beleggingsfondsen N.V. De fondsen beleggen het vermogen van ASN Beleggingsfondsen N.V. in zogenaamde beleggingspools. In deze beleggingspools vindt de uitvoering van het beleggingsbeleid plaats. De beleggingspools zijn besloten fondsen voor gemene rekening. De beleggingspools hebben geen rechtspersoonlijkheid: de juridische eigendom van de beleggingen van de beleggingspools berust bij Pettelaar Effectenbewaarbedrijf N.V. ABB is bestuurder van Pettelaar Effectenbewaarbedrijf N.V.

Voor nadere details ten aanzien van bovenstaande structuur wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V.

De beleggingspools worden beheerst door de bepalingen in de voorwaarden van beheer. Deze voorwaarden formaliseren de rechtsverhouding tussen ABB, Pettelaar en de participanten in de beleggingspools. De enige participanten in de pools zijn ASN Beleggingsfondsen N.V., respectievelijk de pool waarin ASN Beleggingsfondsen N.V. belegt en Kas Bank N.V. De voorwaarden van beheer van de beleggingspools kunnen worden gewijzigd door ABB en Pettelaar gezamenlijk.

Aan de jaarrekening 2018 van ASN Beleggingsfondsen N.V. zijn toegevoegd de jaarrekeningen 2018 van de besloten fondsen voor gemene rekening (beleggingspools), waarin de vennootschap haar vermogen heeft belegd. Deze worden geacht onderdeel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V.

Elk ASN beleggingsfonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. De kosten die door de ASN beleggingsfondsen worden vergoed, worden dagelijks (op beursdagen), naar rato van een vast percentage van het jaarlijkse vermogen van het fonds aan het einde van de dag, gereserveerd en ten laste van het vermogen van het betreffende fonds gebracht.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

De lopendekostenfactor (LKF) per beleggingsfonds bedraagt:

	<i>LKF (op jaarbasis)</i>	
	<i>01-01-2018 t/m 31-12-2018</i>	<i>01-01-2017 t/m 31-12-2017</i>
ASN Duurzaam Aandelenfonds	0,85%	0,85%
ASN Duurzaam Obligatiefonds	0,45%	0,50%
ASN Duurzaam Mixfonds	0,65%	0,68%
ASN Milieu & Waterfonds	1,20%	1,20%
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	1,20%	1,20%
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	0,66%	0,55%
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	0,64%	0,60%
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	0,65%	0,68%
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	0,85%	0,85%
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	0,90%	0,90%
ASN Groenprojectenfonds	1,00%	1,00%
ASN-Novib Microkredietfonds	2,32%	2,34%

De jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. is opgesteld volgens de voorschriften die zijn vastgelegd in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 615 (RJ 615) Beleggingsinstellingen. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. ABB is in het bezit van een vergunning op grond van artikel 2:65 Wft.

ASN Beleggingsfondsen N.V. is een 100%-deelneming van ASN Duurzame Deelnemingen N.V., een 100%-deelneming van de Volksbank N.V. (de Volksbank). De Volksbank is statutair gevestigd te Utrecht op het adres Croeselaan 1, 3521 BJ. ABB, AIF-beheerder van de vennootschap, is statutair gevestigd te Den Haag en houdt kantoor aldaar aan de Bezuidenhoutseweg 153, 2594 AG.

Op onderdelen zijn in deze jaarrekening bewoordingen gehanteerd die afwijken van de modellen voor beleggingsinstellingen zoals voorgeschreven in het Besluit modellen jaarrekening, omdat deze beter de inhoud van de post weergeven.

4.4.1 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Tenzij anders vermeld zijn alle bedragen in duizenden euro's en worden de posten die in de balans zijn opgenomen, gewaardeerd tegen marktwaarde.

Vreemde valuta

De rapportage- en functionele valuta van de vennootschap is de euro. Omrekening van activa en passiva in vreemde valuta geschiedt tegen de geldende valutakoersen per balansdatum.

Ultimo verslagperiode werden voor de beleggingspools (exclusief de ASN Microkredietpool) de volgende wisselkoersen gehanteerd (World Market/Reuters closing spot rates):

Valutakoers t.o.v. de euro	31-12-2018	31-12-2017
Amerikaanse dollar	1,1432	1,2008
Australische dollar	1,6238	1,5353
Britse pond	0,8976	0,8877
Canadese dollar	1,5613	1,5045
Deense kroon	7,4624	7,4454
Hongkong dollar	8,9501	9,3870
Japanse yen	125,4207	135,2701
Noorse kroon	9,8987	9,8218
Singaporese dollar	1,5581	1,6047
Zweedse kroon	10,1350	9,8316
Zwitserse frank	1,1269	1,1702

De ASN Microkredietpool belegt in een aantal specifieke valuta, welke in onderstaande tabel inzichtelijk zijn gemaakt. Voor de ASN Microkredietpool werden ultimo verslagperiode de volgende wisselkoersen gehanteerd (World Market/Reuters closing spot rates):

Valutakoers t.o.v. de euro	31-12-2018	31-12-2017
Armenië (AMD)	553,3793	579,5028
Azerbeidzjan (AZN)	1,9394	2,0414
Bolivia (BOB)	7,8992	8,2975
Cambodja (KHR)	4.578,4294	4.828,3900
China (CNY)	7,8485	7,8196
Colombia (COP)	3.712,3796	3.583,7876
Dominicaanse Republiek (DOP)	57,1404	58,1127
Georgië (GEL)	3,0636	3,0981
Guatemala (GTQ)	8,8446	8,8196
Honduras (HNL)	27,8229	28,3244
India (INR)	79,8090	76,6441
Indonesië (IDR)	16.438,4970	16.291,8540
Jordanië (JOD)	0,8112	0,8514
Kameroen (XAF)	692,7276	679,5374
Kazachstan (KZT)	435,5744	399,5182
Kirgizië (KGS)	79,8490	83,0233
Mexico (MXN)	22,5129	23,4943
Moldavië (MDL)	19,5848	20,5423
Nicaragua (NIO)	36,9586	36,9639
Nigeria (NGN)	415,5350	432,2880
Oeganda (UGX)	4.246,8023	4.376,9160
Pakistan (PKR)	158,6692	132,5083
Paraguay (PYG)	6.808,0298	6.713,0424
Peru (PEN)	3,8621	3,8912
Senegal (XOF)	655,9570	655,9571
Tadzjikistan (TJS)	10,8093	10,5733

Valutakoers t.o.v. de euro	31-12-2018	31-12-2017
Tanzania (TZS)	2.629,2450	2.695,7960
Verenigde Staten (USD)	1,1432	1,2008
Zuid-Afrika (ZAR)	16,4442	14,8659
Zambia (ZMW)	13,6321	11,9780

Voor aan- en verkopen gedurende de verslagperiode zijn de transactiekoersen gehanteerd. Voor posten van de winst-en-verliesrekening in vreemde valuta geldt eveneens de transactiekoers. Verschillen uit hoofde van de valutaomrekening worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Criteria voor opname in de balans

Een financieel instrument wordt in de balans opgenomen zodra het waarschijnlijk is dat toekomstige economische voordelen hieruit naar de vennootschap zullen vloeien. De reële waarde van een financieel instrument bij eerste opname is gelijk aan de kostprijs van een financieel instrument. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het financiële instrument aan een derde worden overgedragen.

Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en simultaan af te wikkelen. Bovendien bestaat het stellige voornemen om de posten netto en simultaan af te wikkelen. De rentebaten en rentelasten die samenhangen met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen, worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen doet die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden beoordeeld. Dit is een regulier proces, waarbij minimaal maandelijks nieuwe beoordelingen plaatsvinden. Deze beoordelingen worden tevens gedocumenteerd. Het is mogelijk dat tussentijds nieuwe informatie naar voren komt op basis waarvan schattingen worden herzien. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In de tabel 'Waardering van financiële instrumenten tegen reële waarde' in de volgende paragraaf wordt nader inzicht gegeven in de mate waarin schattingen aan de orde zijn. Met name voor de ASN Groenprojectenpool en de ASN Microkredietpool wordt de reële waarde van de beleggingsportefeuille afgeleid van een berekening van de netto contante waarde (categorie 3) of afgeleid van een andere geschikte methode (categorie 4). In dit geval is sprake van een schatting waarbij bijvoorbeeld voor de bepaling van de reële waarde van de staatsobligaties in de portefeuille van de ASN Groenprojectenpool wordt uitgegaan van active marktquotes met de veronderstelling dat er sprake is van voldoende liquiditeit op de markt. De reële waarde van groenleningen in de portefeuille van de ASN Groenprojectenpool wordt bepaald op basis van de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossingen). De leningen worden verdisconteerd door gebruik te maken van de EUR WSW/WFZ curve voor leningen die gegarandeerd zijn door WSW/WFZ. Voor leningen die geen garantie hebben, wordt een kredietopslag op deze rentecurve toegepast.

Voor de ASN Microkredietpool wordt onder andere uitgegaan van de veronderstelling dat andere observeerbare marktdata de waarde van de valutatermijncontracten - waarvoor geen eigen observeerbare marktdata beschikbaar was - de marktwaarde van het derivaat zo goed mogelijk benaderd.

Voor meer details ten aanzien van de gehanteerde schattingen en veronderstellingen bij de bepaling van de reële waarde van de andere beleggingen in de beleggingsportefeuille van de ASN Microkredietpool en de ASN Groenprojectenpool wordt verwezen naar de grondslagen betreffende "Beleggingen zonder beursnotering".

Beleggingen

Beschikking

De effecten staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Participaties in beleggingspools

De beleggingen van de fondsen bestaan uit participaties in de beleggingspools. De participaties in de beleggingspools worden gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde (*net asset value* ofwel NAV) per einde verslagperiode. Deze komt overeen met de reële waarde. De participaties worden op dagbasis aangekocht of verkocht tegen de vastgestelde intrinsieke waarde.

De beleggingen in de beleggingspools zijn doorgaans als liquide te beschouwen. De beleggingen in de ASN Groenprojectenpool en de ASN Microkredietpool zijn illiquide van aard. Om meer liquiditeit in deze pools te creëren, worden in deze pools liquide middelen aangehouden. We wijzen erop dat de ABB kan besluiten de ASN Groenprojectenpool voor nieuwe instroom te sluiten om de fiscale status van Groene Instelling te beschermen. Dit is in het belang van de zittende participanten in de ASN Groenprojectenpool en daarmee indirect ook in het belang van de fondsen die in de ASN Groenprojectenpool beleggen.

In het kader van de jaarlijkse controle van ASN Beleggingsfondsen N.V. wordt de intrinsieke waarde van alle beleggingspools gecontroleerd door de externe accountant.

Indirecte beleggingen

Aangezien ASN Beleggingsfondsen N.V. haar vermogen belegt in onderliggende beleggingspools, zijn – in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo Wft), artikel 122, lid 1, onderdeel g – de jaarcijfers van de onderliggende beleggingspools opgenomen in de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V.

Als een beleggingsinstelling 85 procent of meer belegt in een andere beleggingsinstelling, zijn artikel 122, lid 1a tot en met 1e, artikel 123, lid 1m, 5 en 6 en artikel 124, lid 1i en 1j ook van toepassing op de beleggingsinstelling waarin belegd wordt, namelijk de onderliggende beleggingspools. Artikel 122 tot en met 124 Bgfo vragen een nadere toelichting op de balans en de winst-en-verliesrekening. Dit heeft onder meer tot doel een beter inzicht te bieden in de beleggingen en in de kosten.

Bepaling reële waarde beleggingen in de onderliggende beleggingspools

In overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving (RJ) 290.916 volgt onderstaand informatie over financiële instrumenten die in de jaarrekening tegen reële waarde worden gewaardeerd. Deze financiële instrumenten worden geclassificeerd en beschreven op de volgende niveaus (*categorieën*):

Categorie 1: de reële waarde is afgeleid van ter beurze genoteerde marktprijzen;

Categorie 2: de reële waarde is afgeleid van onafhankelijke taxaties;

Categorie 3: de reële waarde is afgeleid van een berekening van de netto contante waarde (NCW);

Categorie 4: de reële waarde is afgeleid van een andere geschikte methode.

Waardering van financiële instrumenten tegen reële waarde

		<i>Categorie 1</i> Ter beurze genoteerde marktprijzen	<i>Categorie 2</i> Onafhankelijke taxaties	<i>Categorie 3</i> Netto-contante- waardeberekening en	<i>Categorie 4</i> Andere methode
<i>In € 1.000</i>	<i>31 december 2018</i>				
ASN Aandelenpool	1.274.377	1.266.914	-	-	7.463 ¹
ASN Obligatiepool	719.344	719.344	-	-	-
ASN Mixpool	235.823	235.823	-	-	-
ASN Milieupool	598.848	598.848	-	-	-
ASN Small & Midcappool	113.802	113.802	-	-	-
ASN Groenprojectenpool	330.221	-	-	330.221	-
ASN Microkredietpool	255.177	-	-	-3.338	258.515
Totaal	3.527.592	2.934.731	-	326.883	265.978

¹ Betreft de belegging in het ASN Venture Capital Fonds.

Voor nagenoeg alle leningen die zich in de portefeuille van de ASN Groenprojectenpool bevinden, wordt de reële waarde dagelijks berekend door alle toekomstige kasstromen te verdisconteren. De verdiscontering van die kasstromen is gebaseerd op observeerbare rentequotes die de markt actief afgeeft. Bij de bepaling van de reële waarde wordt rekening

gehouden met het fiscale voordeel dat de particuliere belegger heeft door te beleggen in een groene instelling. Hierbij kan per lening een afslag op de rentecurve vastgesteld worden. Voor leningen in de portefeuille die al dan niet geheel voorzien zijn, vindt waardering niet alleen plaats op basis van kwantitatieve gegevens maar ook op basis van kwalitatieve informatie over de betreffende debiteuren.

Voor de ASN Microkredietpool wordt de reële waarde van de valutatermijncontracten berekend met behulp van berekeningen van de netto contante waarde. Zoals ook uiteengezet in de waarderingsgrondslagen, zijn niet voor alle valutatermijncontracten objectieve marktdata beschikbaar. Ultimo verslagperiode was voor de marktwaarde van alle valutatermijncontracten, € -5,1 miljoen, objectieve marktdata beschikbaar.

Transactiekosten

Transactiekosten bij aan- en verkoop van beleggingen worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Transactiekosten bij aankoop van beleggingen worden derhalve niet geactiveerd.

Omdat de aan- en verkopen van beleggingen plaatsvinden in de beleggingspools, wordt het totaalbedrag aan transactiekosten van beleggingen in de verslagperiode, voor zover deze identificeerbaar en kwantificeerbaar zijn, toegelicht in de jaarrekening van de beleggingspools. Aan de aan- en verkopen van participaties in de beleggingspools door de fondsen zijn geen kosten verbonden.

Transactiekosten voor vastrentende waarden zijn niet te bepalen omdat zij in de aan- en verkoopkoers zijn opgenomen en niet separaat identificeerbaar zijn. De totale omvang van de transactiekosten betreffende vastrentende waarden is derhalve niet met voldoende nauwkeurigheid vast te stellen. De omloopsnelheid van de portefeuille, die in de jaarcijfers van elke beleggingspool wordt vermeld, is een indicatie voor de relatieve transactiekosten.

Beleggingen met een beursnotering

Aandelen genoteerd aan een effectenbeurs worden gewaardeerd tegen reële waarde op basis van de meest recente slotkoers in de verslagperiode. Als financiële instrumenten op verschillende effectenbeurzen zijn genoteerd, bepaalt de AIF-beheerder van welke effectenbeurs de koers in aanmerking wordt genomen.

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Als er een actieve markt bestaat, wordt gebruik gemaakt van de relevante biedkoersen of, als biedkoersen niet aanwezig zijn, van de relevante midkoers (tussen bieden en laten) ten tijde van het slot van de markt. Als een waardering niet mogelijk is op basis van quotes van informatieleveranciers, wordt gekeken naar waarderingen door andere externe partijen. In het geval van vastrentende producten wordt er bij de *lead manager* of de partij waarvan de stukken zijn overgenomen, een waardering opgevraagd. Als dit niet mogelijk is, wordt de koers modelmatig bepaald.

Beleggingen zonder beursnotering

Niet aan een effectenbeurs genoteerde of verhandelde beleggingen en eventuele incurante beleggingen worden in beginsel gewaardeerd op basis van een indicatieve waardering van externe partijen. Als deze niet beschikbaar is, wordt de waardering modelmatig bepaald door de AIF-beheerder. De AIF-beheerder zal alles in het werk stellen om een zo accuraat en recent mogelijke waardering toe te kennen. Dit betekent dat de waardering gedateerd kan zijn. Als na vaststelling van de intrinsieke waarde van het fonds per ultimo verslagperiode, maar voorafgaand aan publicatie van het jaarverslag, informatie beschikbaar komt die leidt tot een materieel ander inzicht in de intrinsieke waarde, wordt dit in het jaarverslag verwerkt en toegelicht.

De beleggingen van ASN Venture Capital Fonds N.V., waarin de ASN Aandelenpool belegt, hebben het karakter van duurzaam durfkapitaal en zijn veelal niet-beursgenoteerd. Ten behoeve van de berekening van de intrinsieke waarde van de ASN Aandelenpool wordt voor ASN Venture Capital Fonds N.V. dagelijks een intrinsieke waarde berekend op basis van op dat moment beschikbare informatie. Doordat gecontroleerde jaarcijfers van de fondsen waarin ASN Venture Capital Fonds N.V. belegt, per de datum van het verslag van de ASN Beleggingsfondsen N.V. ontbreken, resteert er enige onzekerheid over de waardering per balansdatum. Deze onzekerheid is inherent aan de aard van de beleggingen. Voor de niet-beursgenoteerde beleggingen in de portefeuille van ASN Venture Capital Fonds N.V. geven de beheerders van deze fondsen doorgaans eens per kwartaal een waardering af per het einde van het voorgaande kwartaal.

De ASN Groenprojectenpool en de ASN Microkredietpool beleggen in specifieke beleggingscategorieën. Hierna worden de waarderingsgrondslagen voor deze beleggingscategorieën uiteengezet.

ASN Groenprojectenpool

1. Leningen

De verstrekte leningen hebben geen marktnotering, deze worden tegen reële waarde gewaardeerd. De reële waarde van groenleningen wordt bepaald op basis van de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossingen). Daarbij worden de resterende looptijd en mogelijkheid van vervroegde aflossing in acht genomen. De leningen worden verdisconteerd door gebruik te maken van de EUR WSW/WFZ curve voor leningen die gegarandeerd zijn door WSW/WFZ. Voor leningen die geen garantie hebben, wordt een kredietopslag op deze rentecurve toegepast. Per lening wordt een credit rating bepaald met behulp van een intern credit rating approach gebaseerd op een Moody's model, waarbij voor iedere lening een kredietrating is bepaald. De bijbehorende kredietopslag wordt aan de EUR WSW/WFZ curve toegevoegd als kredietopslag.

In de balans zijn de afwaarderingen van de leningen gepresenteerd in een voorziening. Hiermee wordt in het belang van het fonds voorkomen dat betreffende informatie van individuele leningen openbaar gemaakt wordt.

Daarnaast wordt rekening gehouden met het fiscale voordeel dat de particuliere belegger kan hebben door te beleggen in een groene instelling. De fiscaal gunstige behandeling heeft betrekking op het feit dat een particuliere belegger vrijgesteld is van vermogensrendementsheffing op groene beleggingen. Het belastingvoordeel voor een gemiddelde participant wordt door ABB ingeschat op 0,60% per 1 januari 2018. Doordat particuliere beleggers dit belastingvoordeel hebben, zijn deze leningen aantrekkelijker voor particuliere beleggers. Dit fiscale voordeel is daarom expliciet opgenomen in de waardering als een negatieve spreadcomponent (fiscale spread á +/- 0,60%).

Binnen de waarderingsmethodiek die ultimo 2018 van kracht is, geldt dat op uitgiftedatum van de lening de contante waarde van de toekomstige kasstromen gelijk moet zijn aan de nominale waarde. Dit wordt gerealiseerd door een residual implied spread op te nemen die zodanig bepaald wordt dat de marktwaarde op uitgiftedatum gelijk is aan de nominale waarde. Deze residual implied spread is een restpost die overige (onobserveerbare) spreadcomponenten verklaart.

Na uitgiftedatum is het binnen deze methodiek mogelijk om de spread aan te passen indien een verandering van kredietwaardigheid en/of fiscale regelgeving hier aanleiding toe geeft. Een verandering van de kredietrating komt tot uiting in een aanpassing van de kredietopslag en een verandering van het gemiddelde fiscale voordeel komt tot uiting door een verandering van de fiscale spread door te voeren.

Deze is afhankelijk van de overeengekomen voorwaarden voor de groenlening en de op dat moment geldende marktrente. Deze renteconcessie wordt zodanig vastgesteld dat de waardering op de transactiedatum gelijk is aan de aanschafwaarde. In de regel is de impliciet berekende renteconcessie nooit groter dan het belastingvoordeel (tot en met 31 december 2017 was dit maximaal 0,86%) die aan de renteconcessie ten grondslag ligt.

Per lening wordt een afslag op de rentecurve bepaald. Daardoor wordt bij de bepaling van de contante waarde van de toekomstige kasstromen rekening gehouden met het fiscale voordeel dat de particuliere belegger kan hebben door te beleggen in een groene instelling. Bij groenleningen wordt veelal een korting gegeven op de marktconforme rente, gegeven de fiscaal gunstige behandeling van de lening.

2. Bouwdepots

Bouwdepots zijn gelden die gestort worden op een rekening ten name van leningnemers van de aan het bouwdepot gekoppelde lening. Deze bouwdepots dienen om projecten te financieren. Het bouwdepot is gekoppeld aan de financiering van het project dat aan de lening ten grondslag ligt. De bouwdepots worden in de ASN Groenprojectenpool gewaardeerd op kostprijs.

ASN Microkredietpool

1. Aandelenparticipaties

Aandelenparticipaties in MFI's hebben veelal geen notering aan een actieve, gereguleerde effectenbeurs. Als dit wel het geval is, worden deze aandelenparticipaties gewaardeerd tegen de meest recente beurskoers in de verslagperiode. Aandelenparticipaties die geen notering hebben aan een actieve, gereguleerde effectenbeurs, worden gewaardeerd tegen reële waarde. Dit gebeurt op basis van recente markttransacties, rekening houdend met de marktontwikkelingen, of op basis van een benadering van de reële waarde. Deze reële waarde wordt benaderd door de *multiple* (de relatieve waarderingsfactor) te vermenigvuldigen met de intrinsieke waarde van de MFI. Bij de bepaling van de multiple wordt informatie ingewonnen bij de projectadviseur. Om de betrouwbaarheid van deze indicatieve waarderingsvoorstellen te beoordelen worden de voorgestelde multiples vergeleken met de multiples van vergelijkbare beursgenoteerde beleggingen. Deze multiples worden daarop gecorrigeerd voor relevante risicofactoren zoals liquiditeits-, landen- en bedrijfsrisico's. ABB beoordeelt de voorgestelde waarderungen van de projectadviseur en stelt de waarderungen vast in

haar Valuation Committee. ABB heeft de waarderingsgrondslagen voor de bepaling van de marktwaarde van de aandelenparticipaties opgesteld en formeel vastgelegd in het waarderingsbeleid. Deze waardering wordt beschouwd als de beste benadering van de reële waarde van een aandelenparticipatie in een MFI.

2 Participaties in Oikocredit International Share Foundation

Oikocredit International Share Foundation is een niet-beursgenoteerd fonds. Participaties worden verhandeld tegen een vaste koers van € 200 per participatie. Participaties in het fonds kunnen aan het fonds worden verkocht tegen de nominale waarde van € 200 per participatie, mits de intrinsieke waarde van een participatie hoger is dan € 200 per participatie. Op basis van de meest recente informatie beoordeelt ABB twee maal per jaar of de intrinsieke waarde van een participatie hoger is dan € 200 per participatie. Als de intrinsieke waarde onder de kostprijs van € 200 per participatie ligt, wordt deze aangepast. In dat geval wordt de nieuwe koers gebruikt om de marktwaarde van de participaties te bepalen.

3 Kredieten en achtergestelde leningen

De kredieten en achtergestelde leningen hebben geen marktnotering. Zij worden gewaardeerd op basis van de nominale waarde, onder aftrek van eventuele voorzieningen voor verwachte oninbaarheid. De rentegevoeligheid van de leningenportefeuille is relatief laag en de looptijd van leningen is overwegend kort. Daarom is het uitgangspunt dat de nominale waarde, onder aftrek van eventuele voorzieningen voor verwachte oninbaarheid, de beste benadering is van de reële waarde. Als er sprake is van een voorziening, wordt deze direct genomen als hier concrete aanleiding voor is. Ook het Valuation Committee speelt hierin een rol. Dit comité bewaakt de waarderingskwaliteit van de beleggingsposities. Het heeft de fiduciaire bevoegdheid om de reële waarde van de leningen bij te stellen – uitsluitend naar beneden – als hiertoe aanleiding is. Daarbij bepaalt het comité of de nominale waarde minus de eventuele voorzieningen nog steeds de beste benadering is van de reële waarde. Het markt- en het kredietrisico worden op het niveau van de individuele debiteuren bepaald door een consistente methodiek met vaste parameters. De leningenportefeuille van de ASN Microkredietpool heeft een korte *duration* (rentetypische looptijd). Daardoor hebben veranderingen in de marktrente geen significante impact op portefeuilleniveau.

4 Derivaten

Valuta-afdekkingsinstrumenten worden alleen afgesloten om valutarisico af te dekken. Derivaten die niet beursgenoteerd zijn, worden gewaardeerd op basis van een benadering van de reële waarde. De reële waarde wordt benaderd door de verwachte contractuele kasstromen te verdisconteren met de marktconforme risicovoet. Deze wordt bepaald met behulp van observeerbare marktdata, als deze beschikbaar zijn. Als ze niet voldoende beschikbaar zijn, bijvoorbeeld bij exotische valuta's, wordt tevens gebruikgemaakt van andere observeerbare marktdata die de karakteristieken van het betreffende derivaat zo goed mogelijk benaderen. Dit impliceert uiteraard een bepaalde onzekerheid in de benadering van de reële waarde.

Derivaten met een negatieve reële waarde zijn verantwoord in de post derivaten onder beleggingen op de passivazijde van de balans.

ABB heeft de waarderingsgrondslagen opgesteld en formeel vastgelegd in het waarderingsbeleid. De waarderingsgrondslagen van de derivaten worden gecontroleerd door ze te vergelijken met de waardering volgens de tegenpartijen. Waardemutaties in deze posten worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord via niet-gerealiseerde waardeveranderingen.

Vorderingen en schulden

Vorderingen en schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Aangezien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen en schulden.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De nominale waarde is nagenoeg gelijk aan de marktwaarde als gevolg van de korte looptijden van de betreffende posten.

Op- en afslag bij toe- en uittredingen

Bij de uitgifte van aandelen van het fonds wordt de uitgifteprijs van de aandelen ten opzichte van de berekende intrinsieke waarde verhoogd met een opslag; bij de inkoop van aandelen wordt de inkoopprijs verlaagd met een afslag. Aandelen worden uitgegeven tegen de actuele intrinsieke waarde vermeerderd met een opslag, dan wel ingenomen tegen de actuele intrinsieke waarde verminderd met een afslag.

De op- en afslagen worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord onder de post 'In rekening gebrachte op- en afslagen' en komen geheel ten goede aan het betreffende fonds. Zij dienen vooral om transactiekosten te dekken die bij

het fonds in rekening worden gebracht over haar beleggingstransacties. Deze transactiekosten bestaan uit vergoedingen voor onder andere brokerkosten, researchkosten, settlementkosten, valutaverschillen en vergoedingen voor marktimpact. Jaarlijks worden de op- en afslagen vastgesteld op basis van de gemiddelde transactiekosten die representatief zijn voor transacties op de financiële markten in de betreffende beleggingscategorie. Onderstaand worden de actuele op- en afslagen weergegeven.

	ASN Duurzaam Obligatiefonds	ASN Milieu & Waterfonds	ASN Duurzaam Aandelenfonds	ASN Duurzaam Mixfonds	ASN Duurzaam Small & Midcapfonds
Opslag	+ 0,175%	+ 0,30%	+ 0,25%	+ 0,20%	+ 0,425%
Afslag	- 0,175%	- 0,275%	- 0,125%	- 0,15%	- 0,275%

	ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief
Opslag	+ 0,175%	+ 0,20%	+ 0,20%	+ 0,25%	+ 0,275%
Afslag	- 0,175%	- 0,175%	- 0,175%	- 0,175%	- 0,175%

Voor het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds wordt geen op- of afslag in rekening gebracht.

4.4.2 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt voornamelijk bepaald door de gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen van de beleggingen gedurende de verslagperiode, onder aftrek van de kosten die aan de verslagperiode zijn toe te rekenen. De gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door op de verkoopopbrengst (inclusief verkoopkosten) de balanswaarde aan het begin van de verslagperiode dan wel de gemiddelde kostprijs van de aankopen gedurende de verslagperiode in mindering te brengen. De niet-gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door op de balanswaarde ultimo verslagperiode de balanswaarde aan het begin van de verslagperiode in mindering te brengen, dan wel de gemiddelde kostprijs van de aankopen gedurende de verslagperiode.

Daarnaast bestaat het resultaat in de beleggingspools uit de directe beleggingsopbrengsten, zoals interest en dividend. Het dividend is het verdiende bruto contante dividend onder aftrek van provisie en niet zijnde terug te vorderen dividendbelasting. De opbrengsten in de vorm van stockdividend worden als aankoop tegen nihil in de balans verwerkt. In het geval van 'keuze dividend' (cashdividend of stockdividend) wordt bij de keuze voor stockdividend het niet ontvangen cash dividend verantwoord en als kostprijs van het stockdividend geregistreerd. De interestbaten zijn de bruto ontvangen rentes op (onderhandse) leningen, kredieten en obligaties, onder aftrek van een eventuele provisie. De rente wordt verantwoord in de periode waarop zij betrekking heeft.

Herwaarderingsreserve

Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen worden via de winst-en-verliesrekening verwerkt. Het deel van het resultaat dat betrekking heeft op positieve niet-gerealiseerde herwaarderingsreserves van

- leningen, zowel groene als niet-groene, in de ASN Groenprojectenpool en
- aandelenparticipaties, zowel in microfinancieringsinstellingen als in Oikocredit International Share Foundation, in de ASN Microkredietpool

wordt niet uitgekeerd aan de participanten, maar toegevoegd aan de herwaarderingsreserve. Negatieve herwaarderingsreserves, waaronder voorzieningen, worden via de winstverdeling ten laste gebracht van de overige reserves.

Deze herwaarderingsreserve is opgenomen in de balans van beide beleggingspools, maar niet in de balans van ASN Groenprojectenfonds resp. ASN-Novib Microkredietfonds die in deze beleggingspools beleggen. In de balans van ASN

Beleggingsfondsen N.V. wordt dus geen rekening gehouden met de herwaarderingsreserve die van toepassing is op de ASN Groenprojectenpool en op de ASN Microkredietpool.

Lopende kostenfactor (LKF)

De lopende kostenfactor (LKF) geeft de totale kosten die ten laste van het fonds komen weer als percentage van het gemiddelde fondsvermogen. Bij de LKF wordt het gemiddelde fondsvermogen bepaald op basis van de frequentie waarmee de intrinsieke waarde of *net asset value* (NAV) wordt afgegeven. De intrinsieke waarde wordt berekend op iedere dag waarop de effectenbeurs van Euronext Amsterdam N.V. voor de handel in Nederland geopend is. Alle NAV's die gedurende de verslagperiode worden afgegeven, worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten alle kosten die in een verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten. De lopende kosten worden uitgedrukt in procenten van het gemiddelde fondsvermogen van het betreffende fonds in de verslagperiode.

Behalve de fondskosten worden geen andere kosten aan de fondsen in rekening gebracht. Door de berekeningsmethodiek van de kostenvergoeding wijken de lopende kosten in beginsel niet af van de fondskosten.

Omloopfactor

De omloopfactor van de activa geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille van het fonds. Dit biedt inzicht in de mate waarin er actief beheer plaatsvindt in de beleggingsportefeuille. Een negatieve omloopfactor geeft aan dat de dekking vanuit de op- en afslag hoger is dan de transactiekosten van het fonds.

De omloopfactor wordt als volgt berekend:

$$[(\text{Totaal 1} - \text{Totaal 2}) / X] * 100$$

Totaal 1: het totale bedrag aan effectentransacties (effectenaankopen + effectenverkopen)

Totaal 2: het totale bedrag aan transacties (uitgiftes + inkopen) van deelnemingsrechten van de beleggingsinstelling

X: de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingsinstelling

Het gemiddelde fondsvermogen over de verslagperiode wordt bepaald op basis van de frequentie waarmee de NAV wordt afgegeven. De intrinsieke waarde wordt berekend op iedere dag waarop de effectenbeurs van Euronext Amsterdam N.V. voor de handel in Nederland geopend is. Alle NAV's die gedurende de verslagperiode worden afgegeven, worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's.

4.4.3 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst van de liquide middelen die gedurende de verslagperiode beschikbaar zijn gekomen, en de wijze waarop deze zijn aangewend. De kasstromen worden gesplitst in operationele (beleggings)activiteiten en financieringsactiviteiten. Als liquide middelen worden aangemerkt alle onmiddellijk opeisbare tegoeden bij banken.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. In het kasstroomoverzicht wordt het resultaat door middel van aanpassingen hierop tot kasstromen herleid. Deze aanpassingen betreffen onder andere correcties op de overlopende posten.

4.4.4 Grondslagen voor de fondsen en beleggingspools

De jaarrekening van de fondsen en de beleggingspools zijn opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek, de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 615 (RJ 615) Beleggingsinstellingen. De grondslagen die van toepassing zijn voor ASN Beleggingsfondsen N.V., zoals uiteengezet in de voorgaande paragrafen: i) Grondslagen voor de waardering van activa en passiva; ii) Grondslagen voor de resultaatbepaling; en iii) Kasstroomoverzicht, zijn overeenkomstig van toepassing voor de fondsen en beleggingspools.

4.4.5 Fiscale aspecten

ASN Beleggingsfondsen N.V. heeft de status van fiscale beleggingsinstelling zoals bedoeld in artikel 28 van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969, zoals nader is uitgewerkt in het Besluit beleggingsinstellingen.

Dit houdt in dat ASN Beleggingsfondsen N.V. geen (0%) vennootschapsbelasting verschuldigd is als het voldoet aan de voorwaarden die in de wet en het Besluit beleggingsinstellingen worden genoemd. Een van die voorwaarden is dat het fonds de winst die voor uitdeling beschikbaar is, binnen acht maanden na afloop van het boekjaar aan de participatiehouders uitkeert (de doorstootverplichting).

De pools waarin de fondsen beleggen, zijn niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Alle activa en passiva, alsmede de resultaten, worden rechtstreeks toegerekend aan de houders van participaties in de pools, waaronder ASN Beleggingsfondsen N.V.

Voor meer informatie wordt verwezen naar het prospectus.

Fiscale risico's

Wijzigingsrisico belastingregimes

Het wijzigingsrisico met betrekking tot belastingregimes houdt in hoofdlijnen in dat een overheid de belastingwetgeving in ongunstige zin voor een fonds of een pool verandert. Daardoor wordt de waarde van de beleggingsportefeuille en/of de waarde van het eigen vermogen van een fonds of pool negatief beïnvloed. Het is niet uitgesloten dat de wet of wetsinterpretatie verandert, al dan niet met terugwerkende kracht. Het is daardoor mogelijk dat additionele belastingen verschuldigd worden, inclusief eventuele bronheffingen met betrekking tot betaalbaar gestelde dividenden of rente, die niet voorzien waren ten tijde van het uitbrengen van het prospectus of ten tijde van aankoop, waardering of verkoop. Dit risico neemt toe naarmate er meer wordt belegd in landen met minder stabiele regeringen en democratische procedures bij de totstandkoming van (belasting)wetgeving. Alle pools, behalve de ASN Microkredietpool, beleggen overwegend in landen waar deze minder gunstige externe factoren niet van toepassing zijn. Niettemin geldt het wijzigingsrisico belastingregimes voor alle beleggingen in alle landen.

Bij leningen in ASN Groenprojectenpool wordt per lening een afslag op de rentecurve bepaald. Daardoor wordt bij de bepaling van de contante waarde van de toekomstige kasstromen rekening gehouden met het fiscale voordeel dat de particuliere belegger kan hebben door te beleggen in een groene instelling. Bij groenleningen wordt veelal een korting gegeven op de marktconforme rente, gegeven de fiscaal gunstige behandeling van de lening.

Wijzigingsrisico fiscale of juridische regimes

Het fiscaal en/of juridisch risico betreft het risico dat de fiscale of juridische behandeling van het fonds of van de aandeelhouders in de tijd wijzigt door veranderingen in wet- en regelgeving. Veranderingen in de wettelijke - of fiscale status van de aandeelhouders of relevante veranderingen in lokale wetgeving en de interpretatie daarvan kan de fiscale positie van aandeelhouders aanzienlijk beïnvloeden.

Risico behouden status fiscale beleggingsinstelling

ASN Beleggingsfondsen N.V. heeft de status van fiscale beleggingsinstelling conform artikel 28 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969. Als gevolg daarvan worden de winsten en verliezen belast tegen 0%. Aan de status van fiscale beleggingsinstelling wordt een aantal voorwaarden gesteld. Elk fonds dient separaat aan deze voorwaarden te voldoen. Als de fondsen niet voldoen aan één van de voorwaarden, leidt dit tot verlies van de status van fiscale beleggingsinstelling per 1 januari van het jaar waarin zij niet langer voldoen aan de voorwaarden. Indien niet (tijdig) wordt voldaan aan de doorstootverplichting door een fonds, verliest ASN Beleggingsfondsen N.V. reeds met ingang van het jaar waarop de doorstoot betrekking heeft deze status. Het verlies van de status van fiscale beleggingsinstelling heeft tot gevolg dat de fondsen dan belastingplichtig worden tegen het reguliere tarief vennootschapsbelastingtarief van 25%. Daarnaast vindt er belastingheffing plaats over specifiek gevormde reserves. Bij een beursgenoteerd fonds is er een verhoogd risico omdat er geen volledig zicht is op wie de aandeelhouders in het fonds zijn. De AIF-beheerder heeft passende maatregelen geformuleerd om dit risico te mitigeren.

Groene-instellingsrisico

De overheid merkt het ASN Groenprojectenfonds aan als groene instelling als het minimaal 70% van het fondsvermogen in groenprojecten belegt. ABB monitort dit dagelijks. Als het ASN Groenprojectenfonds op enig moment minder dan 70% van zijn middelen in groenprojecten heeft belegd, kan het fonds de status van groene instelling verliezen. Daarmee vervallen de fiscale voordelen voor particuliere aandeelhouders. Als het ASN Groenprojectenfonds onder de 70%-grens dreigt te komen, wordt toetreding tot en/of uittreding uit het fonds beperkt, gewijzigd of beëindigd en/of kunnen hieraan

voorwaarden worden verbonden. In dat geval kan het fonds voor korte of langere tijd geen aandelen uitgeven en/of inkopen.

Dit groene-instellingsrisico hangt samen met het liquiditeitsrisico. Als liquiditeiten die het fonds ontvangt uit aflossingen niet opnieuw worden uitgezet, neemt het aandeel van liquiditeiten in het fondsvermogen toe en daalt het liquiditeitsrisico. Daarmee stijgt het groene-instellingsrisico, aangezien de omvang van de portefeuille groene leningen afneemt. Onder het groene-instellingsrisico valt ook het risico dat de overheid de wet kan aanpassen en de Regeling groenprojecten kan beperken of afschaffen.

Risico erosie fondsvermogen

ASN Beleggingsfondsen N.V. heeft de status van fiscale beleggingsinstelling. Om deze status te kunnen behouden moet de vennootschap jaarlijks de fiscale winst geheel aan de aandeelhouders uitkeren. De fiscale jaarwinst kan onder omstandigheden hoger uitkomen dan de winst die wordt berekend op grond van de regels die gelden bij het opstellen van de statutaire jaarrekening. Daarnaast kan een fonds onder omstandigheden een beleid voeren waarbij meer dividend wordt uitgekeerd dan het jaarresultaat. Als gevolg hiervan is het mogelijk dat het vermogen van de beleggingsinstelling door een dividenduitkering meer afneemt dan de omvang van de jaarwinst. Dit risico wordt beperkt door een actief herbeleggingsbeleid van de fondsen.

FATCA/CRS

ASN Beleggingsfondsen N.V. voldoet aan FATCA, CRS en de bepalingen die in dat kader in de Nederlandse wetgeving zijn opgenomen. Er bestaat de mogelijkheid om aandeelhouders te verzoeken documentatie aan te leveren om hun status onder FATCA of Nederlandse wetgeving te kunnen (blijven) vaststellen. Als ASN Beleggingsfondsen N.V., doordat het niet voldoet aan FATCA, wordt onderworpen aan bronbelasting op haar beleggingen in de Verenigde Staten, dan kan dit gevolgen hebben voor de *net asset value* (NAV).

Afdrachtvermindering

Indien (binnenlandse of buitenlandse) partijen die niet zijn onderworpen aan een winstbelasting toe- of uittreden kan dit invloed hebben op het rendement van een fonds. Deze participanten wijzigen namelijk in welke mate ASN Beleggingsfondsen N.V. een fiscale faciliteit (de afdrachtsvermindering) kan toepassen. De afdrachtsvermindering voor buitenlandse bronheffingen wordt verminderd overeenkomstig het percentage aandeelhouders dat niet is onderworpen aan een winstbelasting.

Dividendbelasting en buitenlandse bronbelasting

ASN Beleggingsfondsen N.V. dient op uitgekeerd dividend aan aandeelhouders in beginsel 15% dividendbelasting in te houden.

Op dividend dat van Nederlandse beleggingen wordt ontvangen, wordt in beginsel 15% dividendbelasting ingehouden. Op dividend en overige inkomsten dat van buitenlandse beleggingen wordt ontvangen, kan het betreffende land bronbelasting inhouden. Als Nederland een verdrag heeft gesloten met het betreffende land om dubbele belasting te voorkomen, kan het bronbelastingtarief mogelijk op grond van dit belastingverdrag worden verlaagd naar het verdragstarief. Afhankelijk van het betreffende belastingverdrag kan ASN Beleggingsfondsen N.V. verzoeken om een (gedeeltelijke) teruggaaf van de ingehouden bronbelasting (tot aan het verdragstarief) bij de buitenlandse belastingautoriteiten. ASN Beleggingsfondsen N.V. heeft de tax reclaim uitbesteed aan KAS BANK N.V. Daarbij wordt voorfinanciering toegepast. In beginsel kan bronbelasting tot aan het verdragstarief worden teruggevorderd. Indien een claim door de buitenlandse fiscus wordt afgewezen, moet ASN Beleggingsfondsen N.V. de voorgefinancierde bronbelasting aan KAS BANK N.V. terugbetalen.

ASN Beleggingsfondsen N.V. kan in beginsel de Nederlandse dividendbelasting die is ingehouden op ontvangen dividenden, en (resterende) buitenlandse bronbelasting tot maximaal 15% verrekenen met de dividendbelasting die zij moet afdragen over de dividenduitkeringen van ASN Beleggingsfondsen N.V. mits zij de uiteindelijke gerechtigde tot de ontvangen dividenden is. Dit vindt plaats via de zogenaamde afdrachtvermindering. ASN Beleggingsfondsen N.V. mag de afdrachtvermindering niet toepassen ter zake van buitenlandse bronbelasting voor zover er vrijgestelde entiteiten deelnemen in de Vennootschap, met uitzondering van vrijgestelde beleggingsinstellingen (VBI's).

4.4.6 Financiële risico's en beheersingsmaatregelen

De activiteiten van ASN Beleggingsfondsen N.V. kunnen voor de vennootschap financiële risico's van verscheidene aard met zich meebrengen. Aangezien elk fonds een eigen beleggingsbeleid voert, variëren deze risico's per fonds. Om het beleggingsbeleid uit te voeren beleggen de fondsen in participaties van (combinaties van) de beleggingspools. In deze

pools zijn de beleggingsportefeuilles ondergebracht. Het risicoprofiel van een fonds is dan ook gelijk aan het risicoprofiel van de beleggingspool(s) waarin het belegt.

Deze risico's bestaan onder andere uit marktrisico, renterisico, valutarisico, concentratierisico, inflatierisico, kredietrisico, creditspreadrisico, faillissementsrisico, betalingsrisico, parapluurrisico, liquiditeitsrisico, operationeel risico, procesrisico, systeemrisico, uitbestedingsrisico en bewaarnemingsrisico. De risico's worden onderstaand per beleggingspool beschreven en zijn tevens opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van de beleggingspools.

4.4.6.1 ASN Aandelenpool

Het risicoprofiel van een fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de beleggingspool(s) waarin het belegt. De volgende fondsen beleggen in de ASN Aandelenpool:

- ASN Duurzaam Aandelenfonds
- ASN Duurzaam Mixfonds (via ASN Mixpool)
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Defensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal
- ASN Duurzaam Mixfonds Offensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief

De risico's van ASN Aandelenpool bestaan onder andere uit marktrisico, valutarisico, concentratierisico, inflatierisico, kredietrisico, faillissementsrisico, betalingsrisico, liquiditeitsrisico, operationeel risico, procesrisico, systeemrisico, uitbestedingsrisico en bewaarnemingsrisico. De risico's worden onderstaand en in de toelichting op de jaarcijfers van de beleggingspools nader beschreven.

Valutarisico

De valutarisico's die voortkomen uit de beleggingen van het ASN Aandelenpool worden niet afgedekt in euro's, derhalve wordt bij het beleggen in de ASN Aandelenpool een valutarisico gelopen. Per ultimo verslagperiode belegde de ASN Aandelenpool de volgende bedragen in euro's en in vreemde valuta's:

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Euro	426.738	33,5	479.017	33,8
Amerikaanse dollar	301.387	23,6	333.440	23,5
Britse pond	204.883	16,1	264.480	18,7
Japanse yen	132.776	10,4	125.189	8,8
Deense kroon	60.667	4,8	75.065	5,3
Zweedse kroon	57.618	4,5	46.390	3,3
Canadese dollar	39.510	3,1	17.523	1,2
Zwitserse frank	30.220	2,4	62.825	4,4
Australische dollar	10.969	0,9	2.921	0,2
Noorse kroon	7.747	0,6	-	-
Hongkong dollar	1.862	0,1	-	-
Zuid-Koreaanse won	-	-	10.816	0,8
Totaal	1.274.377	100,0	1.417.666	100,0

In de toelichting op de jaarrekening van de ASN Aandelenpool is een specificatie van de beleggingen opgenomen.

Concentratierisico

Het beleggingsbeleid van de ASN Aandelenpool biedt enige ruimte voor beleggingen in opkomende landen en regio's. Het beleid is erop gericht het risico te beheersen door een limiet te stellen aan het maximale percentage van het vermogen dat de ASN Aandelenpool belegt in één bedrijf of instelling. De ASN Aandelenpool mag nooit meer dan 5% van het fondsvermogen beleggen in één bedrijf of instelling. De aandelen van de bedrijven of instellingen waarin de pool meer dan 5% van haar fondsvermogen belegt, mogen samen een waarde van maximaal 40% van het fondsvermogen hebben. In 2018 is er geen belegging waarin de ASN Aandelenpool een belang heeft van meer dan 5% van het fondsvermogen.

Kredietrisico

De ASN Aandelenpool loopt kredietrisico, voornamelijk als gevolg van verkooptransacties waardoor kortlopende vorderingen ontstaan. Het risico van deze kortlopende vorderingen is zeer laag, doordat de onderliggende activa worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag. Het maximale kredietrisico van de ASN Aandelenpool wordt bepaald door de som van de liquide middelen en de vorderingen. Dit risico bedroeg ultimo verslagperiode € 16,7 miljoen (ultimo 2017: € 11,2 miljoen).

Betreffende de fondsen die beleggen in de ASN Aandelenpool is tevens sprake van kredietrisico. Dit risico betreft voornamelijk kortlopende vorderingen als gevolg van verkooptransacties. Deze kortlopende vorderingen hebben een zeer laag risico, doordat de onderliggende activa worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag. Het kredietrisico voor deze fondsen betrof ultimo 2018:

In € 1.000	31-12-2018
ASN Duurzaam Aandelenfonds	1.424
ASN Duurzaam Mixfonds	314
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	122
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	46
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	535
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	46
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	413

4.4.6.2 ASN Obligatiepool

Het risicoprofiel van een fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de beleggingspool(s) waarin het belegt. De volgende fondsen beleggen in de ASN Obligatiepool:

- ASN Duurzaam Obligatiefonds
- ASN Duurzaam Mixfonds (via ASN Mixpool)
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Defensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal
- ASN Duurzaam Mixfonds Offensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief

De risico's van de ASN Obligatiepool bestaan onder andere uit marktrisico, renterisico, valutarisico, concentratierisico, inflatierisico, kredietrisico, creditspreadrisico, faillissementsrisico, betalingsrisico, liquiditeitsrisico, operationeel risico, procesrisico, systeemrisico, uitbestedingsrisico en bewaarnemingsrisico. De risico's worden onderstaand en in de toelichting op de jaarrekening van de beleggingspools nader beschreven.

Renterisico

In de toelichting op de jaarrekening van de ASN Obligatiepool in paragraaf 6.2 zijn de *modified duration* en de renteherzieningsdata van de verschillende beleggingen opgenomen.

Kredietrisico

Volgens het beleggingsbeleid belegt de ASN Obligatiepool in staatsobligaties en green en social bonds. Voor dit fonds geldt geen eis voor de minimale rating per obligatielening en geen restrictie voor een minimale rating van de portefeuille. Er is ook geen restrictie op de omvang van een lening.

ABB bepaalt het universum van landen waarin de ASN Obligatiepool middels obligaties kan beleggen. De portefeuille is ingericht op basis van de scores die landen behalen op het gebied van duurzaamheid en terugbetaalcapaciteit (de verhouding tussen belastinginkomsten en renteverplichtingen). Hoe beter een land scoort op beide criteria, des te groter is het belang van het land in de portefeuille. De leningen in de portefeuille van de ASN Obligatiepool zijn als volgt verdeeld over gemiddelde kredietratings:

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
AAA	225.104	31,3	259.714	31,9
AA+	111.607	15,5	115.271	14,2
AA	53.211	7,4	85.618	10,5
AA-	48.923	6,8	58.607	7,2
A+	81.868	11,4	115.723	14,2
A-	98.357	13,7	52.591	6,5
BBB+	-	-	47.395	5,8
BBB	41.771	5,8	40.798	5,0
BBB-	58.503	8,1	38.189	4,7
	719.344	100,0	813.906	100,0

Om tot de gemiddelde kredietrating te komen wordt gebruikgemaakt van *credit rating agencies* S&P, Moody's en Fitch. De gemiddelde rating wordt berekend als het gemiddelde van de rating die de verschillende rating agencies hebben toegekend. In de toelichting op de jaarrekening van ASN Obligatiepool is een specificatie van de beleggingen opgenomen.

De ASN Obligatiepool loopt kredietrisico. Het maximale kredietrisico wordt bepaald door de som van de liquide middelen, de vorderingen en de waarde van de vastrentende beleggingen. Dit risico bedroeg ultimo verslagperiode € 728,5 miljoen (ultimo 2017: € 826,1 miljoen).

Betreffende de fondsen die beleggen in de ASN Obligatiepool is tevens sprake van kredietrisico's. Deze risico's betreffen voornamelijk kortlopende vorderingen als gevolg van verkooptransacties. Deze kortlopende vorderingen hebben een zeer laag risico, doordat de onderliggende activa worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag. Het kredietrisico voor deze fondsen betrof ultimo 2018:

In € 1.000	31-12-2018
ASN Duurzaam Obligatiefonds	312
ASN Duurzaam Mixfonds	314
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	122
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	46
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	535
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	46
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	413

4.4.6.3 ASN Milieupool

Het risicoprofiel van een fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de beleggingspool(s) waarin het belegt. De volgende fondsen beleggen in de ASN Milieupool:

- ASN Milieu & Waterfonds
- ASN Duurzaam Mixfonds Defensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal
- ASN Duurzaam Mixfonds Offensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief

De risico's van de ASN Milieupool bestaan onder andere uit marktrisico, valutarisico, concentratierisico, inflatierisico, kredietrisico, creditspreadrisico, faillissementsrisico, betalingsrisico, liquiditeitsrisico, operationeel risico, procesrisico, systeemrisico, uitbestedingsrisico en bewaarnemingsrisico. De risico's worden onderstaand en in de toelichting op de jaarrekening van de beleggingspools nader beschreven.

Valutarisico

De valutarisico's die voortkomen uit de beleggingen van de ASN Milieupool worden niet afgedekt in euro's, derhalve wordt bij het beleggen in de ASN Milieupool een valutarisico gelopen. Per ultimo verslagperiode belegde de ASN Milieupool de volgende bedragen in euro's en in vreemde valuta's:

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Amerikaanse dollar	165.270	27,6	183.381	27,7
Euro	121.255	20,2	133.394	20,2
Japanse yen	68.240	11,4	53.949	8,2
Hongkong dollar	59.645	10,0	70.410	10,7
Zwitserse frank	54.967	9,2	65.494	9,9
Britse pond	48.124	8,0	83.595	12,7
Zweedse kroon	34.690	5,8	22.201	3,4
Deense kroon	20.238	3,4	16.183	2,5
Australische dollar	19.686	3,3	29.379	4,5
Noorse kroon	5.904	1,0	-	-
Singaporese dollar	829	0,1	1.438	0,2
Totaal	598.848	100,0	659.424	100,0

In de toelichting op de jaarrekening van de ASN Milieupool is een specificatie van de beleggingen opgenomen.

Concentratierisico

Het beleggingsbeleid van de ASN Milieupool biedt enige ruimte voor beleggingen in opkomende landen en regio's. Het beleid is erop gericht het risico te beheersen door een limiet te stellen aan het maximale percentage van het vermogen dat de ASN Milieupool belegt in één bedrijf of instelling. De ASN Milieupool mag nooit meer dan 5% van het fondsvermogen beleggen in een bedrijf of instelling. De aandelen van de bedrijven of instellingen waarin de pool meer dan 5% van haar fondsvermogen belegt, mogen samen een waarde van maximaal 40% van het fondsvermogen hebben. In 2018 is er geen belegging waarin de ASN Milieupool een belang heeft van meer dan 5% van het fondsvermogen.

Kredietrisico

De ASN Milieupool loopt kredietrisico, voornamelijk als gevolg van verkooptransacties waardoor kortlopende vorderingen ontstaan. Het risico van deze kortlopende vorderingen is zeer laag, doordat de onderliggende activa worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag. Het maximale kredietrisico van de ASN Milieupool wordt bepaald door de som van de liquide middelen en de vorderingen. Dit risico bedroeg ultimo verslagperiode € 6,0 miljoen (ultimo 2017: € 25,0 miljoen).

Betreffende de fondsen die beleggen in de ASN Milieupool is tevens sprake van kredietrisico's. Deze risico's betreffen voornamelijk kortlopende vorderingen als gevolg van verkooptransacties. Deze kortlopende vorderingen hebben een zeer laag risico, doordat de onderliggende activa worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag. Het kredietrisico voor deze fondsen betrof ultimo 2018:

In € 1.000	31-12-2018
ASN Milieu & Waterfondsen	846
ASN Duurzaam Mixfondsen Defensief	46
ASN Duurzaam Mixfondsen Neutraal	535
ASN Duurzaam Mixfondsen Offensief	46
ASN Duurzaam Mixfondsen Zeer Defensief	122
ASN Duurzaam Mixfondsen Zeer Offensief	413

4.4.6.4 ASN Small & Midcappool

Het risicoprofiel van een fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de beleggingspool(s) waarin het belegt. De volgende fondsen beleggen in de ASN Small & Midcappool:

- ASN Duurzaam Small & Midcapfondsen
- ASN Duurzaam Mixfondsen Offensief
- ASN Duurzaam Mixfondsen Defensief
- ASN Duurzaam Mixfondsen Zeer Offensief
- ASN Duurzaam Mixfondsen Zeer Defensief

De risico's van de ASN Small & Midcappool bestaan onder andere uit marktrisico, valutarisico, concentratierisico, inflatierisico, kredietrisico, creditspreadrisico, faillissementsrisico, betalingsrisico, liquiditeitsrisico, operationeel risico, procesrisico, systeemrisico, uitbestedingsrisico en bewaarnemingsrisico. De risico's worden onderstaand en in de toelichting op de jaarrekening van de beleggingspools nader beschreven.

Valutarisico

De valutarisico's die voortkomen uit de beleggingen van het ASN Small & Midcappool worden niet afgedekt in euro's, derhalve wordt bij het beleggen in het ASN Small & Midcappool een valutarisico gelopen. Per ultimo verslagperiode belegde ASN Small & Midcappool de volgende bedragen in euro's en in vreemde valuta's:

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Euro	51.247	45,0	55.677	45,8
Britse pond	30.922	27,2	27.652	22,7
Zwitserse frank	22.809	20,0	24.878	20,4
Deense kroon	4.444	3,9	3.659	3,0
Zweedse kroon	4.380	3,9	9.862	8,1
Totaal	113.802	100,0	121.728	100,0

In de toelichting op de jaarrekening van de ASN Small & Midcappool is een specificatie van de beleggingen opgenomen.

Concentratierisico

Het beleggingsbeleid van de ASN Small & Midcappool biedt enige ruimte voor beleggingen in opkomende landen en regio's. Het beleid is erop gericht het risico te beheersen door een limiet te stellen aan het maximale percentage van het vermogen dat de ASN Small & Midcappool belegt in één bedrijf of instelling. De ASN Small & Midcappool mag maximaal 10% in één bedrijf of instelling beleggen. De aandelen van de ondernemingen waarin de pool meer dan 10% belegt, mogen samen een waarde van maximaal 40% van het fondsvermogen hebben. In 2018 is er geen belegging waarin de ASN Small & Midcappool een belang heeft van meer dan 10% van het fondsvermogen.

Wanneer de ASN Small & Midcappool aandelen in een onderneming koopt, mogen deze op het moment van aankoop:

- maximaal 5% van het aandelenkapitaal van deze onderneming uitmaken;
- maximaal 5% van het fondsvermogen uitmaken; wanneer dit belang toeneemt tot 10%, moet het worden verminderd tot minder dan 10%.

Kredietrisico

De ASN Small & Midcappool loopt kredietrisico, voornamelijk als gevolg van verkooptransacties waardoor kortlopende vorderingen ontstaan. Het risico van deze kortlopende vorderingen is zeer laag, doordat de onderliggende activa worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag. Het maximale kredietrisico van de ASN Small & Midcappool wordt bepaald door de som van de liquide middelen en de vorderingen. Dit risico bedroeg ultimo verslagperiode € 2,2 miljoen (ultimo 2017: € 6,7 miljoen).

Betreffende de fondsen die beleggen in de ASN Small & Midcappool is tevens sprake van kredietrisico's. Deze risico's betreffen voornamelijk kortlopende vorderingen als gevolg van verkooptransacties. Deze kortlopende vorderingen hebben een zeer laag risico, doordat de onderliggende activa worden geleverd tegen gelijktijdige ontvangst van het transactiebedrag. Het kredietrisico voor deze fondsen betrof ultimo 2018:

In € 1.000	31-12-2018
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	48
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	46
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	46
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	122
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	413

4.4.6.5 ASN Groenprojectenpool

Alleen het ASN Groenprojectenfonds belegt in de ASN Groenprojectenpool. Het risicoprofiel van een fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de beleggingspool(s) waarin het belegt.

De activiteiten van de ASN Groenprojectenpool kunnen financiële risico's van verscheidene aard met zich meebrengen. Deze risico's bestaan uit marktrisico, renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, verhandelbaarheidsrisico, valutarisico, creditspreadrisico en groene-instellingsrisico. De risico's komen voort uit het beheer van de beleggingsportefeuille. Deze risico's zijn in de paragraaf *Risicobeheer ASN beleggingsfondsen N.V.* toegelicht en onderstaand nader gekwantificeerd.

Liquiditeitsrisico en verhandelbaarheidsrisico

Ultimo verslagperiode bestond het fondsvermogen voor 16,8% (ultimo 2017: 22,3%) uit liquide middelen en staatsobligaties. ASN Groenprojectenpool kan staatsobligaties aanhouden uit hoofde van liquiditeitsbeheer. Het liquiditeitsbeleid voorziet erin dat het fonds een minimumpercentage liquide middelen aanhoudt.

Groene-instellingsrisico

Gedurende de verslagperiode heeft het fonds voldaan aan de minimeisen die gesteld worden aan groene instellingen; het percentage groenbeleggingen daalde van 77,2% (ultimo 2017) naar 75,2%.

Renterisico

Onderstaande tabel geeft inzicht in het renterisico. De *modified duration* (de gemiddelde rentetypische looptijd) geeft een indicatie wat de procentuele waardeverandering van de beleggingsportefeuille zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.

	31-12-2018	31-12-2017
Gemiddelde resterende looptijd	8,88 jaar	6,92 jaar
Modified duration (leningportefeuille)	4,80	4,30
Modified duration van de pool	3,89	3,45

De staatsobligaties die aangehouden worden uit hoofde van liquiditeit hebben een beperkt renterisico doordat ze een korte resterende looptijd hebben. Daardoor is hun rentegevoeligheid beperkt. Voor de leningen in de portefeuille van de ASN Groenprojectenpool gelden de volgende resterende looptijden:

Looptijd	Marktwaaarde (in € 1.000)	% van de portefeuille leningen
< 1 jaar	-16.634 ¹	-5,04
1 - 5 jaar	100.959	30,57
> 5 jaar	245.896	74,47
Totaal	330.221	100,00

¹ Het negatieve bedrag bestaat voor het grootste deel uit bouwdepots.

De negatieve marktwaarde bij de looptijden korter dan een jaar wordt veroorzaakt door de bouwdepots die veelal een looptijd van korter dan een jaar hebben.

Concentratierisico

Doordat de ASN Groenprojectenpool hoofdzakelijk een Nederlands sectorfonds is, is de spreiding van de beleggingen relatief beperkt. Tevens maken individuele leningen een groot deel uit van het fonds. Beide factoren hebben een negatieve invloed op het concentratierisico. Onderstaand wordt de spreiding van de beleggingen, exclusief liquiditeiten en staatsobligaties, over de verschillende sectoren gegeven.

	% van de portefeuille leningen	Marktwarde (in € 1.000)
Duurzaam bouwen	24,46	80.760
Windenergie	32,57	107.543
Decentrale energievoorziening	6,92	22.874
Zonne-energie	12,52	41.350
Zorg en welzijn	1,34	4.422
Natuur- en overige groenprojecten	15,48	51.129
Totaal groene beleggingen	93,29	308.078
Niet-groene portefeuille	6,71	22.143
Totaal leningen	100,00	330.221

Kredietrisico

ABB wijst op basis van advies van de projectadviseur alle leningnemers een risicocategorie toe, rekening houdend met eventuele zekerheden en garanties. Dit gebeurt op basis van een risicoanalyse. Bij deze analyse beoordeelt de AIF-beheerder de bedrijfskwaliteit en kredietkwaliteit. De bedrijfskwaliteit wordt onder meer berekend aan de hand van de solvabiliteit en winstgevendheid van de onderneming en/of het project. Verder neemt ABB in ogenschouw of het gaat om een startende onderneming of een bedrijf dat al langere tijd bestaat. De kredietkwaliteit is afhankelijk van de terugbetaalcapaciteit van de uitgevende instelling. Bij het verstrekken van een lening worden afdoende zekerheden verkregen. Los van de mathematische rekenmethodiek van de kredietklasse worden kwalitatieve factoren meegewogen. ABB maakt een inschatting van de toekomstige omzetten van het project en van de sectorgebonden risico's, politieke risico's, juridische risico's en projectgebonden risico's.

De volgende tabel vermeldt per risicoklasse het percentage van alle uitstaande leningen die in de betreffende categorie vallen. Risicoklasse 1 is de minst risicovolle, risicoklasse 8 de meest risicovolle.

% van de portefeuille	31-12-2018	31-12-2017
Risicoklasse 1	43,29	56,90
Risicoklasse 2	16,30	19,65
Risicoklasse 3	17,87	15,60
Risicoklasse 4	21,00	6,85
Risicoklasse 5	1,54	0,70
Risicoklasse 6	-	-
Risicoklasse 7	-	-
Risicoklasse 8	-	0,30
Totaal	100,00	100,00

De gewogen gemiddelde risicoclassificatie bedroeg ultimo 2018: 2,21 (ultimo 2017: 1,76). De gewogen gemiddelde risicoclassificatie is het rekenkundige gemiddelde van de gehele portefeuille met uitstaande leningen op basis van de classificatie uit de betreffende tabel, vermenigvuldigd met het uitstaande obligo in de betreffende categorie van de ASN Groenprojectenpool. De kwaliteit van de financieringsportefeuille is verslechterd ten opzichte van ultimo 2017 (1,76).

Wanneer ABB inschat dat de kans op een (al dan niet gedeeltelijk) faillissement toeneemt, kan zij een voorziening op een lening treffen. In de verslagperiode is de voorziening voor oninbaarheid met € 955 duizend verlaagd (2017: € 36 duizend verhoogd). Daarmee is de totale voorziening in ASN Groenprojectenpool vrijgevallen. De twee leningen waarvoor deze voorziening waren getroffen, zijn oninbaar gebleken. De vrijval van de voorziening heeft in de verslagperiode per saldo geen resultaat effect gehad. De vrijval wordt bij "mutatie voorzieningen leningen" als positief resultaat weergegeven en bij "niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen" voor hetzelfde bedrag als negatief resultaat.

De ASN Groenprojectenpool loopt een kredietrisico op het totaal van de beleggingen in vastrentende waarden, vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico voor het fonds bedraagt ultimo verslagperiode € 460,3 miljoen (ultimo 2017: € 426,1 miljoen). Omdat er tegenover een gedeelte van de liquide middelen kortlopende schulden staan, is dit bedrag hoger dan het fondsvermogen. Het kredietrisico op vastrentende waarden heeft niet alleen betrekking op leningen, maar ook op staatsobligaties. Het kredietrisico op de staatsobligaties is beperkt doordat het fonds belegt in staatsobligaties met een korte resterende looptijd.

Valutarisico

De onderhandse leningen in projecten in Nederland en het aandelenkapitaal waarin het ASN Groenprojectenfonds belegt en de posities die het (tijdelijk) in liquiditeiten aanhoudt, luiden overwegend in euro's. De leningen in buitenlandse projecten kunnen in een andere valuta dan de euro luiden.

Ultimo verslagperiode werd 98,51% (ultimo 2017: 99,43%) van de onderhandse leningen in EUR aangehouden en 1,49% (ultimo 2017: 0,57%) in USD.

Tegenpartijrisico

De ASN Groenprojectenpool maakte in de verslagperiode gebruik van bankrekeningen om liquiditeiten aan te houden. Kasstromen uit hoofde van rente en aflossingen van debiteuren verliepen via de balans van de Volksbank N.V. Daarbij vindt periodiek verrekening van openstaande posten plaats.

Op basis van deze beide activiteiten liep de pool risico op de Volksbank N.V.. De omvang van de bankrekening die de pool aanhoudt bij de Volksbank N.V., bedroeg op 31 december 2018 €20,5 miljoen (31 december 2017: € 12,6 miljoen). De ASN Groenprojectenpool maakt ook gebruik van bankrekeningen bij KAS BANK N.V., het saldo op de bankrekeningen bij KAS BANK N.V. bedroeg op 31 december 2018 € 48,2 miljoen (31 december 2017: € 4,7 miljoen).

De kredietwaardigheid van een tegenpartij vormt een indicatie van het tegenpartijrisico. De kredietwaardigheid van de Volksbank N.V. werd door kredietratingbureau S&P ultimo verslagperiode beoordeeld met rating A- (met een positief vooruitzicht). De kredietwaardigheid van KAS BANK N.V. werd door kredietratingbureau Fitch Ratings ultimo verslagperiode beoordeeld met rating A- (met een negatief vooruitzicht).

4.4.6.6 ASN Microkredietpool

Het risicoprofiel van een fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de beleggingspool(s) waarin het belegt. De volgende fondsen beleggen in de ASN Microkredietpool:

- ASN-Novib Microkredietfonds
- ASN Duurzaam Mixfonds Defensief
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief

De activiteiten van de ASN Microkredietpool kunnen risico's van verscheidene aard met zich meebrengen. Deze risico's bestaan uit onder andere marktrisico, renterisico, concentratierisico, valutarisico, kredietrisico, tegenpartijrisico, liquiditeitsrisico en verhandelbaarheidsrisico, kredietrisico, fiscaal en juridisch risico, compliancerisico, operationeel risico, uitbestedingsrisico en bewaarnemingsrisico. Deze risico's zijn in de paragraaf *Risico's en risicobeheer* toegelicht en hieronder nader gekwantificeerd. Beleggen in ontwikkelingslanden brengt in het algemeen hogere risico's met zich mee dan beleggen in eigen land.

Renterisico

De *duration* (rentetypische looptijd) van de leningenportefeuille per 31 december 2018 was 1,60 jaar (31 december 2017: 1,63 jaar). De duration van de pool per 31 december 2018 was 1,73 jaar (31 december 2017: 1,67 jaar) exclusief liquide middelen.

Valutarisico

Gedurende 2018 nam de nettobelegging in vreemde valuta's, exclusief de US-dollar, af tot 12,12% (ultimo 2017: 14,23%). De pool belegde per 31 december 2018 in de volgende valuta's:

<i>Valuta-exposure in duizenden</i>	<i>Bruto in vreemde valuta's</i>	<i>Bruto in euro's</i>	<i>Valutatermijn- affaires in vreemde valuta's</i>	<i>Netto in vreemde valuta's</i>	<i>Netto in euro's</i>
Bolivia (BOB)	21.528	2.725	-	21.528	2.725
Cambodja (KHR)	8.146.000	1.779	-	8.146.000	1.779
China (CNY)	31.423	4.004	31.423	-	-
Colombia (COP)	16.321.361	4.396	-	16.321.361	4.396
Georgië (GEL)	26.434	8.628	13.846	12.588	4.109
India (INR)	2.310.900	28.955	2.310.900	-	-
Jordanië (JOD)	1.064	1.311	-	1.064	1.311
Kazachstan (KZT)	745.691	1.712	-	745.691	1.712
Kirgizië (KGS)	280.082	3.509	153.629	126.453	1.584
Mexico (MXN)	20.420	907	20.420	-	-
Moldavië (MDL)	29.246	1.493	29.246	-	-
Nicaragua (NIO)	186.112	5.036	-	186.112	5.036
Oeganda (UGX)	70.644	17	-	70.644	17
Pakistan (PKR)	1.216.232	7.665	-	1.216.232	7.665
Peru (PEN)	42.144	10.912	42.144	-	-
Senegal (XOF)	10.157.272	15.485	3.476.572	6.680.700	10.185
Tadzjikistan (TJS)	-	-	-	-	-
Verenigde Staten (USD)	133.465	114.566	131.205	2.260	1.977
Zuid Afrika (ZAR)	55.066	3.349	55.066	-	-
Zambia (ZMW)	3.477	255	-	3.477	255
Euro (EUR)		42.511			
Totaal in €		259.215			42.751

Onderstaand wordt de aansluiting met de balans weergegeven:

	31-12-2018
Aandelenparticipaties	32.926
Participaties in Oikocredit International Share Foundation	2.683
Kredieten	190.749
Achtergestelde leningen	32.839
Rekening courant USD	18
Totaal in €	259.215

De per 31 december 2018 gehanteerde valutakoersen voor de ASN Microkredietpool staan in de paragraaf *Grondslagen voor de waardering van activa en passiva*.

Concentratierisico

Hieronder vindt u een overzicht van de vijf grootste belangen in MFI's ultimo verslagperiode, uitgedrukt als percentage van het fondsvermogen.

<i>Aandelenparticipaties</i>	<i>% van het fondsvermogen</i>
Khushhali Bank	2,27
Crezcamos	1,30
CES Panama	1,24
MicroCred Senegal	0,88
Fortaleza	0,81

In de paragraaf *Kredietrisico* staat een overzicht van de vijf landen waarin de ASN Microkredietpool per ultimo 2018 het meest belegde, evenals de grootste debiteuren.

Liquiditeitsrisico en verhandelbaarheidsrisico

Per ultimo verslagperiode werd 22,2% van het fondsvermogen liquide aangehouden op bankrekeningen (ultimo 2017 op bankrekeningen en staatsobligaties: 16,7%). Er hebben zich in de verslagperiode geen problemen voorgedaan met de liquiditeit. Het overzicht onderstaand toont de aflossingstermijnen die aan de portefeuille van kredieten en achtergestelde leningen verbonden zijn.

	in duizenden euro's	% van de portefeuille
Aflossingen 2019	54.647	24,44
Aflossingen 2020	52.724	23,57
Aflossingen 2021	51.591	23,07
Aflossingen 2022	28.275	12,65
Aflossingen 2023	7.749	3,47
Aflossingen 2024	9.070	4,06
Aflossingen 2025	10.076	4,51
Aflossingen 2026	5.082	2,27
Aflossingen 2027	4.374	1,96
Totaal kredieten en achtergestelde leningen	223.588	100,00

Kredietrisico

Per ultimo verslagperiode bedroegen de omvangrijkste beleggingen in één land 9,2% (ultimo 2017: 8,8%) van het fondsvermogen. Daarmee bleef het fonds ruim onder de grens van 15%. De ASN Microkredietpool belegde per ultimo verslagperiode het meest in de volgende vijf landen:

Land	Percentage van het fondsvermogen
India	9,23
Peru	6,86
Ecuador	5,97
Georgië	4,11
Cambodja	4,03

*Vijf grootste debiteuren in de portefeuille
als % van het fondsvermogen*

Hamkorbank	3,07
KazMicroFinance	2,59
Banco Pichin	2,59
MicroCred Côte d'Ivoire	2,52
Grassland	2,37

In paragraaf 3.14 vindt u een overzicht van de geografische verdeling van de beleggingen. In de toelichting op de balans in paragraaf 6.7 is een overzicht van de beleggingen opgenomen, met vermelding van het land waar de betreffende MFI actief is. ABB wijst op basis van advies van de projectadviseur alle MFI's een risicocategorie toe, rekening houdend met eventuele zekerheden en garanties. Dit gebeurt op basis van een risicoanalyse. Daarbij beoordeelt ABB de financiële gegevens en prestaties en de institutionele kracht van elke organisatie waarin de pool belegt, alsmede externe factoren die het risico voor de organisatie kunnen beïnvloeden. De onderstaande tabel toont het percentage van de kredietportefeuille per risicocategorie per ultimo verslagperiode. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de meest recente, beschikbare risicocategoriën die aan de beleggingen zijn toegekend. De methodiek die gebruikt wordt om de risicocategorie vast te stellen, is alleen bruikbaar voor individuele MFI's.

Risicoklasse	31-12-2018	31-12-2017
Sterk	18,9%	22,1%
Goed	33,6%	30,7%
Bevredigend	30,7%	15,8%
Zwak	12,9%	23,9%
Problematisch	3,9%	7,5%

Uit de tabel is op te maken dat er in de verslagperiode verschuivingen zijn geweest tussen de verschillende risicocategoriën. De beleggingen die als 'Zwak' of 'Problematisch' zijn aangemerkt, zijn in omvang afgenomen. Daarentegen is ook de omvang van de beleggingen die als 'Sterk' zijn gekwalificeerd in omvang afgenomen. De omvang van de beleggingen met risicoklasse 'Goed' en 'Bevredigend' zijn beiden toegenomen.

De ASN Microkredietpool loopt een maximaal kredietrisico op het totaal van de beleggingen in vastrentende waarden, derivaten, vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico bedroeg per ultimo verslagperiode € 305,0 miljoen (ultimo 2017: € 251,0 miljoen). Voor twee MFI's, die (mogelijkerwijs) niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen, is per 31 december 2018 een voorziening getroffen. Het Valuation Committee bepaalt de omvang van de voorziening, met inachtneming van het advies van de projectadviseur.

Tegenpartijrisico

Ultimo verslagperiode beschikt ASN Microkredietpool over derivatencontracten met The Currency Exchange Fund N.V. en de Volksbank N.V. Met deze tegenpartijen zijn valutaswaps (*cross currency swaps*) respectievelijk valutatermijncontracten (*FX forwards*) aangegaan.

ABB heeft met The Currency Exchange Fund N.V. een *credit support annex* (CSA) afgesloten om het tegenpartijrisico met betrekking tot de waardeontwikkeling van derivatencontracten te mitigeren. Op basis van een CSA kunnen de partijen over en weer zekerheden (*collateral*) uitwisselen, afhankelijk van de waardeontwikkeling van de derivaten die onder de CSA vallen.

De waarde van de valutaswaps was ultimo verslagperiode positief (ultimo 2018: € 1,7 miljoen; ultimo 2017: € 32 duizend), daarnaast dient rekening te worden gehouden met opgelopen interest op de valutaswaps. Als gevolg van de afspraken in de CSA is van The Currency Exchange Fund N.V. een bedrag van € 1,2 miljoen aan onderpand (*collateral*) ontvangen (ultimo 2017: € 0,84 miljoen betaald). De ASN Microkredietpool liep ultimo verslagperiode dus een beperkt tegenpartijrisico op The Currency Exchange Fund N.V.

Op 1 maart 2017 is er ook met de Volksbank N.V. een CSA afgesloten. De waarde van de valutatermijncontracten was ultimo verslagperiode negatief, € 5,0 miljoen (ultimo 2017: positief € 4,7 miljoen). Als gevolg van de afspraken in de CSA heeft ASN Microkredietpool een bedrag van € 5,31 miljoen als onderpand (*collateral*) betaald aan de Volksbank N.V. (ultimo 2017: € 4,66 miljoen ontvangen). De ASN Microkredietpool liep ultimo 2018 derhalve geen tegenpartijrisico op de Volksbank N.V.

De ASN Microkredietpool maakte in de verslagperiode gebruik van bankrekeningen om liquiditeiten aan te houden. Het saldo van de bankrekeningen die ASN Microkredietpool aanhoudt, bedroeg ultimo verslagperiode € 74,9 miljoen (ultimo 2017: € 30,5 miljoen). Op dit bedrag loopt de ASN Microkredietpool tegenpartijrisico.

ASN Microkredietpool houdt bankrekeningen aan bij de Volksbank N.V., ABN AMRO N.V. en KAS BANK N.V. De kredietwaardigheid van een tegenpartij vormt een indicatie van het tegenpartijrisico. De kredietwaardigheid van de Volksbank N.V. en ABN AMRO werd door kredietratingbureau S&P ultimo verslagperiode respectievelijk beoordeeld met rating A- (met een positief vooruitzicht) en met rating A (met een positief vooruitzicht). De kredietwaardigheid van KAS BANK N.V. werd door kredietratingbureau Fitch Ratings ultimo verslagperiode beoordeeld met rating A- (met een stabiel vooruitzicht). Kredietratingbureau S&P beoordeelde The Currency Exchange Fund N.V. aan het einde van de verslagperiode met A- (met een stabiel vooruitzicht).

ABB kan het tegenpartijrisico mitigeren door de spreiding te vergroten en een gedeelte van de liquiditeiten aan te houden in Nederlandse, Duitse en Franse staatsobligaties en schatkistwissels (*treasury bills*) met een korte resterende looptijd (ultimo 2018: n.v.t.; ultimo 2017: € 16,1 miljoen). Indien staatsobligaties worden aangehouden, gebeurt dit uitsluitend in het kader van liquiditeitsbeheer. De omvang van de totale liquiditeitspositie bedroeg ultimo 2018 € 74,9 miljoen (ultimo 2017: € 46,6 miljoen). Onderstaand volgt een overzicht van de kredietratings per land.

Land	Kredietrating per 31 december 2018 door Fitch	Kredietrating per 31 december 2017 door Fitch
Duitsland	AAA	AAA
Frankrijk	AA	AA
Nederland	AAA	AAA

4.5 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in beleggingspools

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand per 1 januari	3.748.212	1.864.771
Aankopen	342.557	242.046
Aankopen uit hoofde van herstructurering ASN Beleggingsfondsen N.V.	-	655.277
Aankopen uit hoofde van transitie ¹	-	1.070.210
Verkopen	-394.206	-242.869
Verkopen uit hoofde van transitie ¹	-	-46.937
Gerealiseerde waardeveranderingen	-1.512	9.249
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-217.602	196.465
Stand ultimo periode	3.477.449	3.748.212

¹ De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

Aangezien de vennootschap haar vermogen belegt in beleggingspools, zijn – in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 – de jaarcijfers van de onderliggende beleggingspools opgenomen in deze jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van de vennootschap.

Participaties per beleggingspool

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
ASN Aandelenpool	1.175.395	1.311.835
ASN Obligatiepool	600.071	688.749
ASN Mixpool	235.823	253.705
ASN Milieupool	603.045	684.356
ASN Small & Midcappool	115.893	128.385
ASN Groenprojectenpool	409.596	402.924
ASN Microkredietpool	337.626	278.258
Totaal	3.477.449	3.748.212

(B) Vorderingen

Onder de vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	3.427	1.062
Subtotaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	3.427	1.062
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	3.196	1.555
Subtotaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	3.196	1.555
Totaal	6.623	2.617

Bovenstaande vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder de kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	3.333	1.555
Te betalen fondskosten	2.986	3.068
Subtotaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	6.319	4.623
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	3.427	1.062
Subtotaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	3.427	1.062
Totaal	9.746	5.685

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Het eigen vermogen is als volgt over de fondsen verdeeld:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
ASN Duurzaam Aandelenfonds	767.710	839.973
ASN Duurzaam Obligatiefonds	221.812	255.242
ASN Duurzaam Mixfonds	235.691	253.565
ASN Milieu & Waterfonds	493.339	552.780
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	92.265	103.180
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	52.723	56.720
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	78.986	83.857
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	388.826	428.071
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	155.596	171.361
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	268.668	320.100
ASN Groenprojectenfonds	409.250	402.580
ASN-Novib Microkredietfonds	309.597	277.715
Totaal	3.474.463	3.745.144

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in (twintig series van in totaal) 174.000.000 gewone aandelen en één prioriteitsaandeel van nominaal € 5,00. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt derhalve € 870.000.005.

De tabellen op de volgende pagina specificeren achtereenvolgens het verloop van het aantal uitstaande aandelen in 2018 en 2017 en het verloop van het geplaatst kapitaal, agio, overige reserves en het onverdeeld resultaat in 2018 en 2017.

	Stand per 01-01-2017	Uitgegeven aandelen	Ingekochte aandelen	Stand per 31-12-2017	Uitgegeven aandelen	Ingekochte aandelen	Stand per 31-12-2018
ASN Duurzaam Aandelenfonds	7.896.619	469.207	-907.773	7.458.053	693.106	-523.909	7.627.250
ASN Duurzaam Obligatiefonds	8.201.691	1.338.667	-902.297	8.638.061	983.201	-1.956.191	7.665.071
ASN Duurzaam Mixfonds	2.994.920	101.998	-296.374	2.800.544	148.385	-176.768	2.772.161
ASN Milieu & Waterfonds	14.762.975	2.199.802	-703.573	16.259.204	2.168.451	-896.706	17.530.949
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	2.297.673	394.364	-201.746	2.490.291	421.916	-187.357	2.724.850
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	n.v.t.	1.208.652	-99.598	1.109.054	33.013	-106.531	1.035.536
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	n.v.t.	1.682.060	-71.348	1.610.712	67.990	-124.787	1.553.915
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	n.v.t.	8.364.053	-285.201	8.078.852	105.591	-508.068	7.676.375
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	n.v.t.	3.284.162	-142.140	3.142.022	124.320	-181.942	3.084.400
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	n.v.t.	6.086.236	-333.685	5.752.551	98.615	-508.553	5.342.613
ASN Groenprojectenfonds	n.v.t.	15.598.426	-371.167	15.227.259	1.229.361	-773.570	15.683.050
ASN-Novib Microkredietfonds	n.v.t.	5.142.371	-61.278	5.081.093	565.945	-105.383	5.541.655
Prioriteitsaandeel	1	-	-	1	-	-	1
Totaal	36.153.879	45.869.998	-4.376.180	77.647.697	6.639.894	-6.049.765	78.237.826

In € 1.000

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Geplaatst kapitaal		
Stand per 1 januari	388.236	180.769
Uitgegeven aandelen	33.202	229.349
Ingekochte aandelen	-30.249	-21.882
Stand ultimo periode	391.189	388.236
Agio		
Stand per 1 januari	2.804.014	1.234.758
Uitgegeven aandelen	261.488	1.748.276
Ingekochte aandelen	-210.729	-179.020
Stand ultimo periode	2.854.773	2.804.014
Overige reserves		
Stand per 1 januari	371.272	420.869
Toevoeging/onttrekking uit onverdeeld resultaat	138.145	-4.691
Ingekochte aandelen	-26.240	-44.906
Stand ultimo periode	483.177	371.272
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	181.622	26.973
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-138.145	4.691
Uitgekeerd dividend	-43.477	-31.664
Resultaat over de verslagperiode	-254.676	181.622
Stand ultimo periode	-254.676	181.622
Totaal eigen vermogen	3.474.463	3.745.144

Voor het vijfjarenoverzicht verwijzen wij naar de toelichtingen op de afzonderlijke fondsen.

4.6 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

De gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door de boekwaarde in mindering te brengen op de verkoopopbrengst (inclusief verkoopkosten). In overeenstemming met RJ 615.405a volgt onderstaand informatie over de gerealiseerde waardeveranderingen uit beleggingen van de beleggingspools.

Gerealiseerde waardeveranderingen per beleggingsfonds

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
ASN Duurzaam Aandelenfonds	361	7.537
ASN Duurzaam Obligatiefonds	114	-112
ASN Duurzaam Mixfonds	103	1.033
ASN Milieu & Waterfonds	-1.919	1.493
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	-437	748
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	66	-34
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	-39	-63
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	188	-543
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	27	-268
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	5	-585
ASN Groenprojectenfonds	-236	-13
ASN-Novib Microkredietfonds	255	56
Totaal	-1.512	9.249

(F) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

De niet-gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door op de balanswaarde ultimo verslagperiode hetzij de balanswaarde aan het begin van het boekjaar, hetzij de gemiddelde kostprijs van de aankopen gedurende de verslagperiode in mindering te brengen. In overeenstemming met RJ 615.405a volgt onderstaand informatie over de niet-gerealiseerde waardeveranderingen uit beleggingen van de beleggingspools.

Niet-gerealiseerde waardeveranderingen per beleggingsfonds

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
ASN Duurzaam Aandelenfonds	-67.209	89.897
ASN Duurzaam Obligatiefonds	1.944	394
ASN Duurzaam Mixfonds	-7.769	13.558
ASN Milieu & Waterfonds	-86.662	51.815
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	-17.703	17.942
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	47	440
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	-1.380	981
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	-15.564	4.708
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	-11.280	3.304
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	-26.104	7.694
ASN Groenprojectenfonds	739	-723
ASN-Novib Microkredietfonds	13.339	6.455
Totaal	-217.602	196.465

(G) Bedrijfslasten

Fondskosten

ABB brengt fondskosten in rekening bij de fondsen. ASN Beleggingsfondsen N.V. betaalt deze vergoeding maandelijks aan ABB. Zij wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van de fondsen. Dit gebeurt naar rato van de percentages per fonds op jaarbasis die in het prospectus zijn genoemd en het vermogen van het fonds per dagultimo. Deze vergoeding wordt iedere maand achteraf in rekening gebracht. ABB brengt aan het einde van iedere maand het maandtotaal van de aldus berekende en gereserveerde fondskosten in rekening aan de vennootschap.

De fondskosten dienen om alle kosten van de fondsen en de pools te dekken, inclusief de vergoeding aan de vermogensbeheerders van de pools, de kosten voor de AIF-beheerder, de bewaarder, de *custodian*, de *fund agent*, het duurzaamheidsonderzoek, de juridisch eigenaar van het vermogen van de beleggingspools, de accountant, het toezicht, fiscaal en juridisch advies, alsmede de settlementskosten, de marketingkosten, de kosten van diensten van derden en de beloning van de raad van commissarissen.

Een uitzondering hierop zijn de transactiekosten. Dit zijn de directe kosten die samenhangen met de aan- en verkoop van beleggingen. Deze kosten worden gedekt uit een opslag op de intrinsieke waarde bij een (per saldo) uitgifte van aandelen in ASN Beleggingsfondsen N.V., dan wel een afslag van de intrinsieke waarde bij een (per saldo) inkoop van eigen aandelen.

Uitgangspunt bij de vaststelling van de hoogte van de op- en afslag is dat ASN Beleggingsfondsen N.V. de transactiekosten dekt die het gemiddeld op lange termijn maakt bij inkoop en uitgifte van eigen aandelen. Uit oogpunt van transparantie en eenvoud wordt de op- of afslag uitgedrukt in een vast percentage van de intrinsieke waarde. De hoogte wordt bepaald op basis van reële aan- en verkoopkosten van de financiële instrumenten waarin de fondsen beleggen. ABB kan het betreffende percentage aanpassen als het langetermijngemiddelde als gevolg van marktomstandigheden is gewijzigd. ABB evalueert jaarlijks de kosten van de op- en afslag. De op- of afslag komt geheel ten goede aan ASN Beleggingsfondsen N.V.. Zij kan daarmee de aankoopkosten en verkoopkosten van de onderliggende financiële instrumenten voldoen. Dit beschermt zittende beleggers in de fondsen tegen de kosten die ASN Beleggingsfondsen N.V. moet maken om eigen aandelen uit te geven of in te kopen.

Fondskosten per beleggingsfonds

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
ASN Duurzaam Aandelenfonds	7.321	7.050
ASN Duurzaam Obligatiefonds	1.121	1.256
ASN Duurzaam Mixfonds	1.636	1.748
ASN Milieu & Waterfonds	6.764	6.119
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	1.282	1.077
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	361	179 ¹
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	525	279 ¹
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	2.707	1.550 ¹
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	1.439	785 ¹
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	2.766	1.502 ¹
ASN Groenprojectenfonds	3.947	2.148 ²
ASN-Novib Microkredietfonds	6.727	3.463 ²
Totaal	36.596	27.156

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017 dus de fondskosten zijn niet over een volledige verslagperiode in rekening gebracht.

² Het fonds is opgericht op 12 juni 2017 dus de fondskosten zijn niet over een volledige verslagperiode in rekening gebracht.

Op grond van artikel 123 lid 1j Bgfo dient een vergelijkend overzicht opgenomen te worden van de normatieve kosten en de werkelijke kosten. De normatieve kosten zijn de kosten die, naar soort onderscheiden, volgens het prospectus worden gemaakt.

Onderstaand overzicht toont de kosten die volgens het prospectus in rekening gebracht worden en de kosten die in de jaarrekening zijn opgenomen. In de tabel is per fonds het gemiddelde fondsvermogen vermeld dat als basis heeft gediend voor de berekening van de normatieve kosten.

	Kosten op basis van het percentage fondskosten uit het prospectus (op jaarbasis)	Kosten over 2018 (op jaarbasis)	Gemiddeld fondsvermogen over 2018
In € 1.000			
ASN Duurzaam Aandelenfonds	7.329	7.321	862.290
ASN Duurzaam Obligatiefonds	1.121	1.121	249.133
ASN Duurzaam Mixfonds	1.637	1.636	251.774
ASN Milieu & Waterfonds	6.771	6.764	564.279
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	1.283	1.282	106.886
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	358	361	54.268
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	528	525	82.518
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	2.708	2.707	416.556
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	1.440	1.439	169.426
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	2.769	2.766	307.627
ASN Groenprojectenfonds	3.944	3.947	394.400
ASN-Novib Microkredietfonds	6.719	6.727	292.114

Lopende kostenfactor (LKF)

De lopende kostenfactor (LKF) geeft de totale kosten die ten laste van het fonds komen weer als percentage van het gemiddelde fondsvermogen. Bij de LKF wordt het gemiddelde fondsvermogen bepaald op basis van de frequentie waarmee de intrinsieke waarde of *net asset value* (NAV) wordt afgegeven. De intrinsieke waarde wordt berekend op iedere dag waarop de effectenbeurs van Euronext Amsterdam N.V. voor de handel in Nederland geopend is. Alle NAV's die gedurende de verslagperiode worden afgegeven, worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten alle kosten die in een verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten. De lopende kosten worden uitgedrukt in procenten van het gemiddelde fondsvermogen van het betreffende fonds in de verslagperiode. De lopende kostenfactor voor elk van de fondsen is vermeld in hoofdstuk 1.7.

Behalve de fondskosten worden geen andere kosten aan de fondsen in rekening gebracht. Door de berekeningsmethodiek van de kostenvergoeding wijken de lopende kosten in beginsel niet af van de fondskosten.

Omloopfactor

De omloopfactor van de activa geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille van het fonds. Dit biedt inzicht in de mate waarin er actief beheer plaatsvindt in de beleggingsportefeuille. Een negatieve omloopfactor geeft aan dat de dekking vanuit de op- en afslag hoger is dan de transactiekosten van het fonds.

De omloopfactor wordt als volgt berekend:

$$[(\text{Totaal 1} - \text{Totaal 2}) / X] * 100$$

Totaal 1: het totale bedrag aan effectentransacties (effectenaankopen + effectenverkoop)

Totaal 2: het totale bedrag aan transacties (uitgiftes + inkopen) van deelnemingsrechten van de beleggingsinstelling

X: de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingsinstelling

Het gemiddelde fondsvermogen over de verslagperiode wordt bepaald op basis van de frequentie waarmee de NAV wordt afgegeven. De intrinsieke waarde wordt berekend op iedere dag waarop de effectenbeurs van Euronext Amsterdam N.V. voor de handel in Nederland geopend is. Alle NAV's die gedurende de verslagperiode worden afgegeven, worden opgeteld en gedeeld door het aantal afgegeven NAV's.

De aan- en verkopen van beleggingen in de fondsen vinden plaats via de corresponderende beleggingspools. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

Transactiekosten

Bij aan- en verkooptransacties door de vennootschap in de beleggingspools worden geen transactiekosten in rekening gebracht. De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in

de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Zij komen indirect ten laste van de vennootschap. Een opgave van de transactiekosten is per beleggingspool opgenomen in hoofdstuk 6.

Vijfjarenoverzicht

Het vijfjarenoverzicht is per fonds opgenomen in de toelichting op de jaarrekening van de fondsen.

Accountantskosten

ABB brengt fondskosten in rekening bij de fondsen. ABB betaalt de accountantskosten uit deze fondskosten. De honoraria van de accountantsorganisatie Ernst & Young Accountants LLP, zoals bedoeld in artikel 2:382a BW, komen volledig ten laste van ABB. Er komen geen accountantskosten direct ten laste van de fondsen.

De accountantskosten van de reguliere audit bedroegen € 190.000 exclusief btw en bijkomende kosten (2017: € 134.120). De accountantskosten over 2018 zijn hoger dan de accountantskosten over 2017, dit is te wijten aan de transitie van het AIF-beheer van ACTIAM naar ABB, en de wijzigingen in het waarderingsbeleid van het Groenprojectenfonds.

De accountantskosten zijn niet verder gekwantificeerd per fonds en worden daarom niet verder toegelicht in de jaarrekening van de fondsen. De accountantskosten hebben betrekking op controlediensten in het kader van de jaarrekening en op overige werkzaamheden, zoals de controle van updates van het prospectus.

In € 1, exclusief btw	2018	2017
Controle jaarverslag en beoordeling halfjaarbericht	190.000	134.120
Overige werkzaamheden	5.908	3.500
Totaal	195.908	137.620

Werknemers

De vennootschap heeft geen werknemers in dienst.

Beloning raad van commissarissen

De leden van de raad van commissarissen ontvangen voor hun werkzaamheden voor ASN Beleggingsfondsen N.V. ieder een jaarlijkse vergoeding van € 9.000. De voorzitter ontvangt een jaarlijkse vergoeding van € 13.500. Deze bedragen zijn inclusief onkostenvergoeding en exclusief btw. In 2018 vergaderde de raad van commissarissen vier keer en heeft de auditcommissie twee keer overleg gevoerd.

4.7 Overige toelichtingen

Uitbesteding werkzaamheden

Ingevolge artikel 124 lid 1 sub g Bgfo wordt hierna een overzicht gegeven van de werkzaamheden voor ASN Beleggingsfondsen N.V. die zijn uitbesteed. In de overeenkomsten met de hierna genoemde partijen zijn onder meer voorschriften opgenomen voor de prestatienorm, de wederzijdse informatieverschaffing, de (formele) opzegtermijn en de vergoeding. De AIF-beheerder houdt toezicht op de uitbesteede werkzaamheden. De procedures hiervoor staan in de beschrijving van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC). De vergoeding voor uitbesteede werkzaamheden komt volledig ten laste van de AIF-beheerder. ABB is de AIF-beheerder van de vennootschap en heeft de vergunning als bedoeld in artikel 2:65 van de Wft.

Kerntaak	Partij
Uitvoering van projectfinanciering voor de ASN Groenprojectenpool	ASN Duurzame Financieringen
Uitvoering van projectadvisering voor de ASN Groenprojectenpool	FMO Investment Management B.V.
Uitvoering van het vermogensbeheer van de ASN Aandelenpool, ASN Obligatiepool en ASN Mixpool	ACTIAM N.V.
Uitvoering van de administratie, rapportage en verslaglegging van de ASN Beleggingsfondsen N.V. en de onderliggende subfondsen	BNP Paribas Securities Services SCA
Uitvoering van het vermogensbeheer van de ASN Milieupool	Impax Asset Management Ltd. te Londen (V.K.)
Uitvoering van het vermogensbeheer van de ASN Small & Midcappool	Kempen Capital Management N.V. te Amsterdam
Uitvoering van projectadvisering voor de ASN Microkredietpool	Triple Jump B.V.
Beheer van vreemde valuta's voor de ASN Microkredietpool	Triple Jump B.V.

De AIF-beheerder is altijd bevoegd om de samenwerking met genoemde dienstverlenende instellingen te beëindigen en de taken uit te besteden aan andere bevoegde instellingen of zelf ter hand te nemen.

Belangenconflicten

Op grond van wet- en regelgeving is de AIF-beheerder verplicht te beschikken over adequate procedures en maatregelen ter voorkoming van en voor de omgang met belangenconflicten. Door de uitvoering van de bedrijfsactiviteiten van ABB kunnen belangenconflicten ontstaan. Deze belangenconflicten kunnen ontstaan tussen, maar zijn niet beperkt tot, de belangen van ABB enerzijds en de fondsen die zij beheert, de beleggers in die fondsen, de uitbestedingsrelaties en overige klanten van ABB anderzijds. Daarnaast kunnen zich ook belangenconflicten voordoen

- tussen de fondsen die ABB beheert;
- tussen fondsen die ABB beheert en klanten van ABB; en
- tussen klanten van ABB.

ABB heeft passende, effectieve maatregelen getroffen om (mogelijke) belangenconflicten te voorkomen en te beheersen. ABB houdt via een register de gegevens bij die betrekking hebben op de soorten werkzaamheden die door of namens ABB worden verricht, waarbij een belangenconflict is of kan ontstaan dat een wezenlijk risico met zich meebrengt dat de belangen van een of meer fondsen of van de beleggers daarin worden geschaad. Het is mogelijk dat de maatregelen die ABB heeft getroffen om belangenconflicten te beheersen, bij een specifiek belangenconflict niet volstaan om met redelijke zekerheid te kunnen aannemen dat het risico dat de belangen van beleggers worden geschaad wordt voorkomen. In dat geval brengt ABB beleggers in duidelijke bewoordingen op de hoogte van de algemene aard of de oorzaken van dit belangenconflict.

Door middel van interne procedures waarborgt ABB een billijke behandeling van beleggers. De beroepsaansprakelijkheidsrisico's die voortvloeien uit werkzaamheden die ABB uitvoert als beheerder, dekt het af met een beroepsaansprakelijkheidsverzekering en door extra eigen vermogen aan te houden.

De ASN Groenprojectenpool heeft financieringen verstrekt aan de hierna genoemde entiteiten die ook een financiering van ASN Bank ontvangen hebben:

- Stichting Omnivera;
- Stichting Portaal;
- Stichting Texels Museum;
- Stichting Volkshuisvestingsgroep Wooncompagnie;
- Vaanster (ASN Bank en het fonds hebben leningen verstrekt aan verschillende entiteiten van Vaanster).
- Woningstichting Rochdale

Transacties gelieerde partijen

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen transacties worden verricht met partijen die aan ASN Beleggingsfondsen N.V. zijn gelieerd. Als gevolg van het Bgfo worden in dit kader als gelieerde partijen aangemerkt: alle partijen die behoren tot de groep van de Volksbank N.V. en/of (rechts)personen die via een zeggenschapsstructuur met ASN Beleggingsfondsen N.V. zijn verbonden. Voor ASN Beleggingsfondsen N.V. zijn de gelieerde partijen onder andere de Volksbank, ABB, de Beleggersgiro, Pettelaar en Triple Jump. Triple Jump is aangemerkt als gelieerde partij omdat ASN Duurzaam Deelnemingen N.V. aandeelhouder is van Triple Jump. ACTIAM N.V. was, als AIF-beheerder, tot 22 mei 2018 een gelieerde partij.

Bovengenoemde partijen verrichten werkzaamheden voor de ASN Beleggingsfondsen. Veelal zijn dat echter geen diensten die rechtstreeks aan ASN Beleggingsfondsen N.V. zijn geleverd.

In de verslagperiode hebben de volgende gelieerde partijen diensten geleverd aan ASN Beleggingsfondsen N.V.

Naam verbonden partij	Geleverde diensten
ASN Beleggingsfondsen Beheer B.V.	Beheerder van ASN Beleggingsfondsen N.V.
ACTIAM N.V.	AIF-beheerder van ASN Beleggingsfondsen N.V. (tot 22 mei 2018)
De Volksbank N.V.	Valutatermijntransacties ten behoeve van ASN Microkredietpool
De Volksbank N.V.	Aanhouden bankrekeningen ten behoeve van ASN Groenprojectenpool en ASN Microkredietpool

De transacties die ASN Beleggingsfondsen N.V. heeft verricht met bovengenoemde gelieerde partijen, hebben 'at arm's length' plaatsgevonden. Dit betekent dat bij de transacties prijzen zijn gehanteerd die marktconform zijn. Aan een transactie met een gelieerde partij buiten een gereguleerde markt, effectenbeurs of een andere geregelde, regelmatig functionerende, erkende open markt, moet altijd een onafhankelijke waardebepaling ten grondslag liggen.

Voor haar werkzaamheden als beheerder brengt ABB een beheerfee in rekening; dit zijn de fondskosten. Deze fee is in lijn met de fondskosten die andere fondsen in de markt voor soortgelijke fondsen in rekening brengt.

De posities die met name de ASN Groenprojectenpool en de ASN Microkredietpool (tijdelijk) in liquiditeiten aanhouden, worden gedeeltelijk op bank- of spaarrekeningen ondergebracht bij een door ASN Bank (als businessunit van de Volksbank) goedgekeurde financiële instelling. Het fonds ontvangt hierover een marktconforme rente.

Softdollararrangementen en retourprovisies

Er kan gebruik worden gemaakt van softdollararrangementen. Dit zijn diensten en producten van financiële dienstverleners die aan vermogensbeheerders ter beschikking worden gesteld in het kader van de uitvoering van transacties in financiële instrumenten in de pools. Deze diensten en producten worden bekostigd uit de opbrengsten van transacties in financiële instrumenten. In de verslagperiode hebben de betreffende vermogensbeheerders geen retourprovisies ontvangen van partijen die effectentransacties hebben uitgevoerd. In de verslagperiode werd geen gebruik gemaakt van softdollararrangementen.

Handelsregister

ASN Beleggingsfondsen N.V. is statutair gevestigd te Den Haag en is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 27195020.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die betrekking hebben op de jaarrekening.

4.8 Voorstel resultaatbestemming

Wij stellen voor om per aandeel de volgende dividenden aan de aandeelhouders uit te keren.

ASN Duurzaam Aandelenfonds	€ 2,95
ASN Duurzaam Obligatiefonds	€ 0,60
ASN Duurzaam Mixfonds	€ 2,00
ASN Milieu & Waterfonds	€ 0,35
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	€ 0,45
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	€ 0,65
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	€ 0,60
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	€ 0,60
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	€ 0,55
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	€ 0,70
ASN Groenprojectenfonds	€ 0,10
ASN-Novib Microkredietfonds	€ 1,00

Den Haag, 4 april 2019

Directie ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Bas-Jan Blom

Gert-Jan Bruijnooge

5 Jaarrekening ASN Beleggingsfondsen

5.1 ASN Duurzaam Aandelenfonds

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in de ASN Aandelenpool		768.277	840.582
Vorderingen	(B)	1.424	344
Kortlopende schulden	(C)	1.991	953
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-567	-609
Activa min kortlopende schulden		767.710	839.973
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		38.136	37.290
Agio		579.236	544.337
Overige reserves		224.240	167.679
Onverdeeld resultaat		-73.902	90.667
Totaal eigen vermogen		767.710	839.973

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		361	7.537
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-67.209	89.897
In rekening gebrachte op- en afslagen		267	283
Som van de bedrijfsopbrengsten		-66.581	97.717
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		7.321	7.050
Som van de bedrijfslasten		7.321	7.050
Resultaat		-73.902	90.667

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-73.902	90.667
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-361	-7.537
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	67.209	-89.897
Aankoop van beleggingen	-74.224	-39.991
Verkoop van beleggingen	79.681	109.740
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-1.045	1.527
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-7	300
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-2.649	64.809
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	77.954	52.029
Inkoop van aandelen	-57.156	-98.947
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	-35	-277
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	1.045	-1.527
Uitgekeerd dividend	-19.159	-16.087
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	2.649	-64.809
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

5.1.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in de ASN Aandelenpool

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand begin periode	840.582	812.897
Aankopen	74.224	39.991
Verkopen	-79.681	-80.206
Verkopen uit hoofde van transitie ¹	-	-29.534
Gerealiseerde waardeveranderingen	361	7.537
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-67.209	89.897
Stand ultimo periode	768.277	840.582

¹ De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde In € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Aandelenpool	8.396.271	8.457.600	768.277	840.582	59,85%	58,84%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Aandelenpool			91,50	99,39		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Aandelenpool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van de ASN Aandelenpool opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, renterisico, valutarisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de toelichting op de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) en die van de onderliggende pool voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	1.112	67
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	1.112	67
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	312	277
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	312	277
Totaal	1.424	344

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	312	277
Te betalen fondskosten	567	609
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	879	886
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	1.112	67
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	1.112	67
Totaal	1.991	953

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	37.290	39.483
Uitgegeven aandelen	3.466	2.346
Ingekochte aandelen	-2.620	-4.539
Stand ultimo periode	38.136	37.290
Agio		
Stand begin periode	544.337	559.712
Uitgegeven aandelen	74.488	49.683
Ingekochte aandelen	-39.589	-65.058
Stand ultimo periode	579.236	544.337
Overige reserves		
Stand begin periode	167.679	230.661
Toevoeging/onttrekking uit onverdeeld resultaat	71.508	-33.632
Ingekochte aandelen	-14.947	-29.350
Stand ultimo periode	224.240	167.679
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	90.667	-17.545
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-71.508	33.632
Uitgekeerd dividend	-19.159	-16.087
Resultaat over de verslagperiode	-73.902	90.667
Stand ultimo periode	-73.902	90.667
Totaal eigen vermogen	767.710	839.973

Vijfjarenoverzicht

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	767.710	839.973	812.311	839.677	612.683
Koersresultaat	-66.848	97.434	-11.032	131.473	92.673
In rekening gebrachte op- en afslagen	267	283	349	¹	¹
Bedrijfslasten	7.321	7.050	6.862	6.571	4.546
Totaal resultaat	-73.902	90.667	-17.545	124.902	88.127
Aantal uitstaande gewone aandelen	7.627.250	7.458.053	7.896.619	7.859.356	6.790.997
Per gewoon aandeel					
In euro's					
Intrinsieke waarde	100,65	112,63	102,87	106,84	90,22
Beurskoers	100,26	112,93	102,96	107,17	90,05
Dividend ²	2,50	2,15	1,50	1,25	1,00
Waardeveranderingen beleggingen	-8,66	12,94	-1,37	18,03	14,39
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,03	0,04	0,04	¹	¹
Bedrijfslasten	0,95	0,94	0,85	0,90	0,71
Totaal resultaat³	-9,58	12,04	-2,18	17,13	13,68

1 De vergelijkende cijfers voor op- en afslagen zijn niet herrekend voor de verslagjaren 2015 en eerder.

2 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

3 Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode. In de jaarverslagen over 2015 en eerder werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande aandelen aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

5.1.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Bedrijfslasten		
Fondskosten	7.321	7.050
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	7.321	7.050
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	862.290	828.966
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,85%	0,85%

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 0,85% (op jaarbasis) van het vermogen van het fonds per dagultimo.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Aandelenpool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting van de ASN Aandelenpool in hoofdstuk 6.1, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.2 ASN Duurzaam Obligatiefonds

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in de ASN Obligatiepool		221.896	255.339
Vorderingen	(B)	312	121
Kortlopende schulden	(C)	396	218
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-84	-97
Activa min kortlopende schulden		221.812	255.242
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		38.325	43.190
Agio		181.736	204.588
Overige reserves		665	8.359
Onverdeeld resultaat		1.086	-895
Totaal eigen vermogen		221.812	255.242

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		114	-112
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		1.944	394
In rekening gebrachte op- en afslagen		149	79
Som van de bedrijfsopbrengsten		2.207	361
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		1.121	1.256
Som van de bedrijfslasten		1.121	1.256
Resultaat		1.086	-895

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	1.086	-895
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-114	112
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-1.944	-394
Aankoop van beleggingen	-27.407	-36.799
Verkoop van beleggingen	62.908	30.071
Mutaties in activa en passiva:		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-190	138
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-12	-41
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	34.327	-7.808
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	28.595	39.745
Inkoop van aandelen	-56.431	-26.686
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	-1	23
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	190	-138
Uitgekeerd dividend	-6.680	-5.136
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-34.327	7.808
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

5.2.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in de ASN Obligatiepool

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand begin periode	255.339	248.329
Aankopen	27.407	36.799
Verkopen	-62.908	-27.289
Verkopen uit hoofde van transitie ¹	-	-2.782
Gerealiseerde waardeveranderingen	114	-112
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	1.944	394
Stand ultimo periode	221.896	255.339

¹ De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde in € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Obligatiepool	4.259.911	4.944.996	221.896	255.339	30,49%	30,92%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Obligatiepool			52,09	51,64		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Obligatiepool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van de ASN Obligatiepool opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, renterisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	190	-
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	190	-
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	122	121
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	122	121
Totaal	312	121

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	122	121
Te betalen fondskosten	84	97
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	206	218
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	190	-
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	190	-
Totaal	396	218

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	43.190	41.008
Uitgegeven aandelen	4.916	6.693
Ingekochte aandelen	-9.781	-4.511
Stand ultimo periode	38.325	43.190
Agio		
Stand begin periode	204.588	192.883
Uitgegeven aandelen	23.679	33.052
Ingekochte aandelen	-46.531	-21.347
Stand ultimo periode	181.736	204.588
Overige reserves		
Stand begin periode	8.359	7.579
Onttrekking/toevoeging uit onverdeeld resultaat	-7.575	1.608
Ingekochte aandelen	-119	-828
Stand ultimo periode	665	8.359
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	-895	6.744
Onttrekking/toevoeging aan overige reserves	7.575	-1.608
Uitgekeerd dividend	-6.680	-5.136
Resultaat over de verslagperiode	1.086	-895
Stand ultimo periode	1.086	-895
Totaal eigen vermogen	221.812	255.242

Vijfjarenoverzicht

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	221.812	255.242	248.214	226.340	194.485
Koersresultaat	2.058	282	8.045	809	19.435
In rekening gebrachte op- en afslagen	149	79	44	- ¹	- ¹
Bedrijfslasten	1.121	1.256	1.345	1.222	902
Totaal resultaat	1.086	-895	6.744	-413	18.533
Aantal uitstaande gewone aandelen	7.665.071	8.638.061	8.201.691	7.584.183	6.452.422
Per gewoon aandeel					
In euro's					
Intrinsieke waarde	28,94	29,55	30,26	29,84	30,14
Beurskoers	28,98	29,62	30,37	29,87	30,18
Dividend ²	0,75	0,60	0,50	0,40	0,55
Waardeveranderingen beleggingen	0,24	0,03	1,01	0,11	3,48
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,02	0,01	-	- ¹	- ¹
Bedrijfslasten	0,13	0,15	0,17	0,17	0,16
Totaal resultaat³	0,13	-0,11	0,84	-0,06	3,32

1 De vergelijkende cijfers voor op- en afslagen zijn niet herrekend voor de verslagjaren 2015 en eerder.

2 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

3 Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode. In de jaarverslagen over 2015 en eerder werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande aandelen aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

5.2.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Bedrijfslasten		
Fondskosten	1.121	1.256
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	1.121	1.256
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	249.133	250.973
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,45%	0,50%

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van het vermogen van het fonds per dagultimo. De tabel toont de kosten over 2018 en 2017. De lopendekostenfactor over 2018 is lager dan de lopendekostenfactor over 2017 aangezien de fondskosten per 1 juli 2017 zijn verlaagd.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Obligatiepool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting van de ASN Obligatiepool in hoofdstuk 6.2, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.3 ASN Duurzaam Mixfonds

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in de ASN Mixpool		235.823	253.705
Vorderingen	(B)	314	355
Kortlopende schulden	(C)	446	495
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-132	-140
Activa min kortlopende schulden		235.691	253.565
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		13.861	14.003
Agio		192.662	192.354
Overige reserves		38.420	34.311
Onverdeeld resultaat		-9.252	12.897
Totaal eigen vermogen		235.691	253.565

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		103	1.033
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-7.769	13.558
In rekening gebrachte op- en afslagen		50	54
Som van de bedrijfsopbrengsten		-7.616	14.645
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		1.636	1.748
Som van de bedrijfslasten		1.636	1.748
Resultaat		-9.252	12.897

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-9.252	12.897
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-103	-1.033
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7.769	-13.558
Aankoop van beleggingen	-12.196	-4.884
Verkoop van beleggingen	22.412	29.126
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-267	-
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-316	-96
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	8.047	22.452
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	13.322	9.149
Inkoop van aandelen	-15.665	-26.604
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	308	81
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	267	-
Uitgekeerd dividend	-6.279	-5.078
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-8.047	-22.452
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

5.3.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in de ASN Mixpool

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand begin periode	253.705	263.356
Aankopen	12.196	4.884
Verkopen	-22.412	-21.536
Verkopen uit hoofde van transitie ¹	-	-7.590
Gerealiseerde waardeveranderingen	103	1.033
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-7.769	13.558
Stand ultimo periode	235.823	253.705

¹ De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde In € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Mixpool	3.536.899	3.685.613	235.823	253.705	100,00%	100,00%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Mixpool			66,68	68,84		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Mixpool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van de ASN Mixpool opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, renterisico, valutarisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de toelichting op de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	267	-
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	267	-
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	47	355
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	47	355
Totaal	314	355

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	47	355
Te betalen fondskosten	132	140
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	179	495
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	267	-
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	267	-
Totaal	446	495

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	14.003	14.975
Uitgegeven aandelen	742	510
Ingekochte aandelen	-884	-1.482
Stand ultimo periode	13.861	14.003
Agio		
Stand begin periode	192.354	204.031
Uitgegeven aandelen	12.580	8.639
Ingekochte aandelen	-12.272	-20.316
Stand ultimo periode	192.662	192.354
Overige reserves		
Stand begin periode	34.311	41.939
Toevoeging/onttrekking uit onverdeeld resultaat	6.618	-2.822
Ingekochte aandelen	-2.509	-4.806
Stand ultimo periode	38.420	34.311
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	12.897	2.256
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-6.618	2.822
Uitgekeerd dividend	-6.279	-5.078
Resultaat over de verslagperiode	-9.252	12.897
Stand ultimo periode	-9.252	12.897
Totaal eigen vermogen	235.691	253.565

Vijfjarenoverzicht

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	235.691	253.565	263.201	249.180	188.220
Koersresultaat	-7.666	14.591	3.999	19.669	23.975
In rekening gebrachte op- en afslagen	50	54	59	¹	¹
Bedrijfslasten	1.636	1.748	1.802	1.615	1.151
Totaal resultaat	-9.252	12.897	2.256	18.054	22.824
Aantal uitstaande gewone aandelen	2.772.161	2.800.544	2.994.920	2.817.932	2.292.961
Per gewoon aandeel					
In euro's					
Intrinsieke waarde	85,02	90,54	87,88	88,43	82,09
Beurskoers	84,93	90,92	88,23	88,73	82,09
Dividend ²	2,25	1,75	1,30	1,30	1,30
Waardeveranderingen beleggingen	-2,72	5,06	1,36	7,59	11,29
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,02	0,02	0,02	¹	¹
Bedrijfslasten	0,58	0,61	0,61	0,62	0,54
Totaal resultaat³	-3,28	4,47	0,77	6,97	10,75

¹ De vergelijkende cijfers voor op- en afslagen zijn niet herrekend voor de verslagjaren 2015 en eerder.

² Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

³ Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode. In de jaarverslagen over 2015 en eerder werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande aandelen aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

5.3.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Bedrijfslasten		
Fondskosten	1.636	1.748
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	1.636	1.748
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	251.774	258.910
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,65%	0,68%

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van het vermogen van het fonds per dagultimo. De tabel toont de kosten over 2018 en 2017. De lopendekostenfactor over 2018 is lager dan de lopendekostenfactor over 2017 aangezien de fondskosten per 1 juli 2017 zijn verlaagd.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Aandelenpool en ASN Obligatiepool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichtingen op deze beleggingspools in de paragraaf *Omloopfactor* in de hoofdstukken 6.1 en 6.2.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.4 ASN Milieu & Waterfonds

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in de ASN Milieupool		493.855	553.339
Vorderingen	(B)	709	431
Liquide middelen		137	-
Kortlopende schulden	(C)	1.362	990
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-516	-559
Activa min kortlopende schulden		493.339	552.780
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		87.655	81.296
Agio		320.307	276.169
Overige reserves		180.433	147.873
Onverdeeld resultaat		-95.056	47.442
Totaal eigen vermogen		493.339	552.780

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-1.919	1.493
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-86.662	51.815
In rekening gebrachte op- en afslagen		289	253
Som van de bedrijfsopbrengsten		-88.292	53.561
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		6.764	6.119
Som van de bedrijfslasten		6.764	6.119
Resultaat		-95.056	47.442

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-95.056	47.442
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	1.919	-1.493
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	86.662	-51.815
Aankoop van beleggingen	-67.320	-64.432
Verkoop van beleggingen	38.223	25.189
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-709	-
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-337	-109
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-36.618	-45.218
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	71.397	71.911
Inkoop van aandelen	-27.929	-23.121
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	431	202
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	709	-
Uitgekeerd dividend	-7.853	-3.774
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	36.755	45.218
Mutatie liquide middelen	137	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	137	-

5.4.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in de ASN Milieupool

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand begin periode	553.339	460.788
Aankopen	67.320	64.432
Verkopen	-38.223	-20.901
Verkopen uit hoofde van transitie ¹	-	-4.288
Gerealiseerde waardeveranderingen	-1.919	1.493
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-86.662	51.815
Stand ultimo periode	493.855	553.339

¹ De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde in duizenden euro's		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Milieupool	13.274.391	12.621.267	493.855	553.339	81,89%	80,86%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Milieupool			37,20	43,84		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Milieupool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van de ASN Milieupool opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, kredietrisico, valutarisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de toelichting op de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	709	-
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	709	-
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	-	431
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	431
Totaal	709	431

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	137	431
Te betalen fondskosten	516	559
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	653	990
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	709	-
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	709	-
Totaal	1.362	990

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	81.296	73.815
Uitgegeven aandelen	10.843	10.999
Ingekochte aandelen	-4.484	-3.518
Stand ultimo periode	87.655	81.296
Agio		
Stand begin periode	276.169	226.809
Uitgegeven aandelen	60.554	60.912
Ingekochte aandelen	-16.416	-11.552
Stand ultimo periode	320.307	276.169
Overige reserves		
Stand begin periode	147.873	121.754
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	39.589	34.170
Ingekochte aandelen	-7.029	-8.051
Stand ultimo periode	180.433	147.873
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	47.442	37.944
Toevoeging aan overige reserves	-39.589	-34.170
Uitgekeerd dividend	-7.853	-3.774
Resultaat over de verslagperiode	-95.056	47.442
Stand ultimo periode	-95.056	47.442
Totaal eigen vermogen	493.339	552.780

Vijfjarenoverzicht

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	493.339	552.780	460.322	386.307	307.325
Koersresultaat	-88.581	53.308	42.628	58.598	32.043
In rekening gebrachte op- en afslagen	289	253	250	¹	¹
Bedrijfslasten	6.764	6.119	4.934	4.877	3.977
Totaal resultaat	-95.056	47.442	37.944	53.721	28.066
Aantal uitstaande gewone aandelen	17.530.949	16.259.204	14.762.975	13.413.036	12.455.495
Per gewoon aandeel					
<i>In euro's</i>					
Intrinsieke waarde	28,14	34,00	31,18	28,80	24,67
Beurskoers	27,88	34,27	31,39	28,98	24,54
Dividend ²	0,45	0,25	0,20	0,15	0,05
Waardeveranderingen beleggingen	-5,05	3,41	3,02	4,58	2,58
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,02	0,02	0,02	¹	¹
Bedrijfslasten	0,39	0,39	0,35	0,38	0,32
Totaal resultaat³	-5,42	3,04	2,69	4,20	2,26

¹ De vergelijkende cijfers voor op- en afslagen zijn niet herrekend voor de verslagjaren 2015 en eerder.

² Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

³ Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode. In de jaarverslagen over 2015 en eerder werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande aandelen aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

5.4.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Bedrijfslasten		
Fondskosten	6.764	6.119
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	6.764	6.119
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	564.279	509.323
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	1,20%	1,20%

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 1,20% (op jaarbasis) van het vermogen van het fonds per dagultimo.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Milieupool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting van de ASN Milieupool in hoofdstuk 6.4, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.5 ASN Duurzaam Small & Midcapfonds

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in de ASN Small & Midcappool		92.360	103.284
Vorderingen	(B)	48	219
Kortlopende schulden	(C)	143	323
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-95	-104
Activa min kortlopende schulden		92.265	103.180
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		13.624	12.451
Agio		70.226	60.022
Overige reserves		27.744	12.991
Onverdeeld resultaat		-19.329	17.716
Totaal eigen vermogen		92.265	103.180

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-437	748
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-17.703	17.942
In rekening gebrachte op- en afslagen		93	103
Som van de bedrijfsopbrengsten		-18.047	18.793
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		1.282	1.077
Som van de bedrijfslasten		1.282	1.077
Resultaat		-19.329	17.716

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-19.329	17.716
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	437	-748
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	17.703	-17.942
Aankoop van beleggingen	-16.702	-13.451
Verkoop van beleggingen	9.486	8.258
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	11	40
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-169	184
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-8.563	-5.943
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	17.120	15.315
Inkoop van aandelen	-7.216	-7.583
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	160	-160
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	-11	-40
Uitgekeerd dividend	-1.490	-1.589
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	8.563	5.943
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

5.5.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in de ASN Small & Midcappool

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand begin periode	103.284	79.401
Aankopen	16.702	13.451
Verkopen	-9.486	-5.515
Verkopen uit hoofde van transitie ¹	-	-2.743
Gerealiseerde waardeveranderingen	-437	748
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-17.703	17.942
Stand ultimo periode	92.360	103.284

¹ De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde In € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Small & Midcappool	1.916.100	1.794.555	92.360	103.284	79,69%	80,45%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Small & Midcappool			48,20	57,55		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Small & Midcappool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van de ASN Small & Midcappool opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, kredietrisico, valutarisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	48	59
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	48	59
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	-	160
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	160
Totaal	48	219

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	-	160
Te betalen fondskosten	95	104
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	95	264
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	48	59
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	48	59
Totaal	143	323

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	12.451	11.488
Uitgegeven aandelen	2.110	1.972
Ingekochte aandelen	-937	-1.009
Stand ultimo periode	13.624	12.451
Agio		
Stand begin periode	60.022	51.323
Uitgegeven aandelen	15.010	13.343
Ingekochte aandelen	-4.806	-4.644
Stand ultimo periode	70.226	60.022
Overige reserves		
Stand begin periode	12.991	18.936
Toevoeging/onttrekking uit onverdeeld resultaat	16.226	-4.015
Ingekochte aandelen	-1.473	-1.930
Stand ultimo periode	27.744	12.991
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	17.716	-2.426
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-16.226	4.015
Uitgekeerd dividend	-1.490	-1.589
Resultaat over de verslagperiode	-19.329	17.716
Stand ultimo periode	-19.329	17.716
Totaal eigen vermogen	92.265	103.180

Vijfjarenoverzicht

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	92.265	103.180	79.321	82.641	65.065
Koersresultaat	-18.140	18.690	-1.550	12.545	7.588
In rekening gebrachte op- en afslagen	93	103	69	¹	¹
Bedrijfslasten	1.282	1.077	945	1.201	981
Totaal resultaat	-19.329	17.716	-2.426	11.344	6.607
Aantal uitstaande gewone aandelen	2.724.850	2.490.291	2.297.673	2.286.700	2.087.637
Per gewoon aandeel					
<i>In euro's</i>					
Intrinsieke waarde	33,86	41,43	34,52	36,14	31,17
Beurskoers	33,67	41,33	34,25	36,49	31,06
Dividend ²	0,55	0,70	0,50	0,35	0,30
Waardeveranderingen beleggingen	-6,67	7,98	-0,67	5,73	3,49
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,03	0,04	0,03	¹	¹
Bedrijfslasten	0,47	0,46	0,41	0,55	0,45
Totaal resultaat³	-7,11	7,56	-1,05	5,18	3,04

¹ De vergelijkende cijfers voor op- en afslagen zijn niet herrekend voor de verslagjaren 2015 en eerder.

² Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

³ Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode. In de jaarverslagen over 2015 en eerder werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande aandelen aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

5.5.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Bedrijfslasten		
Fondskosten	1.282	1.077
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	1.282	1.077
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	106.886	89.580
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	1,20%	1,20%

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 1,20% (op jaarbasis) van het vermogen van het fonds per dagultimo.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Small & Midcappool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting van de ASN Small & Midcappool in hoofdstuk 6.5, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.6 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in beleggingspools		52.763	56.745
Vorderingen	(B)	122	206
Kortlopende schulden	(C)	162	231
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-40	-25
Activa min kortlopende schulden		52.723	56.720
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		5.178	5.545
Agio		47.482	50.871
Overige reserves		299	-7
Onverdeeld resultaat		-236	311
Totaal eigen vermogen		52.723	56.720

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		66	-34
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		47	440
In rekening gebrachte op- en afslagen		12	84
Som van de bedrijfsopbrengsten		125	490
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		361	179
Som van de bedrijfslasten		361	179
Resultaat		-236	311

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-236	311
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-66	34
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-47	-440
Aankoop van beleggingen	-15.425	-61.815
Verkoop van beleggingen	19.520	5.476
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	168	-206
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	99	25
Nettokasstroom uit beleggingsactiviteiten	4.013	-56.615
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	1.680	61.496
Inkoop van aandelen	-5.441	-5.087
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	-84	-
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	-168	206
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	-4.013	56.615
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

5.6.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in beleggingspools

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Stand begin periode	56.745	-
Aankopen	15.425	1.314
Aankopen uit hoofde van transitie ²	-	60.501
Verkopen	-19.520	-5.476
Gerealiseerde waardeveranderingen	66	-34
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	47	440
Stand ultimo periode	52.763	56.745

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

² De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde in € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Obligatiepool	683.322	991.222	35.594	51.183	4,89%	6,20%
ASN Microkredietpool ¹	210.206	-	12.192	-	3,62%	-
ASN Aandelenpool	43.596	55.964	3.989	5.562	0,31%	0,39%
ASN Milieupool ¹	13.315	-	495	-	0,08%	-
ASN Small & Midcappool ¹	10.234	-	493	-	0,43%	-
Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)						
ASN Obligatiepool			52,09	51,64		
ASN Aandelenpool			91,50	99,39		
ASN Microkredietpool			57,82	-		
ASN Milieupool			37,20	-		
ASN Small & Midcappool			48,20	-		

¹ Per 1 augustus 2018 is het beleggingsbeleid van het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief gewijzigd. De beleggingsportefeuille is uitgebreid met de ASN Microkredietpool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool.

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Obligatiepool en de ASN Aandelenpool en vanaf 1 augustus 2018 tevens in de ASN Microkredietpool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van deze beleggingspools opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool(s) waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, valutarisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	38	206
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	38	206
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	84	-
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	84	-
Totaal	122	206

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	84	-
Te betalen fondskosten	40	25
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	124	25
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	38	206
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	38	206
Totaal	162	231

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	5.545	-
Uitgegeven aandelen	165	6.043
Ingekochte aandelen	-532	-498
Stand ultimo periode	5.178	5.545
Agio		
Stand begin periode	50.871	-
Uitgegeven aandelen	1.515	55.453
Ingekochte aandelen	-4.904	-4.582
Stand ultimo periode	47.482	50.871
Overige reserves		
Stand begin periode	-7	-
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	311	-
Ingekochte aandelen	-5	-7
Stand ultimo periode	299	-7
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	311	-
Toevoeging aan overige reserves	-311	-
Resultaat over de verslagperiode	-236	311
Stand ultimo periode	-236	311
Totaal eigen vermogen	52.723	56.720

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Vijfjarenoverzicht

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Totaal intrinsieke waarde	52.723	56.720
Koersresultaat	113	406
In rekening gebrachte op- en afslagen	12	84
Bedrijfslasten	361	179
Totaal resultaat	-236	311²
Aantal uitstaande gewone aandelen	1.035.536	1.109.054
Intrinsieke waarde	50,91	51,14
Beurskoers	50,94	51,10
Dividend ³	-	-
Waardeveranderingen beleggingen	0,11	0,58
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,01	0,12
Bedrijfslasten	0,34	0,26
Totaal resultaat⁴	-0,22	0,44

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017 en bestaat derhalve nog geen vijf jaar.

2 Het resultaat is berekend over de periode van 10 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

3 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

4 Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode.

5.6.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Bedrijfslasten		
Fondskosten	361	179
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	361	179
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	54.268	35.845
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,66%	0,55%

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van het vermogen van het fonds per dagultimo. De tabel toont de kosten over 2018 en 2017.

Ten gevolge van de toevoeging van additionele beleggingsinstellingen (ASN Microkredietpool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool) zijn de fondskosten van het ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief per 1 augustus 2018 gestegen van 0,50% naar een tarief van 0,90%.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Aandelenpool, ASN Obligatiepool, ASN Microkredietpool, ASN Milieupool en ASN Small & Midcappool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting op deze beleggingspools in hoofdstuk 6, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.7 ASN Duurzaam Mixfonds Defensief

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in beleggingspools		79.047	83.897
Vorderingen	(B)	46	121
Kortlopende schulden	(C)	107	161
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-61	-40
Activa min kortlopende schulden		78.986	83.857
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		7.770	8.053
Agio		72.397	75.041
Overige reserves		745	-8
Onverdeeld resultaat		-1.926	771
Totaal eigen vermogen		78.986	83.857

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017¹
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-39	-63
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-1.380	981
In rekening gebrachte op- en afslagen		18	132
Som van de bedrijfsopbrengsten		-1.401	1.050
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		525	279
Som van de bedrijfslasten		525	279
Resultaat		-1.926	771

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Kasstromen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-1.926	771
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	39	63
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	1.380	-981
Aankoop van beleggingen	-23.910	-88.271
Verkoop van beleggingen	27.341	5.292
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	75	-121
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	21	40
Nettokasstromen uit beleggingsactiviteiten	3.020	-83.207
Kasstromen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	3.533	86.783
Inkoop van aandelen	-6.478	-3.697
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	-75	121
Nettokasstromen uit financieringsactiviteiten	-3.020	83.207
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

5.7.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in beleggingspools

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Stand begin periode	83.897	-
Aankopen	23.910	5.683
Aankopen uit hoofde van transitie ²	-	82.588
Verkopen	-27.341	-5.292
Gerealiseerde waardeveranderingen	-39	-63
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-1.380	981
Stand ultimo periode	79.047	83.897

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

² De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde In € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Obligatiepool	863.859	1.223.373	44.998	63.170	6,18%	7,65%
ASN Microkredietpool ¹	262.648	-	15.233	-	4,51%	-
ASN Aandelenpool	156.607	157.483	14.330	15.652	1,12%	1,10%
ASN Milieupool	60.416	115.752	2.248	5.075	0,37%	0,74%
ASN Small & Midcappool ¹	46.437	-	2.238	-	1,93%	-
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Obligatiepool			52,09	51,64		
ASN Aandelenpool			91,50	99,39		
ASN Milieupool			37,20	43,84		
ASN Microkredietpool			57,82	-		
ASN Small & Midcappool			48,20	-		

¹ Per 1 oktober 2018 is het beleggingsbeleid van het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief gewijzigd. De beleggingsportefeuille is uitgebreid met de ASN Microkredietpool en de ASN Small & Midcappool.

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Obligatiepool, de ASN Aandelenpool en de ASN Milieupool, en vanaf 1 oktober 2018 tevens in de ASN Microkredietpool en de ASN Small & Midcappool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van deze beleggingspools opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool(s) waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, valutarisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	46	121
Vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	46	121
Vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	-
Totaal	46	121

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen fondskosten	61	40
Schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	61	40
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	46	121
Schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	46	121
Totaal	107	161

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	8.053	-
Uitgegeven aandelen	340	8.410
Ingekochte aandelen	-623	-357
Stand ultimo periode	7.770	8.053
Agio		
Stand begin periode	75.041	-
Uitgegeven aandelen	3.193	78.373
Ingekochte aandelen	-5.837	-3.332
Stand ultimo periode	72.397	75.041
Overige reserves		
Stand begin periode	-8	-
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	771	-
Ingekochte aandelen	-18	-8
Stand ultimo periode	745	-8
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	771	-
Toevoeging aan overige reserves	-771	-
Resultaat over de verslagperiode	-1.926	771
Stand ultimo periode	-1.926	771
Totaal eigen vermogen	78.986	83.857

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Vijfjarenoverzicht

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017 ¹
Totaal intrinsieke waarde	78.986	83.857
Koersresultaat	-1.419	918
In rekening gebrachte op- en afslagen	18	132
Bedrijfslasten	525	279
Totaal resultaat	-1.926	771²
Aantal uitstaande gewone aandelen	1.553.915	1.610.712
Per gewoon aandeel		
<i>In euro's</i>		
Intrinsieke waarde	50,83	52,06
Beurskoers	50,64	52,05
Dividend ³	-	-
Waardeveranderingen beleggingen	-0,89	0,94
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,01	0,14
Bedrijfslasten	0,33	0,29
Totaal resultaat⁴	-1,21	0,79

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017 en bestaat derhalve nog geen vijf jaar.

² Het resultaat is berekend over de periode van 10 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

³ Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

⁴ Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode.

5.7.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Bedrijfslasten		
Fondskosten	525	279
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	525	279
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	82.518	50.877
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,64%	0,60%

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van het vermogen van het fonds per dagultimo. De tabel toont de kosten over 2018 en 2017.

Ten gevolge van de toevoeging van additionele beleggingsinstellingen (ASN Microkredietpool en de ASN Small & Midcappool) zijn de fondskosten van het ASN Duurzaam Mixfonds Defensief per 1 oktober 2018 gestegen van 0,55% naar een tarief van 0,90%.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Aandelenpool, de ASN Obligatiepool, de ASN Microkredietpool, de Small & Midcappool en de ASN Milieupool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting op deze beleggingspools in hoofdstuk 6, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.8 ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in beleggingspools		389.043	428.308
Vorderingen	(B)	535	163
Kortlopende schulden	(C)	752	400
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-217	-237
Activa min kortlopende schulden		388.826	428.071
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		38.382	40.394
Agio		365.047	384.247
Overige reserves		3.422	15
Onverdeeld resultaat		-18.025	3.415
Totaal eigen vermogen		388.826	428.071

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017¹
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		188	-543
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-15.564	4.708
In rekening gebrachte op- en afslagen		58	800
Som van de bedrijfsopbrengsten		-15.318	4.965
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		2.707	1.550
Som van de bedrijfslasten		2.707	1.550
Resultaat		-18.025	3.415

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-18.025	3.415
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-188	543
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	15.564	-4.708
Aankoop van beleggingen	-24.587	-451.621
Verkoop van beleggingen	48.476	27.478
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-372	-163
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-20	237
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	20.848	-424.819
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	5.592	439.678
Inkoop van aandelen	-26.812	-15.022
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	372	163
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-20.848	424.819
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

5.8.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in beleggingspools

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Stand begin periode	428.308	-
Aankopen	24.587	20.059
Aankopen uit hoofde van transitie ²	-	431.562
Verkopen	-48.476	-27.478
Gerealiseerde waardeveranderingen	188	-543
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-15.564	4.708
Stand ultimo periode	389.043	428.308

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

2 De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde In € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Obligatiepool	4.227.211	4.556.530	220.193	235.280	30,26%	28,49%
ASN Aandelenpool	1.437.346	1.508.363	131.520	149.913	10,25%	10,49%
ASN Milieupool	1.003.385	983.429	37.330	43.115	6,19%	6,30%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Obligatiepool			52,09	51,64		
ASN Aandelenpool			91,50	99,39		
ASN Milieupool			37,20	43,84		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Obligatiepool, de ASN Aandelenpool en de ASN Milieupool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van deze beleggingspools opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool(s) waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, valutarisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	535	163
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	535	163
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	-
Totaal	535	163

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen fondskosten	217	237
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	217	237
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	535	163
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	535	163
Totaal	752	400

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	40.394	-
Uitgegeven aandelen	528	41.820
Ingekochte aandelen	-2.540	-1.426
Stand ultimo periode	38.382	40.394
Agio		
Stand begin periode	384.247	-
Uitgegeven aandelen	5.064	397.858
Ingekochte aandelen	-24.264	-13.611
Stand ultimo periode	365.047	384.247
Overige reserves		
Stand begin periode	15	-
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	3.415	-
Ingekochte aandelen	-8	15
Stand ultimo periode	3.422	15
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	3.415	-
Toevoeging aan overige reserves	-3.415	-
Resultaat over de verslagperiode	-18.025	3.415
Stand ultimo periode	-18.025	3.415
Totaal eigen vermogen	388.826	428.071

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Vijfjarenoverzicht

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017¹
Totaal intrinsieke waarde	388.826	428.071
Koersresultaat	-15.376	4.165
In rekening gebrachte op- en afslagen	58	800
Bedrijfslasten	2.707	1.550
Totaal resultaat	-18.025	3.415²
Aantal uitstaande gewone aandelen	7.676.375	8.078.852
Per gewoon aandeel		
<i>In euro's</i>		
Intrinsieke waarde	50,65	52,99
Beurskoers	50,42	53,01
Dividend ³	-	-
Waardeveranderingen beleggingen	-1,96	0,91
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,01	0,17
Bedrijfslasten	0,34	0,34
Totaal resultaat⁴	-2,29	0,74

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017 en bestaat derhalve nog geen vijf jaar.

2 Het resultaat is berekend over de periode van 10 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

3 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

4 Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode.

5.8.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Bedrijfslasten		
Fondskosten	2.707	1.550
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	2.707	1.550
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	416.556	243.318
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,65%	0,68%

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van het vermogen van het fonds per dagultimo. De tabel toont de kosten over 2018 en 2017. De lopendekostenfactor over 2018 is lager dan de lopendekostenfactor over de 2017 aangezien de fondskosten per 1 juli 2017 zijn verlaagd.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Aandelenpool, de ASN Obligatiepool en de ASN Milieupool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting op deze beleggingspools in hoofdstuk 6, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.9 ASN Duurzaam Mixfonds Offensief

Balans

Vóór winstbestemming en in € 1.000	Ref.	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in beleggingspools		155.710	171.485
Vorderingen	(B)	46	211
Kortlopende schulden	(C)	160	335
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-114	-124
Activa min kortlopende schulden		155.596	171.361
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		15.422	15.710
Agio		150.178	152.964
Overige reserves		2.654	28
Onverdeeld resultaat		-12.658	2.659
Totaal eigen vermogen		155.596	171.361

Winst-en-verliesrekening

In € 1.000	Ref.	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		27	-268
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-11.280	3.304
In rekening gebrachte op- en afslagen		34	408
Som van de bedrijfsopbrengsten		-11.219	3.444
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		1.439	785
Som van de bedrijfslasten		1.439	785
Resultaat		-12.658	2.659

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-12.658	2.659
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-27	268
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	11.280	-3.304
Aankoop van beleggingen	-11.809	-179.336
Verkoop van beleggingen	16.331	10.887
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-175	335
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	2.942	-168.491
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	6.738	176.331
Inkoop van aandelen	-9.845	-7.629
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	165	-211
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-2.942	168.491
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

5.9.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in beleggingspools

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Stand begin periode	171.485	-
Aankopen	11.809	10.267
Aankopen uit hoofde van transitie ²	-	169.069
Verkopen	-16.331	-10.887
Gerealiseerde waardeveranderingen	27	-268
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-11.280	3.304
Stand ultimo periode	155.710	171.485

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

2 De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde in € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Aandelenpool	852.386	878.645	77.996	87.327	6,08%	6,11%
ASN Obligatiepool	938.395	993.569	48.880	51.304	6,72%	6,21%
ASN Milieupool	571.701	550.398	21.269	24.130	3,53%	3,53%
ASN Small & Midcappool	156.936	151.578	7.565	8.724	6,53%	6,80%
Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)						
ASN Aandelenpool			91,50	99,39		
ASN Obligatiepool			52,09	51,64		
ASN Milieupool			37,20	43,84		
ASN Small & Midcappool			48,20	57,55		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Aandelenpool, de ASN Obligatiepool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van deze beleggingspools opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool(s) waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, valutarisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-	-
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	46	211
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	46	211
Totaal	46	211

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	46	211
Te betalen fondskosten	114	124
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	160	335
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	-
Totaal	160	335

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	15.710	-
Uitgegeven aandelen	622	16.421
Ingekochte aandelen	-910	-711
Stand ultimo periode	15.422	15.710
Agio		
Stand begin periode	152.964	-
Uitgegeven aandelen	6.116	159.910
Ingekochte aandelen	-8.902	-6.946
Stand ultimo periode	150.178	152.964
Overige reserves		
Stand begin periode	28	-
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	2.659	-
Ingekochte aandelen	-33	28
Stand ultimo periode	2.654	28
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	2.659	-
Toevoeging aan overige reserves	-2.659	-
Resultaat over de verslagperiode	-12.658	2.659
Stand ultimo periode	-12.658	2.659
Totaal eigen vermogen	155.596	171.361

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Vijfjarenoverzicht

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017 ¹
Totaal intrinsieke waarde	155.596	171.361
Koersresultaat	-11.253	3.036
In rekening gebrachte op- en afslagen	34	408
Bedrijfslasten	1.439	785
Totaal resultaat	-12.658	2.659²
Aantal uitstaande gewone aandelen	3.084.400	3.142.022
Per gewoon aandeel		
<i>In euro's</i>		
Intrinsieke waarde	50,45	54,54
Beurskoers	50,35	54,83
Dividend ³	-	-
Waardeveranderingen beleggingen	-3,60	1,74
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,01	0,23
Bedrijfslasten	0,46	0,45
Totaal resultaat⁴	-4,05	1,52

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017 en bestaat derhalve nog geen vijf jaar.

² Het resultaat is berekend over de periode van 10 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

³ Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

⁴ Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode.

5.9.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Bedrijfslasten		
Fondskosten	1.439	785
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	1.439	785
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	169.426	94.833
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,85%	0,85%

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 0,85% (op jaarbasis) van het vermogen van het fonds per dagultimo.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Aandelenpool, de ASN Obligatiepool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting op deze beleggingspools in hoofdstuk 6, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.10 ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in beleggingspools		268.878	320.346
Vorderingen	(B)	413	187
Kortlopende schulden	(C)	623	433
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-210	-246
Activa min kortlopende schulden		268.668	320.100
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		26.713	28.763
Agio		264.502	284.852
Overige reserves		6.254	10
Onverdeeld resultaat		-28.801	6.475
Totaal eigen vermogen		268.668	320.100

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017¹
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		5	-585
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-26.104	7.694
In rekening gebrachte op- en afslagen		64	868
Som van de bedrijfsopbrengsten		-26.035	7.977
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		2.766	1.502
Som van de bedrijfslasten		2.766	1.502
Resultaat		-28.801	6.475

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-28.801	6.475
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-5	585
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	26.104	-7.694
Aankoop van beleggingen	-8.166	-334.643
Verkoop van beleggingen	33.535	21.406
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-226	-187
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-36	246
Nettokasstroom uit beleggingsactiviteiten	22.405	-313.812
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	5.455	331.882
Inkoop van aandelen	-28.086	-18.257
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	226	187
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	-22.405	313.812
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

5.10.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in beleggingspools

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Stand begin periode	320.346	-
Aankopen	8.166	8.153
Aankopen uit hoofde van transitie ²	-	326.490
Verkopen	-33.535	-21.406
Gerealiseerde waardeveranderingen	5	-585
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-26.104	7.694
Stand ultimo periode	268.878	320.346

1 Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

2 De Volksbank heeft gedurende 2017 veranderingen doorgevoerd in klantportefeuilles die bij een aantal fondsen een in- of uitstroom tot gevolg had.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde in € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Aandelenpool	1.959.341	2.141.092	179.285	212.799	13,97%	14,90%
ASN Milieupool	1.286.122	1.338.846	47.848	58.697	7,93%	8,58%
ASN Obligatiepool	547.310	628.893	28.509	32.473	3,92%	3,93%
ASN Small & Midcappool	274.595	284.555	13.236	16.377	11,42%	12,76%
Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)						
ASN Aandelenpool			91,50	99,39		
ASN Milieupool			37,20	43,84		
ASN Obligatiepool			52,09	51,64		
ASN Small & Midcappool			48,20	57,55		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Aandelenpool, de ASN Obligatiepool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van deze beleggingspools opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool(s) waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, valutarisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	413	187
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	413	187
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	-
Totaal	413	187

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen fondskosten	210	246
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	210	246
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	413	187
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	413	187
Totaal	623	433

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	28.763	-
Uitgegeven aandelen	493	30.431
Ingekochte aandelen	-2.543	-1.668
Stand ultimo periode	26.713	28.763
Agio		
Stand begin periode	284.852	-
Uitgegeven aandelen	4.962	301.451
Ingekochte aandelen	-25.312	-16.599
Stand ultimo periode	264.502	284.852
Overige reserves		
Stand begin periode	10	-
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	6.475	-
Ingekochte aandelen	-231	10
Stand ultimo periode	6.254	10
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	6.475	-
Toevoeging aan overige reserves	-6.475	-
Resultaat over de verslagperiode	-28.801	6.475
Stand ultimo periode	-28.801	6.475
Totaal eigen vermogen	268.668	320.100

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Vijfjarenoverzicht

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017 ¹
Totaal intrinsieke waarde	268.668	320.100
Koersresultaat	-26.099	7.109
In rekening gebrachte op- en afslagen	64	868
Bedrijfslasten	2.766	1.502
Totaal resultaat	-28.801	6.475²
Aantal uitstaande gewone aandelen	5.342.613	5.752.551
Per gewoon aandeel		
<i>In euro's</i>		
Intrinsieke waarde	50,29	55,64
Beurskoers	49,92	55,75
Dividend ³	-	-
Waardeveranderingen beleggingen	-4,68	2,28
In rekening gebrachte op- en afslagen	0,01	0,28
Bedrijfslasten	0,50	0,48
Totaal resultaat⁴	-5,17	2,08

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017 en bestaat derhalve nog geen vijf jaar.

² Het resultaat is berekend over de periode van 10 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

³ Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

⁴ Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de verslagperiode.

5.10.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	10-01-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Bedrijfslasten		
Fondskosten	2.766	1.502
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	2.766	1.502
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	307.627	171.272
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,90%	0,90%

¹ Het fonds is opgericht op 10 januari 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 10 januari 2017 t/m 31 december 2017.

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 0,90% (op jaarbasis) van het vermogen van het fonds per dagultimo.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Aandelenpool, de ASN Obligatiepool, de ASN Milieupool en de ASN Small & Midcappool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting op deze beleggingspools in hoofdstuk 6, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan- en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.11 ASN Groenprojectenfonds

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in de ASN Groenprojectenpool		409.596	402.924
Vorderingen	(B)	2.457	103
Kortlopende schulden	(C)	2.803	447
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-346	-344
Activa min kortlopende schulden		409.250	402.580
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		78.415	76.136
Agio		338.390	329.295
Overige reserves		-4.111	33
Onverdeeld resultaat		-3.444	-2.884
Totaal eigen vermogen		409.250	402.580

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017¹
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		-236	-13
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		739	-723
Som van de bedrijfsopbrengsten		503	-736
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		3.947	2.148
Som van de bedrijfslasten		3.947	2.148
Resultaat		-3.444	-2.884

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-3.444	-2.884
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	236	13
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-739	723
Aankoop van beleggingen	-31.281	-414.991
Verkoop van beleggingen	25.112	11.331
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	103	-103
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	2.459	344
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-7.554	-405.567
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	31.964	415.315
Inkoop van aandelen	-20.351	-9.851
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	-2.457	-
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	-103	103
Uitgekeerd dividend	-1.499	-
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	7.554	405.567
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

5.11.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in de ASN Groenprojectenpool

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Stand begin periode	402.924	-
Aankopen uit hoofde van herstructurering ASN Groenprojectenfonds	-	387.317
Aankopen	31.281	27.674
Verkopen	-25.112	-11.331
Gerealiseerde waardeveranderingen	-236	-13
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	739	-723
Stand ultimo periode	409.596	402.924

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde In € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Groenprojectenpool	15.395.247	15.156.116	409.596	402.924	100,00%	100,00%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Groenprojectenpool			26,61	26,58		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Groenprojectenpool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van de ASN Groenprojectenpool opgenomen in de jaarrekening. Deze jaarcijfers worden geacht deel uit te maken van de toelichting op de jaarrekening van dit fonds.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, valutarisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	-	103
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-	103
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	2.457	-
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	2.457	-
Totaal	2.457	103

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	2.457	-
Te betalen fondskosten	346	344
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	2.803	344
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	-	103
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	103
Totaal	2.803	447

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	76.136	-
Uitgegeven aandelen	6.147	77.992
Ingekochte aandelen	-3.868	-1.856
Stand ultimo periode	78.415	76.136
Agio		
Stand begin periode	329.295	-
Uitgegeven aandelen	25.817	337.323
Ingekochte aandelen	-16.722	-8.028
Stand ultimo periode	338.390	329.295
Overige reserves		
Stand begin periode	33	-
Onttrekking uit onverdeeld resultaat	-4.383	-
Ingekochte aandelen	239	33
Stand ultimo periode	-4.111	33
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	-2.884	-
Onttrekking aan overige reserves	4.383	-
Uitgekeerd dividend	-1.499	-
Resultaat over de verslagperiode	-3.444	-2.884
Stand ultimo periode	-3.444	-2.884
Totaal eigen vermogen	409.250	402.580

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

Vanaf 30 oktober 2018 was het ASN Groenprojectenfonds gesloten voor aankooporders. Als gevolg van een grote instroom kwam het vereiste percentage financieringen van groenprojecten van minstens zeventig procent in zicht. Wanneer het ASN Groenprojectenfonds niet voldoet aan de 70% norm, zou het ASN Groenprojectenfonds de status van groene instelling kunnen verliezen. Huidige beleggers zouden daardoor het mogelijke fiscale voordeel van hun groenbelegging kunnen verliezen. Om te voorkomen dat het percentage onder de zeventig procent kwam, heeft de Beheerder besloten het ASN Groenprojectenfonds te sluiten voor de aankoop van aandelen. Per 24 december 2018 om 9.00 uur heeft de Beheerder besloten om het ASN Groenprojectenfonds weer open te stellen voor de aankoop van aandelen.

Vijfjarenoverzicht

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017¹
Totaal intrinsieke waarde	409.250	402.580
Koersresultaat	503	-737
Bedrijfslasten	3.947	2.148
Totaal resultaat	-3.444	-2.885²
Aantal uitstaande gewone aandelen	15.683.050	15.227.259
Per gewoon aandeel		
<i>In euro's</i>		
Intrinsieke waarde	26,10	26,44
Beurskoers	26,09	26,67
Dividend ³	0,10	0,30
Waardeveranderingen beleggingen	0,03	-0,06
Bedrijfslasten	0,26	0,18
Totaal resultaat⁴	-0,23	-0,24

1 Het fonds is opgericht op 12 juni 2017 en bestaat derhalve nog geen vijf jaar.

2 Het resultaat is berekend over de periode van 12 juni 2017 tot en met 31 december 2017.

3 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

4 Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de periode van 12 juni 2017 tot en met 31 december 2017.

5.11.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Bedrijfslasten		
Fondskosten	3.947	2.148
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	3.947	2.148
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	394.400	387.509
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	1,00%	1,00%

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 1,00% (op jaarbasis) van het vermogen van het fonds per dagultimo.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Bovenstaande tabel laat de lopendekostenfactor zien over 2018 en 2017. ASN Groenprojectenfonds is opgericht op 12 juni 2017. Deze oprichting vond plaats in verband met de herstructurering van ASN Beleggingsfondsen N.V. ASN Groenprojectenfonds is op 12 juni 2017 in ASN Beleggingsfondsen N.V. opgenomen. Daarbij is het "oude" ASN Groenprojectenfonds overgegaan in de huidige ASN Groenprojectenpool en is er een nieuw fonds opgericht. In 2017 zijn de fondskosten in de periode van 1 januari 2017 tot en met 11 juni 2017 aan het "oude" ASN Groenprojectenfonds, thans de ASN Groenprojectenpool, in rekening gebracht. In de periode vanaf 12 juni 2017 zijn de kosten in rekening gebracht aan het huidige ASN Groenprojectenfonds. Derhalve zijn er aan dit fonds niet over het volledige jaar 2017 kosten in rekening gebracht. Hierdoor zijn bovenstaande fondskosten in 2017 ten opzichte van het gemiddelde fondsvermogen in 2017 lager dan 1%. De aan het fonds in rekening gebrachte fondskosten bedragen op jaarbasis 1%.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Groenprojectenpool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting van de ASN Groenprojectenpool in hoofdstuk 6.6, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

5.12 ASN-Novib Microkredietfonds

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in de ASN Microkredietpool		310.201	278.258
Vorderingen	(B)	197	156
Kortlopende schulden	(C)	801	699
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-604	-543
Activa min kortlopende schulden		309.597	277.715
Eigen vermogen	(D)		
Geplaatst kapitaal		27.708	25.405
Agio		272.610	249.274
Overige reserves		2.412	-12
Onverdeeld resultaat		6.867	3.048
Totaal eigen vermogen		309.597	277.715

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		255	56
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen		13.339	6.455
Som van de bedrijfsopbrengsten		13.594	6.511
Bedrijfslasten	(E)		
Fondskosten		6.727	3.463
Som van de bedrijfslasten		6.727	3.463
Resultaat		6.867	3.048

1 Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	6.867	3.048
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-255	-56
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-13.339	-6.455
Aankoop van beleggingen	-29.530	-277.299
Verkoop van beleggingen	11.181	5.552
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	87	-156
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	189	543
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-24.800	-274.823
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van aandelen	31.340	277.991
Inkoop van aandelen	-5.808	-3.324
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte aandelen	-128	-
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop aandelen	-87	156
Uitgekeerd dividend	-517	-
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	24.800	274.823
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

5.12.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in de ASN Microkredietpool

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Stand begin periode	278.258	-
Aankopen uit hoofde van herstructurering ASN-Novib Microkredietfonds	-	267.960
Aankopen	29.530	9.339
Verkopen	-11.181	-5.552
Gerealiseerde waardeveranderingen	255	56
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	13.339	6.455
Stand ultimo periode	310.201	278.258

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

	Aantal participaties		Intrinsieke waarde In € 1.000		Belang in %	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
ASN Microkredietpool	5.348.294	5.026.724	310.201	278.258	91,88%	100,00%
			Intrinsieke waarde per participatie (in € 1)			
ASN Microkredietpool			57,82	55,36		

Aangezien dit fonds zijn vermogen belegt in de ASN Microkredietpool, zijn - in het kader van het vereiste inzicht op basis van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) artikel 122 tot en met 124 - de jaarcijfers van de ASN Microkredietpool opgenomen in de jaarrekening.

Risico's en beheersing van risico's

Het risicoprofiel van het fonds is gelijk aan het risicoprofiel van de pool waarin het fonds belegt. Elke pool belegt in verschillende financiële instrumenten, met een eigen risico. Deze risico's bestaan uit marktrisico, valutarisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico.

We verwijzen naar de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. (hoofdstuk 4) voor de uitwerking van de risico's.

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen van beleggingspools	69	156
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	69	156
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van aandeelhouders uit hoofde van uitgifte aandelen	128	-
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	128	-
Totaal	197	156

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen aan beleggingspools	128	-
Te betalen fondskosten	604	543
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	732	543
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan aandeelhouders uit hoofde van inkoop aandelen	69	156
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	69	156
Totaal	801	699

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Eigen vermogen

Verloopoverzicht eigen vermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Geplaatst kapitaal		
Stand begin periode	25.405	-
Uitgegeven aandelen	2.830	25.712
Ingekochte aandelen	-527	-307
Stand ultimo periode	27.708	25.405
Agio		
Stand begin periode	249.274	-
Uitgegeven aandelen	28.510	252.279
Ingekochte aandelen	-5.174	-3.005
Stand ultimo periode	272.610	249.274
Overige reserves		
Stand begin periode	-12	-
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	2.531	-
Ingekochte aandelen	-107	-12
Stand ultimo periode	2.412	-12
Onverdeeld resultaat		
Stand begin periode	3.048	-
Toevoeging aan overige reserves	-2.531	-
Uitgekeerd dividend	-517	-
Resultaat over de verslagperiode	6.867	3.048
Stand ultimo periode	6.867	3.048
Totaal eigen vermogen	309.597	277.715

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

Vijfjarenoverzicht

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017¹
Totaal intrinsieke waarde	309.597	277.715
Koersresultaat	13.594	6.511
Bedrijfslasten	6.727	3.463
Totaal resultaat	6.867	3.048²
Aantal uitstaande gewone aandelen	5.541.655	5.081.093
Per gewoon aandeel		
<i>In euro's</i>		
Intrinsieke waarde	55,87 ³	54,66
Beurskoers	55,73	54,51
Dividend ⁴	0,10	1,45
Waardeveranderingen beleggingen	2,57	1,57
Bedrijfslasten	1,27	0,84
Totaal resultaat⁵	1,30	0,73

1 Het fonds is opgericht op 12 juni 2017 en bestaat derhalve nog geen vijf jaar.

2 Het resultaat is berekend over de periode van 12 juni 2017 tot en met 31 december 2017.

3 De gepresenteerde intrinsieke waarde per 31 december 2018 is gecorrigeerd ten opzichte van de reeds eerder afgegeven intrinsieke waarde per 31 december 2018. Het verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een hogere waardering (circa € 1,1 miljoen) van de aandelenparticipaties in de ASN Microkredietpool. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar Hoofdstuk 3.14 ASN-Novib Microkredietfonds, paragraaf rendementsbijdragen.

4 Dit betreft het in het betreffende jaar uitgekeerde dividend over het voorafgaande jaar.

5 Het totaal resultaat per aandeel is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande aandelen gedurende de periode van 12 juni 2017 tot en met 31 december 2017.

5.12.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	12-06-2017 t/m 31-12-2017 ¹
Bedrijfslasten		
Fondskosten	6.727	3.463
Lopende kosten		
Totale bedrijfslasten	6.727	3.463
Gemiddeld fondsvermogen in de verslagperiode	292.114	271.673
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	2,30%	2,30%

¹ Het fonds is opgericht op 12 juni 2017. De vergelijkende cijfers hebben derhalve betrekking op de periode 12 juni 2017 t/m 31 december 2017.

Het fonds betaalt aan ABB fondskosten. ABB betaalt uit deze fondskosten alle kosten die voor het fonds worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van het fonds. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 2,30% (op jaarbasis) van het vermogen van het fonds per dagultimo.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten.

Bovenstaande tabel laat de lopendekostenfactor zien over 2018 en 2017. ASN-Novib Microkredietfonds is opgericht op 12 juni 2017. Deze oprichting vond plaats in verband met de herstructurering van ASN Beleggingsfondsen N.V. ASN-Novib Microkredietfonds is op 12 juni 2017 in ASN Beleggingsfondsen N.V. opgenomen. Daarbij is het "oude" ASN-Novib Microkredietfonds overgegaan in de huidige ASN Microkredietpool en is er een nieuw fonds opgericht. In 2017 zijn de fondskosten in de periode van 1 januari 2017 tot en met 11 juni 2017 aan het "oude" ASN-Novib Microkredietfonds, thans de ASN Microkredietpool, in rekening gebracht. In de periode vanaf 12 juni 2017 zijn de kosten in rekening gebracht aan het huidige ASN-Novib Microkredietfonds. Derhalve zijn er niet over het volledige jaar 2017 kosten in rekening gebracht aan het fonds. Hierdoor zijn bovenstaande fondskosten in 2017 ten opzichte van het gemiddelde fondsvermogen in 2017 lager dan 2,30%. De aan het fonds in rekening gebrachte fondskosten bedragen op jaarbasis 2,30%.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. De feitelijke aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats in de ASN Microkredietpool. Daarom verwijzen wij voor de omloopfactor naar de toelichting van de ASN Microkredietpool in hoofdstuk 6.7, paragraaf *Omloopfactor*.

Transactiekosten

De kosten van de onderliggende beleggingstransacties in de beleggingspools van het fonds zijn inbegrepen in de aan en verkoopprijzen van de betreffende transacties. Een opgave van de geïdentificeerde transactiekosten is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening per beleggingspool in hoofdstuk 6.

6 Jaarrekening ASN Beleggingspools

6.1 ASN Aandelenpool

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Aandelen		1.274.377	1.417.666
Vorderingen	(B)	6.487	4.608
Overige activa			
Liquide middelen	(C)	10.219	6.577
Kortlopende schulden	(D)	7.515	292
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		9.191	10.893
Activa min kortlopende schulden		1.283.568	1.428.559
Fondsvermogen	(E)		
Gestort kapitaal		1.044.282	1.039.745
Overige reserves		349.070	269.163
Onverdeeld resultaat		-109.784	119.651
Totaal fondsvermogen		1.283.568	1.428.559

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Opbrengsten uit beleggingen			
Dividend aandelen		37.967	30.803
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(F)	-29.718	23.763
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(G)	-118.408	65.193
Overige bedrijfsopbrengsten	(H)	485	-
Som van de bedrijfsopbrengsten		-109.674	119.759
Bedrijfslasten			
Overige bedrijfslasten	(I)	110	108
Som van de bedrijfslasten		110	108
Resultaat		-109.784	119.651

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-110.055	119.714
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	29.718	-23.763
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	118.408	-65.193
Aankoop van beleggingen	-930.715	-1.252.603
Verkoop van beleggingen	925.878	851.023
Mutaties in activa en passiva:		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-2.064	-397
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	5.817	-
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	36.987	-371.219
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	113.531	547.055
Inkoop van participaties	-148.738	-172.490
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte participaties	185	-347
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop participaties	1.406	-1.302
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-33.616	372.916
Mutatie liquide middelen	3.371	1.697
Liquide middelen begin van de verslagperiode	6.577	4.943
Koersverschillen op geldmiddelen	271	-63
Liquide middelen eind van de verslagperiode	10.219	6.577

6.1.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand per 1 januari	1.417.666	927.130
Aankopen	930.715	1.252.603
Verkopen	-925.878	-851.023
Gerealiseerde waardeveranderingen	-29.718	23.763
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-118.408	65.193
Stand ultimo periode	1.274.377	1.417.666

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd met gelieerde partijen.

Effectenportefeuille

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ290.916

Voor alle financiële instrumenten die zich in de portefeuille van ASN Aandelenpool bevinden is de reële waarde afgeleid van ter beurze genoteerde marktprijzen waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

De onderstaande specificaties van de beleggingsportefeuille en de sector- en landenverdeling van de portefeuille geven inzicht in het koersrisico en het valutarisico.

De specificaties betreffen de beleggingen per 31 december 2018 met de gepresenteerde marktwaarde in duizenden euro's.

Indeling in landen

Aantal		Valuta	Marktwaarde in € 1.000
	Aandelen Nederland beursgenoteerd		
164.695	ASML	EUR	22.590
4.172.135	KPN	EUR	10.681
352.559	Philips	EUR	10.905
95.990	Philips Lighting	EUR	1.965
266.012	Randstad	EUR	10.664
73.270	TKH Group	EUR	2.982
114.430	Wolters Kluwer	EUR	5.911
			65.698
	Aandelen niet-beursgenoteerd		
13.454	ASN Venture Capital Fonds	EUR	7.463
			7.463
	Totaal aandelen Nederland		73.161
	Aandelen Europa (exclusief Nederland)		
	België		
63.156	Ontex Group	EUR	1.130
170.764	Orange Belgium SA	EUR	2.944
211.426	Proximus SADP	EUR	4.994
			9.068
	Denemarken		
58.603	Coloplast	DKK	4.751
640.353	Novo Nordisk	DKK	25.563
100.723	Novozymes	DKK	3.926

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
31.667	Rockwool	DKK	7.214
58.402	SimCorp	DKK	3.487
196.193	Vestas Wind Systems	DKK	12.938
112.523	William Demant	DKK	2.788
			60.667
	Duitsland		
105.395	Adidas	EUR	19.224
266.532	Aixtron	EUR	2.241
138.258	Axel Springer	EUR	6.827
348.091	CECONOMY AG	EUR	1.095
43.440	CompuGroup Medical	EUR	1.757
110.515	Dürr	EUR	3.374
24.016	Elmos Semiconductor	EUR	465
53.582	Gerresheimer	EUR	3.068
213.216	Hella GmbH & Co KGaA	EUR	7.420
115.388	Henkel	EUR	11.008
596.875	Infineon Technologies	EUR	10.365
74.161	Jungheinrich	EUR	1.694
5.965	Krones	EUR	403
58.583	OSRAM Licht	EUR	2.221
14.356	Puma	EUR	6.130
45.820	SMA Solar Technology	EUR	760
1.494.760	Telefónica Deutschland	EUR	5.109
			83.160
	Finland		
267.252	Amer Sports	EUR	10.254
180.469	DNA Oyj	EUR	3.082
165.954	Elisa	EUR	5.988
24.637	Huhtamaki	EUR	667
10.887	Lassila & Tikanoja	EUR	163
73.461	Uponor	EUR	633
			20.788
	Frankrijk		
145.847	Elis	EUR	2.122
55.381	EssilorLuxottica SA	EUR	6.117
35.491	Gecina	EUR	4.010
33.523	JCDecaux	EUR	822
473	Korian	EUR	15
43.355	Lagardère	EUR	955
168.920	Legrand	EUR	8.328
144.686	L'Oréal	EUR	29.111
205.542	M6 Métropole Télévision	EUR	2.886
1.180.305	Orange	EUR	16.707
108.875	Pernod Ricard	EUR	15.602
210.675	Plastic Omnium	EUR	4.249
25.006	SEB	EUR	2.821
10.007	Soitec	EUR	506
306.362	Technicolor	EUR	292
94.853	Unibail-Rodamco-Westfield	EUR	12.843
			107.386
	Ierland		
257.426	Kingspan	EUR	9.623
571.915	Smurfit Kappa	EUR	13.303

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
			22.925
	Italië		
565	Terna Rete Elettrica Nazionale	EUR	3
			3
	Noorwegen		
264.426	Schibsted	NOK	7.747
			7.747
	Oostenrijk		
135.663	AMS	CHF	2.836
78.297	Zumtobel Group	EUR	557
			3.393
	Spanje		
247.493	Amadeus	EUR	15.057
834.854	Inditex	EUR	18.659
1.891.651	Telefónica	EUR	13.883
			47.599
	Verenigd Koninkrijk		
48.596	ASOS	GBP	1.233
345.288	AstraZeneca	GBP	22.593
1.748.710	Barratt Developments	GBP	9.017
198.918	Bellway	GBP	5.574
66.190	Berkeley Group	GBP	2.566
141.874	Dialog Semiconductor	EUR	3.198
3.460.788	DS Smith	GBP	11.540
488.809	Electrocomponents	GBP	2.759
5.554.661	FirstGroup	GBP	5.161
1.676.093	GlaxoSmithKline	GBP	27.846
4.217.972	Hays	GBP	6.579
1.985.286	Indivior	GBP	2.485
275.631	Kingfisher	GBP	637
830.898	Pearson	GBP	8.687
592.114	Persimmon	GBP	12.732
210.895	Reckitt Benckiser	GBP	14.128
1.338.821	RELX	EUR	24.059
937.233	Sage Group	GBP	6.280
1.282.503	SIG	GBP	1.569
855.673	Sophos Group	GBP	3.609
5.774.749	Taylor Wimpey	GBP	8.766
561.728	Unilever	EUR	26.637
9.048.885	Vodafone	GBP	15.415
599.167	WH Smith	GBP	11.482
784.542	WPP	GBP	7.400
			241.950
	Zweden		
618.956	Assa Abloy	SEK	9.658
220.704	Castellum	SEK	3.557
294.634	Electrolux	SEK	5.439
357.116	Essity	SEK	7.667
690.619	Hennes & Mauritz	SEK	8.587
252.207	Holmen	SEK	4.353
61.059	Indutrade	SEK	1.239
178.741	NIBE Industrier	SEK	1.603
594.562	Svenska Cellulosa	SEK	4.031

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
1.493.376	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	SEK	11.481
			57.618
	Zwitserland		
187.616	Adecco	CHF	7.647
615.952	Coca-Cola HBC	GBP	16.827
3.228	Georg Fischer	CHF	2.253
2.439	Givaudan	CHF	4.926
17.191	Landis+Gyr Group	CHF	841
2.164.755	Meyer Burger Technology	CHF	1.153
25.473	Sonova Holding	CHF	3.630
656.602	STMicroelectronics	EUR	8.198
16.637	Swisscom	CHF	6.934
			52.408
	Totaal aandelen Europa (exclusief Nederland)		714.712
	Aandelen Verenigde Staten		
903.900	Advanced Micro Devices	USD	14.597
175.877	Becton Dickinson	USD	34.666
715.088	Bristol-Myers Squibb	USD	32.516
171.000	Campbell Soup	USD	4.935
115.700	Ensign Group	USD	3.926
366.075	Herman Miller	USD	9.687
192.300	Interface	USD	2.397
158.900	Jones Lang Lasalle	USD	17.598
146.152	Manpower	USD	8.285
792.739	Merck & Co	USD	52.988
1.072.800	Micron Technology	USD	29.777
468.300	New York Times	USD	9.131
135.940	Nextar Broadcasting Group	USD	9.352
477.600	Nielsen	USD	9.747
348.874	Salesforce.com	USD	41.801
118.500	Tableau Software	USD	12.439
85.200	Tech Data	USD	6.097
			299.939
	Aandelen rest van de wereld		
	Australië		
4.903.505	Orora	AUD	9.271
47.770	Ramsay Health Care	AUD	1.698
			10.969
	Canada		
115.400	Canada Solar	USD	1.448
579.000	Gildan Activewear	CAD	15.368
538.800	Rogers Communications	CAD	24.143
			40.958
	Hongkong		
4.176.000	Beijing Enterprises Water	HKD	1.862
			1.862
	Japan		
761.500	Advantest	JPY	13.625
1.673.800	Astellas Pharma	JPY	18.704
219.400	Benesse	JPY	4.895
100.200	East Japan Railway	JPY	7.758

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
138.600	Ibiden	JPY	1.711
1.299.000	KDDI	JPY	27.177
614.600	Konica Minolta	JPY	4.866
59.000	Murata Manufacturing	JPY	7.035
1.539.700	NTT Docomo	JPY	30.353
13.900	Rohm	JPY	780
139.500	Tokyo Electron	JPY	13.920
90.800	Yaskawa Electric	JPY	1.953
			132.776
	Totaal aandelen rest van de wereld		186.565
	Som van de beleggingen		1.274.377

Indeling in sectoren

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
	Auto's		
213.216	Hella GmbH & Co KGaA	EUR	7.420
210.675	Plastic Omnium	EUR	4.249
			11.669
	Basisgoederen		
3.460.788	DS Smith	GBP	11.540
2.439	Givaudan	CHF	4.926
252.207	Holmen	SEK	4.353
24.637	Huhtamaki	EUR	667
100.723	Novozymes	DKK	3.926
4.903.505	Orora	AUD	9.271
571.915	Smurfit Kappa	EUR	13.303
594.562	Svenska Cellulosa	SEK	4.031
			52.017
	Consumentenservicebedrijven		
219.400	Benesse	JPY	4.895
			4.895
	Detailhandel		
48.596	ASOS	GBP	1.233
348.091	CECONOMY AG	EUR	1.095
690.619	Hennes & Mauritz	SEK	8.587
834.854	Inditex	EUR	18.659
275.631	Kingfisher	GBP	637
599.167	WH Smith	GBP	11.482
			41.693
	Dienstverlening & apparatuur gezondheidszorg		
175.877	Becton Dickinson	USD	34.666
58.603	Coloplast	DKK	4.751
43.440	CompuGroup Medical	EUR	1.757
115.700	Ensign Group	USD	3.926
473	Korian	EUR	15
352.559	Philips	EUR	10.905
47.770	Ramsay Health Care	AUD	1.698
25.473	Sonova Holding	CHF	3.630
112.523	William Demant	DKK	2.788
			64.136
	Duurzame consumptiegoederen		

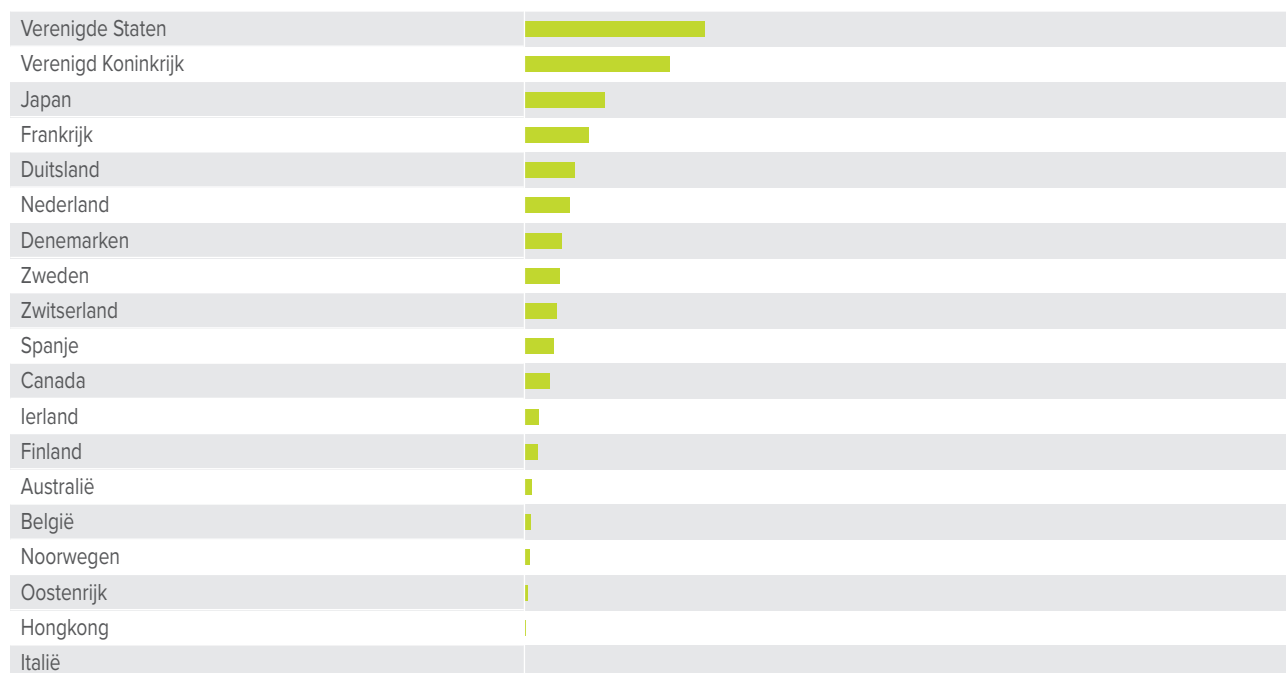
Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
105.395	Adidas	EUR	19.224
267.252	Amer Sports	EUR	10.254
1.748.710	Barratt Developments	GBP	9.017
198.918	Bellway	GBP	5.574
66.190	Berkeley Group	GBP	2.566
294.634	Electrolux	SEK	5.439
55.381	EssilorLuxottica SA	EUR	6.117
579.000	Gildan Activewear	CAD	15.368
592.114	Persimmon	GBP	12.732
14.356	Puma	EUR	6.130
25.006	SEB	EUR	2.821
5.774.749	Taylor Wimpey	GBP	8.766
			104.007
	Farmacie & biotechnologie		
1.673.800	Astellas Pharma	JPY	18.704
345.288	AstraZeneca	GBP	22.593
715.088	Bristol-Myers Squibb	USD	32.516
53.582	Gerresheimer	EUR	3.068
1.676.093	GlaxoSmithKline	GBP	27.846
1.985.286	Indivior	GBP	2.485
792.739	Merck & Co	USD	52.988
640.353	Novo Nordisk	DKK	25.563
			185.762
	Fund certificates		
13.454	ASN Venture Capital Fonds	EUR	7.463
			7.463
	Halfgeleiders		
903.900	Advanced Micro Devices	USD	14.597
761.500	Advantest	JPY	13.625
266.532	Aixtron	EUR	2.241
135.663	AMS	CHF	2.836
164.695	ASML	EUR	22.590
115.400	Canada Solar	USD	1.448
141.874	Dialog Semiconductor	EUR	3.198
24.016	Elmos Semiconductor	EUR	465
596.875	Infineon Technologies	EUR	10.365
2.164.755	Meyer Burger Technology	CHF	1.153
1.072.800	Micron Technology	USD	29.777
13.900	Rohm	JPY	780
45.820	SMA Solar Technology	EUR	760
10.007	Soitec	EUR	506
656.602	STMicroelectronics	EUR	8.198
139.500	Tokyo Electron	JPY	13.920
			126.458
	Kapitaalgoederen		
618.956	Assa Abloy	SEK	9.658
110.515	Dürr	EUR	3.374
3.228	Georg Fischer	CHF	2.253
61.059	Indutrade	SEK	1.239
74.161	Jungheinrich	EUR	1.694
257.426	Kingspan	EUR	9.623
5.965	Krones	EUR	403
17.191	Landis+Gyr Group	CHF	841

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
168.920	Legrand	EUR	8.328
178.741	NIBE Industrier	SEK	1.603
58.583	OSRAM Licht	EUR	2.221
95.990	Philips Lighting	EUR	1.965
31.667	Rockwool	DKK	7.214
1.282.503	SIG	GBP	1.569
73.270	TKH Group	EUR	2.982
73.461	Uponor	EUR	633
196.193	Vestas Wind Systems	DKK	12.938
78.297	Zumtobel Group	EUR	557
			69.095
	Media		
205.542	M6 Métropole Télévision	EUR	2.886
135.940	Nextar Broadcasting Group	USD	9.352
306.362	Technicolor	EUR	292
			12.530
	Nutsbedrijven		
4.176.000	Beijing Enterprises Water	HKD	1.862
565	Terna Rete Elettrica Nazionale	EUR	3
			1.865
	Onroerend goed		
220.704	Castellum	SEK	3.557
35.491	Gecina	EUR	4.010
158.900	Jones Lang Lasalle	USD	17.598
94.853	Unibail-Rodamco-Westfield	EUR	12.843
			38.008
	Reclame		
33.523	JCDecaux	EUR	822
784.542	WPP	GBP	7.400
			8.222
	Software & services		
247.493	Amadeus	EUR	15.057
937.233	Sage Group	GBP	6.280
348.874	Salesforce.com	USD	41.801
58.402	SimCorp	DKK	3.487
855.673	Sophos Group	GBP	3.609
118.500	Tableau Software	USD	12.439
			82.673
	Technologie		
488.809	Electrocomponents	GBP	2.759
138.600	Ibiden	JPY	1.711
614.600	Konica Minolta	JPY	4.866
59.000	Murata Manufacturing	JPY	7.035
85.200	Tech Data	USD	6.097
1.493.376	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	SEK	11.481
90.800	Yaskawa Electric	JPY	1.953
			35.902
	Telecommunicatiediensten		
180.469	DNA Oyj	EUR	3.082
165.954	Elisa	EUR	5.988
1.299.000	KDDI	JPY	27.177
4.172.135	KPN	EUR	10.681
1.539.700	NTT Docomo	JPY	30.353

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
1.180.305	Orange	EUR	16.707
170.764	Orange Belgium SA	EUR	2.944
211.426	Proximus SADP	EUR	4.994
538.800	Rogers Communications	CAD	24.143
16.637	Swisscom	CHF	6.934
1.891.651	Telefónica	EUR	13.883
1.494.760	Telefónica Deutschland	EUR	5.109
9.048.885	Vodafone	GBP	15.415
			167.410
	Transport		
100.200	East Japan Railway	JPY	7.758
5.554.661	FirstGroup	GBP	5.161
			12.919
	Uitgeverijen		
138.258	Axel Springer	EUR	6.827
43.355	Lagardère	EUR	955
468.300	New York Times	USD	9.131
830.898	Pearson	GBP	8.687
264.426	Schibsted	NOK	7.747
			33.347
	Verzorgingsproducten		
357.116	Essity	SEK	7.667
115.388	Henkel	EUR	11.008
144.686	L'Oréal	EUR	29.111
63.156	Ontex Group	EUR	1.130
210.895	Reckitt Benckiser	GBP	14.128
561.728	Unilever	EUR	26.637
			89.681
	Voeding en dranken		
171.000	Campbell Soup	USD	4.935
615.952	Coca-Cola HBC	GBP	16.827
108.875	Pernod Ricard	EUR	15.602
			37.364
	Zakelijke dienstverlening		
187.616	Adecco	CHF	7.647
145.847	Elis	EUR	2.122
4.217.972	Hays	GBP	6.579
366.075	Herman Miller	USD	9.687
192.300	Interface	USD	2.397
10.887	Lassila & Tikanoja	EUR	163
146.152	Manpower	USD	8.285
477.600	Nielsen	USD	9.747
266.012	Randstad	EUR	10.664
1.338.821	RELX	EUR	24.059
114.430	Wolters Kluwer	EUR	5.911
			87.261
	Som van de beleggingen		1.274.377

Landenverdeling ASN Aandelenpool

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Verenigde Staten	299.939	23,6	331.167	23,3
Verenigd Koninkrijk	241.950	19,0	327.820	23,1
Japan	132.776	10,4	125.189	8,8
Frankrijk	107.386	8,4	110.133	7,8
Duitsland	83.160	6,5	97.206	6,8
Nederland	73.161	5,8	105.440	7,4
Denemarken	60.667	4,8	75.065	5,3
Zweden	57.618	4,5	46.390	3,3
Zwitserland	52.408	4,1	70.022	4,9
Spanje	47.599	3,7	47.248	3,3
Canada	40.958	3,2	19.796	1,4
Ierland	22.925	1,8	22.195	1,6
Finland	20.788	1,6	8.206	0,6
Australië	10.969	0,9	2.921	0,2
België	9.068	0,7	1.008	0,1
Noorwegen	7.747	0,6	-	-
Oostenrijk	3.393	0,3	13.932	1,0
Hongkong	1.862	0,1	-	-
Italië	3	-	2.293	0,2
Zuid-Korea	-	-	10.816	0,8
Portugal	-	-	819	0,1
Totaal	1.274.377	100,0	1.417.666	100,0

Sectorverdeling ASN Aandelenpool

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Farmacie & biotechnologie	185.762	14,7	204.719	14,3
Telecommunicatiediensten	167.410	13,2	111.643	7,9
Halfgeleiders	126.458	9,9	126.671	8,9
Duurzame consumptiegoederen	104.007	8,2	170.578	12,0
Verzorgingsproducten	89.681	7,0	60.026	4,2
Zakelijke dienstverlening	87.261	6,8	88.795	6,3
Software & services	82.673	6,5	82.750	5,8
Kapitaalgoederen	69.095	5,4	124.191	8,8
Dienstverlening & apparatuur gezondheidszorg	64.136	5,0	50.795	3,6
Basisgoederen	52.017	4,1	64.330	4,5
Detailhandel	41.693	3,3	56.674	4,0
Onroerend goed	38.008	3,0	29.751	2,1
Voeding en dranken	37.364	2,9	36.425	2,6
Technologie	35.902	2,8	56.001	4,0
Uitgeverijen	33.347	2,6	26.800	1,9
Transport	12.919	1,0	23.509	1,7
Media	12.530	1,0	9.400	0,7
Auto's	11.669	0,9	37.808	2,7
Reclame	8.222	0,6	13.372	0,9
Fund certificates	7.463	0,6	6.832	0,5
Consumentenservicebedrijven	4.895	0,4	30.827	2,2
Nutsbedrijven	1.865	0,1	2.293	0,2
Energie	-	-	3.476	0,2
Totaal	1.274.377	100,0	1.417.666	100,0

Farmacie & biotechnologie	
Telecommunicatiediensten	
Halfgeleiders	
Duurzame consumptiegoederen	
Verzorgingsproducten	
Zakelijke dienstverlening	
Software & services	
Kapitaalgoederen	
Dienstverlening & apparatuur gezondheidszorg	
Basisgoederen	
Detailhandel	
Onroerend goed	
Voeding en dranken	
Technologie	
Uitgeverijen	
Transport	
Media	
Auto's	
Reclame	
Fund certificates	
Consumentenservicebedrijven	
Nutsbedrijven	
Energie	

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen uit hoofde van effectentransacties	337	-
Te vorderen rente	214	-
Te vorderen dividend	2.080	1.518
Te vorderen dividend-/bronbelasting	3.493	2.542
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	6.124	4.060
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van fondsen uit hoofde van uitgifte participaties	363	548
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	363	548
Totaal	6.487	4.608

De vorderingen hebben doorgaans een looptijd korter dan één jaar. Vorderingen uit hoofde van te vorderen dividend- en/of bronbelasting kunnen een looptijd langer dan één jaar hebben. In het geval van de ASN Aandelenpool bedragen deze vorderingen per ultimo 2018 circa € 383 duizend (ultimo 2017: € 11 duizend).

(C) Overige activa**Liquide middelen**

Als liquide middelen worden alle onmiddellijk opeisbare tegoeden bij banken aangemerkt. De liquide middelen staan ter vrije beschikking. De AIF-beheerder bepaalt de omvang van het saldo liquide middelen op basis van de timing van de betalingen.

(D) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen uit hoofde van effectentransacties	5.817	-
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	5.817	-
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan fondsen uit hoofde van inkoop participaties	1.698	292
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	1.698	292
Totaal	7.515	292

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(E) Fondsvermogen

Verloopoverzicht fondsvermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gestort kapitaal		
Stand per 1 januari	1.039.745	608.934
Uitgegeven participaties	113.531	547.055
Ingekochte participaties	-108.994	-116.244
Stand ultimo periode	1.044.282	1.039.745
Overige reserves		
Stand per 1 januari	269.163	337.256
Ingekochte participaties	-39.744	-56.246
Toevoeging/onttrekking uit onverdeeld resultaat	119.651	-11.847
Stand ultimo periode	349.070	269.163
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	119.651	-11.847
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-119.651	11.847
Resultaat over de verslagperiode	-109.784	119.651
Stand ultimo periode	-109.784	119.651
Totaal fondsvermogen	1.283.568	1.428.559

Vijfjarenoverzicht

Totalen in € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	1.283.568	1.428.559	934.343	955.406	700.121
Aantal uitstaande participaties	14.027.735	14.373.591	10.578.988	10.660.229	9.437.505
Intrinsieke waarde per participatie	91,50	99,39	88,32	89,62	74,18

Kredietrisico

Er wordt een kredietrisico gelopen op het totaal van vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico van de ASN Aandelenpool bedraagt ultimo verslagperiode € 16,7 miljoen (ultimo 2017: € 11,2 miljoen).

Liquiditeitsrisico

Per verslagdatum was 0,58% (ultimo 2017: 0,48%) van de ASN Aandelenpool belegd in ASN Venture Capital Fonds N.V. De beleggingen in ASN Venture Capital Fonds N.V. hebben een illiquide karakter.

6.1.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(F) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - gerealiseerde koerswinsten	56.468	68.166
Aandelen - gerealiseerde koersverliezen	-93.607	-28.874
Aandelen - gerealiseerde valutawinsten	10.923	822
Aandelen - gerealiseerde valutaverliezen	-3.502	-16.351
Totaal	-29.718	23.763

(G) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - niet-gerealiseerde koerswinsten	46.617	143.570
Aandelen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-180.851	-35.941
Aandelen - niet-gerealiseerde valutawinsten	21.007	243
Aandelen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-5.181	-42.679
Totaal	-118.408	65.193

(H) Overige bedrijfsopbrengsten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Koersverschillen op geldmiddelen	271	-
Overige bedrijfsopbrengsten	214	-
Totaal	485	-

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit ontvangen rente van de Franse belastingdienst.

(I) Overige bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Koersverschillen op geldmiddelen	-	63
Rente rekening courant	110	45
Totaal	110	108

Lopendekostenfactor

De Beheerder ontvangt van de ASN Aandelenpool geen beheervergoeding voor het door hem gevoerde beheer, deze beheervergoeding wordt aan de Fondsen, die in de ASN Aandelenpool beleggen, in rekening gebracht. De lopendekostenfactor van ASN Aandelenpool is derhalve nihil (2017: nihil).

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. Dat geeft een indruk van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt berekend als het percentage dat het totale bedrag aan effectentransacties min het totale bedrag aan transacties van participaties, uitmaakt van de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingspool.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Omloopfactor	110,90%	115,11%

Transactiekosten

Transactiekosten zijn onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten in de verslagperiode, voor zover deze identificeerbaar en kwantificeerbaar waren, bedroegen € 1.558.325 (2017: € 2.361.206). De gerapporteerde transactiekosten 2017 van € 2.361.206 betreffen de transactiekosten exclusief een vergoeding voor gemaakte transactiekosten als gevolg van additionele aan- en verkopen van beleggingen uit hoofde van herstructurering van € 1.090.073. Rekening houdend met de vergoeding bedragen de netto gemaakte transactiekosten in 2017 ad € 1.271.133.

6.2 ASN Obligatiepool

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Obligaties		719.344	813.906
Vorderingen	(B)	8.516	10.395
Overige activa			
Liquide middelen	(C)	597	1.814
Kortlopende schulden	(D)	736	386
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		8.377	11.823
Activa min kortlopende schulden		727.721	825.729
Fondsvermogen	(E)		
Gestort kapitaal		677.207	771.134
Overige reserves		44.027	51.935
Onverdeeld resultaat		6.487	2.660
Totaal fondsvermogen		727.721	825.729

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Opbrengsten uit beleggingen			
Rente obligaties		17.852	15.423
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(F)	-4.460	-3.494
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(G)	-6.898	-9.262
Som van de bedrijfsopbrengsten		6.494	2.667
Bedrijfslasten			
Overige bedrijfslasten	(H)	7	7
Som van de bedrijfslasten		7	7
Resultaat		6.487	2.660

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	6.487	2.660
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	4.460	3.494
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	6.898	9.262
Aankoop van beleggingen	-313.796	-752.426
Verkoop en lossingen van beleggingen	397.000	309.061
Mutaties in activa en passiva:		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	1.723	-3.591
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-	-
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	102.772	-431.540
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	63.278	512.584
Inkoop van participaties	-167.773	-79.755
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte participaties	156	3
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop participaties	350	248
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-103.989	433.080
Mutatie liquide middelen	-1.217	1.540
Liquide middelen begin van de verslagperiode	1.814	274
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	597	1.814

6.2.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand per 1 januari	813.906	383.297
Aankopen	313.796	752.426
Verkopen	-389.616	-306.605
Lossingen	-7.384	-2.456
Gerealiseerde waardeveranderingen	-4.460	-3.494
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-6.898	-9.262
Stand ultimo periode	719.344	813.906

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd met gelieerde partijen.

Effectenportefeuille

Het beleggingsbeleid van de ASN Obligatiepool is gewijzigd met ingang van 1 mei 2018. Het beleggingsbeleid is aangepast door voor maximaal 15% groene en sociale obligaties toe te staan, waarbij het doelgewicht voor groene en sociale obligaties 10% is. Dit zijn obligatieleningen die zijn uitgegeven door overheden en semi overheden die gebruikt worden om klimaatvriendelijke of sociale projecten te financieren. Het deel van de portefeuille dat belegd wordt in euro staatsobligaties bedraagt minimaal 85% van het fondsvermogen, waarbij het doelgewicht voor euro staatsobligaties 90% is.

Onderstaande tabel geeft inzicht in het renterisico. De *modified duration* geeft een indicatie wat de percentuele mutatie van de waarde van de portefeuille zou zijn bij een wijziging van de marktrente van één procent.

	31-12-2018	31-12-2017
Effectief rendement	0,33%	0,27%
Couponrendement	2,21%	2,34%
Gemiddeld resterende looptijd	5,21 jaar	5,16 jaar
Modified duration	4,88	4,80

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ290.916

Voor alle financiële instrumenten die zich in de portefeuille van ASN Obligatiepool bevinden is de reële waarde afgeleid van ter beurze genoteerde marktprijzen waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

De onderstaande specificaties van de beleggingsportefeuille en de sector-, landen- en ratingverdeling van de portefeuille geven inzicht in het koersrisico, valutarisico en kredietrisico.

De specificaties betreffen de beleggingen per 31 december 2018 met de gepresenteerde marktwaarde in duizenden euro's.

Nominale waarde in € 1.000			Valuta	Renteherzienings datum	Marktwaarde in € 1.000
		Staatsobligaties			
480	4%	België	EUR	28-3-2019	485
3.000	3,75%	België	EUR	28-9-2020	3.226
4.200	4,25%	België	EUR	28-9-2021	4.740
5.800	4,25%	België	EUR	28-9-2022	6.789
4.000	2,25%	België	EUR	22-6-2023	4.431
4.650	2,6%	België	EUR	22-6-2024	5.285
5.020	0,5%	België	EUR	22-10-2024	5.109
650	0,8%	België	EUR	22-6-2025	671
1.750	4,5%	België	EUR	28-3-2026	2.259
2.500	1%	België	EUR	22-6-2026	2.596

Nominale waarde in € 1.000			Valuta	Renteherzienings datum	Marktw waarde in € 1.000
3.800	0,8%	België	EUR	22-6-2027	3.850
4.150	5,5%	België	EUR	28-3-2028	5.922
3.550	0,8%	België	EUR	22-6-2028	3.559
					48.922
5.700	0%	Duitsland	EUR	17-4-2020	5.745
7.200	3%	Duitsland	EUR	4-7-2020	7.599
8.550	2,5%	Duitsland	EUR	4-1-2021	9.098
5.700	0%	Duitsland	EUR	9-4-2021	5.780
2.600	0%	Duitsland	EUR	8-10-2021	2.642
1.500	2%	Duitsland	EUR	4-1-2022	1.616
6.700	1,5%	Duitsland	EUR	4-9-2022	7.191
4.000	1,5%	Duitsland	EUR	15-2-2023	4.319
4.900	2%	Duitsland	EUR	15-8-2023	5.439
4.100	6,25%	Duitsland	EUR	4-1-2024	5.450
3.700	1,5%	Duitsland	EUR	15-5-2024	4.050
3.500	1%	Duitsland	EUR	15-8-2024	3.742
3.250	0,5%	Duitsland	EUR	15-2-2025	3.382
4.300	0%	Duitsland	EUR	15-8-2026	4.299
5.900	0,25%	Duitsland	EUR	15-2-2027	5.991
3.500	6,5%	Duitsland	EUR	4-7-2027	5.414
4.000	0,5%	Duitsland	EUR	15-8-2027	4.134
5.550	0,5%	Duitsland	EUR	15-2-2028	5.712
3.850	0%	Duitsland	EUR	13-10-2023	3.909
					95.512
4.500	0%	Frankrijk	EUR	25-2-2020	4.530
5.900	2,5%	Frankrijk	EUR	25-10-2020	6.227
4.050	3,25%	Frankrijk	EUR	25-10-2021	4.470
9.200	0%	Frankrijk	EUR	25-5-2022	9.296
4.100	1,75%	Frankrijk	EUR	25-5-2023	4.444
2.800	1,75%	Frankrijk	EUR	25-11-2024	3.069
1.050	0,5%	Frankrijk	EUR	25-5-2025	1.069
2.250	6%	Frankrijk	EUR	25-10-2025	3.123
3.000	1%	Frankrijk	EUR	25-11-2025	3.148
2.700	3,5%	Frankrijk	EUR	25-4-2026	3.327
2.450	0,5%	Frankrijk	EUR	25-5-2026	2.476
2.750	0,25%	Frankrijk	EUR	25-11-2026	2.711
2.700	1%	Frankrijk	EUR	25-5-2027	2.807
1.300	0,75%	Frankrijk	EUR	25-5-2028	1.312
					52.009
1.000	5,9%	Ierland	EUR	18-10-2019	1.051
3.700	4,5%	Ierland	EUR	18-4-2020	3.938
3.300	5%	Ierland	EUR	18-10-2020	3.628
2.900	0,8%	Ierland	EUR	15-3-2022	2.994
5.900	3,9%	Ierland	EUR	20-3-2023	6.882
4.650	3,4%	Ierland	EUR	18-3-2024	5.432
4.050	5,4%	Ierland	EUR	13-3-2025	5.289
4.000	1%	Ierland	EUR	15-5-2026	4.117
5.100	0,9%	Ierland	EUR	15-5-2028	5.097
					38.428
2.000	4,5%	Italië	EUR	1-2-2020	2.090

Nominale waarde in € 1.000			Valuta	Renteherzienings datum	Marktwaaarde in € 1.000
1.800	0,7%	Italië	EUR	1-5-2020	1.808
2.150	4,40%	Italië	EUR	1-9-2020	2.275
5.400	3,75%	Italië	EUR	1-5-2021	5.765
2.050	4,75%	Italië	EUR	1-9-2021	2.250
1.200	5%	Italië	EUR	1-3-2022	1.341
2.800	5,5%	Italië	EUR	1-11-2022	3.213
5.600	4,75%	Italië	EUR	1-8-2023	6.360
500	4,5%	Italië	EUR	1-3-2024	563
2.500	1,85%	Italië	EUR	15-5-2024	2.490
1.400	3,75%	Italië	EUR	1-9-2024	1.527
3.250	5%	Italië	EUR	1-3-2025	3.781
1.000	1,6%	Italië	EUR	1-6-2026	955
1.300	7,25%	Italië	EUR	1-11-2026	1.746
1.700	1,25%	Italië	EUR	1-12-2026	1.572
2.400	2,05%	Italië	EUR	1-8-2027	2.312
1.800	2%	Italië	EUR	1-2-2028	1.724
					41.772
5.500	0,25%	Nederland	EUR	15-1-2020	5.556
3.500	3,5%	Nederland	EUR	15-7-2020	3.727
7.500	3,25%	Nederland	EUR	15-7-2021	8.238
5.000	2,25%	Nederland	EUR	15-7-2022	5.480
10.700	7,5%	Nederland	EUR	15-1-2023	14.123
8.500	1,75%	Nederland	EUR	15-7-2023	9.291
2.000	2%	Nederland	EUR	15-7-2024	2.234
8.350	0,25%	Nederland	EUR	15-7-2025	8.472
6.000	0,5%	Nederland	EUR	15-7-2026	6.158
5.850	0,75%	Nederland	EUR	15-7-2027	6.079
3.000	5,5%	Nederland	EUR	15-1-2028	4.404
5.800	0,75%	Nederland	EUR	15-7-2028	5.997
					79.759
2.000	0,25%	Oostenrijk	EUR	18-10-2019	2.013
6.800	3,9%	Oostenrijk	EUR	15-7-2020	7.266
9.960	3,5%	Oostenrijk	EUR	15-9-2021	11.052
6.000	3,65%	Oostenrijk	EUR	20-4-2022	6.803
10.500	3,4%	Oostenrijk	EUR	22-11-2022	12.033
9.750	1,75%	Oostenrijk	EUR	20-10-2023	10.662
7.250	1,65%	Oostenrijk	EUR	21-10-2024	7.956
6.000	1,2%	Oostenrijk	EUR	20-10-2025	6.432
5.400	4,85%	Oostenrijk	EUR	15-3-2026	7.200
6.600	0,75%	Oostenrijk	EUR	20-10-2026	6.825
6.200	0,5%	Oostenrijk	EUR	20-4-2027	6.255
4.800	6,25%	Oostenrijk	EUR	15-7-2027	7.179
6.700	0,75%	Oostenrijk	EUR	20-2-2028	6.856
					98.532
2.500	4,75%	Portugal	EUR	14-6-2019	2.559
2.000	4,8%	Portugal	EUR	15-6-2020	2.150
8.000	3,85%	Portugal	EUR	15-4-2021	8.744
7.300	2,2%	Portugal	EUR	17-10-2022	7.871
7.000	4,95%	Portugal	EUR	25-10-2023	8.494
4.500	5,65%	Portugal	EUR	15-2-2024	5.636
6.500	2,875%	Portugal	EUR	15-10-2025	7.236

Nominale waarde in € 1.000			Valuta	Renteherzienings datum	Marktwaaarde in € 1.000
5.000	2,875%	Portugal	EUR	21-7-2026	5.540
5.450	4,125%	Portugal	EUR	14-4-2027	6.542
3.600	2,125%	Portugal	EUR	17-10-2028	3.730
					58.502
3.500	4,125%	Slovenië	EUR	26-1-2020	3.670
4.000	4,375%	Slovenië	EUR	18-1-2021	4.382
7.000	3%	Slovenië	EUR	8-4-2021	7.525
2.900	2,25%	Slovenië	EUR	25-3-2022	3.129
6.700	4,625%	Slovenië	EUR	9-9-2024	8.314
5.500	2,125%	Slovenië	EUR	28-7-2025	6.079
7.000	5,125%	Slovenië	EUR	30-3-2026	9.265
7.300	1,25%	Slovenië	EUR	22-3-2027	7.506
8.300	1%	Slovenië	EUR	6-3-2028	8.285
					58.155
5.200	4%	Slowakije	EUR	27-4-2020	5.506
1.900	4%	Slowakije	EUR	26-3-2021	2.089
5.350	3%	Slowakije	EUR	28-2-2023	6.015
6.000	0%	Slowakije	EUR	13-11-2023	5.949
7.750	4,35%	Slowakije	EUR	14-10-2025	10.110
8.700	0,625%	Slowakije	EUR	22-5-2026	8.755
3.300	1,375%	Slowakije	EUR	21-1-2027	3.492
1.500	1%	Slowakije	EUR	12-6-2028	1.524
					43.440
2.250	4,3%	Spanje	EUR	31-10-2019	2.337
2.900	4,85%	Spanje	EUR	31-10-2020	3.170
2.200	5,5%	Spanje	EUR	30-4-2021	2.491
2.500	0,75%	Spanje	EUR	30-7-2021	2.558
3.000	5,85%	Spanje	EUR	31-1-2022	3.544
4.400	4,4%	Spanje	EUR	31-10-2023	5.237
2.600	2,75%	Spanje	EUR	31-10-2024	2.912
2.350	1,6%	Spanje	EUR	30-4-2025	2.475
3.200	4,65%	Spanje	EUR	30-7-2025	3.985
1.600	1,95%	Spanje	EUR	30-4-2026	1.707
1.000	5,9%	Spanje	EUR	30-7-2026	1.353
2.000	1,3%	Spanje	EUR	31-10-2026	2.032
3.500	1,45%	Spanje	EUR	31-10-2027	3.549
2.000	6%	Spanje	EUR	31-1-2029	2.853
					40.203
Greenbonds					
5.000	0,05%	Kreditanstalt für Wiederaufbau	EUR	30-5-2024	5.006
2.000	0,5%	Nordrhein-Westfalen	EUR	16-2-2027	1.994
5.000	0,125%	Nordrhein-Westfalen	EUR	16-3-2023	5.033
4.000	0,5%	Kreditanstalt für Wiederaufbau	EUR	28-9-2026	4.038
1.000	0,875%	NRW.Bank	EUR	10-11-2025	1.035
Duitsland					17.106
5.000	0,125%	Nordic Investment Bank	EUR	10-6-2024	5.023
3.000	0,375%	Nordic Investment Bank	EUR	19-9-2022	3.066
Finland					8.089
5.000	0,125%	Council of Europe	EUR	10-4-2024	5.012

Nominale waarde in € 1.000			Valuta	Renteherzienings datum	Marktwaaarde in € 1.000
1.200	0,5%	Île-de-France	EUR	14-6-2025	1.202
Frankrijk					6.214
3.000	1,375%	European Investment Bank	EUR	15-11-2019	3.048
5.000	1,25%	European Investment Bank	EUR	13-11-2026	5.332
Luxemburg					8.380
8.000	0,125%	Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden	EUR	20-4-2022	8.096
6.000	0,2%	Bank Nederlandse Gemeenten	EUR	9-11-2024	5.980
4.242	1%	Nederlandse Waterschapsbank	EUR	3-9-2025	4.429
5.800	0,125%	Nederlandse Waterschapsbank	EUR	25-9-2023	5.816
Nederland					24.321
					719.344

Landenverdeling ASN Obligatiepool

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Duitsland	112.618	15,7	118.439	14,6
Nederland	104.080	14,5	141.275	17,4
Oostenrijk	98.532	13,7	115.271	14,2
Portugal	58.502	8,1	38.189	4,7
Frankrijk	58.223	8,1	85.618	10,5
Slovenië	58.155	8,1	52.591	6,5
België	48.922	6,8	58.607	7,2
Slowakije	43.440	6,0	77.881	9,5
Italië	41.772	5,8	40.798	5,0
Spanje	40.203	5,6	47.395	5,8
Ierland	38.428	5,3	37.842	4,6
Luxemburg	8.380	1,2	-	-
Finland	8.089	1,1	-	-
Totaal	719.344	100,0	813.906	100,0

Duitsland	
Nederland	
Oostenrijk	
Portugal	
Frankrijk	
Slovenië	
België	
Slowakije	
Italië	
Spanje	
Ierland	
Luxemburg	
Finland	

Sectorverdeling ASN Obligatiepool

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Staat(sgegarandeerd)	701.169	97,5	813.906	100,0
Financiële conglomeraten	18.175	2,5	-	-
Totaal	719.344	100,0	813.906	100,0

Ratingverdeling ASN Obligatiepool

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
AAA	225.104	31,3	259.714	31,9
AA+	111.607	15,5	115.271	14,2
AA	53.211	7,4	85.618	10,5
AA-	48.923	6,8	58.607	7,2
A+	81.868	11,4	115.723	14,2
A-	98.357	13,7	52.591	6,5
BBB+	-	-	47.395	5,8
BBB	41.771	5,8	40.798	5,0
BBB-	58.503	8,1	38.189	4,7
Totaal	719.344	100,0	813.906	100,0

Aflossing van de beleggingen

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Aflossing binnen 1 jaar	11.493	1,6	38.121	4,7
Aflossing tussen 1 en 5 jaar	342.799	47,7	360.817	44,3
Aflossing tussen 5 en 10 jaar	362.199	50,3	404.955	49,8
Aflossing na 10 jaar	2.853	0,4	10.013	1,2
Totaal	719.344	100,0	813.906	100,0

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Lopende rente obligaties	8.297	10.020
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	8.297	10.020
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van fondsen uit hoofde van uitgifte participaties	219	375
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	219	375
Totaal	8.516	10.395

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Overige activa

Liquide middelen

Als liquide middelen worden alle onmiddellijk opeisbare tegoeden bij banken aangemerkt. De liquide middelen staan ter vrije beschikking. De Beheerder bepaalt de omvang van het saldo liquide middelen op basis van de timing van de betalingen.

(D) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-	-
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan fondsen uit hoofde van inkoop participaties	736	386
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	736	386
Totaal	736	386

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(E) Fondsvermogen**Verloopoverzicht fondsvermogen**

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gestort kapitaal		
Stand per 1 januari	771.134	331.359
Uitgegeven participaties	63.278	512.584
Ingekochte participaties	-157.205	-72.809
Stand ultimo periode	677.207	771.134
Overige reserves		
Stand per 1 januari	51.935	46.022
Ingekochte participaties	-10.568	-6.946
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	2.660	12.859
Stand ultimo periode	44.027	51.935
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	2.660	12.859
Toevoeging aan overige reserves	-2.660	-12.859
Resultaat over de verslagperiode	6.487	2.660
Stand ultimo periode	6.487	2.660
Totaal fondsvermogen	727.721	825.729

Vijfjarenoverzicht

Totale in € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	727.721	825.729	390.240	360.651	295.913
Aantal uitstaande participaties	13.970.607	15.991.393	7.565.151	7.245.741	5.996.439
Intrinsieke waarde per participatie	52,09	51,64	51,58	49,77	49,35

Kredietrisico

Er wordt een kredietrisico gelopen op het totaal van vastrentende beleggingen, vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico van de ASN Obligatiepool bedraagt ultimo verslagperiode € 728,5 miljoen (ultimo 2017: € 826,1 miljoen).

6.2.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(F) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten..

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Obligaties - gerealiseerde koerswinsten	359	282
Obligaties - gerealiseerde koersverliezen	-4.819	-3.776
Obligaties - gerealiseerde valutawinsten	-	-
Obligaties - gerealiseerde valutaverliezen	-	-
Totaal	-4.460	-3.494

(G) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Obligaties - niet-gerealiseerde koerswinsten	2.501	3.470
Obligaties - niet-gerealiseerde koersverliezen	-9.399	-12.732
Obligaties - niet-gerealiseerde valutawinsten	-	-
Obligaties - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-	-
Totaal	-6.898	-9.262

(H) Overige bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Rente rekening courant	7	7
Totaal	7	7

Lopendekostenfactor

De Beheerder ontvangt van de ASN Obligatiepool geen beheervergoeding voor het door hem gevoerde beheer, deze beheervergoeding wordt aan de Fondsen, die in de ASN Obligatiepool beleggen, in rekening gebracht. De lopendekostenfactor van ASN Obligatiepool is derhalve nihil (2017: nihil).

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. Dat geeft een indruk van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt berekend als het percentage dat het totale bedrag aan effectentransacties min het totale bedrag aan transacties van participaties, uitmaakt van de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingspool.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Omloopfactor	59,97%	73,93%

Transactiekosten

Transactiekosten zijn onderdeel van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten zijn in beperkte mate te bepalen, omdat de transactiekosten van vastrentende waarden in de aan- en verkoopkosten zijn opgenomen en niet separaat worden vastgelegd. Wel was er in 2017 sprake van een vergoeding voor gemaakte transactiekosten als gevolg van additionele aan- en verkopen van beleggingen uit hoofde van herstructurering van € 776.181.

6.3 ASN Mixpool

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Participaties in beleggingspools		235.823	253.705
Vorderingen	(B)	314	355
Kortlopende schulden	(C)	314	355
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		-	-
Activa min kortlopende schulden		235.823	253.705
Fondsvermogen	(D)		
Gestort kapitaal		166.753	169.693
Overige reserves		76.736	69.409
Onverdeeld resultaat		-7.666	14.603
Totaal fondsvermogen		235.823	253.705

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(E)	318	2.190
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(F)	-7.984	12.413
Som van de bedrijfsopbrengsten		-7.666	14.603
Resultaat		-7.666	14.603

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-7.666	14.603
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	-318	-2.190
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	7.984	-12.413
Aankoop van beleggingen	-36.287	-27.855
Verkoop van beleggingen	46.503	52.109
Mutaties in activa en passiva:		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-267	-
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-308	-81
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	9.641	24.173
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	12.196	4.884
Inkoop van participaties	-22.412	-29.138
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte participaties	308	81
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop participaties	267	-
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	-9.641	-24.173
Mutatie liquide middelen	-	-
Liquide middelen begin van de verslagperiode	-	-
Koersverschillen op geldmiddelen	-	-
Liquide middelen eind van de verslagperiode	-	-

6.3.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Participaties in beleggingspools

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand per 1 januari	253.705	263.356
Aankopen	36.287	27.855
Verkopen	-46.503	-52.109
Gerealiseerde waardeveranderingen	318	2.190
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-7.984	12.413
Stand ultimo periode	235.823	253.705

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd met gelieerde partijen.

Effectenportefeuille

De specificatie betreft de beleggingen per 31 december 2018 met de gepresenteerde intrinsieke waarde in duizenden euro's.

	31-12-2018		31-12-2017	
	Intrinsieke waarde in € 1.000	%	Intrinsieke waarde in € 1.000	%
ASN Obligatiepool	127.650	54,13	136.980	53,99
ASN Aandelenpool	108.173	45,87	116.725	46,01
Totaal	235.823	100,00	253.705	100,00

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ290.916

ASN Mixpool belegt in een tweetal beleggingspools. Voor een toelichting op de waardering van de financiële instrumenten waarin deze beleggingspools beleggen, wordt verwezen naar de toelichting op de jaarrekening van de betreffende beleggingspool.

Voor een specificatie van de beleggingen en inzicht in de risico's verwijzen we naar de toelichting op de betreffende beleggingspools.

Aandeel in portefeuille in %

ASN Obligatiepool	
ASN Aandelenpool	

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen uit hoofde van effectentransacties	267	-
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	267	-
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van fondsen uit hoofde van uitgifte participaties	47	355
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	47	355
Totaal	314	355

Vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

(C) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen uit hoofde van effectentransacties	47	355
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	47	355
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan fondsen uit hoofde van inkoop participaties	267	-
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	267	-
Totaal	314	355

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(D) Fondsvermogen**Verloopoverzicht fondsvermogen**

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gestort kapitaal		
Stand per 1 januari	169.693	184.561
Uitgegeven participaties	12.196	4.884
Ingekochte participaties	-15.136	-19.752
Stand ultimo periode	166.753	169.693
Overige reserves		
Stand per 1 januari	69.409	74.796
Ingekochte participaties	-7.276	-9.386
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	14.603	3.999
Stand ultimo periode	76.736	69.409
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	14.603	3.999
Toevoeging aan overige reserves	-14.603	-3.999
Resultaat over de verslagperiode	-7.666	14.603
Stand ultimo periode	-7.666	14.603
Totaal fondsvermogen	235.823	253.705

Vijfjarenoverzicht

Totalen in € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	235.823	253.705	263.356	249.328	188.332
Aantal uitstaande participaties	3.536.900	3.685.614	4.045.134	3.889.999	3.234.149
Intrinsieke waarde per participatie	66,68	68,84	65,10	64,09	58,23

Kredietrisico

Er wordt een kredietrisico gelopen op het totaal van vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico van de ASN Mixpool bedraagt ultimo verslagperiode € 314 duizend (ultimo 2017: € 355 duizend). De pool loopt kredietrisico via de beleggingen in de onderliggende beleggingspools, te weten de ASN Obligatiepool en de ASN Aandelenpool. Voor dit risico verwijzen wij naar de toelichting op de betreffende beleggingspools.

6.3.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(E) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - gerealiseerde koerswinsten	511	2.309
Aandelen - gerealiseerde koersverliezen	-193	-119
Aandelen - gerealiseerde valutawinsten	-	-
Aandelen - gerealiseerde valutaverliezen	-	-
Totaal	318	2.190

(F) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - niet-gerealiseerde koerswinsten	1.125	12.413
Aandelen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-9.109	-
Aandelen - niet-gerealiseerde valutawinsten	-	-
Aandelen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-	-
Totaal	-7.984	12.413

Lopendekostenfactor

De Beheerder ontvangt van de ASN Mixpool geen beheervergoeding voor het door hem gevoerde beheer, deze beheervergoeding wordt aan de Fondsen, die in de ASN Mixpool beleggen, in rekening gebracht. De lopendekostenfactor van ASN Mixpool is derhalve nihil (2017: nihil).

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille aan. De aan- en verkopen van beleggingen vinden plaats via de ASN Aandelenpool en de ASN Obligatiepool. Derhalve wordt voor de omloopfactor verwezen naar de toelichting op de winst-en-verliesrekening van deze pools.

6.4 ASN Milieupool

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Aandelen		598.848	659.424
Vorderingen	(B)	4.825	3.981
Overige activa			
Liquide middelen	(C)	1.165	21.009
Kortlopende schulden	(D)	1.793	58
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		4.197	24.932
Activa min kortlopende schulden		603.045	684.356
Fondsvermogen	(E)		
Gestort kapitaal		489.350	447.879
Overige reserves		221.454	177.440
Onverdeeld resultaat		-107.759	59.037
Totaal fondsvermogen		603.045	684.356

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Opbrengsten uit beleggingen			
Dividend aandelen		14.729	11.080
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(F)	-4.537	8.927
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(G)	-117.872	39.058
Overige bedrijfsopbrengsten	(H)	20	72
Som van de bedrijfsopbrengsten		-107.660	59.137
Bedrijfslasten			
Overige bedrijfslasten	(I)	99	100
Som van de bedrijfslasten		99	100
Resultaat		-107.759	59.037

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-107.779	58.965
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	4.537	-8.927
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	117.872	-39.058
Aankoop van beleggingen	-224.496	-244.500
Verkoop van beleggingen	162.663	77.620
Mutaties in activa en passiva:		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-1.161	-322
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	958	-
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-47.406	-156.222
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	78.976	198.759
Inkoop van participaties	-52.528	-34.228
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte participaties	317	172
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop participaties	777	58
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	27.542	164.761
Mutatie liquide middelen	-19.864	8.539
Liquide middelen begin van de verslagperiode	21.009	12.398
Koersverschillen op geldmiddelen	20	72
Liquide middelen eind van de verslagperiode	1.165	21.009

6.4.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand per 1 januari	659.424	444.559
Aankopen	224.496	244.500
Verkopen	-162.663	-77.620
Gerealiseerde waardeveranderingen	-4.537	8.927
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-117.872	39.058
Stand ultimo periode	598.848	659.424

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd met gelieerde partijen.

Effectenportefeuille

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ290.916

Voor alle financiële instrumenten die zich in de portefeuille van ASN Milieupool bevinden is de reële waarde afgeleid van ter beurse genoteerde marktprijzen waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

De onderstaande specificaties van de beleggingsportefeuille en de sector- en landenverdeling van de portefeuille geven inzicht in het koersrisico en het valutarisico.

De specificaties betreffen de beleggingen per 31 december 2018 met de gepresenteerde marktwaarde in duizenden euro's.

Indeling in landen

Aantal		Valuta	Marktwaarde in € 1.000
	Aandelen Nederland beursgenoteerd		
402.489	Corbion	EUR	9.845
676.528	Philips Lighting	EUR	13.849
			23.693
	Totaal aandelen Nederland		23.693
	Aandelen Europa (exclusief Nederland)		
	Denemarken		
247.519	Novozymes	DKK	9.649
19.087	Rockwool	DKK	4.348
94.649	Vestas Wind Systems	DKK	6.242
			20.238
	Duitsland		
874.956	Infineon Technologies	EUR	15.194
			15.194
	Finland		
818.310	Lassila & Tikanoja	EUR	12.242
1.121.121	Uponor	EUR	9.664
			21.906
	Ierland		
211.565	Kingspan	EUR	7.908
512.261	Smurfit Kappa	EUR	11.915
			19.823
	Noorwegen		
300.000	Tomra systems	NOK	5.904

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
			5.904
	Oostenrijk		
176.680	Lenzing	EUR	14.037
			14.037
	Spanje		
2.221.109	EDP Renováveis	EUR	17.269
953.173	Fluidra	EUR	9.332
			26.601
	Verenigd Koninkrijk		
4.389.190	DS Smith	GBP	14.636
90.000	Pentair	USD	2.974
19.884.947	Renewi	GBP	7.300
583.162	Severn Trent	GBP	11.795
1.425.868	United Utilities	GBP	11.695
			48.401
	Zweden		
848.166	BillerudKorsnas	SEK	8.829
563.640	Indutrade	SEK	11.434
1.608.179	NIBE Industrier	SEK	14.427
			34.690
	Zwitserland		
38.597	Geberit	CHF	13.094
29.228	Georg Fischer	CHF	20.399
237.245	Landis+Gyr Group	CHF	11.610
10.607	LEM	CHF	9.864
			54.967
	Totaal aandelen Europa (exclusief Nederland)		261.761
	Aandelen Verenigde Staten		
442.177	A.O. Smith	USD	16.517
448.780	Advanced Drainage Systems	USD	9.520
125.202	Autodesk	USD	14.086
350.952	Itron	USD	14.518
477.260	Johnson Controls	USD	12.379
125.199	Lindsay	USD	10.541
192.838	Middlesex Water	USD	9.000
328.789	Ormat technologies	USD	15.042
330.771	Power Integrations	USD	17.645
970.246	SunPower	USD	4.218
153.947	Valmont Industries	USD	14.942
287.585	Watts Water Technologies	USD	16.234
787.544	Welbilt	USD	7.654
			162.296
	Aandelen rest van de wereld		
	Australië		
3.149.383	Brambles	AUD	19.686
			19.686
	China		
42.146.000	Huaneng Renewables	HKD	9.889
38.929.015	Xinyi Solar Holdings	HKD	11.961
4.223.700	Zhuzhou CRRC Times Electric	HKD	20.481
			42.331

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
	Hongkong		
38.838.000	Beijing Enterprises Water	HKD	17.314
			17.314
	Israël		
1.071.355	Amiad Water Systems	GBP	2.698
			2.698
	Japan		
696.800	Azbil	JPY	12.056
520.823	Daiseki	JPY	9.468
296.100	East Japan Railway	JPY	22.926
114.818	Murata Manufacturing	JPY	13.691
174.946	Rinnai	JPY	10.099
			68.240
	Singapore		
6.151.750	Hyflux	SGD	829
			829
	Totaal aandelen rest van de wereld		151.098
	Som van de beleggingen		598.848

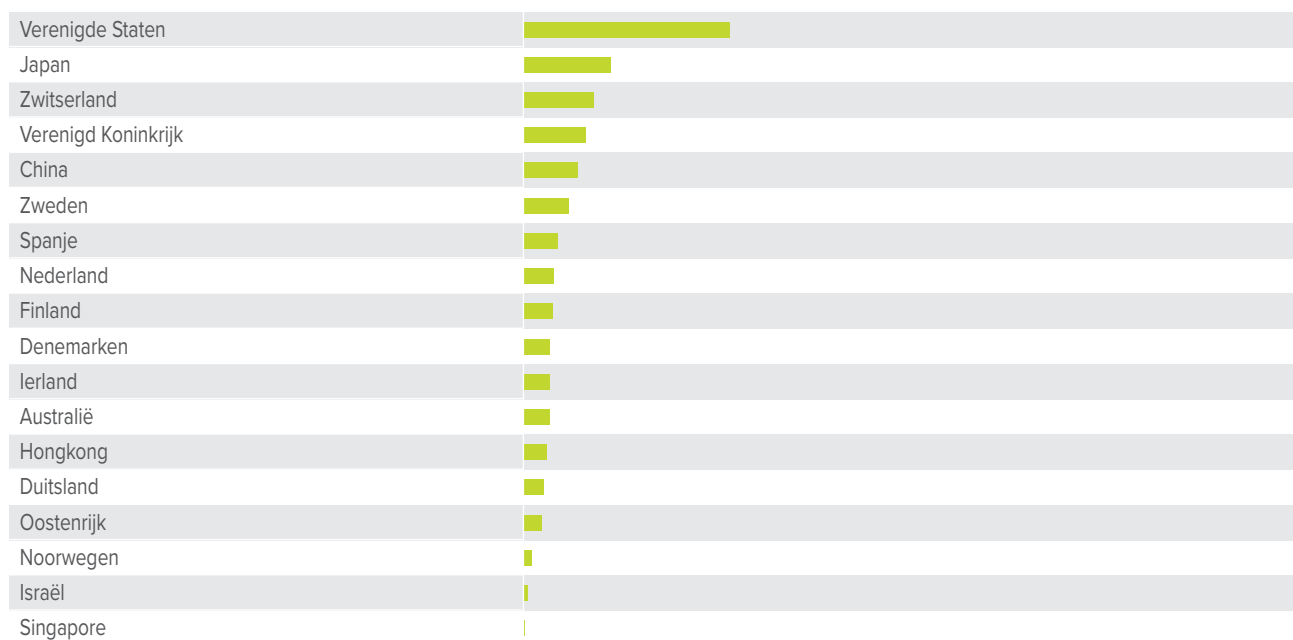
Indeling in sectoren

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
	Basisgoederen		
848.166	BillerudKorsnas	SEK	8.829
402.489	Corbion	EUR	9.845
4.389.190	DS Smith	GBP	14.636
176.680	Lenzing	EUR	14.037
247.519	Novozymes	DKK	9.649
512.261	Smurfit Kappa	EUR	11.915
			68.911
	Duurzame consumptiegoederen		
174.946	Rinnai	JPY	10.099
			10.099
	Energie		
2.221.109	EDP Renováveis	EUR	17.269
42.146.000	Huaneng Renewables	HKD	9.889
328.789	Ormat technologies	USD	15.042
			42.200
	Halfgeleiders		
874.956	Infineon Technologies	EUR	15.194
330.771	Power Integrations	USD	17.645
970.246	SunPower	USD	4.218
38.929.015	Xinyi Solar Holdings	HKD	11.961
			49.018
	Kapitaalgoederen		
442.177	A.O. Smith	USD	16.517
448.780	Advanced Drainage Systems	USD	9.520
1.071.355	Amiad Water Systems	GBP	2.698
696.800	Azbil	JPY	12.056
953.173	Fluidra	EUR	9.332
38.597	Geberit	CHF	13.094
29.228	Georg Fischer	CHF	20.399

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
563.640	Indutrade	SEK	11.434
350.952	Itron	USD	14.518
477.260	Johnson Controls	USD	12.379
211.565	Kingspan	EUR	7.908
237.245	Landis+Gyr Group	CHF	11.610
10.607	LEM	CHF	9.864
125.199	Lindsay	USD	10.541
1.608.179	NIBE Industrier	SEK	14.427
90.000	Pentair	USD	2.974
676.528	Philips Lighting	EUR	13.849
19.087	Rockwool	DKK	4.348
1.121.121	Uponor	EUR	9.664
153.947	Valmont Industries	USD	14.942
94.649	Vestas Wind Systems	DKK	6.242
287.585	Watts Water Technologies	USD	16.234
787.544	Welbilt	USD	7.654
4.223.700	Zhuzhou CRRC Times Electric	HKD	20.481
			272.684
	Nutsbedrijven		
38.838.000	Beijing Enterprises Water	HKD	17.314
6.151.750	Hyflux	SGD	829
192.838	Middlesex Water	USD	9.000
583.162	Severn Trent	GBP	11.795
1.425.868	United Utilities	GBP	11.695
			50.633
	Software & services		
125.202	Autodesk	USD	14.086
			14.086
	Technologie		
114.818	Murata Manufacturing	JPY	13.691
			13.691
	Transport		
296.100	East Japan Railway	JPY	22.926
			22.926
	Zakelijke dienstverlening		
3.149.383	Brambles	AUD	19.686
520.823	Daiseki	JPY	9.468
818.310	Lassila & Tikanoja	EUR	12.242
19.884.947	Renewi	GBP	7.300
300.000	Tomra systems	NOK	5.904
			54.600
	Som van de beleggingen		598.848

Landenverdeling ASN Milieupool

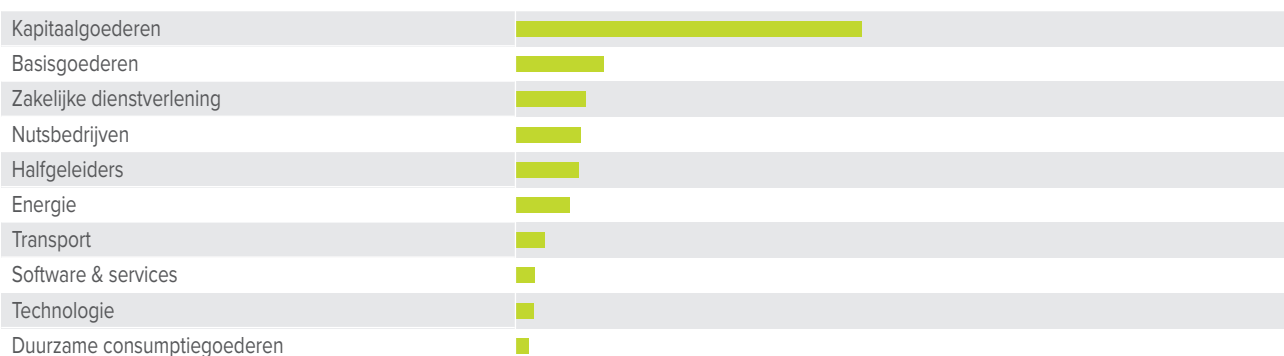
In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Verenigde Staten	162.296	27,1	183.381	27,7
Japan	68.240	11,4	53.949	8,2
Zwitserland	54.967	9,2	65.494	9,9
Verenigd Koninkrijk	48.401	8,1	81.785	12,4
China	42.331	7,1	47.351	7,2
Zweden	34.690	5,8	22.201	3,4
Spanje	26.601	4,4	33.747	5,1
Nederland	23.693	3,9	17.607	2,7
Finland	21.906	3,7	27.134	4,1
Denemarken	20.238	3,4	16.183	2,5
Ierland	19.823	3,3	10.097	1,5
Australië	19.686	3,3	29.379	4,5
Hongkong	17.314	2,9	23.059	3,5
Duitsland	15.194	2,5	27.667	4,2
Oostenrijk	14.037	2,3	17.142	2,6
Noorwegen	5.904	1,0	-	-
Israël	2.698	0,5	1.810	0,3
Singapore	829	0,1	1.438	0,2
Totaal	598.848	100,0	659.424	100,0

Sectorverdeling ASN Milieupool

In € 1.000

	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Kapitaalgoederen	272.684	45,5	315.852	48,0
Basisgoederen	68.911	11,5	41.789	6,2
Zakelijke dienstverlening	54.600	9,1	72.707	11,0
Nutsbedrijven	50.633	8,5	84.926	13,0
Halfgeleiders	49.018	8,2	61.899	9,4
Energie	42.200	7,0	31.228	4,7
Transport	22.926	3,8	19.150	2,9
Software & services	14.086	2,4	7.946	1,2
Technologie	13.691	2,3	13.963	2,1
Duurzame consumptiegoederen	10.099	1,7	9.964	1,5
Totaal	598.848	100,0	659.424	100,0

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen uit hoofde van effectentransacties	1.185	-
Te vorderen dividend	881	917
Te vorderen dividend-/bronbelasting	2.615	2.603
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	4.681	3.520
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van fondsen uit hoofde van uitgifte participaties	144	461
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	144	461
Totaal	4.825	3.981

De vorderingen hebben doorgaans een looptijd korter dan één jaar. Vorderingen uit hoofde van te vorderen dividend- en/of bronbelasting kunnen een looptijd langer dan één jaar hebben. In het geval van de ASN Milieupool bedragen deze vorderingen € 1,45 miljoen (ultimo 2017: € 1,82 miljoen). De hoogte van het bedrag komt voort uit het feit dat deze vorderingen pas verrekend kunnen worden als er voldoende dividend wordt uitgekeerd aan aandeelhouders.

(C) Overige activa

Liquide middelen

Als liquide middelen worden alle onmiddellijk opeisbare tegoeden bij banken aangemerkt. De liquide middelen staan ter vrije beschikking. De Beheerder bepaalt de omvang van het saldo liquide middelen op basis van de timing van de betalingen.

(D) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen uit hoofde van effectentransacties	958	-
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	958	-
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan fondsen uit hoofde van inkoop participaties	835	58
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	835	58
Totaal	1.793	58

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(E) Fondsvermogen

Verloopoverzicht fondsvermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gestort kapitaal		
Stand per 1 januari	447.879	270.983
Uitgegeven participaties	78.976	198.759
Ingekochte participaties	-37.505	-21.863
Stand ultimo periode	489.350	447.879
Overige reserves		
Stand per 1 januari	177.440	147.177
Ingekochte participaties	-15.023	-12.365
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	59.037	42.628
Stand ultimo periode	221.454	177.440
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	59.037	42.628
Toevoeging aan overige reserves	-59.037	-42.628
Resultaat over de verslagperiode	-107.759	59.037
Stand ultimo periode	-107.759	59.037
Totaal fondsvermogen	603.045	684.356

Vijfjarenoverzicht

Totale in € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	603.045	684.356	460.788	386.750	307.678
Aantal uitstaande participaties	16.209.330	15.609.693	11.680.580	10.811.272	10.226.797
Intrinsieke waarde per participatie	37,20	43,84	39,45	35,77	30,09

Kredietrisico

Er wordt een kredietrisico gelopen op het totaal van vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico van de ASN Milieupool bedraagt ultimo verslagperiode € 6,0 miljoen (ultimo 2017: € 25,0 miljoen).

6.4.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(F) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - gerealiseerde koerswinsten	12.293	12.300
Aandelen - gerealiseerde koersverliezen	-17.751	-77
Aandelen - gerealiseerde valutawinsten	2.147	203
Aandelen - gerealiseerde valutaverliezen	-1.226	-3.499
Totaal	-4.537	8.927

(G) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - niet-gerealiseerde koerswinsten	11.682	88.825
Aandelen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-145.863	-11.614
Aandelen - niet-gerealiseerde valutawinsten	18.919	-
Aandelen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-2.610	-38.153
Totaal	-117.872	39.058

(H) Overige bedrijfsopbrengsten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Koersverschillen op geldmiddelen	20	72
Totaal	20	72

(I) Overige bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Rente rekening courant	99	100
Totaal	99	100

Lopendekostenfactor

De Beheerder ontvangt van de ASN Milieupool geen beheervergoeding voor het door hem gevoerde beheer, deze beheervergoeding wordt aan de Fondsen, die in de ASN Milieupool beleggen, in rekening gebracht. De lopendekostenfactor van ASN Milieupool is derhalve nihil (2017: nihil).

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. Dat geeft een indruk van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt berekend als het percentage dat het totale bedrag aan effectentransacties min het totale bedrag aan transacties van participaties, uitmaakt van de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingspool.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Omloopfactor	37,10%	15,38%

Transactiekosten

Transactiekosten zijn onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten in de verslagperiode, voor zover deze identificeerbaar en kwantificeerbaar waren, bedroegen € 497.425 (2017: € 379.781). De gerapporteerde transactiekosten 2017 van € 379.781 betreffen de transactiekosten exclusief een vergoeding voor gemaakte transactiekosten als gevolg van additionele aan- en verkopen van beleggingen uit hoofde van herstructurering van € 302.275. Rekening houdend met de vergoeding bedragen de netto gemaakte transactiekosten in 2017 ad € 77.506.

6.5 ASN Small & Midcappool

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Aandelen		113.802	121.728
Vorderingen	(B)	1.075	679
Overige activa			
Liquide middelen	(C)	1.087	6.047
Kortlopende schulden	(D)	71	69
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		2.091	6.657
Activa min kortlopende schulden		115.893	128.385
Fondsvermogen	(E)		
Gestort kapitaal		99.486	86.378
Overige reserves		38.951	21.173
Onverdeeld resultaat		-22.544	20.834
Totaal fondsvermogen		115.893	128.385

Winst-en-verliesrekening

<i>In € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Opbrengsten uit beleggingen			
Dividend aandelen		3.175	2.319
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(F)	-320	2.048
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(G)	-25.300	16.480
Overige bedrijfsopbrengsten		-	6
Som van de bedrijfsopbrengsten		-22.445	20.853
Bedrijfslasten			
Overige bedrijfslasten	(H)	99	19
Som van de bedrijfslasten		99	19
Resultaat		-22.544	20.834

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat excl. koersverschillen op geldmiddelen	-22.467	20.828
Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	320	-2.048
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	25.300	-16.480
Aankoop van beleggingen	-49.509	-48.333
Verkoop van beleggingen	31.815	20.113
Mutaties in activa en passiva:		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-564	49
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-	-
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-15.105	-25.871
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	21.719	39.815
Inkoop van participaties	-11.667	-11.665
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte participaties	168	-171
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop participaties	2	-30
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	10.222	27.949
Mutatie liquide middelen	-4.883	2.078
Liquide middelen begin van de verslagperiode	6.047	3.963
Koersverschillen op geldmiddelen	-77	6
Liquide middelen eind van de verslagperiode	1.087	6.047

6.5.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand per 1 januari	121.728	74.980
Aankopen	49.509	48.333
Verkopen	-31.815	-20.113
Gerealiseerde waardeveranderingen	-320	2.048
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-25.300	16.480
Stand ultimo periode	113.802	121.728

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd met gelieerde partijen.

Effectenportefeuille

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ290.916

Voor alle financiële instrumenten die zich in de portefeuille van ASN Small & Midcappool bevinden is de reële waarde afgeleid van ter beurze genoteerde marktprijzen waarbij geldt dat sprake is van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

De onderstaande specificaties van de beleggingsportefeuille en de sector- en landenverdeling van de portefeuille geven inzicht in het koersrisico en het valutarisico.

De specificaties betreffen de beleggingen per 31 december 2018 met de gepresenteerde marktwaarde in duizenden euro's.

Indeling in landen

Aantal		Valuta	Marktwaarde in € 1.000
Aandelen Nederland beursgenoteerd			
154.108	BE Semiconductor Industries	EUR	2.848
78.225	TKH Group	EUR	3.184
			6.031
	Totaal aandelen Nederland		6.031
Aandelen Europa (exclusief Nederland)			
Denemarken			
74.428	SimCorp	DKK	4.444
			4.444
Duitsland			
42.586	Axel Springer	EUR	2.103
91.242	Dürr	EUR	2.786
190.144	Jungheinrich	EUR	4.343
64.908	Krones	EUR	4.381
222.590	Takkt	EUR	3.036
			16.649
Finland			
135.278	Amer Sports	EUR	5.191
87.250	Basware	EUR	3.446
182.951	Huhtamaki	EUR	4.953
			13.590
Frankrijk			
46.145	JCDecaux	EUR	1.131
			1.131

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
	Ierland		
125.797	Kingspan	EUR	4.702
			4.702
	Italië		
507.108	Brembo	EUR	4.511
85.165	Industria Macchine Automatiche	EUR	4.633
			9.144
	Verenigd Koninkrijk		
417.658	A.G. Barr	GBP	3.671
684.408	Dunelm Group	GBP	4.125
501.977	FDM Group Holdings	GBP	4.155
386.215	Greggs	GBP	5.447
591.103	Gym Group	GBP	1.798
547.070	Hammerson	GBP	2.008
913.980	Safestore Holdings	GBP	5.158
321.278	Shaftesbury	GBP	2.973
1.045.361	Taylor Wimpey	GBP	1.587
			30.922
	Zweden		
280.582	AddTech	SEK	4.380
			4.380
	Zwitserland		
270.698	Ascom	CHF	3.262
865	Belimo	CHF	3.024
36.414	Kardex	CHF	3.664
5.468	LEM	CHF	5.085
143.987	Logitech International	CHF	3.951
22.576	Tecan Group	CHF	3.822
			22.809
	Totaal aandelen Europa (exclusief Nederland)		107.770
	Som van de beleggingen		113.802

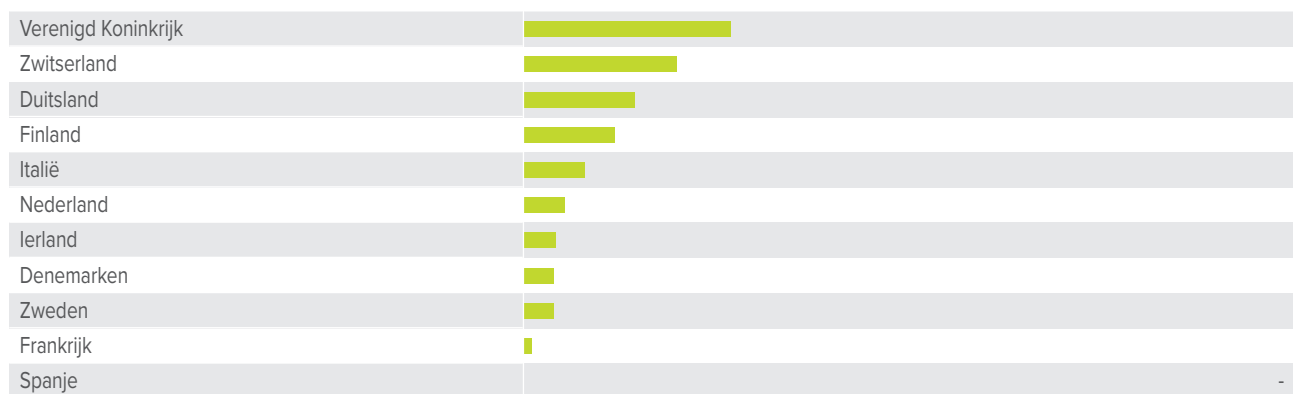
Indeling in sectoren

Aantal		Valuta	Marktwaaarde in € 1.000
	Auto's		
507.108	Brembo	EUR	4.511
			4.511
	Basisgoederen		
182.951	Huhtamaki	EUR	4.953
			4.953
	Consumentenservicebedrijven		
386.215	Greggs	GBP	5.447
591.103	Gym Group	GBP	1.798
			7.245
	Detailhandel		
684.408	Dunelm Group	GBP	4.125
222.590	Takkt	EUR	3.036
			7.161
	Dienstverlening & apparatuur gezondheidszorg		
270.698	Ascom	CHF	3.262

Aantal		Valuta	Marktwaarde in € 1.000
			3.262
	Duurzame consumptiegoederen		
135.278	Amer Sports	EUR	5.191
1.045.361	Taylor Wimpey	GBP	1.587
			6.778
	Farmacie & biotechnologie		
22.576	Tecan Group	CHF	3.822
			3.822
	Halfgeleiders		
154.108	BE Semiconductor Industries	EUR	2.848
			2.848
	Kapitaalgoederen		
280.582	AddTech	SEK	4.380
865	Belimo	CHF	3.024
91.242	Dürr	EUR	2.786
85.165	Industria Macchine Automatiche	EUR	4.633
190.144	Jungheinrich	EUR	4.343
36.414	Kardex	CHF	3.664
125.797	Kingspan	EUR	4.702
64.908	Krones	EUR	4.381
5.468	LEM	CHF	5.085
78.225	TKH Group	EUR	3.184
			40.182
	Onroerend goed		
547.070	Hammerson	GBP	2.008
913.980	Safestore Holdings	GBP	5.158
321.278	Shaftesbury	GBP	2.973
			10.138
	Reclame		
46.145	JCDecaux	EUR	1.131
			1.131
	Software & services		
87.250	Basware	EUR	3.446
501.977	FDM Group Holdings	GBP	4.155
74.428	SimCorp	DKK	4.444
			12.046
	Technologie		
143.987	Logitech International	CHF	3.951
			3.951
	Uitgeverijen		
42.586	Axel Springer	EUR	2.103
			2.103
	Voeding en dranken		
417.658	A.G. Barr	GBP	3.671
			3.671
	Som van de beleggingen		113.802

Landenverdeling ASN Small & Midcappool

In € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Verenigd Koninkrijk	30.922	27,2	27.652	22,7
Zwitserland	22.809	20,1	24.878	20,4
Duitsland	16.649	14,6	21.360	17,5
Finland	13.590	11,9	10.649	8,7
Italië	9.144	8,0	9.269	7,6
Nederland	6.031	5,3	2.982	2,4
Ierland	4.702	4,1	6.046	5,1
Denemarken	4.444	3,9	3.659	3,0
Zweden	4.380	3,9	9.862	8,2
Frankrijk	1.131	1,0	1.551	1,3
Spanje	-	-	3.820	3,1
Totaal	113.802	100,0	121.728	100,0

Sectorverdeling ASN Small & Midcappool

in € 1.000	31-12-2018		31-12-2017	
	Marktwaaarde	%	Marktwaaarde	%
Kapitaalgoederen	40.182	35,3	51.573	42,5
Software & services	12.046	10,6	7.440	6,1
Onroerend goed	10.138	8,9	8.885	7,3
Consumentenservicebedrijven	7.245	6,4	10.514	8,6
Detailhandel	7.161	6,3	7.060	5,8
Duurzame consumptiegoederen	6.778	5,9	6.447	5,3
Basisgoederen	4.953	4,4	3.953	3,2
Auto's	4.511	4,0	4.697	3,9
Technologie	3.951	3,5	7.186	5,9
Farmacie & biotechnologie	3.822	3,3	2.846	2,3
Voeding en dranken	3.671	3,2	3.820	3,1
Dienstverlening & apparatuur gezondheidszorg	3.262	2,9	-	-
Halfgeleiders	2.848	2,5	2.982	2,4
Uitgeverijen	2.103	1,8	2.774	2,3
Reclame	1.131	1,0	1.551	1,3
Totaal	113.802	100,0	121.728	100,0

Kapitaalgoederen	
Software & services	
Onroerend goed	
Consumentenservicebedrijven	
Detailhandel	
Duurzame consumptiegoederen	
Basisgoederen	
Auto's	
Technologie	
Farmacie & biotechnologie	
Voeding en dranken	
Dienstverlening & apparatuur gezondheidszorg	
Halfgeleiders	
Uitgeverijen	
Reclame	

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

<i>In € 1.000</i>	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen uit hoofde van effectentransacties	481	-
Te vorderen dividend-/bronbelasting	591	508
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	1.072	508
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen van fondsen uit hoofde van uitgifte participaties	3	171
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	3	171
Totaal	1.075	679

De vorderingen hebben doorgaans een looptijd korter dan één jaar. Vorderingen uit hoofde van te vorderen dividend- en/of bronbelasting kunnen een looptijd langer dan één jaar hebben. In het geval van de ASN Small & Midcappool bedragen deze vorderingen circa € 294 duizend (ultimo 2017: € 313 duizend).

(C) Overige activa**Liquide middelen**

Als liquide middelen worden alle onmiddellijk opeisbare tegoeden bij banken aangemerkt. De liquide middelen staan ter vrije beschikking. De Beheerder bepaalt de omvang van het saldo liquide middelen op basis van de timing van de betalingen.

(D) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-	-
Financieringsactiviteiten		
Te betalen aan fondsen uit hoofde van inkoop participaties	71	69
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	71	69
Totaal	71	69

Schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

(E) Fondsvermogen**Verloopoverzicht fondsvermogen**

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gestort kapitaal		
Stand per 1 januari	86.378	54.386
Uitgegeven participaties	21.719	39.815
Ingekochte participaties	-8.611	-7.823
Stand ultimo periode	99.486	86.378
Overige reserves		
Stand per 1 januari	21.173	26.565
Ingekochte participaties	-3.056	-3.842
Toevoeging/onttrekking uit onverdeeld resultaat	20.834	-1.550
Stand ultimo periode	38.951	21.173
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	20.834	-1.550
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-20.834	1.550
Resultaat over de verslagperiode	-22.544	20.834
Stand ultimo periode	-22.544	20.834
Totaal fondsvermogen	115.893	128.385

Vijfjarenoverzicht

Totaal in € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Totaal intrinsieke waarde	115.893	128.385	79.401	82.750	65.151
Aantal uitstaande participaties	2.404.303	2.230.689	1.704.630	1.741.714	1.629.747
Intrinsieke waarde per participatie	48,20	57,55	46,58	47,51	39,98

Kredietrisico

Er wordt een kredietrisico gelopen op het totaal van vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico van de ASN Small & Midcappool bedraagt ultimo verslagperiode € 2,2 miljoen (ultimo 2017: € 6,7 miljoen).

6.5.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(F) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - gerealiseerde koerswinsten	3.682	3.109
Aandelen - gerealiseerde koersverliezen	-3.803	-947
Aandelen - gerealiseerde valutawinsten	123	6
Aandelen - gerealiseerde valutaverliezen	-322	-120
Totaal	-320	2.048

(G) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - niet-gerealiseerde koerswinsten	2.744	21.355
Aandelen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-28.455	-2.460
Aandelen - niet-gerealiseerde valutawinsten	1.032	-
Aandelen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-621	-2.415
Totaal	-25.300	16.480

(H) Overige bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Koersverschillen op geldmiddelen	77	-
Rente rekening courant	22	19
Totaal	99	19

Lopendekostenfactor

De Beheerder ontvangt van de ASN Small & Midcappool geen beheervergoeding voor het door hem gevoerde beheer, deze beheervergoeding wordt aan de Fondsen, die in de ASN Small & Midcappool beleggen, in rekening gebracht. De lopendekostenfactor van ASN Small & Midcappool is derhalve nihil (2017: nihil).

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. Dat geeft een indruk van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt berekend als het percentage dat het totale bedrag aan effectentransacties min het totale bedrag aan transacties van participaties, uitmaakt van de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingspool.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Omloopfactor	36,45%	16,47%

Transactiekosten

Transactiekosten zijn onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten in de verslagperiode, voor zover deze identificeerbaar en kwantificeerbaar waren, bedroegen € 116.648 (2017: € 130.427). De gerapporteerde transactiekosten 2017 van € 130.427 betreffen de transactiekosten exclusief een vergoeding voor gemaakte transactiekosten als gevolg van additionele aan- en verkopen van beleggingen uit hoofde van herstructurering van € 72.730. Rekening houdend met de vergoeding bedragen de netto gemaakte transactiekosten in 2017 ad € 57.697.

6.6 ASN Groenprojectenpool

Balans

Vóór winstbestemming en in € 1.000

	Ref. ¹	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingen	(A)		
Leningen		330.221	317.841
Af: voorzieningen leningen		-	-955
Staatsobligaties		-	72.633
		330.221	389.519
Vorderingen	(B)	61.333	18.294
Overige activa	(C)		
Liquide middelen		68.699	17.298
Kortlopende schulden	(D)	50.657	22.187
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden		79.375	13.405
Activa min kortlopende schulden		409.596	402.924
Fondsvermogen	(E)		
Gestort kapitaal		400.084	393.354
Herwaarderingsreserve		13.906	23.567
Overige reserves		-4.897	-15.341
Onverdeeld resultaat		503	1.344
Totaal fondsvermogen		409.596	402.924

1 De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

Winst-en-verliesrekening

In € 1.000	Ref.	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Opbrengsten uit beleggingen	(F)		
Rente leningen en staatsobligaties		7.482	6.588
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(G)	-2.915	-1.504
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(H)	-5.374 ¹	-2.565
		-807	2.519
Overige bedrijfsopbrengsten	(I)		
Commissie verstrekte leningen		513	727
Overige bedrijfsopbrengsten		78	-
		591	727
Som van de bedrijfsopbrengsten		-216	3.246
Bedrijfslasten	(J)		
Fondskosten		-	1.815
Koersverschillen op geldmiddelen		28	4
Overige rentelasten		206	38
Overige bedrijfslasten		2	9
Voorzieningen			
Mutatie voorzieningen leningen		-955 ¹	36
Som van de bedrijfslasten en voorzieningen		-719	1.902
Resultaat		503	1.344

¹ In de verslagperiode is de voorziening voor oninbare leningen vrijgevallen. Twee leningen waarvoor een voorziening was getroffen, bleken definitief oninbaar te zijn. Het vrijgevallen bedrag ad € 955 duizend wordt zowel bij de niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen (negatief) als bij de mutatie voorzieningen leningen (positief) verantwoord. Per saldo had de vrijval van de voorziening in de verslagperiode geen resultaatteffect.

Kasstroomoverzicht

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat exclusief koersverschillen op geldmiddelen	475	1.340
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	2.915	1.504
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	5.374	2.565
Mutatie voorzieningen leningen	-955	36
Aankoop van beleggingen	-143.687	-258.016
Verkoop en aflossing van beleggingen	195.651	274.165
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-40.582	-14.539
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	28.573	21.680
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	47.764	28.735
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	31.281	27.675
Inkoop van participaties	-25.112	-43.589
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte participaties	-2.457	-
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop participaties	-103	19
Mutatie schulden aan kredietinstellingen	-	-
Uitgekeerd dividend	-	-4.551
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	3.609	-20.446
Mutatie liquide middelen	51.373	8.289
Liquide middelen begin van de verslagperiode	17.298	9.005
Koersverschillen op geldmiddelen	28	4
Liquide middelen eind van de verslagperiode	68.699	17.298

6.6.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

Leningen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Groene leningen	308.078	310.195
Niet-groene leningen	22.143	7.646
Af: voorzieningen leningen	-	-955
	330.221	316.886
Groene leningen		
Stand per 1 januari	310.195	303.154
Overboeking van/naar niet-groene leningen	134	10.187
Verstrekkingsen	63.105	22.841
Aflossingen	-57.329	-18.794
Gerealiseerde waardeveranderingen	-2.332	-4.775
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-5.695	-2.418
Stand ultimo periode	308.078	310.195
Niet-groene leningen		
Stand per 1 januari	7.646	9.241
Overboeking naar/van groene leningen	-134	-10.187
Verstrekkingsen	20.169	7.646
Aflossingen	-5.750	-2.760
Gerealiseerde waardeveranderingen	-109	3.691
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	321	15
Stand ultimo periode	22.143	7.646
Voorzieningen leningen		
Stand per 1 januari	955	919
Dotaties	-	36
Onttrekkingen	-955	-
Stand ultimo periode	-	955

Voor debiteuren die mogelijk niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen, is per ultimo 2018 geen voorziening (ultimo 2017: € 955 duizend) getroffen in het fonds.

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd met gelieerde partijen.

Leningen per 31 december 2018; marktwaarde (voor aftrek van voorzieningen)

	Plaats van het project	% van de portefeuille	Valuta	Marktwaarde in € 1.000
Decentrale energievoorziening				
Brabant Water N.V.	Den Bosch		EUR	150
Brabant Water N.V.	Den Bosch		EUR	88
Eteck Warmte Centrumeiland B.V.	Waddinxveen		EUR	1.504
Gemeente Amsterdam	Amsterdam		EUR	1.515
Gemeente Amsterdam	Amsterdam		EUR	1.683
Lichtstad Energie C.V.	Eindhoven		EUR	175
Poortambacht Energie C.V.	Rijssen		EUR	132
Stichting Plavei	Montferland		EUR	215
Stichting Texels Museum	De Koog		EUR	63
Stichting WonenCentraal	Alphen aan den Rijn		EUR	6.106
Stichting Woonconcept	Meppel		EUR	324

	<i>Plaats van het project</i>	<i>% van de portefeuille</i>	<i>Valuta</i>	<i>Marktw waarde in € 1.000</i>
Stichting Woonconcept	Meppel		EUR	371
Stichting Woonconcept	Meppel		EUR	688
Stichting Woonconcept	Meppel		EUR	969
Stichting WoonInvest	Leidschendam-Voorburg		EUR	1.375
Vaanster IV B.V.	Bilthoven		EUR	382
Vaanster IV B.V.	Bilthoven		EUR	131
Vaanster VII B.V.	Bilthoven		EUR	450
Vaanster VII B.V.	Bilthoven		EUR	411
Vaanster VII B.V.	Bilthoven		EUR	321
Vaanster VII project Lorentz	Bilthoven		EUR	765
Vaanster VII project Lorentz	Bilthoven		EUR	-738'
Vaanster VIII B.V.	Bilthoven		EUR	381
Vaanster VIII B.V.	Bilthoven		EUR	744
Vaanster VIII B.V.	Bilthoven		EUR	355
Vaanster VIII B.V.	Bilthoven		EUR	377
Vaanster VIII B.V.	Bilthoven		EUR	993
Vaanster VIII B.V.	Utrecht		EUR	219
Vaanster VIII B.V. project Nationale Postcode Loterij	Bilthoven		EUR	251
Vaanster XI B.V.	Bilthoven		EUR	271
Vaanster XI B.V.	Bilthoven		EUR	526
Vaanster XI B.V.	Bilthoven		EUR	744
Vaanster XI B.V.	Bilthoven		EUR	505
Voorst Energie B.V.	Zwolle		EUR	428
Totaal decentrale energievoorziening		6,92%		22.874
Duurzaam bouwen				
Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V.	Venlo		EUR	5.827
Deventer Ontwikkelingsmij Sportcomplexen N.V.	Deventer		EUR	356
Gemeente Haarlem	Haarlem		EUR	1.962
Gemeente Haarlem	Haarlem		EUR	2.297
Gemeente Haarlem	Haarlem		EUR	2.040
Patrimonium Woonstichting	Veenendaal		EUR	3.464
Patrimonium Woonstichting	Veenendaal		EUR	3.485
Patrimonium Woonstichting	Veenendaal		EUR	2.561
RWS Partner in Wonen	Goes		EUR	5.447
Spaarnelanden N.V.	Haarlem		EUR	706
Stichting Heuvelrug Wonen	Doorn		EUR	518
Stichting Omnivera GWZ	Lexmond		EUR	792
Stichting Portaal	Baarn		EUR	7.426
Stichting QuaWonen	Bergambacht		EUR	9.763
Stichting Stadgenoot	Amsterdam		EUR	1.709
Stichting VIAA-Gereformeerde Hogeschool	Zwolle		EUR	2.930
Stichting Viveste	Houten		EUR	1.386
Stichting Viveste	Houten		EUR	1.208
Stichting Volkshuisvestingsgroep WoonCompagnie	Hoorn		EUR	4.435
Stichting Volkshuisvestingsgroep WoonCompagnie	Schagen		EUR	645
Stichting Volkshuisvestingsgroep WoonCompagnie	Schagen		EUR	111
Stichting Woonconcept	Meppel		EUR	12.206
Stichting WoonInvest	Leidschendam-Voorburg		EUR	4.601
Stichting Zienn	Leeuwarden		EUR	719

	<i>Plaats van het project</i>	<i>% van de portefeuille</i>	<i>Valuta</i>	<i>Marktwaaarde in € 1.000</i>
Stichting Zienn	Leeuwarden		EUR	584
Woningstichting Rochdale	Amsterdam		EUR	1.663
Woonstichting Lieven de Key	Amsterdam		EUR	1.920
Totaal duurzaam bouwen		24,46%		80.761
Natuur- en overige groenprojecten				
Elgon Hydro Siti (PVT) Limited	Uganda		USD	466
Elgon Hydro Siti Limited	Uganda		USD	1.148
Eneco Beheer N.V.	Rotterdam		EUR	13.431
Fotovoltaïsche installatie	Idseghuizum		EUR	167
New Waterbusiness Tilburg B.V.	Bunnik		EUR	1.815
Stichting Groenfonds	Amersfoort		EUR	4.500
Stichting Groenfonds	Hoevelaken		EUR	25.828
Stichting GroenWest	Woerden		EUR	3.772
Totaal natuur- en overige groenprojecten		15,48%		51.127
Windenergie				
Bevordering Windenergie Nederland B.V.	Zuid-Scharwoude		EUR	9.867
F&B Leeuwind B.V.	Franeker		EUR	2.540
JICA-Wind B.V.	Middenmeer		EUR	3.739
Maasland Windenergie B.V.	Heerhugowaard		EUR	5.399
Oosterwind B.V.	Den Haag		EUR	890
V.O.F. Kapershoek	Franeker		EUR	881
Wagendorp C.V.	Middenmeer		EUR	10.239
Westerwind Hindeloopen B.V.	Barneveld		EUR	870
Windpark A4 V.O.F.	Alkmaar		EUR	2.894
Windpark Coevorden B.V.	Odijk		EUR	3.025
Windpark Kloosterboer B.V.	Middelburg		EUR	1.615
Windpark Kloosterboer B.V.	Middelburg		EUR	-355 ¹
Windpark Kloosterboer II CV	Middelburg		EUR	6.198
Windpark Krammer B.V.	Oude-Tonge		EUR	39.783
Windpark Krammer B.V.	Oude-Tonge		EUR	-8.710 ¹
Windpark Kreekraaksluis B.V.	Den Haag		EUR	16.114
Windpark Logistiekweg B.V.	Utrecht		EUR	2.552
Windpark Martens B.V.	Oosterhout		EUR	3.691
Windpark van Luna B.V.	Utrecht		EUR	3.378
Windparken Weststad B.V.	Oosterhout		EUR	1.330
Wintermolen B.V.	Ochten		EUR	3.347
Wintermolen B.V.	Ochten		EUR	-2.173 ¹
Zuidwest Wind B.V.	Wervershoof		EUR	6.373
Zuidwest Wind B.V.	Wervershoof		EUR	-5.943 ¹
Totaal windenergie		32,57%		107.544
Zonne-energie				
De Groene Weuste B.V.	Wierden		EUR	3.318
De Nieuwe Hollandsche Nieuwe B.V.	Utrecht		EUR	454
De Nieuwe Hollandsche Nieuwe B.V.	Utrecht		EUR	-69 ¹
DESE Solar Park Amsterdam I B.V.	Rotterdam		EUR	2.343
DESE Solar Park Nieuw-Vennep I B.V.	Rotterdam		EUR	472
DESE Solar Park 's-Hertogenbosch I B.V.	Rotterdam		EUR	728
Eco Invest FRL B.V.	Purmerend		EUR	2.874
Eco Invest NH B.V.	Purmerend		EUR	1.855

	<i>Plaats van het project</i>	<i>% van de portefeuille</i>	<i>Valuta</i>	<i>Marktw waarde in € 1.000</i>
Eco Invest NH B.V.	Purmerend		EUR	7.513
Eco Invest NH B.V.	Purmerend		EUR	-117 ¹
ESCo De Betteld B.V.	Utrecht		EUR	248
ESCo Grain Plastics B.V.	Utrecht		EUR	677
ESCo Hogenkamp Fokvarkens B.V.	Utrecht		EUR	371
ESCo Kijlstra Riolering B.V.	Utrecht		EUR	738
ESCo Kijlstra Riolering B.V.	Utrecht		EUR	-208 ¹
ESCo Lagerwey B.V.	Utrecht		EUR	199
ESCo Molenhoek B.V.	Molenhoek		EUR	764
ESCo Recycling Dongen B.V.	Utrecht		EUR	424
ESCo Solar B.V.	Utrecht		EUR	344
ESCo Solar B.V.	Utrecht		EUR	-94 ¹
ESCo Van Dijk B.V.	Utrecht		EUR	391
ESCo Van Erp Pork B.V.	Utrecht		EUR	259
ESCo Van Limpt B.V.	Utrecht		EUR	395
ESCo Visscher Caravelle B.V.	Utrecht		EUR	528
Renewable Energy Lease III B.V.	Utrecht		EUR	252
Solar Access Energy Netherlands B.V.	Deventer		EUR	611
Solar Park Purmerend B.V.	Purmerend		EUR	4.966
Solarpark Galecop B.V.	Nieuwegein		EUR	1.309
Stichting Harmonisch Wonen	Lelystad		EUR	132
Sunwatt De Kwekerij B.V.	Wassenaar		EUR	1.886
Tempress Systems B.V.	Vaassen		EUR	308
Tezon B.V.	Den Burg		EUR	151
YSS Projects I V.O.F.	Den Bosch		EUR	138
YSS Projects I V.O.F.	Den Bosch		EUR	44
YSS Projects I V.O.F.	Den Bosch		EUR	641
Zon Boekelermeer B.V.	Alkmaar		EUR	2.261
Zon Boekelermeer B.V.	Alkmaar		EUR	-838 ¹
Zon Wieringermeer B.V.	Alkmaar		EUR	2.675
Zon Wieringermeer B.V.	Alkmaar		EUR	-1.124 ¹
Zonnedak Amstelveencollege B.V.	Amsterdam		EUR	69
Zonnedak Niszon B.V.	Amsterdam		EUR	2.179
Zonnedak Volendam B.V.	Amsterdam		EUR	234
Zonnepark Harlingen B.V.	Harlingen		EUR	1.070
Zonnepark Harlingen B.V.	Harlingen		EUR	-21 ¹
Totaal zonne-energie		12,52%		41.350
Zorg en welzijn				
Stichting WIJde zorg	Zoeterwoude		EUR	4.422
Totaal zorg en welzijn		1,34%		4.422
Niet-groene portefeuille				
Bevordering Windenergie Nederland B.V.	Zuid-Scharwoude		EUR	543
Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V.	Venlo		EUR	236
DESE Solar Park Amsterdam I B.V.	Rotterdam		EUR	431
DESE Solar Park Nieuw-Vennep I B.V.	Rotterdam		EUR	86
DESE Solar Park 's-Hertogenbosch I B.V.	Rotterdam		EUR	163
Deventer Ontwikkelingsmij Sportcomplexen N.V.	Deventer		EUR	577
ESCo Kijlstra Riolering B.V.	Utrecht		EUR	131
ESCo Van Limpt B.V.	Utrecht		EUR	93

	<i>Plaats van het project</i>	<i>% van de portefeuille</i>	<i>Valuta</i>	<i>Marktwaaarde in € 1.000</i>
Fruit Energy B.V.	Lewedorp		EUR	2.440
Fruit Energy B.V.	Lewedorp		EUR	-1.868 ¹
Grasland	Stompwijk		EUR	67
HalloStroom Huur Zon VIII B.V.	Gouda		EUR	10.054
Hof Reigersberg Energie B.V.	Nieuw- en Sint Joosland		EUR	4.901
Hof Reigersberg Energie B.V.	Nieuw- en Sint Joosland		EUR	-3.802 ¹
JICA-Wind B.V.	Middenmeer		EUR	19
Landbouwprojecten niet-groen gedeelte	Diverse locaties		EUR	285
Landbouwprojecten niet-groen gedeelte	Diverse locaties		EUR	115
Lichtstad Energie C.V.	Eindhoven		EUR	18
Maasland Windenergie B.V.	Heerhugowaard		EUR	788
Renewable Energy Lease III B.V.	Utrecht		EUR	59
Spinderwind B.V.	Tilburg		EUR	15.144
Spinderwind B.V.	Tilburg		EUR	-14.800 ¹
Stichting Texels Museum	De Koog		EUR	24
Sunwatt De Kwekerij B.V.	Wassenaar		EUR	79
Vaanster IV B.V.	Bilthoven		EUR	294
Vaanster IV B.V.	Bilthoven		EUR	110
Voorst Energie B.V.	Zwolle		EUR	166
Wagendorp C.V.	Middenmeer		EUR	531
Windpark A4 V.O.F.	Alkmaar		EUR	383
Windpark Kloosterboer II CV	Middelburg		EUR	382
Windpark Kloosterboer II CV	Middelburg		EUR	-202 ¹
Windpark Krammer B.V.	Oude-Tonge		EUR	1.902
Windpark Krammer B.V.	Oude-Tonge		EUR	-1.828 ¹
Windpark Papemeer B.V.	Zwolle		EUR	5.148
Windpark Papemeer B.V.	Zwolle		EUR	-4.375 ¹
Zephyr Power Limited	Pakistan		USD	3.055
Zon Crayestein B.V.	Alkmaar		EUR	2.771
Zon Crayestein B.V.	Alkmaar		EUR	-2.704 ¹
Zonnepark Harlingen B.V.	Harlingen		EUR	57
Zuidwest Wind B.V.	Wervershoof		EUR	598
Zuidwest Wind B.V.	Wervershoof		EUR	-374 ¹
Zuyderzon Almere B.V.	Alkmaar		EUR	18.331
Zuyderzon Almere B.V.	Alkmaar		EUR	-17.885 ¹
Totaal niet-groene portefeuille		6,71%		22.143
Totaal leningen		100,0%		330.221

¹ De negatieve bedragen betreffen het nog niet opgenomen gedeelte van een bouwdepot.

De gemiddelde couponrente op de beleggingen (exclusief de staatsobligaties) in de portefeuille van de ASN Groenprojectenpool bedroeg per ultimo 2018 2,39% (ultimo 2017: 2,32%). De gemiddelde waardering (reële waarde) van de beleggingen (exclusief de staatsobligaties) ten opzichte van de nominale waarde bedroeg per ultimo 2018 104,26% (ultimo 2017: 106,95%).

In onderstaande tabel is de verdeling te zien van de leningenportefeuille naar leningen luidend in euro's en luidend in andere valuta dan de euro.

Leningen per 31 december 2018; nominale waarde

<i>In € 1.000</i>	<i>Nominale waarde</i>	<i>31-12-2018</i>	<i>31-12-2017</i>
Groene leningen			
EUR	293.495	93,17%	97,53%
USD	1.632	0,52%	0,29%
Niet-groene leningen			
EUR	16.819	5,34%	1,85%
USD	3.061	0,97%	0,33%
	315.007	100,00%	100,00%

Aflossing van de leningen

<i>In € 1.000</i>	<i>31-12-2018</i>	<i>31-12-2017</i>
Aflossing binnen één jaar	-16.634 ¹	-5,04%
Aflossing tussen één en vijf jaar	100.959	30,57%
Aflossing tussen vijf en tien jaar	57.364	17,37%
Aflossing na tien jaar	188.532	57,10%
	330.221	100,00%

1 Het negatieve bedrag bestaat voor het grootste deel uit de nog niet opgenomen gedeeltes van de bouwdepots.

Staatsobligaties

<i>In € 1.000</i>	<i>01-01-2018 t/m 31-12-2018</i>	<i>01-01-2017 t/m 31-12-2017</i>
Stand per 1 januari	72.633	98.297
Aankopen	60.413	227.529
Verkopen	-6.652	-65.010
Lossingen	-125.920	-187.601
Gerealiseerde waardeveranderingen	-474	-420
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-	-162
Stand ultimo periode	-	72.633

Toelichting waardering financiële instrumenten tegen reële waarde conform RJ 290.916

De reële waarde van de staatsobligaties in de portefeuille van de ASN Groenprojectenpool wordt afgeleid van actieve marktquotes. Daarbij is er sprake van voldoende liquiditeit op de markt waar het financiële instrument verhandeld wordt.

Voor alle leningen (€ 330 miljoen) die zich in de portefeuille van de ASN Groenprojectenpool bevinden, wordt de reële waarde dagelijks berekend door alle toekomstige kasstromen te verdisconteren. De verdiscontering van die kasstromen is gebaseerd op observeerbare rentequotes die de markt actief afgeeft. Bij de bepaling van de reële waarde houdt ABB rekening met het fiscale voordeel dat de particuliere belegger heeft door te beleggen in een groene instelling. Hierbij kan ABB per lening een afslag op de rentecurve vaststellen.

Er zijn geen leningen in de portefeuille die al dan niet geheel voorzien zijn (ultimo 2017: € 955 duizend).

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Naast de hierboven genoemde beleggingen heeft de ASN Groenprojectenpool zich per verslagdatum gecommitteerd aan leningen voor de hieronder genoemde bedragen, per tegenpartij en in de daarbij horende valuta:

Tegenpartij	Land	Commitment in valuta	Commitment (in € 1.000)
Binnenland			
Bio Plastic NL B.V.	Nederland	EUR	15.500
Bio Plastic NL B.V.	Nederland	EUR	3.500
Buurtzon Arnhem, Coöperatieve Vereniging U.A.	Nederland	EUR	800
Buurtzon Arnhem, Coöperatieve Vereniging U.A.	Nederland	EUR	180
GCV Zonne-energie Holding B.V.	Nederland	EUR	25.000
Hallostroom Huur Zon VIII B.V.	Nederland	EUR	3.000
Zonnepark Tholen B.V.	Nederland	EUR	11.239
Zonnepark Tholen B.V.	Nederland	EUR	700
Zonnepark Tholen B.V.	Nederland	EUR	230
Totaal binnenland		EUR	60.149
Buitenland			
ELGON Hydro SITI 2	Uganda	USD	555
Zephyr Power	Pakistan	USD	1.313
Cedate	Kenia	USD	2.624
Selenkei	Kenia	USD	2.624
Totaal buitenland		USD	7.117
Totaal		EUR	67.266

(B) Vorderingen

Onder vorderingen zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te vorderen lossingen	57.322	15.715
Lopende rente leningen	1.554	2.477
Lopende rente staatsobligaties	-	102
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	58.876	18.294
Financieringsactiviteiten		
Te vorderen uit hoofde van uitgifte participaties	2.457	-
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	2.457	-
Totaal	61.333	18.294

De looptijd van de vorderingen is korter dan een jaar.

(C) Overige activa**Liquide middelen**

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Rekening-courant in euro's	68.612	17.257
Rekening-courant in US-dollars	87	41
Totaal	68.699	17.298

Als liquide middelen worden alle onmiddellijk opeisbare tegoeden bij banken aangemerkt. De saldi op de rekeningen-courant zijn direct opvraagbaar. De rentevergoeding op de rekeningen-courant is nagenoeg nihil.

(D) Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn opgenomen:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Beleggingsactiviteiten		
Te betalen inzake verstrekte leningen	50.657	22.084
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	50.657	22.084
Financieringsactiviteiten		
Te betalen uit hoofde van inkoop participaties	-	103
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	-	103
Totaal	50.657	22.187

De looptijd van de kortlopende schulden is korter dan een jaar.

(E) Fondsvermogen

Verloopoverzicht fondsvermogen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gestort kapitaal		
Stand per 1 januari	393.354	408.070
Uitgegeven participaties	31.281	27.675
Ingekochte participaties	-24.551	-42.391
Stand ultimo periode	400.084	393.354
Herwaarderingsreserve		
Stand per 1 januari	23.567	23.707
- onttrekking/toevoeging inzake groene leningen	-9.876	410
- onttrekking/toevoeging inzake niet-groene leningen	215	-550
Stand ultimo periode	13.906	23.567
Overige reserves		
Stand per 1 januari	-15.341	-12.707
Ingekochte participaties	-561	-1.198
Overboeking van herwaarderingsreserve	9.661	140
Onttrekking/toevoeging aan onverdeeld resultaat	1.344	-1.576
Stand ultimo periode	-4.897	-15.341
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	1.344	2.975
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-1.344	1.576
Uitgekeerd dividend	-	-4.551
Resultaat over de verslagperiode	503	1.344
Stand ultimo periode	503	1.344
Totaal fondsvermogen	409.596	402.924

Verloop aantal participaties gedurende de verslagperiode:

Aantal participaties	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Stand per 1 januari	15.156.117,49	15.754.091,00
Uitgegeven participaties	1.184.824,34	1.038.443,13
Ingekochte participaties	-945.693,44	-1.636.416,64
Stand ultimo periode	15.395.248,39	15.156.117,49

De specificatie van de herwaarderingsreserve ultimo verslagperiode is als volgt:

In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
Herwaardering groene leningen	13.157	23.033
Herwaardering niet-groene leningen	749	534
Stand ultimo periode	13.906	23.567

Vijfjarenoverzicht

Totaal In € 1.000	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Intrinsieke waarde	409.596	402.924	422.045	385.203	342.873
Totaal resultaat	503	1.344	2.975	1.020	16.374
Aantal uitstaande participaties	15.395.248	15.156.117	15.754.091	14.425.951	12.758.803
Per participatie					
In euro's					
Intrinsieke waarde	26,61	26,58	26,79	26,70	26,87
Afgifteprijs	26,61	26,81 ¹	26,80	26,63	26,87
Dividend ²	0,10	0,30	0,15	0,25	0,40
Interest	0,50	0,43	0,46	0,48	0,48
Waardeveranderingen	-0,56	-0,27	-0,44	-0,12	1,05
Overige bedrijfsopbrengsten	0,03	0,05	0,01	0,03	0,09
Bedrijfslasten	0,02	0,12	0,27	0,29	0,26
Mutatie voorzieningen leningen	-0,06	-	-0,45	0,03	0,04
Totaal resultaat³	0,01	0,09	0,21	0,07	1,32

1 De koers van uitgifte is gelijk aan de intrinsieke waarde zoals berekend op de eerste werkdag in het nieuwe jaar. De intrinsieke waarde wijkt af van de afgifteprijs door gebeurtenissen na balansdatum die in de jaarrekening zijn verwerkt.

2 Dit is het dividend over het voorgaande jaar, dat in het betreffende jaar is uitgekeerd.

3 Het totale resultaat per participatie is berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande participaties gedurende de verslagperiode. In eerdere jaarverslagen werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande participaties aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn derhalve aangepast.

6.6.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(F) Opbrengsten uit beleggingen

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Rente leningen	7.194	6.553
Rente staatsobligaties	288	35
Totaal	7.482	6.588

(G) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a volgt informatie over de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Groene leningen - gerealiseerde koerswinsten	1	23
Groene leningen - gerealiseerde koersverliezen	-2.333	-4.798
	-2.332	-4.775
Niet-groene leningen - gerealiseerde koerswinsten	-	3.875
Niet-groene leningen - gerealiseerde koersverliezen	-109	-184
	-109	3.691
Staatsobligaties - gerealiseerde koerswinsten	-	-
Staatsobligaties - gerealiseerde koersverliezen	-474	-420
	-474	-420
Totaal	-2.915	-1.504

(H) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a (RJ = Richtlijn voor de jaarverslaggeving) volgt hierna informatie over de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Groene leningen - niet-gerealiseerde koerswinsten	354	3.588
Groene leningen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-6.113	-5.978
Groene leningen - niet-gerealiseerde valutawinsten	66	-
Groene leningen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-2	-28
	-5.695	-2.418
Niet-groene leningen - niet-gerealiseerde koerswinsten	306	132
Niet-groene leningen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-137	-99
Niet-groene leningen - niet-gerealiseerde valutawinsten	152	-
Niet-groene leningen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-	-18
	321	15
Staatsobligaties - niet-gerealiseerde koerswinsten	-	-
Staatsobligaties - niet-gerealiseerde koersverliezen	-	-162
	-	-162
Totaal	-5.374	-2.565

(I) Overige bedrijfsopbrengsten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Commissie verstrekte leningen	513	727
Totaal	513	727

Onder deze post worden de afsluitprovisies verantwoord die in rekening worden gebracht bij het verstrekken van een nieuwe lening. De hoogte van de provisie is afhankelijk van de afspraken die worden gemaakt in de leningovereenkomst.

(J) Overige bedrijfslasten

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Bedrijfslasten		
Fondskosten	-	1.815
Overige rentelasten	206	38
Overige bedrijfslasten	2	9
Totaal	208	1.862

Op 15 juni 2017 heeft er een herstructurering plaatsgevonden, waarbij ASN Groenprojectenfonds is ondergebracht in de paraplustructuur van ASN Beleggingsfondsen N.V. Tot 15 juni 2017 heeft de ASN Groenprojectenpool fondskosten aan ABB betaald. Hieruit betaalt ABB alle kosten die voor de beleggingspool worden gemaakt. Deze vergoeding wordt dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van de beleggingspool. Dit gebeurt naar rato van een vast percentage van 1,00% (op jaarbasis) van het fondsvermogen per dagultimo. Vanaf 15 juni 2017 zijn er geen fondskosten in ASN Groenprojectenpool, maar in ASN Groenprojectenfonds.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties en interestkosten. De lopendekostenfactor wordt uitgedrukt in procenten van het gemiddelde fondsvermogen van het fonds in de verslagperiode.

In € 1.000	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Lopende kosten		
Totaal bedrijfslasten (exclusief rentelasten en mutatie voorzieningen leningen)	2	1.824
Gemiddeld fondsvermogen gedurende de verslagperiode	394.615	403.983
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,00%¹	1,00%

¹ Sinds 15 juni 2017 zijn de fondskosten niet meer in de beleggingspool maar in het bovenliggende fonds, ASN Groenprojectenfonds opgenomen.

De lopendekostenfactor (LKF) ten op zichte van de fondskosten is als volgt:

	LKF (in procenten) ¹		Fondskosten (in € 1.000)	
	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
ASN Groenprojectenpool	0,00%	1,00%	-	1.815

¹ De LKF is berekend op jaarbasis.

In aanvulling op de fondskosten die per maand aan de beleggingspool zijn onttrokken (tot 15 juni 2017), kunnen kosten separaat ten laste van de beleggingspool worden gebracht. In de verslagperiode is een bedrag van € 2 duizend (2017: € 9 duizend) ten laste van de pool gekomen. Dit bedrag heeft betrekking op:

- kosten die derden in rekening brengen in verband met het aangaan, herstructureren en liquideren van beleggingen van het fonds;
- kosten die derden in rekening brengen in verband met het herstructureren van het fonds;
- kosten die groene instellingen in rekening brengen wanneer het fonds in groene instellingen belegt.

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. Dat geeft een indruk van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt berekend als het percentage dat het totale bedrag aan effectentransacties min het totale bedrag aan transacties van participaties, uitmaakt van de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingspool.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Omloopfactor	71,70%	114,09%

De omloopfactor van de ASN Groenprojectenpool kwam in de verslagperiode uit op 71,70% (2017: 114,09%).

Als de aflossingen van groenleningen ter grootte van € 57,3 miljoen (2017: € 18,8 miljoen) buiten beschouwing worden gelaten, komt de omloopfactor van het fonds uit op 57,17% (2017: 109,44%).

De omloopfactor is vooral afgenomen doordat er in de verslagperiode voor € 57,3 miljoen aan groenleningen is afgelost, daarnaast zijn de uitgegeven en ingekochte participaties gedaald ten opzichte van 2017. Tevens zijn zowel de aankopen van staatsobligaties (2018: € 60,4 miljoen en 2017: € 227,5 miljoen) als de lossingen van staatsobligaties (2018: € 125,9 miljoen en 2017: € 187,6 miljoen) in 2018 gedaald ten opzichte van 2017. Als zowel de aflossingen van groenleningen als de aankopen en lossingen van staatsobligaties buiten beschouwing worden gelaten, komt de omloopfactor uit op 9,95% (2017: 6,68%).

Transactiekosten

Transactiekosten zijn onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten in de verslagperiode, voor zover deze identificeerbaar en kwantificeerbaar waren, bedroegen 'nihil' (2017: nihil).

6.7 ASN Microkredietpool

Balans

<i>Vóór winstbestemming en in duizenden euro's</i>	<i>Ref.¹</i>	<i>31-12-2018</i>	<i>31-12-2017</i>
Beleggingen	(A)		
Aandelenparticipaties	(B)	32.926	32.598
Participaties in Oikocredit International Share Foundation	(C)	2.683	2.657
Kredieten	(D)	190.749	166.707
Achtergestelde leningen	(E)	32.839	27.909
Valuta-afdekkingsinstrumenten met een positieve waarde:	(F)		
Valutaswaps (cross currency swaps)		2.053	1.282
Valutatermijncontracten (FX forwards)		254	4.880
Af: voorziening kredieten en achtergestelde leningen	(G)	-682	-2.357
		260.822	233.676
Staatsobligaties	(H)	-	16.100
Som van de beleggingen		260.822	249.776
Vorderingen	(I)		
Vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten		9.766	5.054
Vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten		148	-
Som van de vorderingen		9.914	5.054
Overige activa	(J)		
Liquide middelen		74.854	30.503
Beleggingen²			
Valuta-afdekkingsinstrumenten met een negatieve waarde:	(F)		
Valutaswaps (cross currency swaps)		349	1.250
Valutatermijncontracten (FX forwards)		5.296	185
		5.645	1.435
Kortlopende schulden	(K)		
Schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten		2.232	5.484
Schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten		87	156
Kortlopende schulden		2.319	5.640
Vorderingen en overige activa min kortlopende schulden en beleggingen		76.804	28.482
Activa min kortlopende schulden en beleggingen		337.626	278.258
Fondsvermogen	(L)		
Gestort kapitaal		148.597	95.495
Herwaarderingsreserve		13.425	10.129
Overige reserves		161.622	161.995
Onverdeeld resultaat		13.982	10.639
Totaal fondsvermogen³		337.626	278.258

¹ De referenties in de balans en de winst-en-verliesrekening verwijzen naar de toelichtingen op de betreffende posten.

² Met ingang van jaarverslag 2018 is besloten om de positieve en negatieve derivaten apart op de balans te vermelden en niet meer gesaldeerd aan de debet zijde te verantwoorden. Hiertoe zijn de vergelijkende cijfers aangepast.

³ Het fondsvermogen van de ASN Microkredietpool (hoofdstuk 4.5 Toelichting op de balans) bedraagt per 31 december 2018 € 336.597. Het verschil ad € 63 betreft nagekomen koersen van FX Forwards per balansdatum. Gezien de grootte van het bedrag is dit niet verantwoord bij de bovenliggende Fondsen (ASN-Novif Microkredietfonds, ASN Duurzaam Mixfonds Defensief en ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief).

Winst-en-verliesrekening

In duizenden euro's

	Ref.	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Opbrengsten uit beleggingen	(M)		
Dividenden uit aandelenparticipaties		1.175	735
Rente op kredieten en achtergestelde leningen		17.713	16.381
Rente op staatsobligaties		-	102
Rente op valutaswaps (cross currency swaps)		-3.333	-3.231
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(N)	-1.496	4.806
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	(O)	-2.383	-6.117
		11.676	12.676
Overige bedrijfsopbrengsten	(P)		
Afsluitprovisie leningen		472	230
Rente op liquide middelen		-	12
Overige bedrijfsopbrengsten		561	367
		1.033	609
Som van de bedrijfsopbrengsten		12.709	13.285
Bedrijfslasten	(Q)		
Fondskosten		-	2.786
Koersverschillen op geldmiddelen		264	438
Rente op liquide middelen		78	-
Aan- en verkoopkosten transacties		-	41
Overige kosten		60	91
Voorzieningen			
Mutatie voorziening kredieten en achtergestelde leningen	(G)	-1.675	-710
Som van de bedrijfslasten en voorzieningen		-1.273	2.646
Resultaat		13.982	10.639

Kasstroomoverzicht

<i>In duizenden euro's</i>	<i>01-01-2018 t/m 31-12-2018</i>	<i>01-01-2017 t/m 31-12-2017</i>
Kasstroomen uit beleggingsactiviteiten		
Resultaat exclusief koersverschillen op geldmiddelen	13.718	10.201
<i>Aanpassing om resultaat aan te sluiten op de door de beleggingsactiviteiten gegenereerde kasstroom:</i>		
Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	1.496	-4.806
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	2.383	6.117
Mutatie voorziening kredieten en achtergestelde leningen	-1.675	-710
Aankoop van beleggingen	-122.734	-140.930
Verkoop/aflossing van beleggingen	113.694	133.506
<i>Mutaties in activa en passiva:</i>		
Mutatie vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-4.712	10.098
Mutatie schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-3.252	4.179
Nettokasstroomen uit beleggingsactiviteiten	-1.082	17.655
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van participaties	57.863	21.838
Inkoop van participaties	-12.477	-13.634
Mutatie vorderingen uit hoofde van uitgifte participaties	-148	111
Mutatie schulden uit hoofde van inkoop participaties	-69	156
Uitgekeerd dividend	-	-7.188
Nettokasstroomen uit financieringsactiviteiten	45.169	1.283
Mutatie liquide middelen	44.087	18.938
Liquide middelen begin van de verslagperiode	30.503	11.127
Koersverschillen op geldmiddelen	264	438
Liquide middelen eind van de verslagperiode	74.854	30.503

6.7.1 Toelichting op de balans

(A) Beleggingen

In duizenden euro's	31-12-2018	31-12-2017
Aandelenparticipaties	32.926	32.598
Participaties in Oikocredit International Share Foundation	2.683	2.657
Kredieten	190.749	166.707
Achtergestelde leningen	32.839	27.909
Valuta-afdekkingsinstrumenten:		
Valutaswaps (cross currency swaps)	1.704	32
Valutatermijncontracten (FX forwards)	-5.042	4.695
Af: voorziening kredieten en achtergestelde leningen	-682	-2.357
Totaal	255.177	232.241
Staatsobligaties	-	16.100
Som van de beleggingen	255.177	248.341

De waarde van de beleggingen van de ASN Microkredietpool wordt onder andere beïnvloed door de ontwikkelingen van de koersen van de valuta's waarin de betreffende beleggingen luiden, voor zover deze niet in euro's luiden. De ASN Microkredietpool dekt de beleggingen in andere valuta's dan de euro grotendeels af door valutatermijncontracten af te sluiten. Daarnaast wordt een beperkt deel van de renteontvangsten in vreemde valuta afgedekt door middel van valutaswaps. De waarde van de derivaten wordt apart gepresenteerd.

De omvang van de beleggingsportefeuille, exclusief staatsobligaties, steeg in de verslagperiode met 9,9% (2017: 10,4%). Het fondsvermogen steeg met 21,3% (2017: 4,4%).

In de verslagperiode zijn geen aan- en verkooptransacties uitgevoerd met gelieerde partijen, met uitzondering van valutatermijncontracten.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Naast de hierboven genoemde beleggingen heeft de ASN Microkredietpool zich per verslagdatum gecommitteerd aan onderstaande lening, tegenpartij en de valuta (currency) waarin de lening zal worden uitbetaald. Deze commitment is afgegeven voor een bedrag in USD, welke tegen de USD koers van ultimo 2018 is omgerekend naar euro's.

Tegenpartij	Land	Commitment in valuta	Commitment (in duizenden euro's)
Amret	Cambodja	USD	4.374
Totaal			4.374

(B) Aandelenparticipaties

Het verloop van de post *Aandelenparticipaties* gedurende de verslagperiode was als volgt:

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Verloop aandelenparticipaties		
Stand per 1 januari	32.598	30.859
Aankopen	215	215
Verkopen	-392 ¹	-1.206
Gerealiseerde waardeveranderingen	-20	87
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	525	2.643
Stand ultimo periode	32.926	32.598

¹ Het saldo ad € 392 bestaat uit twee posten. Een bedrag ad € 274 heeft betrekking op de betaling van de garantie door Oxfam Novib en een bedrag ad € 118 heeft betrekking op een terugbetaling van een capital call m.b.t. WWB Isis Fund.

De samenstelling van de portefeuille aandelenparticipaties per verslagdatum was als volgt:

<i>In duizenden euro's</i>	<i>Land</i>	<i>Waarde per 31-12-2018</i>	<i>Waarde per 31-12-2017</i>
Fortaleza	Bolivia	2.726	2.424
Crezcamos	Colombia	4.396	3.707
Sarva Capital (voorheen LOKII)	India	2.217	1.472
Arnur Credit	Kazachstan	1.712	1.486
Bai Tushum	Kirgizië	1.584	1.459
FUNDESER Nicaragua	Nicaragua	1.126	2.586
EFC Uganda	Oeganda	17	301
Khushhali Bank	Pakistan	7.665	6.880
CES Panama	Panama	4.170	3.619
MicroCred Senegal	Senegal	2.985	2.995
IMON	Tadzikistan	-	1.479
Finca Holding	Wereldwijd	2.397	2.374
WWB Isis Fund	Wereldwijd	1.676	1.497
EFC Zambia (Pulse)	Zambia	255	319
Totaal aandelenparticipaties		32.926	32.598

(C) Participaties in Oikocredit International Share Foundation

Het verloop van de post *Participaties in Oikocredit International Share Foundation* gedurende de verslagperiode was als volgt:

<i>In duizenden euro's</i>	<i>01-01-2018 t/m 31-12-2018</i>	<i>01-01-2017 t/m 31-12-2017</i>
Verloop participaties in Oikocredit International Share Foundation		
Stand per 1 januari	2.657	2.605
Aankopen	26	52
Verkopen	-	-
Stand ultimo periode	2.683	2.657

(D) Kredieten

Het verloop van de post *Kredieten* gedurende de verslagperiode was als volgt:

<i>In duizenden euro's</i>	<i>01-01-2018 t/m 31-12-2018</i>	<i>01-01-2017 t/m 31-12-2017</i>
Verloop kredieten		
Stand per 1 januari	166.707	174.536
Correctie beginstand	-	523 ¹
Overboeking naar achtergestelde leningen (correctie beginstand)	-3.331 ²	-
Overboeking naar achtergestelde leningen	-	-
Verstrekingen	102.630	65.331
Aflossingen	-76.638	-55.741
Gerealiseerde waardeveranderingen	1.228	-2.932
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	153	-15.010
Stand ultimo periode	190.749	166.707

¹ Dit bedrag heeft betrekking op de verstrekking van een krediet die in 2016 heeft plaatsgevonden, maar ten onrechte niet in het jaarverslag over 2016 is verwerkt.

² Gedurende 2018 is gebleken dat een aantal kredieten sinds uitgifte een achtergesteld karakter heeft gehad. Daarom zijn deze posities ultimo verslagperiode geclassificeerd als achtergestelde leningen en gecorrigeerd op de beginstand van 2018.

De samenstelling van de portefeuille kredieten per verslagdatum was als volgt:

<i>In duizenden euro's</i>	<i>Waarde per 31-12-2018</i>	<i>Waarde per 31-12-2017</i>
Kredieten		
Albanië	2.000	2.000
NOA Albania	2.000	2.000
Azerbeidzjan	-	238
FINCA Azerbaijan	-	143
FinDev Azerbaijan	-	95
Bolivia	7.307	4.997
CIDRE	5.588	3.331
Ecofuturo	1.719	1.666
Bosnië en Herzegovina	3.750	6.499
Mikrofin	2.250	4.499
Mikrokrediet Fonds MIK	500	-
Sunrise	1.000	2.000
Burkina Faso	1.000	-
ACEP Burkina Faso	1.000	-
Cambodja	13.595	15.022
AMK Cambodia	1.779	1.687
Amret	1.320	1.677
PRASAC Microfinance Institution Limited	3.499	6.662
TPC	6.997	4.996
Costa Rica	4.374	4.163
Financiera Desyfin S.A.	4.374	4.163
Democratische Republiek Congo	-	2.234
FINCA Congo	-	2.234
Dominicaanse Republiek	-	796
Cooperativa de Ahorro, Crédito y Servicios Múltiples ASPIRE, INC	-	796
Ecuador	20.151	8.687
Banco D-MIRO	3.092	3.273
Banco Para	2.624	-
Banco Pichin	8.748	-
COAC Azuayo	1.750	3.332
INSOTEC Ecuador	1.750	-
Vision Fund Ecuador (voorheen FODEMI)	2.187	2.082
El Salvador	7.729	6.871
AMC El Salvador	875	833
Apoyo Integral	2.625	3.332
CrediCampo	729	1.041
Enlace	875	1.665
Optima	2.625	-
Georgië	13.878	17.061
Credo	7.987	7.898
Crystal	-	3.332
Lazika Capital	641	-
TBC Leasing	5.250	5.831
Honduras	-	1.873
Comixmul	-	1.873
Hongkong	8.004	8.018
Grassland	8.004	8.018
India	28.955	23.106

<i>In duizenden euro's</i>	<i>Waarde per 31-12-2018</i>	<i>Waarde per 31-12-2017</i>
Annapurna	3.345	3.484
AYE Fin Private	4.260	-
Fusion Microfinance	6.591	6.863
Intrepid Finance and Leasing Private Limited	3.741	3.896
Samunnati	2.506	-
Satin	3.293	3.429
SV Creditline Private Limited	5.219	5.434
Ivoorkust	4.000	-
MicroCred Côte d'Ivoire	4.000	-
Jordanië	1.311	-
FINCA Jordanië	1.311	-
Kazachstan	8.748	5.091
KazMicroFinance	8.748	5.091
Kirgizië	3.236	4.573
CJSC Komp	1.924	-
FINCA Kyrgyz Rep	-	3.324
Salym	1.312	1.249
Kosovo	5.250	4.750
Agency For Finance Kosovo (AFK)	1.000	1.500
FINCA Kosovo	2.250	1.250
KEP	2.000	2.000
Libanon	875	1.666
Al Majmoua	875	1.666
Marokko	1.500	-
FD Al Karama	1.500	-
Mexico	907	1.304
Vision Fund Mexico SA de CV	907	1.304
Moldavië	4.493	-
Intreprimd	4.493	-
Montenegro	1.000	2.000
Alter Modus	1.000	2.000
Myanmar	291	-
Myanmar Finance	291	-
Nicaragua	9.617	10.677
Fama	3.322	4.011
FINCA Nicaragua	1.006	1.916
Fondo de Desarrollo Local	2.624	2.498
Pro Mujer Nicaragua	2.665	2.252
Oezbekistan	6.000	2.498
Hamkorbank	6.000	2.498
Pakistan	1.750	1.666
Kash Foundation	1.750	1.666
Palestina	1.458	2.776
FATEN-Palestine	1.458	2.776
Panama	437	833
Central Empresarial Solidaria, S.A.	437	833
Paraguay	5.248	4.996
Vision Banco	5.248	4.996
Peru	13.536	14.371
Caja Municipal	5.082	-
Caja Rural Raiz S.A.	3.297	4.362

In duizenden euro's	Waarde per 31-12-2018	Waarde per 31-12-2017
COAC Pacific	-	4.997
Crear-Arequipa	2.624	2.498
Edpyme Alternativa S.A. de Peru	2.533	2.514
Roemenië	2.000	2.000
RoCredit	2.000	2.000
Sri Lanka	5.000	5.000
LOLC Micro Credit Ltd	3.000	3.000
Vision Fund Lanka	2.000	2.000
Tadzjikistan	-	108
Access Bank Tajikistan	-	108
Wit-Rusland	-	833
BNB-Bank	-	833
Zuid-Afrika	3.349	-
Small Zuid-Afrika	3.349	-
Totaal kredieten	190.749	166.707

(E) Achtergestelde leningen

Het verloop van de post *Achtergestelde leningen* gedurende de verslagperiode was als volgt:

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Verloop achtergestelde leningen		
Stand per 1 januari	27.909	13.080
Overboeking van kredieten (correctie beginstand)	3.331	-
Overboeking vanaf kredieten	-	-
Verstrekkingsen	1.403	16.980
Aflossingen	-403	-64
Gerealiseerde waardeveranderingen	-13	64
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	612	-2.151
Stand ultimo periode	32.839	27.909

Gedurende 2018 is gebleken dat één krediet sinds uitgifte een achtergesteld karakter heeft gehad. Daarom is deze positie ultimo verslagperiode geclassificeerd als een achtergestelde lening en gecorrigeerd op de beginstand van 2018.

De samenstelling van de portefeuille achtergestelde leningen per verslagdatum was als volgt:

In duizenden euro's	Waarde per 31-12-2018	Waarde per 31-12-2017
Azerbeidzjan	-	378
AzerCredit	-	378
Burkina Faso	1.000	-
ACEP Burkina Faso	1.000	-
Costa Rica	2.624	2.498
Financiera Desyfin S.A.	2.624	2.498
Ivoorkust	6.500	6.500
Advans Côte d'Ivoire	2.000	2.000
MicroCred Côte d'Ivoire	4.500	4.500
Kirgizië	2.187	2.082
Bai Tushum	2.187	2.082
Nicaragua	875	833
FUNDESER Nicaragua	875	833
Oezbekistan	4.374	4.164
Hamkorbank	4.374	4.164
Peru	9.623	5.829
Caja Municipal de Ahorro y Crédito Arequipa	1.750	1.666
Caja Municipal de Ahorro y Crédito de Sullana S.A.	4.374	4.163
COAC Pacific	3.499	-
Sri Lanka	5.000	5.000
LOLC Micro Credit Ltd	5.000	5.000
Tadzjikistan	656	625
Arvand	656	625
Totaal achtergestelde leningen	32.839	27.909

(F) Valuta-afdekkingsinstrumenten

De samenstelling van de valutaswaps (*cross currency swaps*) en valutatermijncontracten (*FX forwards*) ultimo verslagperiode is als volgt:

In duizenden euro's	Waarde per 31-12-2018	Waarde per 31-12-2017
Valutaswaps (cross currency swaps)	1.704	32
Valutatermijncontracten (FX forwards)	-5.042	4.695
Totaal	-3.338	4.727

Valutaswaps (cross currency swaps) en valutatermijncontracten (FX forwards) worden afgesloten om het koersrisico op de beleggingen in vreemde valuta's af te dekken. Ultimo verslagperiode hadden de valutaswaps een positieve waarde van € 1,7 miljoen (ultimo 2017: € 32 duizend positief) en de valutatermijncontracten een negatieve waarde van € 5,0 miljoen (ultimo 2017: € 4,7 miljoen positief).

Zowel de valutaswaps als de valutatermijncontracten zijn in sterke mate gerelateerd aan de beleggingsportefeuille. Zij worden immers afgesloten om het valutarisico op de US-dollar en overige valuta's af te dekken.

In de termijncontracten komt de ASN Microkredietpool overeen de overeengekomen bedragen in vreemde valuta's te leveren op de overeengekomen data, tegen de overeengekomen valutakoers. Per ultimo verslagperiode waren er alleen contracten met de Volksbank N.V. en The Currency Exchange Fund N.V. De resterende looptijd van de valutatermijncontracten per 31 december 2018 varieerde van 0,7 tot 90,4 maanden (per 31 december 2017: van 0,5 tot 32,6 maanden).

De looptijd van de valuta-afdekkingsinstrumenten ultimo verslagperiode is als volgt:

In duizenden euro's	31-12-2018	31-12-2017
Korter dan een jaar	-4.185	4.386
Eén tot drie jaar	790	341
Langer dan drie jaar	57	-
Totaal	-3.338	4.727

Valutaswaps

Het verloop van de post *Valutaswaps (cross currency swaps)* gedurende de verslagperiode was als volgt:

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Verloop valutaswaps (cross currency swaps)		
Stand per 1 januari	32	-2.613
Aankopen	-	-
Verkopen	-695	144
Gerealiseerde waardeveranderingen	690	70
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	1.677	2.431
Stand ultimo periode	1.704	32
Splitsing in positieve en negatieve derivaten:		
Positieve derivaten	2.053	1.282
Negatieve derivaten	-349	-1.250
Totaal	1.704	32
Bestaat uit:		
Te vorderen euro's en dollars (omgerekend in euro's)	70.556	48.393
Te betalen vreemde valuta's (omgerekend in euro's)	-68.852	-48.361
Totaal	1.704	32

De valutaswaps (cross currency swaps) bestonden ultimo verslagperiode uit de volgende posities (voor de overzichtelijkheid zijn de bedragen samengevat per maand):

	<i>Te leveren vreemde valuta (in duizenden)</i>	<i>Te ontvangen euro's of dollars (in duizenden)</i>	<i>Waarde per 31-12-2018 (in duizenden euro's)</i>
China (CNY)	31.423	4.000	-39
2019-09	31.423	4.000	-39
Georgië (GEL)	16.464	6.136	768
2020-03	14.500	5.482	760
2020-09	982	327	4
2021-09	982	327	4
India (INR)	2.310.900	30.943	829
2019-06	526.000	7.806	194
2019-08	416.500	5.499	271
2019-09	561.400	7.567	509
2021-04	200.000	2.518	16
2021-07	340.000	4.227	-115
2021-12	267.000	3.326	-46
Mexico (MXN)	20.420	936	40
2019-05	10.210	468	18
2019-11	10.210	468	22
Peru (PEN)	42.144	11.506	-25
2019-12	12.732	3.750	-119
2020-04	3.250	918	55
2020-09	6.534	1.702	-19
2026-07	19.628	5.136	58
Senegal (XOF)	3.476.572	5.301	-2
2020-06	163.989	250	-
2020-08	163.989	250	-
2021-01	437.304	667	-
2021-05	1.311.914	2.000	-1
2021-06	437.305	667	-
2021-12	437.305	667	-
2023-06	262.383	400	-1
2023-08	262.383	400	-
Moldavië (MDL)	29.246	1.500	-9
2021-12	29.246	1.500	-9
Zuid-Afrika (ZAR)	55.066	3.500	114
2020-11	55.066	3.500	114
Kirgizië (KGS)	153.628	1.924	28
2021-11	153.628	1.924	28
Totaal cross currency swaps			1.704

Valutatermijncontracten

Het verloop van de post *Valutatermijncontracten (FX forwards)* gedurende de verslagperiode was als volgt:

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Verloop valutatermijncontracten (FX forwards)		
Stand per 1 januari	4.695	-5.065
Aankopen	2.362	1.718
Verkopen	-3.416	-5.665
Gerealiseerde waardeveranderingen	-3.333	7.713
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-5.350	5.994
Stand ultimo periode	-5.042	4.695
Splitsing in positieve en negatieve derivaten:		
Positieve derivaten	254	4.880
Negatieve derivaten	-5.296	-185
Totaal	-5.042	4.695
Bestaat uit:		
Te vorderen / betalen euro's	-113.398	-119.874
Te vorderen / betalen vreemde valuta's (omgerekend in euro's)	108.356	124.569
Totaal	-5.042	4.695

De FX forwards bestonden ultimo verslagperiode uit de volgende posities (voor de overzichtelijkheid zijn de bedragen samengevat per maand):

	Te leveren vreemde valuta (in duizenden)	Te ontvangen euro's (in duizenden)	Waarde per 31-12-2018 (in duizenden euro's)
Verenigde Staten (USD)	132.206	109.034	-5.042
2019-01	8.709	6.932	-672
2019-02	11.000	8.881	-700
2019-03	25.294	20.444	-1.535
2019-04	8.390	6.696	-576
2019-05	6.250	5.180	-223
2019-06	31.687	26.482	-838
2019-07	4.808	3.991	-146
2019-08	12.898	10.855	-205
2019-09	1.500	1.259	-24
2019-10	8.253	6.895	-145
2019-11	5.750	4.883	-8
2019-12	7.667	6.536	30
Totaal FX forwards		109.034	-5.042

(G) Voorziening kredieten en achtergestelde leningen

Het verloop van de post *Voorziening kredieten en achtergestelde leningen* gedurende de verslagperiode was als volgt:

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Verloop voorziening kredieten en achtergestelde leningen		
Stand per 1 januari	2.357	3.067
Dotaties	682	86
Onttrekkingen	-2.357	-796
Stand ultimo periode	682	2.357

(H) Staatsobligaties

Het verloop van de post *Staatsobligaties* gedurende de verslagperiode was als volgt:

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Verloop obligaties		
Stand per 1 januari	16.100	31.183
Aankopen	16.098	56.111
Verkopen	-	-37.899
Lossingen	-32.150	-33.075
Gerealiseerde waardeveranderingen	-48	-196
Niet-gerealiseerde waardeveranderingen	-	-24
Stand ultimo periode	-	16.100

Omdat er per ultimo 2018 geen staatsobligaties in de portefeuille zaten, is er geen modified duration beschikbaar (ultimo 2017: 0,19 jaar).

(I) Vorderingen

Onder *Vorderingen* zijn opgenomen:

In duizenden euro's	31-12-2018	31-12-2017
Te vorderen uit hoofde van betaald cash collateral	5.310	843
Te vorderen uit hoofde van verkopen aandelenparticipaties	-	515
Te vorderen uit hoofde van lossingen onderhandse leningen	26	15
Te vorderen dividend-/bronbelasting	159	-
Lopende rente onderhandse leningen	4.271	3.681
Totaal vorderingen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	9.766	5.054
Te vorderen uit hoofde van uitgifte participaties	148	-
Totaal vorderingen uit hoofde van financieringsactiviteiten	148	-
Totaal	9.914	5.054

De vorderingen hebben doorgaans een looptijd korter dan één jaar. Vorderingen uit hoofde van te vorderen dividend-en/of bronbelasting kunnen een looptijd langer dan één jaar hebben. In het geval van de ASN Microkredietpool bedragen deze vorderingen per ultimo 2018 circa € 118 duizend (ultimo 2017: € nihil).

(J) Overige activa

In duizenden euro's	31-12-2018	31-12-2017
Rekening-courant in euro's	74.836	30.415
Rekening-courant in US-dollars	18	88
Totaal	74.854	30.503

Ultimo verslagperiode is uit hoofde van uitstaande derivatenposities een bedrag van per saldo € 4,07 miljoen betaald, ultimo 2017 was er een bedrag van per saldo € 4,66 miljoen ontvangen. De verplichting die gepaard gaat met ontvangen cash collateral, is aan de passivzijde onder de kortlopende schulden verantwoord.

De saldi op de rekeningen-courant zijn direct opvraagbaar. De rentevergoeding op de rekeningen-courant is nagenoeg nihil.

(K) Kortlopende schulden

In duizenden euro's	31-12-2018	31-12-2017
Te betalen uit hoofde van ontvangen cash collateral	1.244	4.660
Lopende rente valutaswaps (cross currency swaps)	988	824
Totaal schulden uit hoofde van beleggingsactiviteiten	2.232	5.484
Te betalen uit hoofde van inkoop participaties	87	156
Totaal schulden uit hoofde van financieringsactiviteiten	87	156
Totaal	2.319	5.640

De looptijd van de kortlopende schulden is korter dan een jaar.

(L) Fondsvermogen

Verloopoverzicht fondsvermogen

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Gestort kapitaal		
Stand per 1 januari	95.495	78.140
Uitgegeven participaties	57.863	21.838
Ingekochte participaties	-4.761	-4.483
Stand ultimo periode	148.597	95.495
Herwaarderingsreserve		
Stand per 1 januari	10.129	7.424
Toevoeging uit onverdeeld resultaat	3.296	2.705
Stand ultimo periode	13.425	10.129
Overige reserves		
Stand per 1 januari	161.995	174.021
Ingekochte participaties	-7.716	-9.151
Mutatie herwaarderingsreserve inzake aandelenparticipaties	-3.296	-2.705
Toevoeging/onttrekking uit onverdeeld resultaat ¹	10.639	-170
Stand ultimo periode	161.622	161.995
Onverdeeld resultaat		
Stand per 1 januari	10.639	7.018
Toevoeging/onttrekking aan overige reserves	-10.639	170
Uitgekeerd dividend	-	-7.188
Resultaat over de verslagperiode	13.982	10.639
Stand ultimo periode	13.982	10.639
Totaal fondsvermogen	337.626	278.258

¹ Het onverdeelde resultaat betreft de nog uit te keren winst.

Vijfjarenoverzicht

Totale <i>In duizenden euro's</i>	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
Intrinsieke waarde	337.626	278.258	266.603	233.621	240.004
Opbrengsten uit beleggingen	15.555	13.987	11.662	13.530	13.249
Koersresultaat	-3.879	-1.311	-92	-4.102	3.980
Overige bedrijfsopbrengsten ¹	769	171	888	20	-335
Bedrijfslasten	138	2.918	6.151	5.476	5.116
Voorzieningen	-1.675	-710	-711	3.089	-344
Totaal resultaat	13.982	10.639	7.018	883	12.122
Aantal uitstaande participaties	5.821.148	5.026.725	4.877.164	4.382.295	4.293.048
Per participatie <i>In euro's</i>					
Intrinsieke waarde	58,00	55,36	54,66	53,31	55,91
Afgifteprijs	57,82 ²	54,51 ²	54,75	53,83 ²	55,91
Dividend	0,10	1,45	0,15	2,80	2,30
Opbrengsten uit beleggingen	3,09	2,82	2,40	3,04	3,09
Koersresultaat	-0,77	-0,26	-0,02	-0,92	0,92
Overige bedrijfsopbrengsten	0,15	0,03	0,18	-	-0,08
Bedrijfslasten	0,03	0,59	1,26	1,23	1,19
Voorzieningen	-0,33	-0,14	-0,15	0,69	-0,08
Totaal resultaat³	2,77	2,14	1,45	0,20	2,82

1 Inclusief koersverschillen op geldmiddelen.

2 De koers van uitgifte is gelijk aan de intrinsieke waarde zoals berekend op de eerste werkdag in het nieuwe jaar. De intrinsieke waarde wijkt af van de afgifteprijs door gebeurtenissen na balansdatum die in de jaarrekening zijn verwerkt.

3 Het totale resultaat per participatie is voor de boekjaren 2017, 2016 en 2015 berekend op basis van het gemiddeld aantal uitstaande participaties gedurende de verslagperiode. In eerdere jaarverslagen werd nog uitgegaan van het aantal uitstaande participaties aan het einde van de verslagperiode, de vergelijkende cijfers zijn voor 2015 derhalve aangepast.

6.7.2 Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(M) Opbrengsten uit beleggingen

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Dividenden uit aandelenparticipaties	1.175	735
Rente op kredieten en achtergestelde leningen	17.713	16.381
Rente op staatsobligaties	-	102
Rente op valutaswaps (cross currency swaps)	-3.333	-3.231
Totaal	15.555	13.987

De rente op valutaswaps (cross currency swaps) was in de verslagperiode negatief. De valutatermijncontracten zijn in sterke mate gerelateerd aan de beleggingsportefeuille, want zij worden afgesloten om het valutarisico op de US-dollar en overige valuta's af te dekken. Daarom wordt deze rente verantwoord onder Opbrengsten uit beleggingen.

(N) Gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelenparticipaties	-20	87
Kredieten	1.228	-2.932
Achtergestelde leningen	-13	64
Staatsobligaties	-48	-196
Valutaswaps (cross currency swaps)	690	70
Valutatermijncontracten (FX forwards)	-3.333	7.713
Totaal	-1.496	4.806

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a (RJ = Richtlijn voor de jaarverslaggeving) volgt hierna informatie over de gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - gerealiseerde koerswinsten	-	205
Aandelen - gerealiseerde koersverliezen	-24	-37
Aandelen - gerealiseerde valutawinsten	4	-
Aandelen - gerealiseerde valutaverliezen	-	-81
	-20	87
Kredieten en achtergestelde leningen - gerealiseerde koerswinsten	188	225
Kredieten en achtergestelde leningen - gerealiseerde koersverliezen	-12	-
Kredieten en achtergestelde leningen - gerealiseerde valutawinsten	1.595	39
Kredieten en achtergestelde leningen - gerealiseerde valutaverliezen	-556	-3.132
	1.215	-2.868
Staatsobligaties - gerealiseerde koerswinsten	-	-
Staatsobligaties - gerealiseerde koersverliezen	-48	-196
	-48	-196
Cross currency swaps - gerealiseerde koerswinsten	135	65
Cross currency swaps - gerealiseerde koersverliezen	-5	-31
Cross currency swaps - gerealiseerde valutawinsten	568	65
Cross currency swaps - gerealiseerde valutaverliezen	-8	-29
	690	70
FX forwards - gerealiseerde koerswinsten	11	39
FX forwards - gerealiseerde koersverliezen	-1.258	-1.279
FX forwards - gerealiseerde valutawinsten	1.121	9.390
FX forwards - gerealiseerde valutaverliezen	-3.207	-437
	-3.333	7.713
Totaal	-1.496	4.806

(O) Niet-gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelenparticipaties	525	2.643
Kredieten	765	-15.010
Achtergestelde leningen	-	-2.151
Staatsobligaties	-	-24
Valutaswaps (cross currency swaps)	1.677	2.431
Valutatermijncontracten (FX forwards)	-5.350	5.994
Totaal	-2.383	-6.117

Toelichting uitsplitsing winsten en verliezen per soort belegging conform RJ 615.405a

In overeenstemming met RJ 615.405a (RJ = Richtlijn voor de jaarverslaggeving) volgt hierna informatie over de niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen per soort belegging en gesplitst naar koers- en valutaresultaten.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Aandelen - niet-gerealiseerde koerswinsten	4.369	6.746
Aandelen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-3.070	-328
Aandelen - niet-gerealiseerde valutawinsten	647	-
Aandelen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-1.421	-3.775
	525	2.643
Kredieten en achtergestelde leningen - niet-gerealiseerde koerswinsten	-	215
Kredieten en achtergestelde leningen - niet-gerealiseerde koersverliezen	-681	-294
Kredieten en achtergestelde leningen - niet-gerealiseerde valutawinsten	4.420	8
Kredieten en achtergestelde leningen - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-1.299	-16.380
Dotaties voorziening kredieten en achtergestelde leningen	682	86
Onttrekkingen voorziening kredieten en achtergestelde leningen	-2.357	-796
	765	-17.161
Staatsobligaties - niet-gerealiseerde koerswinsten	-	-
Staatsobligaties - niet-gerealiseerde koersverliezen	-	-24
	-	-24
Cross currency swaps - niet-gerealiseerde koerswinsten	510	588
Cross currency swaps - niet-gerealiseerde koersverliezen	-275	-222
Cross currency swaps - niet-gerealiseerde valutawinsten	1.641	2.877
Cross currency swaps - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-199	-812
	1.677	2.431
FX forwards - niet-gerealiseerde koerswinsten	40	225
FX forwards - niet-gerealiseerde koersverliezen	-1.816	-1.106
FX forwards - niet-gerealiseerde valutawinsten	229	6.945
FX forwards - niet-gerealiseerde valutaverliezen	-3.803	-70
	-5.350	5.994
Totaal	-2.383	-6.117

(P) Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit rente op de rekeningen-courant.

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Afsluitprovisie leningen	472	230
Rente rekening-courant	-	12
Overige opbrengsten	561	367
Totaal	1.033	609

De overige bedrijfsopbrengsten in 2018 en 2017 bestonden voornamelijk uit nagekomen opbrengsten uit hoofde van de verkoop van de aandelenparticipaties van HKL Cambodia die in 2016 heeft plaatsgevonden. Zoals toegelicht in de waarderingsgrondslagen bestaat de waardering van de vordering op HKL Cambodia uit de reële waarde van de escrow account, rekening houdend met de kosten die naar verwachting nog in rekening worden gebracht. Deze waardering is in 2017 en 2018 naar boven toe bijgesteld.

(Q) Bedrijfslasten

De bedrijfslasten in de verslagperiode bestaan uit:

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Bedrijfslasten		
Fondskosten	-	2.786
Koersverschillen op geldmiddelen	264	438
Aan- en verkoopkosten transacties	-	41
Rente rekening-courant	78	-
Overige bedrijfslasten	60	91
Totaal bedrijfslasten¹	402	3.356

¹ Exclusief mutatie voorziening kredieten en achtergestelde leningen.

Op 15 juni 2017 heeft er een herstructurering plaatsgevonden, waarbij ASN-Novib Microkredietfonds is ondergebracht in de paraplustructuur van ASN Beleggingsfondsen N.V. Tot 15 juni 2017 heeft de ASN Microkredietpool fondskosten aan ABB betaald. Hieruit betaalde ABB alle kosten die voor de beleggingspool werden gemaakt. Deze vergoeding werd dagelijks (op beursdagen) gereserveerd en ten laste gebracht van het vermogen van de beleggingspool. Dit gebeurde naar rato van een vast percentage van 2,30% (op jaarbasis) van het fondsvermogen per dagultimo. Vanaf 15 juni 2017 zijn er geen fondskosten in ASN Microkredietpool, maar in ASN-Novib Microkredietfonds, ASN Duurzaam Mixfonds Defensief en ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief.

De lopende kosten van een beleggingsfonds omvatten, naast de fondskosten, alle andere kosten die in de verslagperiode ten laste van het fonds zijn gebracht, exclusief de kosten van beleggingstransacties, interestkosten en de mutatie van de voorziening kredieten en achtergestelde leningen. De lopendekostenfactor wordt uitgedrukt in procenten van het gemiddelde fondsvermogen van het fonds in de verslagperiode.

In duizenden euro's	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Lopende kosten		
Totaal bedrijfslasten	60	2.877
Gemiddeld fondsvermogen gedurende de verslagperiode	301.431	271.527
Lopendekostenfactor (op jaarbasis)	0,02%¹	2,34%

¹ Sinds 15 juni 2017 zijn de fondskosten niet meer in de beleggingspool maar in de bovenliggende fondsen ASN-Novib Microkredietfonds, ASN Duurzaam Mixfonds Defensief en ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief opgenomen.

De lopendekostenfactor (LKF) ten op zichte van de fondskosten is als volgt:

	LKF		Fondskosten	
Fondskosten	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
ASN Microkredietpool	0,02%	2,34%	-	2.786

In aanvulling op de fondskosten die per maand aan de beleggingspool zijn onttrokken (tot 15 juni 2017), kunnen kosten separaat ten laste van de beleggingspool worden gebracht:

- kosten die derden in rekening brengen in verband met het aangaan, herstructureren en liquideren van beleggingen van het fonds en die niet reeds worden voldaan uit de fondskosten;
- kosten die derden in rekening brengen in verband met het herstructureren van het fonds en die niet reeds worden voldaan uit de fondskosten;
- de helft van de afsluitprovisies die Triple Jump in rekening brengt wanneer het fonds afsluitprovisies verkrijgt op verstrekte onderhandse leningen;
- kosten die beleggingsinstellingen in rekening brengen wanneer het fonds in beleggingsinstellingen belegt

In de verslagperiode is een bedrag van € 60 duizend (2017: € 91 duizend) ten laste van de pool gekomen. De overige bedrijfslasten in 2018 hebben met name betrekking op bank- en bewaringskosten en advieskosten, in 2017 bestonden ze voornamelijk uit kosten in verband met het aanhouden van beleggingen (€ 60 duizend) en bank- en bewaringskosten (€ 12 duizend).

Omloopfactor

De omloopfactor geeft een indicatie van de omloopsnelheid van de portefeuille. Dat geeft een indruk van de mate waarin er actief beheer plaatsvindt. De omloopfactor wordt berekend als het percentage dat het totale bedrag aan effectentransacties min het totale bedrag aan transacties van participaties, uitmaakt van de gemiddelde intrinsieke waarde van de beleggingspool.

	01-01-2018 t/m 31-12-2018	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Omloopfactor	55,10%	87,81%

De omloopfactor van de ASN Microkredietpool kwam in de verslagperiode uit op 55,10% (2017: 87,81%). Als de aflossingen van kredieten, achtergestelde leningen en staatsobligaties ter grootte van € 75,4 miljoen (2017: € 55,8 miljoen) buiten beschouwing worden gelaten, komt de omloopfactor van de ASN Microkredietpool uit op 18,88% (2017: 55,08%).

Transactiekosten

Transactiekosten zijn onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen. De transactiekosten in de verslagperiode, voor zover deze identificeerbaar en kwantificeerbaar waren, bedroegen nihil (2017: nihil).

6.8 Toerekenbare nettovermogenswaarde beleggingspools

Onderstaand overzicht toont het aantal participaties in de beleggingspools, verdeeld over de fondsen en de ASN Mixpool die belegden in de zeven beleggingspools. De tabel toont de stand van zaken per 31 december 2018 en per 31 december 2017.

	Aantal participaties	Nettovermogens- waarde per participatie van de pool in euro's	Toerekenbare nettovermogens- waarde in duizenden euro's
ASN Aandelenpool			
31-12-2018			
ASN Duurzaam Aandelenfonds	8.396.271		768.277
ASN Mixpool	1.182.188		108.173
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	43.596		3.989
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	156.607		14.330
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	1.437.346		131.520
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	852.386		77.995
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	1.959.341		179.284
Totaal	14.027.735	91,50	1.283.568
31-12-2017			
ASN Duurzaam Aandelenfonds	8.457.601		840.582
ASN Mixpool	1.174.443		116.725
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	55.964		5.562
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	157.483		15.652
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	1.508.363		149.913
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	878.645		87.327
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	2.141.092		212.798
Totaal	14.373.591	99,39	1.428.559
ASN Obligatiepool			
31-12-2018			
ASN Duurzaam Obligatiefonds	4.259.911		221.897
ASN Mixpool	2.450.599		127.650
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	683.322		35.594
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	863.859		44.998
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	4.227.211		220.193
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	938.395		48.880
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	547.310		28.509
Totaal	13.970.607	52,09	727.721
31-12-2017			
ASN Duurzaam Obligatiefonds	4.944.996		255.339
ASN Mixpool	2.652.810		136.980
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	991.222		51.183
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	1.223.373		63.170
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	4.556.530		235.280
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	993.569		51.304
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	628.893		32.473
Totaal	15.991.393	51,64	825.729
ASN Mixpool			
31-12-2018			
ASN Duurzaam Mixfonds	3.536.899		235.823
KAS BANK	1		-
Totaal	3.536.900	66,68	235.823
31-12-2017			
ASN Duurzaam Mixfonds	3.685.613		253.705

	Aantal participaties	Nettovermogens- waarde per participatie van de pool in euro's	Toerekenbare nettovermogens- waarde in duizenden euro's
KAS BANK	1		-
Totaal	3.685.614	68,84	253.705
ASN Milieupool			
31-12-2018			
ASN Milieu & Waterfonds	13.274.390		493.855
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	60.416		2.248
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	1.003.385		37.330
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	571.701		21.269
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	13.315		495
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	1.286.122		47.848
KAS BANK	1		-
Totaal	16.209.330	37,20	603.045
31-12-2017			
ASN Milieu & Waterfonds	12.621.267		553.339
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	115.752		5.075
ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal	983.429		43.115
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	550.398		24.130
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	1.338.846		58.697
KAS BANK	1		-
Totaal	15.609.693	43,84	684.356
ASN Small & Midcappool			
31-12-2018			
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	1.916.100		92.361
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	156.936		7.565
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	46.437		2.238
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	10.234		493
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	274.595		13.236
KAS BANK	1		-
Totaal	2.404.303	48,20	115.893
31-12-2017			
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	1.794.555		103.284
ASN Duurzaam Mixfonds Offensief	151.578		8.724
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief	284.555		16.377
KAS BANK	1		-
Totaal	2.230.689	57,55	128.385
ASN Groenprojectenpool			
31-12-2018			
ASN Groenprojectenfonds	15.395.247		409.596
KAS BANK	1		-
Totaal	15.395.248	26,61	409.596
31-12-2017			
ASN Groenprojectenfonds	15.156.116		406.344
KAS BANK	1		-
Totaal	15.156.117	26,81	406.344
ASN Microkredietpool			
31-12-2018			
ASN-Novib Microkredietfonds	5.348.293		310.201
ASN Duurzaam Mixfonds Defensief	262.648		15.233
ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief	210.206		12.192

	<i>Aantal participaties</i>	<i>Nettovermogens- waarde per participatie van de pool in euro's</i>	<i>Toerekenbare nettovermogens- waarde in duizenden euro's</i>
KAS BANK	1		-
Totaal	5.821.148	58,00	337.626
31-12-2017			
ASN-Novib Microkredietfonds	5.026.724		278.258
KAS BANK	1		-
Totaal	5.026.725	55,18	278.258

Recycling

7 Overige gegevens

Bijzondere statutaire zeggenschapsrechten

Volgens de statuten heeft de houder van het prioriteitsaandeel het recht om een bindende voordracht op te stellen voor de benoeming van bestuurders. Daarnaast kan de houder van het prioriteitsaandeel een bindende voordracht doen voor de benoeming van commissarissen, indien de raad van commissarissen (RvC) geen kandidaten voordraagt binnen de daartoe gestelde termijn. Een wijziging van de statuten of een besluit tot ontbinding van de vennootschap kan slechts worden genomen op voorstel van de houder van het prioriteitsaandeel. Bij liquidatie van de vennootschap wordt, na voldoening van alle schulden, allereerst het nominale bedrag van het prioriteitsaandeel terugbetaald.

Het prioriteitsaandeel dient om het bijzondere karakter van ASN Beleggingsfondsen N.V. te beschermen tegen ongewenste invloeden van derden. Het wordt gehouden door ASN Duurzame Deelnemingen N.V., een 100%-dochter van de Volksbank N.V. Voor de rechten die zijn verbonden aan het prioriteitsaandeel, wordt verwezen naar de statuten van ASN Beleggingsfondsen N.V.

Statutaire winstbestemming

Conform artikel 27 van de statuten bepaalt het bestuur per serie van gewone aandelen welk gedeelte van de winst aan de houders van gewone aandelen wordt uitgekeerd. Het betreft de winst na aftrek van een uitkering ter hoogte van de wettelijke interest, berekend over de nominale waarde van het prioriteitsaandeel. Het bestuur bepaalt de uitkering onder goedkeuring van de raad van commissarissen.

Belangen bestuurders en raad van commissarissen

Conform artikel 122 lid 2 Bgfo geeft onderstaand overzicht het totale persoonlijke belang weer dat de leden van de directie van ABB, de leden van de directie van ACTIAM en de leden van de raad van commissarissen, volgens opgave van de betrokkenen, hebben gehad bij iedere belegging van ASN Beleggingsfondsen N.V. per begin en einde van de verslagperiode. ACTIAM was AIF-beheerder tot en met 21 mei 2018. De belangen van de directie van ACTIAM per einde verslagperiode worden derhalve hieronder niet meer weergegeven.

Omschrijving	Gemeenschappelijk belang in aantallen 31-12-2018	Gemeenschappelijk belang in aantallen 31-12-2017
Accsys Technologies	0	450

Vanuit het oogpunt van transparantie zijn in de volgende tabel de persoonlijke belangen opgenomen die de leden van de directie van ABB en de leden van de raad van commissarissen, volgens opgave van de betrokkenen, hebben gehad in de fondsen van ASN Beleggingsfondsen N.V. per begin en einde van de verslagperiode.

Omschrijving	Gemeenschappelijk belang directie ABB in aantallen 31-12-2018	Gemeenschappelijk belang directie ABB in aantallen 31-12-2017
ASN Duurzaam Aandelenfonds	24	0
ASN Milieu & Waterfonds	252	252
ASN Duurzaam Small & Midcapfonds	220	220

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en de raad van commissarissen van ASN Beleggingsfondsen N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van ASN Beleggingsfondsen N.V. te 's-Gravenhage gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van ASN Beleggingsfondsen N.V. per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijke Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de winst-en-verliesrekening over 2018;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen waaronder de jaarcijfers van de afzonderlijke ASN Beleggingsfondsen (subfondsen), alsmede de jaarcijfers van ASN Beleggingspools (de beleggingspools) waarin het vermogen van ASN Beleggingsfondsen N.V. is belegd.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van ASN Beleggingsfondsen N.V. (verder: de beleggingsentiteit) zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	De materialiteit is bepaald op het niveau van de subfondsen van ASN Beleggingsfondsen N.V.
Toegepaste benchmark	1% van het eigen vermogen (fondsvermogen) per subfonds en beleggingspool.
Nadere toelichting	De subfondsen van ASN Beleggingsfondsen N.V. en beleggingspools kennen een eigen beleggingsbeleid, risicoprofiel, koersvorming en een afzonderlijke administratie. Beleggers kunnen (uitsluitend) in subfondsen beleggen. Voor ieder subfonds en voor iedere beleggingspool worden jaarcijfers opgesteld, die onderdeel uitmaken van de toelichting van de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. Deze jaarrekening is gebaseerd op de gecumuleerde jaarcijfers van de subfondsen. Op basis van hetgeen hiervoor beschreven hanteren wij een materialiteit die is gebaseerd op het fondsvermogen per subfonds. Het fondsvermogen per subfonds is de totale (markt)waarde waarop beleggers in het subfonds aanspraak maken en wordt in de sector beschouwd als de belangrijkste factor voor beleggingsbeslissingen door de aandeelhouders.
	De bepaling van de materialiteit is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen groter dan 5% van de materialiteit per subfonds rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen

gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. Wij hebben in vergelijking met voorgaand jaar geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Bestaan en waardering van beleggingen	
Risico	De subfondsen die samen ASN Beleggingsfondsen N.V. vormen, beleggen via de ASN Beleggingspools in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingen. Deze beleggingen zijn in belangrijke mate bepalend voor de financiële resultaten van de subfondsen. Wij verwijzen in dat kader naar de toelichting op de effectenportefeuille in de jaarcijfers van de ASN Beleggingspools die onderdeel uitmaken van de toelichting op de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V. Wij schatten het risico op een materiële fout voor de beursgenoteerde beleggingen lager in, mede omdat de beleggingen bestaan uit beursgenoteerde titels waarvoor een prijs op een actieve markt beschikbaar is en derhalve een schattingselement ontbreekt. Voor de niet-beursgenoteerde beleggingen schatten wij dit risico hoger in, als gevolg van het schattingselement ten aanzien van de waardering, omdat de reële waarde niet kan worden afgeleid van beursnoteringen en het bestaan en eigendom niet centraal zijn geregistreerd. In samenhang met de materialiteit voor het geheel van de jaarrekening, beschouwen wij de niet-beursgenoteerde beleggingen als het aandachtsgebied met de grootste impact op onze controle. Wij verwijzen in dit kader naar de toelichting op de categorie-indeling van de beleggingsportefeuille in de jaarrekening van ASN Beleggingsfondsen N.V.
Onze controleaanpak	Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van bestaan en waardering van de beursgenoteerde beleggingen bestonden onder andere uit: het afstemmen van de waardering van de beursgenoteerde beleggingen met minimaal één onafhankelijke prijsbron; het afstemmen van bestaan en eigendom van de beleggingsportefeuille met rechtstreeks door ons ontvangen externe confirmaties van de bewaarder. De controlewerkzaamheden ten aanzien van de waardering van de niet-beursgenoteerde beleggingen bestonden onder andere uit: in samenwerking met eigen, onafhankelijke waarderingsspecialisten hebben wij de gehanteerde waarderingmethoden en – modellen gevalideerd om de reële waarde van niet-beursgenoteerde beleggingen te bepalen; het kritisch beoordelen van de gehanteerde aannames en (markt)input van deze waarderingmodellen, zoals credit spreads en fiscaliteitspreads (voor het ASN Groenprojectenfonds) en multiples ofwel relatieve waarderingfactor (voor het ASN-Novib Microkredietfonds). Wij hebben analyses uitgevoerd om vast te stellen dat deze inputwaarden zich binnen een redelijke bandbreedte bevonden van ons bekende (afgeleide) marktgegevens; het afstemmen van bestaan en eigendom van 100% van de beleggingsportefeuille met rechtstreeks door ons ontvangen externe confirmaties van de bewaarder, externe fondsmanagers en andere relevante tegenpartijen.
Belangrijke observaties	De uitvoering van deze werkzaamheden heeft niet geleid tot significante bevindingen ten aanzien van bestaan of waardering van de beleggingen.
Opbrengsten uit beleggingen	
Risico	De opbrengsten uit beleggingen zijn de belangrijkste opbrengstenstroom van de beleggingsentiteit en bestaan zowel uit de directe beleggingsopbrengsten (dividend en interest) als uit de (on)gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Wij verwijzen naar de uitsplitsing van de opbrengsten uit beleggingen in de winst- en verliesrekening en het verslag over het beheer waarin de resultaten van de subfondsen worden vergeleken met die van de benchmark (voor zover aanwezig).
Onze controleaanpak	Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de opbrengsten uit beleggingen bestonden onder andere uit: het kennisnemen en toetsen van de interne beheersmaatregelen, inclusief relevante algemene IT beheersmaatregelen rondom processen inzake transactie verwerking, corporate actions, reconciliatie van beleggingen en portefeuille waardering. Hierbij hebben wij voor uitbestede processen mede gebruik gemaakt van een onafhankelijke rapportage inzake de opzet, het bestaan en de werking van relevante beheersmaatregelen bij betrokken partijen; het uitvoeren van gedetailleerde cijferanalyses van zowel directe als indirecte opbrengsten in relatie tot de beleggingen alsmede in relatie tot het rendement van de benchmark (voor zover aanwezig) van ieder subfonds.
Belangrijke observaties	De uitvoering van deze werkzaamheden heeft niet geleid tot significante bevindingen ten aanzien van de opbrengsten uit beleggingen.

Uitbesteding	
Risico	De beleggingsentiteit heeft geen werknemers in dienst en vermogensbeheer, risicobeheer en de aandelenregistratie, financiële administratie en beleggingsadministratie zijn uitbesteed aan de beheerder ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. en administrateur BNP Paribas Securities Services. Niet alleen is de financiële informatie die ontvangen wordt van deze partijen betrokken bij de totstandkoming van de jaarrekening van de beleggingsentiteit, ook blijft de directie conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen, waaronder de beheerste en integere bedrijfsvoering van de beheerder van de beleggingsentiteit. Dit laatste valt uiteen in de volgende twee aspecten: de beheersing van processen en operationele risico's door de beheerder (uitbesteding); ende beheersing van Integriteitsrisico's die onder andere volgen uit de potentiële belangentegenstelling tussen de beheerder en de beleggers in de subfondsen. Wij verwijzen naar het verslag van de beheerder inzake (de risico's van) uitbesteding en de verklaring omtrent de bedrijfsvoering van de beheerder alsmede naar de toelichting op de lopende kosten waarin een vergelijking wordt gemaakt met de afspraken die zijn opgenomen in het prospectus.
Onze controleaanpak	In het kader van en voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening van de beleggingsentiteit hebben wij, in lijn met NBA-handreiking 1142 <i>Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij (beheerders van) beleggingsinstellingen en beleggingsondernemingen</i>, aandacht besteed aan de beheerste en integere bedrijfsvoering van de beheerder alsmede BNP Paribas Securities Services. Onze controlewerkzaamheden bestonden onder andere uit: het kennisnemen en toetsen van de interne beheersmaatregelen, inclusief relevante algemene IT beheersmaatregelen rondom processen inzake transactie verwerking, corporate actions, reconciliatie van beleggingen en portefeuille waardering. Hierbij hebben wij mede gebruik gemaakt van de onafhankelijke rapportage inzake de opzet, het bestaan en de werking van relevante beheersingsmaatregelen bij betrokken partijen; het vaststellen dat de beheerder beschikt over de vereiste vergunning van de toezichthouder; aanvullend hebben wij onder andere kennis genomen van correspondentie met de toezichthouders, de rapportage van de onafhankelijke bewaarder en zijn wij bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden alert gebleven op mogelijke signalen van niet naleving van wet- en regelgeving in het algemeen en de bepalingen bij of krachtens de Wet op het financieel toezicht in het bijzonder; verder hebben wij onder andere de in rekening gebrachte beheervergoeding en overige kosten gecontroleerd door middel van een controleberekening in lijn met de afspraken die zijn opgenomen in het prospectus en hebben wij vastgesteld dat transacties met gelieerde partijen juist en volledig zijn toegelicht; tenslotte hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen.
Belangrijke observaties	De uitvoering van deze werkzaamheden heeft niet geleid tot significante bevindingen met een directe invloed op de jaarrekening van de beleggingsentiteit ten aanzien van de uitbestede processen en de financiële informatie die daaruit voortkomt.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

329

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, bestaande uit het verslag over het beleid, duurzaam beleggingsbeleid en het verslag over het beheer;
- de overige gegevens;
- overige informatie, bestaande uit de kerncijfers, de begrippen, het verslag van de raad van commissarissen en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de algemene vergadering benoemd als accountant van ASN Beleggingsfondsen N.V. vanaf de controle van het boekjaar 2016 en zijn sinds dat boekjaar tot op heden de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang geleverd.

Geleverde niet-verboden diensten

Wij hebben naast de wettelijke controle van de jaarrekening het prospectus van ASN Beleggingsfondsen N.V. onderzocht, resulterende in een assurance-rapport ex artikel 115x lid 1 e BGfo Wtt.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de beleggingsentiteit in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de beleggingsentiteit te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de beleggingsentiteit haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de beleggingsentiteit.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de beleggingsentiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de beleggingsentiteit haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een beleggingsentiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de raad van commissarissen op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 4 april 2019

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.J. Bleijs RA

8 Bijlagen

Bijlage 1 Voorbeelden van duurzame selectie

In hoofdstuk 2 van dit jaarverslag wordt het duurzame beleggingsbeleid toegelicht. Ter illustratie van dit beleid vindt u in deze bijlage voorbeelden van ondernemingen die gedurende 2018 nieuw zijn toegelaten en zijn gehandhaafd voor het beleggingsuniversum van de aandelenfondsen.

De informatie over alle ondernemingen, landen, instellingen en projecten in het ASN Beleggingsuniversum vindt u op asnbank.nl/beleggen.

Tien nieuw toegelaten ondernemingen

Campbell Soup Company

■ *Activiteiten*

Het Amerikaanse Campbell Soup Company is een van de grootste en bekendste producenten van blikken soep en sauzen in de wereld. Campbell verkoopt zijn producten in vrijwel alle landen ter wereld.

■ *Bestuur*

Campbell heeft goed beleid tegen corruptie als onderdeel van de gedragsregels. Om misstanden te melden kan het personeel gebruik maken van een klokkenluidersregeling. Het bedrijf houdt ook rekening met de diversiteit van het bestuur. Het hanteert de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI) in zijn duurzaamheidsverslagen.

■ *Mensenrechten*

Campbell heeft goed beleid voor mensenrechten. Het is lid van het Global Compact van de VN en verwijst naar verschillende internationaal erkende standaarden en verdragen, zoals die van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) en de OESO, en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Deze verwijzingen en standaarden komen bijvoorbeeld terug in het beleid tegen kinder- en dwangarbeid en het antidiscriminatiebeleid.

■ *Milieu*

Campbell heeft beleid en beheersystemen om de CO₂-uitstoot, energie- en waterverbruik en afval te verminderen. Vooral het beleid en beheer voor watergebruik springen er bovenuit. Het bedrijf heeft goed beleid voor het inkopen van onder andere palmolie en chocolade.

■ *Ketenbeleid*

Het ketenbeleid van Campbell behandelt mensenrechten, milieu en bestuur. Noemenswaardig is dat er ook beleid is opgesteld voor watergebruik, nutriënt- en bodemgebruik, GMO's en bescherming van ecosystemen en biodiversiteit. Als leveranciers dierlijke producten leveren, verwacht Campbell dat zij rekening houden met de vijf vrijheden van dierenwelzijn.

Castellum

■ *Activiteiten*

Castellum AB is actief in de vastgoedsector van Zweden, Finland en Denemarken. Het bedrijf heeft onder andere kantoren, winkels en magazijnen in beheer. Castellum bezit een GRESB Green Star, hetgeen betekent dat het een van de best beoordeelde bedrijven ter wereld is in de vastgoedsector.

■ *Bestuur*

Wij vinden de gedragscode van Castellum goed. Het document behandelt uitgebreid verschillende vormen van corruptie. Verder heeft het bedrijf een klokkenluidersregeling en beleid tegen represailles. Het rapporteert volgens de uitgangspunten van het Global Reporting Initiative (GRI) voor zijn duurzaamheidsverslaglegging.

■ *Mensenrechten*

Castellum loopt lage risico's op het gebied van mensenrechten omdat het alleen actief is in Zweden, Denemarken en Finland. Desondanks voldoet het op alle onderdelen aan ons beleid. Daarnaast ondertekent Castellum het Global Compact van de Verenigde Naties.

■ *Milieu*

Castellum heeft een ISO 14001-gecertificeerd milieubeheersysteem. Het heeft de ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Castellum verwacht van zijn aannemers dat zij gecertificeerd hout gebruiken bij de bouw van projecten.

Ericsson

■ *Activiteiten*

Ericsson is een Zweedse leverancier van telecomproducten en -diensten. Het bedrijf verkoopt onder andere software en infrastructuur aan dienstverleners op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. De onderdelen van de hardware worden gemaakt in lagelonenlanden, waarna Ericsson de producten assembleert. Ericsson is wereldwijd actief en heeft een kleine 100.000 mensen in dienst.

■ *Bestuur*

Het beleid van Ericsson voldoet aan onze criteria op het gebied van bestuur. Vooral het beleid op het gebied van corruptie en belastingen is voor een multinational bedrijf als Ericsson van belang. Ericsson heeft een wereldwijd

beheersysteem dat gecertificeerd is volgens de richtlijnen van ISO 9001 (kwaliteitsbeheer) en OHSAS 18001 (gezonde en veilige arbeidsomstandigheden). Ericsson is niet betrokken bij controversen.

■ *Mensenrechten*

Op het onderdeel mensenrechten is het beleid van Ericsson voldoende. Een belangrijk criterium voor een bedrijf in deze sector is privacy. Ericsson benoemt dit zelf ook als belangrijk onderwerp en heeft er voldoende beleid voor.

■ *Klimaat*

Het klimaatbeleid van Ericsson is voldoende. Ericsson heeft een wereldwijd beheersysteem dat gecertificeerd is volgens de richtlijnen van ISO 14001. Sinds 2011 heeft Ericsson zijn CO₂-emissies met de helft vermindert.

Tomra

■ *Activiteiten*

Het Noorse TOMRA Systems biedt sorteer- en recyclingoplossingen. Het maakt machines voor recycling, materiaal terugwinning en statiegeld, waarmee het merendeel van de omzet behaald wordt. Ook maakt het sorteermachines voor allerlei industrieën. TOMRA heeft productiefaciliteiten in de VS, China en Europa.

■ *Bestuur*

TOMRA heeft goed beleid op het gebied van bestuur. Zo heeft het uitgebreide gedragsregels voor het ethisch handelen van zijn werknemers. Er is een klokkenluidersregeling en beleid tegen represailles.

■ *Mensenrechten*

TOMRA geeft aan dat het de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de kernverdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) respecteert. Het heeft voldoende beleid om veilige, gezonde arbeidsomstandigheden te garanderen. TOMRA is gecertificeerd volgens het kwaliteitsbeheersysteem ISO 9001.

■ *Klimaat*

TOMRA heeft voldoende milieubeleid. Het is gecertificeerd volgens het milieubeheersysteem ISO 14001. Het is transparant over zijn milieubelasting en heeft doelstellingen en deadlines om deze te minimaliseren. Zijn CO₂-uitstoot is in lijn met soortgelijke bedrijven en in de afgelopen drie jaar is de uitstoot met een derde afgenomen.

Welbilt

■ *Activiteiten*

Welbilt is een Amerikaanse producent van energiezuinige keukenapparatuur. Het levert onder andere koel- en vriesapparatuur, grills, ovens, inductieplaten en frituurpannen, ijsmachines en bierkoelers. Welbilt levert deze producten aan restaurants, hotels, cateraars, supermarkten, ziekenhuizen, scholen en bedrijven via een netwerk van dealers en distributeurs. Welbilt verkoopt zijn producten in ruim honderd landen wereldwijd.

■ *Bestuur*

Welbilt heeft uitstekend beleid tegen corruptie. Dit is onderdeel van de gedragsregels die het bedrijf heeft geformuleerd. Als deze geschonden worden, dan kunnen personeelsleden dit melden via een anonieme klokkenluidersregeling. Welbilt publiceert de regeling in de lokale talen van de landen waar het produceert.

■ *Mensenrechten*

Welbilt verlangt van zijn toeleveranciers dat zij mensenrechten respecteren. Het noemt hierbij de vier kernstandaarden van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Deze standaarden zijn ook van toepassing op de eigen organisatie. De meeste fabrieken van Welbilt zijn gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISO 9001. Dit zijn richtlijnen op het gebied van kwaliteitsbeheer.

■ *Milieu*

Welbilt heeft ook fabrieken die zijn gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISO 14001 op het gebied van milieubeheer. Welbilt is bezig met de implementatie van zijn duurzaamheidsstrategie. Een onderdeel daarvan is certificatie van alle fabrieken volgens deze richtlijnen. Welbilt verkleint zijn impact op het milieu door het gebruik van schadelijke stoffen te beperken.

■ *Ketenbeleid*

Het ketenbeleid van Welbilt bevat belangrijke elementen op het gebied van duurzaamheid. Zo moeten leveranciers mensenrechten beschermen volgens internationale richtlijnen en hun impact op het milieu te minimaliseren. Onethisch gedrag is niet toegestaan. Het ketenbeleid van Welbilt verbiedt ook het gebruik van conflictmineralen (mineralen die gewonnen zijn in conflictgebieden).

Corbion

■ *Activiteiten*

Corbion, voorheen CSM (Centrale Suiker Maatschappij), is een Nederlands voedingsconcern dat voortgekomen is uit de bietsuikerindustrie. CSM produceerde en distribueerde vele soorten bakkerijproducten en ingrediënten voor ambachtelijke en industriële bakkerijen en voor andere markten. In juli 2013 werden de bakkerij-activiteiten verkocht. Onder de nieuwe naam Corbion produceert het bedrijf uiteenlopende melkzuurtoepassingen voor de voedings-, chemische en farmaceutische industrie.

■ *Bestuur*

Corbion heeft een onafhankelijk bestuur. Het bedrijf heeft een gedragscode waaraan medewerkers zich moeten houden. Corbion heeft goed beleid tegen corruptie; het tolereert geen enkele vorm van corruptie. Het bedrijf hanteert de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI) in zijn duurzaamheidsverslagen.

■ *Mensenrechten*

Corbion heeft voldoende beleid op het gebied van mensenrechten. Het hanteert goede managementsystemen op dit gebied. Zo is Corbion gecertificeerd volgens OHSAS 18001 voor veilige, gezonde arbeidsomstandigheden. Ook heeft het certificeringen om de kwaliteit en veiligheid van producten te waarborgen, zoals FSCC22000 en ISO 9001.

■ *Milieu*

Corbion heeft een milieubeheersysteem dat ISO 14001-gecertificeerd is. Het heeft doelen en termijnen om zijn CO₂-uitstoot en energieverbruik te verminderen. Corbion is transparant over zijn processen en resultaten. Het bedrijf maakt gebruik van hernieuwbare energie. Tevens voert Corbion levenscyclusanalyses uit om de milieubelasting van producten te verkleinen.

■ *Ketenbeleid*

Het ketenbeleid van Corbion behandelt mensenrechten, milieu en bestuur en verwijst hierbij naar ILO-richtlijnen. Corbion heeft extra beleid voor leveranciers van zijn belangrijkste grondstof, suikerriet. Zij moeten, behalve het eerder genoemde beleid, ook beleid hebben op het gebied van biodiversiteit, lokale en inheemse bevolking en duurzame landbouwactiviteiten.

Wessanen (Koninklijke)

■ *Activiteiten*

De Nederlandse onderneming Koninklijke Wessanen is een internationaal actief voedingsmiddelenconcern. Wessanen is een van de grootste leveranciers van biologische voeding. Het produceert en verkoopt natuurlijke en biologische producten, vitaminen, voedingssupplementen, kruiden, gourmet- en exotisch voedsel, ontbijtgranen en diepvriessnacks. Wessanen heeft zijn hoofdkantoor in Nederland. Het is in heel Europa en Noord-Amerika actief. Wereldwijd heeft het bedrijf ruim 2.200 (2010) medewerkers in dienst.

■ *Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen*

Wessanen heeft een Europese ondernemingsraad. Elk jaar doet het in duurzaamheidsrapporten verslag van zijn ethische, sociale en milieubeleid en – prestaties. Wessanen hanteert een gedragscode. Deze behandelt de volgende onderwerpen: integriteit, gelijke kansen, de preventie van corruptie en omkoping, transparantie, verantwoordelijkheid op sociaal en milieugebied, arboregels, respect voor internationale mensenrechten en verantwoordelijkheid voor leveranciers.

Basic Fit

■ *Activiteiten*

Basic-Fit is een klein Nederlands bedrijf, opgericht in 2004. Het bedrijf bestaat uit verschillende sportschoolketens in Frankrijk, België, Luxemburg, Nederland en Spanje.

■ *Bestuur*

Basic-Fit heeft een goede gedragscode. Deze behandelt onder meer corruptie, respect voor lokale rechtsorde, mensen- en arbeidsrechten, gezonde, veilige arbeidsomstandigheden, discriminatie en milieu. Verder heeft het bedrijf een klokkenluidersregeling en beleid tegen represailles.

■ *Mensenrechten*

Basic-Fit is alleen in de genoemde Europese landen actief. Het loopt hierdoor weinig mensenrechtenrisico's. Het bedrijf heeft wel een goed mensenrechtenbeleid voor onder meer discriminatie, privacy en voor gezonde, veilige arbeidsomstandigheden.

■ *Milieu*

Basic-Fit streeft ernaar om zijn milieubelasting zoveel mogelijk te beperken. Het doet dit onder andere door ledlicht te gebruiken, via stroomopwekkende sportapparaten en andere optimaliseringen in bijvoorbeeld de logistiek.

■ *Ketenverantwoordelijkheid*

Basic-Fit heeft een goed ketenbeleid. Dit behandelt onder meer veilige arbeidsomstandigheden, kinderarbeid, respect voor lokale rechtsorde, dwangarbeid, vrijheid van vereniging en discriminatie. Het bedrijf evalueert zijn leveranciers regelmatig.

Rohm Co.

■ *Activiteiten*

ROHM Co. Ltd. is een Japans bedrijf dat elektronische onderdelen produceert en distribueert. Deze worden gebruikt in auto's, transport, gezondheidszorg, telecommunicatie, digitale energie, computer en randapparatuur en thuisapparaten. Het productportfolio omvat geïntegreerde geheugenschakelingen, versterkers, schakelaars, dataconversieprogramma's en microcontrollers.

■ *Bestuur*

ROHM neemt maatschappelijk verantwoord ondernemen serieus. Het bedrijf heeft een goede gedragscode. Deze behandelt onder meer corruptie, respect voor de lokale rechtsorde, mensen- en arbeidsrechten, gezonde en veilige werkomstandigheden, discriminatie en milieu. Verder heeft het bedrijf een klokkenluidersregeling en beleid tegen represailles. Overtredingen worden voorkomen en gecorrigeerd.

■ *Mensenrechten*

In 2011 heeft ROHM het Global Compact van de Verenigde Naties ondertekend. Het erkent de Verklaring inzake de fundamentele beginselen en rechten in verband met werk van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties). Het bedrijf heeft goed beleid voor onder meer discriminatie, kinderarbeid, dwangarbeid, privacy, leefbaar loon en vakbondsvrijheid. Verder heeft het bedrijf beleid voor gezonde, veilige arbeidsomstandigheden; het is gecertificeerd volgens OHSAS 18001.

■ *Milieu*

ROHM streeft ernaar om energiesparende producten te ontwikkelen en het gebruik van gevaarlijke stoffen te verminderen. Het beleid is gebaseerd op de ISO14001-standaard. Verder hanteert ROHM een milieugboek met onder meer het beleid, de resultaten, de gewenste doelen en het milieubeheersysteem.

■ *Ketenverantwoordelijkheid*

ROHM heeft een goed ketenbeleid, met aandacht voor sociale en milieucriteria. Het bedrijf verwacht dat zijn leveranciers voldoen aan de ILO-standaarden. Verder bezoekt ROHM regelmatig bedrijven in de toeleveringsketen om audits uit te voeren. De gedragsregels van de Electronic Industry Citizenship Coalition (EICC) zijn toegepast in het ketenbeleid. In dit beleid wordt onder meer aandacht besteed aan kinderarbeid, dwangarbeid, conflictmineralen, werkuren, vakbondsvrijheid en nondiscriminatie.

Ichor Holdings

■ *Activiteiten*

Het Amerikaanse Ichor Holdings maakt subsystemen waar gassen en vloeistoffen doorheen kunnen lopen voor de halfgeleidersector. Daarnaast biedt Ichor technisch advies aan deze sector.

■ *Bestuur*

Het bedrijf heeft een gedragscode waarin ethisch handelen en corruptie aan bod komen. Medewerkers moeten zich hieraan houden. Er is ook een klokkenluidersregeling.

■ *Mensenrechten*

Ichor heeft een kwaliteitsmanagementsysteem dat ISO 9001-gecertificeerd is. Wij hebben geen misstanden ontdekt op het gebied van mensenrechten.

■ *Milieu*

Ichor voldoet aan ons milieubeleid. Het bedrijf heeft beleid om zijn milieubelasting te verminderen, zuinig om te gaan met natuurlijke grondstoffen en vervuiling zo veel mogelijk te beperken.

■ *Ketenbeleid*

Ichor heeft een leveranciershandboek gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat leveranciers beleid moeten hebben tegen conflictgrondstoffen en moeten voldoen aan internationaal erkende verdragen over vervuiling.

Tien gehandhaafde ondernemingen

Interface

■ *Activiteiten*

Interface is wereldwijd marktleider op het gebied van tapijt. De Amerikaanse onderneming maakt ook stoffen voor meubelbekleding en wanden. In Nederland is het bedrijf vooral bekend met zijn tapijtproducten onder de merknaam Heuga. Interface heeft ongeveer 3.300 werknemers en is actief in meer dan honderd landen.

■ *Bestuur*

Interface heeft een goede gedragscode. Deze behandelt onder meer uitgebreid verschillende vormen van corruptie. Verder heeft het bedrijf een klokkenluidersregeling en een beleid tegen represailles. Het bedrijf rapporteert volgens de uitgangspunten van het Global Reporting Initiative (GRI) voor zijn duurzaamheidsverslaglegging.

■ *Mensenrechten*

Interface geeft aan dat het beleid voor mensenrechten in zijn ketenbeleid ook van toepassing is op de eigen organisatie. Daarnaast geeft het bedrijf per e-mail aan dat het de richtlijnen van de ILO respecteert. Hiermee voldoet Interface aan ons mensenrechtenbeleid.

■ *Milieu*

Sinds zijn oprichting in 1973 belast Interface het milieu zo min mogelijk met zijn producten. Dit is zelfs verwoord in de missie (Mission Zero). Interface streeft ernaar in het jaar 2020 producten te leveren die geen enkele negatieve invloed op het milieu hebben. Een eerste stap daartoe was beperking van afval, zowel tijdens de productie als het gebruik. Het bedrijf levert onder andere tapijt dat volledig wordt gemaakt uit gerecyclede stoffen. Het milieubeleid is prima, evenals de rapportage van de resultaten daarvan. Veel locaties beschikken over ISO 14001-certificering. Interface

heeft duidelijk vooruitgang geboekt in terugdringing van het gebruik van bijvoorbeeld water en afval. De emissies van broeikasgassen dalen eveneens.

■ *Ketenbeleid*

Het ketenbeleid van Interface behandelt onder meer kinder- en dwangarbeid, vrijheid van vereniging, anti-discriminatie en gezonde, veilige arbeidsomstandigheden. Daarnaast heeft het bedrijf beleid tegen het gebruik van conflictmineralen in de keten.

New York Times

■ *Activiteiten*

The New York Times Company (NYT) is een Amerikaans mediaconglomeraat. Dit bedrijf staat het meest bekend om de gelijknamige krant die het bedrijf sinds 1851 publiceert, namelijk The New York Times. Het bedrijf publiceert daarnaast nog enkele andere kranten en heeft een radiostation. Het bedrijf werd door Henry Jarvis Raymond en George Jones opgericht in New York. Er zijn geen ernstige misstanden bekend bij de bedrijfsvoering of de toeleveranciers van NYT.

■ *Bestuur*

Naast een gedragscode heeft NYT ook richtlijnen opgesteld om integriteit te waarborgen. Verder is er voor journalisten een handboek beschikbaar waarin ethisch handelen en onderzoek doen wordt beschreven. Het bedrijf heeft voldoende beleid tegen corruptie en er is een klokkenluidersregeling.

■ *Mensenrechten*

NYT heeft goed beleid voor privacy en vrijheid van meningsuiting. Het handboek voor journalisten behandelt privacy en de omgang met privacy tot in detail.

■ *Milieu*

Het bedrijf beschermt het milieu op alle locaties waar het werkzaam is. NYT streeft ernaar zijn CO₂-uitstoot en afval te minimaliseren. Daarnaast wordt het afval dat NYT produceert bij het printproces van kranten gerecycled. NYT geeft aan dat 100 procent van de nieuw ingekochte houtpulpvezels FSC-gecertificeerd is.

Nordex

■ *Activiteiten*

Het Duitse Nordex AG investeert in hernieuwbare-energietechnologie: het ontwikkelt, produceert en verkoopt windturbines. Daarnaast verschaft het diensten voor de vroege stadia van projectontwikkeling. Deze zijn bedoeld om de marketing te ondersteunen en de rechten en infrastructuur te realiseren die nodig zijn om de windturbines te bouwen op de aangewezen locaties. Nordex is actief in achttien landen in Europa en daarbuiten, maar voornamelijk in Duitsland. Het heeft ongeveer 2.500 mensen in dienst.

■ *Mensenrechten & Ketenverantwoordelijkheid*

Nordex baseert zijn activiteiten op de principes van het Global Compact van de VN. Voor zijn keten gaat Nordex expliciet in op anti-discriminatie en eerlijke behandeling. Nordex heeft voor zijn eigen bedrijfsvoering de certificering op het gebied van gezondheid en veiligheid, OHSAS 18001, behaald.

■ *Milieu*

Nordex is ISO 14001-gecertificeerd. De producten van Nordex bevorderen duurzame energie en verminderen van de CO₂-uitstoot. Doordat Nordex deze producten efficiënter maakt, bespaart het 20% energie in het productieproces. Verder heeft Nordex een database om het gebruik van gevaarlijke stoffen bij te houden.

Blancco Technology

■ *Activiteiten*

Blancco Technology Group biedt software services aan. Het belangrijkste product dat het bedrijf levert, is dataverwijderingssoftware. Blancco is geaccrediteerd door onder andere de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) voor het 100 procent veilig en definitief verwijderen van gegevens die zijn opgeslagen op informatiedragers in bijvoorbeeld computers en servers. Er zijn geen ernstige misstanden bekend bij de bedrijfsvoering of de toeleveranciers van Blancco.

■ *Mensenrechten*

Blancco heeft voldoende beleid om de veiligheid en gezondheid van zijn personeel te waarborgen. Daarnaast heeft het personeel de mogelijkheid om trainingen te volgen op het gebied van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden om de kans op arbeidsgerelateerde ongevallen te verkleinen.

Kapsch TrafficCom

■ *Activiteiten*

Kapsch TrafficCom is een Oostenrijkse leverancier van intelligente transportsystemen. Het bedrijf is actief in twee segmenten: elektronische tolsystemen en intelligente mobiliteitsoplossingen. De activiteiten in het eerste segment bestaan vooral uit de installatie, het onderhoud en de bediening van tolsystemen. De activiteiten in het tweede segment bestaan uit de installatie, het onderhoud en het beheer van systemen voor de monitoring en controle van

verkeerstromen en verkeersveiligheid. Kapsch TrafficCom levert deze diensten aan klanten wereldwijd. De productiefaciliteiten van Kapsch liggen in Oostenrijk en Canada.

■ *Bestuur*

Kapsch voldoet aan onze criteria op het onderdeel bestuur. Het bedrijf heeft duidelijke gedragsregels en verwacht van zijn medewerkers dat het zich daaraan houdt. Kapsch rapporteert over zijn impact op duurzaamheid in een jaarlijks duurzaamheidsverslag dat in lijn is met internationale richtlijnen.

■ *Mensenrechten*

Kapsch is lid van de United Nations Global Compact (UNGC), een duurzaamheidsnetwerk waarbij bedrijven zich kunnen aansluiten. Daarmee committeren zij zich aan tien principes op het gebied van duurzaamheid. Mensenrechten en arbeidsrechten zijn daarvan een onderdeel. De UNGC hanteert voor deze rechten de definities van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Diverse locaties van Kapsch zijn gecertificeerd volgens de richtlijnen van OHSAS 18001 (gezonde en veilige arbeidsomstandigheden), ISO 27000 (dataprivacy en -beveiliging) en ISO 9001 (kwaliteitsbeheer). Er zijn geen misstanden aangetroffen op het gebied van mensenrechten.

■ *Milieu*

Een aantal locaties van Kapsch is gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISO 14001 (milieubeheer). Kapsch rapporteert in zijn jaarlijks duurzaamheidsverslag over de uitstoot van CO₂, het energiegebruik en de hoeveelheid geproduceerde afval. In de afgelopen jaren is het bedrijf erin geslaagd de CO₂-uitstoot en energieconsumptie terug te dringen. Er zijn geen misstanden aangetroffen met betrekking tot het klimaat of biodiversiteit.

Sunpower

■ *Activiteiten*

Sunpower is een Amerikaanse producent van zonnepanelen voor vastgoed met een woonbestemming, commercieel vastgoed en voor energieproducenten wereldwijd. Sunpower produceert onder andere zonnepanelen en andere onderdelen van zonnepanelen. Het bedrijf levert ook beheer- en onderhoudsdiensten voor de gemaakte producten. Verder biedt het bedrijf particuliere klanten de mogelijkheid om zonnepanelen te leasen.

■ *Bestuur*

Sunpower heeft een gedetailleerde gedragscode op zijn website gepubliceerd. Medewerkers worden geacht zich aan deze gedragscode te houden. Sunpower heeft ook een beleid tegen corruptie. Zo wordt corruptie op geen enkele wijze getolereerd.

■ *Mensenrechten*

Het mensenrechtenbeleid van Sunpower is in lijn met internationale standaarden en voldoet aan onze duurzaamheidscriteria. Noemenswaardig is daarbij dat alle productiefaciliteiten van Sunpower zijn gecertificeerd volgens de richtlijnen van OHSAS 18001 (gezonde en veilige arbeidsomstandigheden) en ISO 9001 (kwaliteitsbeheer). Er zijn geen misstanden geconstateerd met betrekking tot mensenrechten.

■ *Milieu*

Het klimaatbeleid van Sunpower voldoet aan onze duurzaamheidscriteria. Alle productiefaciliteiten zijn gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISO 14001 (milieubeheer). Noemenswaardig is de strategie van Sunpower om helemaal geen afval meer naar de stort te hoeven brengen. Ook vermeldenswaardig is de zogenaamde cradle-to-cradle certificering die het bedrijf bezit. Deze certificering betekent dat Sunpower ervoor zorgt dat materialen aan het einde van de levensduur worden gerecycled. Er zijn geen misstanden aangetroffen.

■ *Ketenbeleid*

Sunpower heeft een ketenbeleid gebaseerd op de uitgangspunten van SA 8000. Dit zijn internationaal erkende richtlijnen op het gebied van sociale duurzaamheid. Sunpower verwijst ook naar de gedragscode van de Responsible Business Alliance (RBA). In zijn ketenbeleid verwijst Sunpower naar criteria op het gebied van klimaat en bestuur. Daarnaast heeft Sunpower beleid geformuleerd tegen het gebruik van conflictmineralen.

Thai Tap Water

■ *Activiteiten*

Thai Tap Water PCL (TTW) wint, zuivert en levert drinkwater voor twee provincies in Thailand: Nakhon Pathom Province en Samut Sakhon Province. Het bedrijf is daarnaast actief in afvalwaterzuivering en investeert in de winning van duurzame energie. TTW is in 2000 opgericht om de toenmalige waterleverancier te vervangen en de bestaande milieuproblemen te bestrijden, zoals bodemverzakkingen en de penetratie van zoutwater in het drinkwater. Er zijn geen ernstige misstanden bekend bij de bedrijfsvoering of de toeleveranciers van TTW.

■ *Bestuur*

TTW heeft een zerotolerancebeleid als het gaat om corruptie en fraude binnen het bedrijf. De ethische gedragscode behandelt onder andere fraude, omkoping en het omgaan met cadeaus en giften. Daarnaast implementeerde het bedrijf in 2016 een klokkenluidersregeling.

■ *Mensenrechten*

Het mensenrechtenbeleid van TTW is gebaseerd op internationale mensenrechtenkaders, waaronder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Om een veilige en gezonde werkplek te kunnen garanderen, heeft het bedrijf een OHSAS 8001-gecertificeerd managementsysteem ingevoerd.

■ *Milieu*

TTW heeft milieubeleid en een milieubeheersysteem dat ISO 140001- gecertificeerd is. Daarnaast investeert TTW in de winning van duurzame energie.

BE Semiconductor

■ *Activiteiten*

BE Semiconductors Industries NV (Besi) is actief in de halfgeleidersector. Het bedrijf levert producten voor verschillende sectoren, zoals elektronica, computers, vervoer, LED en zonne-energie. De productie vindt met name plaats in Azië en het hoofdkantoor staat in Nederland. Er zijn geen ernstige misstanden bekend bij de bedrijfsvoering of de toeleveranciers van Besi.

■ *Bestuur*

Het merendeel van het bestuur van Besi is onafhankelijk. Het bedrijf analyseert en beoordeelt zijn prestaties op basis van het internationale Global Reporting Initiative (GRI). Deze organisatie stelt richtlijnen op voor duurzaamheidsverslaglegging. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over zijn economische, milieu- en sociale prestaties.

■ *Mensenrechten*

Besi heeft een managementsysteem om de veiligheid en gezondheid van zijn werknemers te waarborgen. Daarnaast biedt het bedrijf zijn personeel trainingen aan op het gebied van veilige en gezonde werkomstandigheden. Het mensenrechten- en ketenbeleid van Besi voldoen aan de eisen van de Responsible Business Alliance (RBA; voorheen de Electronic Industry Citizenship Coalition (EICC)). Dit is een erkende gedragscode voor arbeidsomstandigheden en mensenrechten opgesteld voor de elektronica-sector en ICT-industrie.

■ *Milieu*

Besi heeft een milieumanagementsysteem geïmplementeerd dat ISO 140001- gecertificeerd is. Daarnaast heeft het bedrijf een energiemanagementsysteem geïmplementeerd dat ISO 9001-gecertificeerd is. Het bedrijf rapporteert in zijn duurzaamheidsverslag zijn CO₂-uitstoot, water- en energieverbruik, hoeveelheid en type afval en de mate waarin het bedrijf recyclet.

Fluidra

■ *Activiteiten*

Het Spaanse Fluidra ontwikkelt toepassingen voor duurzaam gebruik van water. Het bedrijf biedt oplossingen voor het behoud, de behandeling en het gebruik van water.

■ *Bestuur*

Het bedrijf heeft een gedragscode waarin ethisch handelen en corruptie aan bod komen. Medewerkers moeten zich hieraan houden. Er is ook een klokkenluidersregeling. Fluidra is niet betrokken bij misstanden met betrekking tot ethische bedrijfsvoering.

■ *Mensenrechten*

Voor mensenrechten onderschrijft Fluidra de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het productieproces is gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISO 9001 voor kwaliteitsbeheer. Wij hebben geen misstanden ontdekt op het gebied van mensenrechten.

■ *Milieu*

Fluidra heeft milieubeleid en een milieubeheersysteem dat is gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISO 14001. Daarnaast maakt het bedrijf voor zijn gehele energiebehoefte gebruik van hernieuwbare energie.

Ipsos

■ *Activiteiten*

Ipsos is een marktonderzoeksbureau dat diensten biedt op het gebied van reclame, marketing, media, de publieke opinie en sociaal onderzoek. Al het materiaal voor het Ipsos-onderzoek is afkomstig van enquêtes. Ipsos is een Frans bedrijf dat wereldwijd actief is.

■ *Mensen- en arbeidsrechten en ketenverantwoordelijkheid*

Ipsos heeft ketenbeleid dat intern is verspreid. Het bedrijf heeft ook een klokkenluidersprogramma. Ipsos heeft het VN Global Compact ondertekend en rapporteert via zijn website over zijn voortgang op het gebied van mensenrechten. Ipsos heeft beleid tegen kinderarbeid en gedwongen arbeid, en voor vakbondsvrijheid en eerlijke behandeling. Ook heeft het beleid tegen corruptie en voor respectvolle omgang met het milieu. Dit geldt ook voor de leveranciers.

■ *Milieu en biodiversiteit*

Ipsos wil zijn milieubelasting verminderen, met name de hoeveelheid afval, het energiegebruik en de CO₂-uitstoot. Het rapporteert over de CO₂-uitstoot voor ongeveer 80% van de omzet voor emissies van scope 1, 2 en 3 (directe en indirecte uitstoot door eigen activiteiten en de uitstoot van broeikasgas in de keten). Ipsos laat weten hoeveel kilo papier het recyclet en hoeveel elektriciteit het gebruikt. Het bedrijf wil minder energie gebruiken en dit blijven monitoren. Ipsos leidt zijn personeel op over duurzaamheid en het milieu; het stimuleert zijn medewerkers om zo min mogelijk energie te gebruiken.

PAGE Group

■ *Activiteiten*

PAGE Group is een Britse dienstverlener voor de werving van personeel. Het betreft personeel in alle sectoren van de economie. Daarbij kan het gaan om tijdelijke of permanente inzet. Het bedrijf is actief onder de merknamen Page Executive, Michael Page en Page Personnel. PAGE Group is wereldwijd actief.

■ *Bestuur*

PAGE Group heeft nauwkeurige gedragsregels geformuleerd en verwacht van zijn personeel dat het zich hieraan houdt. Misdaden zijn op verschillende manieren te melden, zoals via een anonieme klokkenluidersregeling.

■ *Mensenrechten*

Het mensenrechtenbeleid van PAGE Group is in lijn met onze duurzaamheidscriteria. Bij dienstverlening op het gebied van personeelsdiensten zijn vooral een beleid tegen discriminatie en beleid voor privacy van belang. PAGE Group heeft een uitgebreid statement tegen discriminatie op de website gepubliceerd. Daarnaast wordt in de gedragsregels de vertrouwelijke omgang van gegevens van mensen die via PAGE Group werken genoemd.

■ *Milieu*

Als verlener van personeelsdiensten is de impact op klimaat en biodiversiteit van PAGE Group gering. Het bedrijf rapporteert over zijn CO₂-uitstoot in het jaarlijkse duurzaamheidsverslag.

Bijlage 2 Beleidsbepalers en vermogensbeheerders

Verschillende teams zijn verantwoordelijk voor het beleid van de ASN Beleggingsfondsen. Hieronder zijn de leden van deze teams die in 2018 werkzaam waren voor de ASN Beleggingsfondsen, hun functie, verantwoordelijkheden en ervaring vermeld.

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB)

ABB is verantwoordelijk voor het portefeuillemanagement, de ontwikkeling en marketing van beleggingsproducten en risicomanagement van de ASN Beleggingsfondsen. Dit team draagt tevens zorg voor de uitvoering van wet- en regelgeving voor zover deze betrekking heeft op de klanten en producten, en voor het beleggingsbeleid en beheer van de fondsen.

Naam	Functie	Werkervaring
Fabrice Albronda	Distributiemanager	21 jaar
Karin van Dijk	Analist impactfondsen	1 jaar
Martijn Huijnen	Senior productontwikkelaar & fondsmanager mixfondsen a.i.	11 jaar
José de Jong	Secretaris	26 jaar
Han Langen	Portefeuillemanager	28 jaar
Stephan Langen	Portefeuillemanager	24 jaar
Sascha Noé	Portefeuillemanager	15 jaar
Maurits de Ruiter	Risico Analist	4 jaar
Mariëtte Smid	Senior Manager Duurzaamheid	21 jaar
Leon Vingerhoeds	Productmanager	24 jaar
Jan Visee	Riskmanager	18 jaar
Katja Wende	Fondsjurist	13 jaar

ASN Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek

ASN Expertise Centrum Duurzaamheid adviseert ASN Beleggingsfondsen met betrekking tot het duurzaamheidsbeleid. Het team doet onderzoek naar landen, projecten en ondernemingen waarin de ASN Beleggingsfondsen kunnen beleggen. Ook voert het team de dialoog met ondernemingen (engagement) op verzoek van ASN Beleggingsfondsen.

Naam	Functie	Werkervaring
Piet Sprengers	Hoofd Duurzaamheid	32 jaar
Vincent van Assem	Senior adviseur Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek	30 jaar
Stef Driesen	Analist Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek	3 jaar
Jeroen Loots	Senior adviseur Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek	23 jaar
Sjirk Prins	Analist Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek	3 jaar
Irina van der Sluijs	Senior adviseur Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek	16 jaar
Jonna Tjapkes	Duurzaamheidsanalist Duurzaamheidsbeleid & -Onderzoek	5 jaar
Freek Geurts	Carbonfootprintanalist	4 jaar
Roel Nozeman	Senior adviseur Biodiversiteit	14 jaar

Beheerteams

De volgende teams voeren het dagelijkse vermogensbeheer van de ASN Beleggingsfondsen uit. ACTIAM verzorgt het vermogensbeheer van de ASN Aandelenpool, de ASN Obligatiepool, de ASN Mixpool en de ASN Duurzaame Mixfondsen. Impax Asset Management verzorgt het vermogensbeheer van de ASN Millieupool. Kempen Capital Management verzorgt het vermogensbeheer van de ASN Small & Midcappool.

ACTIAM

Managers ASN Duurzaam Aandelenfonds

Naam	Functie	Werkervaring
Bram Ragetlie	Senior Portefeuillemanager	22 jaar ervaring in het beheer van aandelenportefeuilles met wereldwijde spreiding, gespecialiseerd in kwantitatieve analyse
Hans Slomp	Senior portefeuillemanager	31 jaar ervaring in het beheer van aandelenportefeuilles met wereldwijde spreiding, gespecialiseerd in fundamentele analyse

Managers ASN Duurzaam Obligatiefonds

Naam	Functie	Werkervaring
Johan Idema	Hoofd vastrentende waarden, hoofd interest rate-team	9 jaar ervaring in alle categorieën vastrentende waarden met een investment grade-rating
Pim Burggraeve	Senior portefeuillemanager	23 jaar ervaring in rates, inclusief rates derivatives
Mehdi Abdi	Senior Portefeuillemanager	12 jaar ervaring in rates & credits

Managers ASN Duurzame Mixfondsen en ASN Mixpool

Naam	Functie	Werkervaring
Gita Doekharan	Portfolio Implementation Manager	13 jaar ervaring

Impax Asset Management

Managers van het ASN Milieu & Waterfonds

Naam	Functie	Werkervaring
Bruce Jenkyn-Jones	Hoofd Listed Equities, managing director	26 jaar ervaring
Jon Forster	Senior portfoliomanager, director	23 jaar ervaring
Justin Winter	Portfoliomanager, director	15 jaar ervaring

Bruce Jenkyn-Jones en Jon Forster beheren samen de Environmental Specialists Strategy waaronder het ASN Milieu & Waterfonds valt.

Kempen Capital Management

Managers van het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds

Naam	Functie	Werkervaring
Tommy Bryson	Co-head European Small-Cap team	17 jaar ervaring. Portfoliomanager en analist voor Scandinavische landen en Zwitserland
Mark McCullough	Co-head European Small-Cap team	17 jaar ervaring. Portfoliomanager en analist voor Verenigd Koninkrijk en Ierland

Triple Jump

Triple Jump B.V. is de projectadviseur van de ASN Microkredietpool. Het team van Triple Jump B.V. bestaat uit onder andere de volgende personen:

Naam	Functie	Werkervaring
Steven Evers	Algemeen directeur	19 jaar ervaring
Ward Bouwers	Hoofd equity	15 jaar ervaring
Eelco Mol	Hoofd leningen	21 jaar ervaring
Tara Luyer	Hoofd portefeuillebeheer	15 jaar ervaring

Afdeling Duurzame Financieringen van ASN Bank

Het team van de afdeling Duurzame Financieringen van ASN Bank verzorgt het projectadvies voor de ASN Groenprojectenpool. Het team bestaat uit de volgende personen:

Naam	Functie	Werkervaring
Jort Bakker	Bedrijfshoofd Duurzame Financieringen	27 jaar bankervaring
Yvonne van Hoof	Afdelingshoofd Duurzame Financieringen	29 jaar bankervaring
Olga Bruinen-van Bracht	Senior commercieel ondersteuner	4 jaar bankervaring
Barry Bulpitt	Senior medewerker documenten- en zekerhedenbeheer	15 jaar bankervaring
Ad Diemel	Senior medewerker documenten- en zekerhedenbeheer	40 jaar bankervaring
Sonja van der Eijk	Accountmanager zonne-energie, (sociale)woningbouw, maatschappelijk vastgoed, zorg & welzijn	19 jaar financiële ervaring
Peter van Emmerik	Senior kredietanalist	25 jaar bankervaring
Siham Feddani-Azgaguen	Commercieel ondersteuner	7 jaar bankervaring
Ineke Heurter	Senior kredietanalist	15 jaar bankervaring
Jacinthe Hoogerbeets-de Ruiter	Senior medewerker analyse, rapportage en advies	16 jaar bankervaring
Mark Slinger	Commercieel ondersteuner	8 jaar bankervaring
Reinaud Struycken	Accountmanager	20 jaar bankervaring
Aleida de Swart	Senior commercieel ondersteuner	22 jaar bankervaring
Audrey de Werker	Senior accountmanager zorg & welzijn	27 jaar bankervaring
Cees Zandbergen	Senior kredietanalist	19 jaar bankervaring
Ronald Zeeman	Senior accountmanager decentrale energieopwekking, (sociale) woningbouw, maatschappelijk vastgoed, zorg & welzijn	26 jaar bankervaring
Emiel van Zwet	Accountmanager windenergie	3 jaar bankervaring plus 10 jaar andere relevante ervaring

FMO Investment Management B.V.

FMO Investment Management B.V. (FMO IM) is de projectadviseur van de ASN Groenprojectenpool. Het team van FMO IM bestaat uit onder andere de volgende personen:

Naam	Functie	Werkervaring
Yvonne Bakkum	Managing director	26 jaar ervaring
Erik Smeets	Managing director	21 jaar ervaring

Bijlage 3 Adresgegevens en personalia

ASN Beleggingsfondsen N.V.

Bezuidenhoutseweg 153
2594 AG Den Haag
Postbus 93514
2509 AM Den Haag

Telefoon 070 - 356 93 89
www.asnbeleggingsfondsen.nl

AIF-beheerder vanaf 22 mei 2018

ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.
Bezuidenhoutseweg 153
2594 AG Den Haag
Postbus 93514
2509 AM Den Haag

AIF-beheerder tot 22 mei 2018

ACTIAM N.V.
Graadt van Roggenweg 250
3531 AH Utrecht
Postbus 679
3500 AR Utrecht

Directie ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

1. Bas-Jan Blom
2. Gert-Jan Bruijnooge (vanaf 9 juli 2018)
3. Diane Griffioen (tot 9 juli 2018)

Directie ACTIAM

1. Hans van Houwelingen
2. Arnold Gast
3. Dudley Keiller

Raad van commissarissen ASN Beleggingsfondsen N.V.

1. Kees Koedijk (voorzitter)
2. Lodi Hennink (vicevoorzitter)
3. Rik Plomp
4. Peter Verbaas
5. Anne Gram

Bewaarder

KAS Trust & Depositary Services B.V.
De Entree 500
1101 EE Amsterdam-Zuidoost

Juridisch Eigenaar

Pettelaar Effectenbewaarbedrijf N.V.
Bezuidenhoutseweg 153
Postbus 93514
2509 AM Den Haag

Accountant

Ernst & Young Accountants LLP
Wassenaarseweg 80
2596 CZ Den Haag

Fiscaal adviseur

De Volksbank N.V.
Afdeling Fiscale Zaken
Croeselaan 1
3521 BJ Utrecht
Postbus 8444
3503 TK Utrecht

Vermogensbeheerders

ACTIAM N.V.
Graadt van Roggenweg 250
3531 AH Utrecht
Postbus 679
3500 AR Utrecht

Impax Asset Management Ltd.
7th Floor
30 Panton Street
London SW1Y 4AJ
Verenigd Koninkrijk

Kempen Capital Management N.V.
Beethovenstraat 300
1077 WZ Amsterdam
Postbus 75666
1070 AR Amsterdam

Fund Agent

KAS BANK N.V.
De Entree 500
1101 EE Amsterdam-Zuidoost

Raad van commissarissen

Kees Koedijk

Benoemd in 2011, herbenoemd in 2015 tot 2019.

Kees Koedijk (1960) is decaan en directeur van TIAS Business School, business school van Tilburg University en TU Eindhoven. Hij is expert op het gebied van de financiële economie en financiële markten. Behalve als bestuurder van de faculteit is hij op meerdere gebieden actief, waaronder duurzaamheid. Kees Koedijk studeerde economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Daar promoveerde hij in 1989 op een empirische studie naar wisselkoersen. Daarna was hij onder meer hoogleraar Finance aan de Universiteit Maastricht, directeur van LIFE (Limburg Institute of Financial Economics), vicedecaan van de faculteit Bedrijfskunde van de Rotterdam School of Management, hoogleraar Financial Management aan de Erasmus Universiteit en bijzonder hoogleraar voor de Fortis Chair in Sustainable Finance. Tevens doceert hij op diverse buitenlandse universiteiten en is redacteur van wetenschappelijke bladen op het gebied van financiën. Kees Koedijk bekleedde diverse nevenfuncties. Zo was hij lid van de Raad van Economisch Adviseurs Tweede Kamer en nationale penningmeester van het CDA. Momenteel is hij lid van de Monitoring Commissie Code Banken.

Lodi Hennink

Benoemd in 2015, lopende termijn tot 2019.

Lodi Hennink (1957) is sinds 24 september 2018 werkzaam als directeur van de vereniging Humanitas, een landelijke vrijwilligersorganisatie die mensen helpt om op eigen kracht iets aan hun situatie te veranderen. Hij was daarvoor bijna tien jaar algemeen directeur Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) en heeft veel ervaring met veranderprocessen. Lodi Hennink studeerde bedrijfseconomie met de fiscale afstudeervariant aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Parallel studeerde hij rechten in de privaatrechtelijke en bedrijfsjuridische afstudeerrichtingen. Hij startte zijn loopbaan in de farmaceutische divisie van Gist-Brocades. Daar was hij verantwoordelijk voor de marketing van diverse geneesmiddelen. In 1989 maakte hij de overstap naar de Robeco Groep, waar hij international marketingmanager werd voor de beleggingsproducten van deze vermogensbeheerder, vooral voor de Duitstalige gebieden. Na een uitstap in een managementpositie van twee jaar bij de organisatie van Randstad ging hij in 1995 terug naar de financiële wereld. Bij Interpolis, waar hij meer dan tien jaar werkzaam was, vervulde hij diverse management- en staffuncties in verschillende onderdelen van de organisatie, waaronder die van toekomstvoorzieningen (levensverzekeringen) en sociale zekerheid. Nadat Interpolis fuseerde met Achmea was hij manager business development in de holding. Lodi Hennink is vicevoorzitter van de raad van toezicht van Tactus Verslavingszorg, lid van de raad van toezicht van Vereniging Eigen Huis en lid van de raad van advies van de Forensisch Medische Maatschappij Utrecht (FFMU/medTzorg).

Rik Plomp

Benoemd in 2016, lopende termijn tot 2020.

Rik Plomp (1962) is sinds december 2009 senior investment manager bij PGGM Investments in Zeist. Hij is daar onder andere verantwoordelijk voor een portefeuille van beleggingen in wereldwijde land- en bosbouw met een totale omvang van circa 1 miljard euro. In deze functie speelt duurzaamheid een grote rol. De afgelopen 25 jaar heeft Rik Plomp in diverse functies in de financiële sector gewerkt. Daarbij deed hij ervaring op in uiteenlopende gebieden zoals financiering, renterisicobeheer, treasury en investeringen. Rik Plomp studeerde HEAO Commerciële Economie aan de Hogeschool in Eindhoven. In 2000 deed hij de postdoctorale opleiding Treasury Management aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. In juni 2004 volgde hij het Finance for Executives Programme aan INSEAD, Fontainebleau, Frankrijk. In 2014 volgde hij het Programma voor Commissarissen en Toezichthouders aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam en in 2017 het Certified Pensioenexecutive programma aldaar. Als nevenfunctie bekleedt Rik Plomp momenteel de functie van lid van de raad van toezicht van Stichting Sympany/Stichting Sympany+. Tevens is hij voorzitter van de auditcommissie aldaar. Stichting

Sympany is een van de grootste inzamelaars van textiel in Nederland. Via de Stichting Sympany+ worden de gelden besteed aan maatschappelijk verantwoorde doelen in diverse landen, vooral in de textielketen. Van 2010 tot 2013 was Rik Plomp lid van het bestuur van de Stichting Toezicht Interne Markt Rabo Extra Ledenobligaties bij de Rabobank in Utrecht.

Peter Verbaas

Benoemd met ingang van 2017, lopende termijn tot 2021.

Peter Verbaas (1959) is sinds 2011 partner van Charistar, een not-for-profit consultancy voor maatschappelijke impactdoelen van organisaties. Ook is hij als docent verbonden aan het Nyenrode Center for Private Wealth Management. Daarnaast bekleedt Peter Verbaas uiteenlopende nevenfuncties: hij is lid van de raad van toezicht van het VU Medisch Centrum Fonds, voorzitter van de raad van toezicht van Oxfam Novib en hierdoor lid van de raad van toezicht van Oxfam International. Peter Verbaas studeerde eerst bedrijfseconomie gevolgd door bedrijfskunde. Daarna volgden diverse bancaire en managementopleidingen. Later volgde hij het programma voor commissarissen en toezichthouders aan de Erasmus Universiteit en in 2018 het International Directors Program op INSEAD. Van 1984 tot 1999 bekleedde Peter Verbaas diverse functies bij ABN AMRO in Amsterdam, Londen, Luxemburg en Zürich, vanaf 1992 op het gebied van private banking. Na korte periodes bij UBS en Uxel Ltd in Londen ging hij naar CenE Bankiers als lid van de statutaire directie en concerndirecteur ING Private Banking. Van 2004 tot 2011 was hij als concerndirecteur bij F. van Lanschot Bankiers verantwoordelijk voor particuliere klanten en international private banking.

Anne Gram

Benoemd in 2017, lopende termijn tot 2021.

Anne Gram (1965) is werkzaam als onafhankelijke deskundige en toezichthouder bij diverse organisaties. Anne is sinds 1991 werkzaam in de financiële sector. Ze begon als derivatenanalist bij Nordea Securities in Denemarken, haar geboorteland. Vervolgens heeft zij gewerkt als portfolio manager bij o.a. Robeco, hoofd Europese core aandelen bij ABN Amro en Directeur Beleggingen en Chief Investment Officer bij Fortis MeesPierson. Naast haar universitaire opleiding Internationale Bedrijfseconomie is Anne Gram ook CFA (Chartered Financial Analyst). Zij is medeoprichter en oud-voorzitter van de CFA Society in Nederland. Anne Gram is lid van de raden van toezicht bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn PFZW, Pensioenfonds Horeca & Catering, Stichting Pensioenfonds DNB, Akzo Pensioenfonds APF, lid visitatiecommissie bij Pensioenfonds HAL, lid Bestuurscommissie Beleggingen en Balansmanagement Stichting Pensioenfonds voor de Huisartsen, lid Commissie Beleggingen en Balansbeheer Stichting Pensioenfonds UWV, bestuursadviseur beleggingen PF ING en voorzitter

Beleggingadviescommissie Pensioenfonds IBM Nederland (SPIN).

Directie ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.

Bas-Jan Blom

Bas-Jan Blom (1962) is sinds 2007 directeur van ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. Bas-Jan is voorzitter van de directie en is verantwoordelijk voor Productontwikkeling, Marketing & Sales, Portfoliomanagement en Productmanagement. Tot voorkort was hij tevens directeur van Energiefonds Overijssel. Daarvoor heeft hij acht jaar bij Schretlen & Co gewerkt, waar hij verschillende managementfuncties vervulde op het gebied van financiële planning, relatiemanagement en beleggingsadvies. Daarvoor was hij vijftien jaar werkzaam bij ABN AMRO.

Gert-Jan Bruijnooge

Gert-Jan Bruijnooge (1970) is sinds 9 juli 2018 directeur ad interim van ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB). Gert-Jan is binnen ABB verantwoordelijk voor Risicomanagement, Waardering en Compliance. Van 2011 tot eind 2017 was hij CFRO van Staalbankiers N.V. Daarvoor was hij van 2004 tot 2011 werkzaam als accountant bij KPMG waar hij leiding gaf aan accountantscontroles en adviesopdrachten bij financiële instellingen. Gert-Jan is afgestudeerd als bedrijfseconoom aan de Universiteit van Tilburg, en behaalde in 1999 de titel van Register Accountant en in 2010 de titel van Register Controller.

